لاله‌زار
دیوانی حوسێنی

لالەزار
دیوانی حوسێنی

(١٨٨٨- ١٩٣٣)

ئامادەکردن و پێشەکی و لێکۆڵینەوە و
پەراوێز و ساغ کردنەوەی

د. کەمال مەعروف

چاپی یەکەم
هەولێر ٢٠١٢

* ناوی کتێب: لالەزار دیوانی حوسێنی (١٨٨٨– ١٩٣٣)

* ئامادەکردن و پێشەکی و لێکۆڵینەوە و پەراوێز و ساغ کردنەوەی : د. کەمال مەعروف

* بەرگ: محەمەد زادە.

* سەرپەرشتیاری هونەری: عوسمان پیرداود .

* نەخشەسازی: عیسام موحسن.

* تایپ: نووسینگەی هیوا

* بڵاوکراوەی ئەکادیمیای کوردی، ژمارە(١٥٩).

* چاپخانەی حاجی هاشم – هەولێر.

* تیراژ: ٥٠٠ دانە.

* لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان ژمارەی سپاردنی(٥٦٩)ی ساڵی ٢٠١٢ی پێدراوە.

پێشەکی

که دیوانی شێخ ئەنوەر بەرزنجی لەلایەن دەزگای چاپو بڵاوکردنەوەی بەدرخان کەوتە بەردیدی خوێنەران سەردانی دەزگای ناوبراوم کرد، کاك حەمید بەدرخان پێی راگەیاندم کە دیوانی شێخ ئەنوەر بەرزنجی لەسەر ئەرکی شێخ سەربەست چاپ کراوە، تەلەفۆنی شێخ سەربەستی دامێ منیش پەیوەندیم بەشێخ سەربەستی شاعیرەوە کرد، کە لە نەوەی ئەو بنەماڵەیە، شێخ سەربەست دانەیێکی لەدیوانی شێخ ئەنوەری بۆ هەناردم، کە دیوانەکەم خوێندەوە شیعرەکان سەرنجیان راکێشام، جارێکی تر پەیوەندیم بەشێخ سەربەست کردەوە، هەواڵی شاعیرانی بنەماڵەکەیانم لێ پرسی بەتایبەتی حەزینەو نیهانی و حوسێنی، پێی وتم کە دەسنووسی حوسێنی شاعیر لەلای کوڕی شێخ ئەنوەر پارێزراوە، بەڵێنی پێ دام کە بۆم پەیدا بکات دەسنووس شیعرەکانی خستەبەردەستم منیش کەوتمە خوێندنەوەی شیعرەکانو گۆڕینی شێوە نووسینەکەی بەخەتی شکستەی فارسی نوسرابوون، لەکاتی نووسینەوەی غەزەلەکاندا هەندێ وشەو دەستەواژەو ڕستە زۆر ماندوویان کردم، چونکە دەسنووسەکە فۆتۆکۆپی بوو، نوسخەی ئەسڵی نەبوو، بەڵام بەهەوڵ و کۆششێکی زۆر توانیم کارەکە بەسەرکەوتووی و بەئەمانەتەوە بێ ئەوەی تاکە وشەیەك دەسکاری بکرێ وەکو خۆیم نووسیووە، بۆ ساغ کردنەوەو یەکلاکردنەوەی وشە فارسیەکان فەرهەنگی فارسی — فارسی و فارسی — کوردیم بەکارهێناوە حوسێنی شاعیر وشە گەلێکی زۆری فارسی بەکاربردون بۆ ئەوەی وشەکانی فارسیو عەرەبی لەلای خوێنەر ئاسان بێ پەراوێزم بۆچێ کردون، حوسێنی شاعیر غەزەلە کوردی و غەزەلە فارسیەکانی خۆی پێکەوە بەناوی لالەزار بۆ تۆمارکردووین، تێکڕای شیعرەکان لەچوار چێوەی غەزەل دان تەنیا دوو قەسیدە نەبی یەکیان کۆمەلایەتیو ئەوی تریان نیشتمانییە، ژمارەی بەیتی غەزەلەکان لەنێوان

پێنج دێرو حەوت دێردان، غەزەلەکانی ئەگەرچی بەشێکی لەسنووری دڵداریو عیشقەوە دەسوڕێنەوە، بەڵام بەشێکیشی دەچنە ناو بازنەی تەسەوفەوەو بەئاشکرا سیما تایبەتییەکانی سۆفیزمیان پێوە دیارە، شاعیر وەستایەتی وای نواندووە، کەئاستی غەزەلەکانی لەشاعیرانی سەردەمی خۆی بەهیچ شێوەیەك کەمتر نەبووە بەڵکو شانی لەشانی شاعیرانی وەکو نالیو سالمو کوردی داوە، ئەم سەرکەوتنەشی بۆ چەندخاڵێك دەگەڕێتەوە، یەکەم کۆیە لەسەدەی نۆزدەهەمدا لەڕووی ژیاریو شارستانیەتدا لەڕیزی پێشەوەبووە، بەدەیان کەڵە شاعیری وەکو نیهانی، قاصد، کەیفی، ئەختەر، حەزینە، مەنفی، حاجی قادری کۆیی، مەلای گەورە، حاجی مەلا عەبدوڵڵا جەلی زادەی تێدا هەڵکەوتوون، دووەم ژینگەی دڵگیری کۆیەو ئاوهەوای ناوچەکەکاری کردۆتە سەر هەستو دەروونی شاعیران، سێیەم بنەماڵەی بەرزنجەیی رۆڵیان هەبووە لەپێگەیاندنی شاعیر، بەتایبەتی نیهانی و حەزینە براو خوشکی شاعیر بوون، شاعیریش بۆ خۆی داهێنەر بووەو توانیویەتی شاکاری نایابمان پێ ببەخشێ.

لەکۆتاییدا سوپاسی زۆرم بۆ برای ئازیزو شاعیرم شێخ سەربەست کە دەسنووسی شیعرەکانی حوسێنی بۆ هێنام، ئەگەر ئەم زاتە نەبوایە ئەوا شیعرەکان رۆناکیان نەدەدیت، ئەویش دەسنووسی شیعرەکانی لە شێخ حوسامەددین وەرگرتبوو. منیش پاش ساغ کردنەوەو ڕاست کردنەوەی شیعرەکان، کە زیاتر لە دە مانگی خایاند توانیم ئەم توێژینەوەیەی لێ بە ئەنجام بگەیەنم، بەهیوام نموونەی ئەم جۆرە مرۆڤانە هەر زۆر بن بۆ خزمەت کردنی شیعرو ئەدەبیاتی کلاسیکی کوردیمان.

تێبینی: وشە فارسیەکانم بەڕێنووسی کوردی نەنوسیتەوە چونکە هەندێ وشەی فارسی کە بە ڕێنووسی کوردی بنوسرێ ماناکەی دەگۆڕێ بۆیە لە پەراوێز ماناکانیم راڤەکردوون. بۆ نموونە وشەی شور، شورش، نەورەس، کەلبە، کوی، گەردش. ..هتد.

ژیانی شاعیر

حوسێنی ناوی سەید ئەحمەدی کوڕی شێخ عەبدولکەریمی کوڕی شێخ ئەحمەدی راجی کوڕی شێخ عەبدولکەریمی شێخ حەسەنی گڵەزەردەیە، ئەم زاتە حەفتەمین کوڕی شێخ عەبدوڵکەریمە شێخ ئەحمەدیش شەش برای تریشی بووە، ناوی ئەوانیش شێخ مەعروف، شێخ محیەدین، شێخ نەجمەدین، شێخ بابە عەلی شێخ عەبدولسلام، شێخ سەدرەدین ئەم زاتانە لەکویسنجق نیشتەجێ بوون، پاشان هەندێکیان لەگەڵ برا گەورەیان شێخ مەعروف هاتوونەتە دێی هەڵەجە، بەڵام ئەوانی تر لەخزمەت شێخ عەبدولکەریمی باوکیان ماونەتەوە، حوسێنی ساڵی ١٨٨٧ لەشاری کۆیە هاتۆتە دنیاوە، لەتەمەنی حەوت ساڵیدا لەلای نیهانی کاکی دەستی بەخوێندن کردووە ماوەیەکیش لەلای شێخ نوورەدینی جەلی زادە زمانی عەرەبی خوێندووە، هەروەها وانەی فارسیو عەرەبیشی بەتایبەتی گولستانو بوستانی سەعدی و کتێبەکانی زانستیو شەرعی لەلای مەلا ئەحمەد خوێندووە، بەشێکی زۆری کتێبە ئاینییەکانی سەردەمی خۆی تەواو کردووە، حوسێنی لەتەمەنی دە ساڵیدا بەهرەی شیعری تێدا هەڵکەوتووەو دەستی بەدانانی شیعر کردووە، لەشەڕی جیهانیدا شاری کۆیە جێ دەهێڵێ بەرەو گوندی هەڵەجەی دەشتی هەولێر دەچێ، لەلای شێخ مەعروفی کاکی کە برا گەورەی بووە دەمینێتەوە، پاش کۆتایی هاتنی شەڕ جارێکی تر بەرەو کۆیە دەگەڕێتەوە، تا لەلای نیهانی کاکی دوا پلەی خوێندنی ئاینی تەواو دەکات.

نیهانی کەناوی شێخ محیەدین بووە، شاعیرێکی بەتواناو لێهاتوو بووە، یەکێك بووە لەرابەرانی تەریقەتی قادری لەشاری کۆیە، زەینەب خان ناسراو بە(حەزینە)ی شاعیر خوشکی حوسێنی بووە، بەم جۆرە ئەم بنەماڵەیە رۆڵی دیاریان لەبڵاوکردنەوەی ئاینو رۆشنبیریو سیاسی بینیوە،

ژمارەیەکی زۆری ئەدەبیو زانای ئایینی بەتوانایان تێدا هەڵکەوتووە، وەکو شێخ ئەنوەر شاعیر، شێخ جەمالی شاعیر، شێخ سەربەستی شاعیرو عاصمو شێخ عەبدولخالق شێخ جەعفەر و شێخ عبەدولقادر بەرزنجی ناسراو بەفیغانی و چەندانی تر هەر لەنەوەی شێخ سەمەدی کوڕی شێخ بابە ڕەسوولی بەرزنجی، سەید برایمی شاعیرو کوڕەکانی پێشرەوی نووسەر رەهبەری شاعیرو نووسەر هەڵکەوتوون، حوسێنی جگە لەشیعر لەهونەری مقاماتدا باڵا دەست بووە.

لەم باریەوە شێخ سەربەست دەڵێ: حوسێنی کەسێکی دەنگ خۆش بووە، لەقورئان خوێندندا (تەجویدو تەرتیلو قرائەی سەبعەی)باش زانیوە، لەمەقاماتدا زۆرمامۆستایەکی شارەزا بووە، ئەوەشی لەشێخ نەجمەدینی برایەوە بووە، کەمامۆستایەکی مەقاماتی عێراقی بووە.

حوسێنی شاعیر هەر چوار زمانی کوردی و عەرەبی فارسی و تورکی زۆر باش زانیون، شیعرێکی بەهەر چوار زمانەکە داناوە، دیوانێکی دەسنووسی بەزمانی فارسی و کوردی بەناوی (لالەزار) هەیە، بەزمانی فارسیش کتێبێکی لەسەر شەجەرەی بنەماڵەکەی بەناوی (بحر الانساب للعائلة البرزنجية) نووسیوە. لەگەڵ صافی شاعیر هاوسەردەمو دۆست بووە، پێکەوە لەگوندی هیران زۆر خۆشیان رابواردووە بەتایبەتی هیران جێگای شاعیرانو مقام بێژان بووە، گوندێکی خۆشو دلگیرو پڕ لەباغو رەز بووە، ئیلهامی بەشاعیران بەخشیوە، خوشکی حوسێنی شاعیر (زیباخان) خێزانی صافی شاعیر بووە، حوسێنی دیوانی زۆربەی شاعیرانی کلاسیکی کوردی خوێندونەتەوە بەتایبەتی دیوانی نالیو سالمو کوردیو حاجی قادری کۆیی.

حوسێنی کە لە ساڵی ١٩٣٣ کۆچی دوایی دەکات، شێخ ئەنوەری کوڕی بەم شێوەیە بەشیعر لاواندنەوەی بۆ دەکات ودەڵێ :

لاواندنەوەیەک

بەناوی زاتی پڕ نووری خودای گشت عالەمی دونیا
خودای پەروەردگاری بێ شەریك و واحد و تەنیا
ئەنوسم مەرثیەی کوچ کردنی باوکم سەید ئەحمەد
چ سەیدئەحمەد ئەدیب و شاعرێکی ئەرشەدو ئەمجەد
لە بیب و گوفتوگۆ شیرین نەجیب و عابد و زاهد
حەبیب و خۆشەویستی گەل هەمیشە راکع و ساجد
سوپاس بۆ خودا کە ئەو زاتە پیاوی دین و دونیا بوو
بەڕاستی زیرەك و زانا و زیرینگ و ژیر و دانا بوو
لەهەڵبەست و شیعردانان دەماغی ڕەوشەنی پڕبو
شتێکی گەر بنوسیبا خەتو نووسینی وەکو دوڕ بوو
لەشیعری وردەکاری و شیرین و تەڕ دەستی باڵا بوو
بە زۆری شیعرەکانی شوکری خواوەندی تەعالا بوو
لە هەر مجلس ووتەی وەعظ و حەدیث و دین و قورئان بوو
زوبانی شیرین و نوتقی شفا بەخشی دڵ و جان بوو
کەلامی نەستەق و حەق بوو هەموو هەر علم و عرفان بوو
لە وەزن و قافیەی شیعرا شعوری تا بڵێی جووان بوو
دڵ وسینەو دەروونی پڕ لە نوری صاف و بێ خەش بوو
لە ناو گشت کۆمەڵانی ئەهلی تەقوا وەك چرای گەش بوو
دوعای دەست و زوبانی ئەو دەوای دەردی نەخۆشان بوو
بەڕاستی ئەهلی ئیمان بو پیاوێکی موسڵمان بوو
وتاری زاری شیرن بو دوڕ و مەرجان و گەوهەر بوو
وەکو شەهد و شەکەر وابو بە وێنەی ئاوی کەوسەر بوو
برایان خزمەکان ئەی ئەهلی دینی حەزرەتی طاها
هەمووومان کۆچ ئەکەین هەرخوا ئەمێنێ و باقیە و تەنها

ئەجەل بۆ هەرکەسێکی هات لە گەورە و گچکە ناپرسێ
هەزارو سێ سەدو پەنجاوو دووی هیجرەت بوو کۆچی کرد
لە شاری (کۆ) بوو مێژووی هەزار و نۆصەد و سی و سێ
کە گیانی پاکی سەید ئەحمەد خواوەند بۆلیقای خۆی برد
لە دونیای بێ وەفا دەرچوو غەریقی رەحمەتی خوا بو
گیانی پاکو پیرۆزی لەعەرشی وەحدەت ئاوابوو
وەکو مەل هەڵفڕی رۆیی بە گوڵزاری بەهەشت شاد بو
بە عومری چل و حەوت ساڵی لە دونیا دەرچو ئازاد بوو
دژی شەیتان و نەفسی بەد هەتا مرد هەر خەباتی کرد
بە عومرێکی کەم و کورت داخەکەم ڕۆیی وەفاتی کرد
خودای گەورە عەفوی کردو حەواڵەی ڕێی نەجاتی کرد
لەخزمەت سەیدی عالەم لە جەننەت خوا خەلاتی کرد
بە شەر صەت سال ئەگەر بژێ نەتیجە هەر ئەبێ بمرێ
نییە چارە ئەبێ تەسلیمی ژێر خاك و قەبر بکرێ
بەرامبەر کاری خوا پێویستە ئێمە خۆی لەبەر بگرین
کە شیخ رۆیی سبەی ئێمەش هەموومان کۆچ ئەکەین ئەمرین
ئەبێ لەو کارەساتەی دڵ تەزین ئەمر و صەبر بگرین
نەوەك گیان و دەس و پەنجە و لەشی خۆمان لە قوڕ بگرین
نەوەك هەردەم لەخۆمان دەین هەرا و هاوار بکەین بگرین
لباس و بەرگ و جل شرعاً حرامە نابێ دای بدڕین
بە زیکر و فاتحە و دوعا ئەبێ مرد و بەڕێ بکەین
ئەبێ نوێژی لەسەر بکرێ و بە گورجی قەبری لێ بدرێ
ئەبێ زوو هەلبگیرێ و خاوەنی خۆی نابێ ڕای بگرێ
لەپاشی شوشتن و کفنی ئەبێ خێرا دەفن بکرێ
برایان خزمەکان بابێینەوە سەر شێخەکەی خۆمان
لە حاڵی نەزع و روح کێشانی چاوی هەڵبڕی بۆمان

(گـوتی بـو ڕاکـشێم و ڕاناکـشێمو واز لـه مـن بێنـه)

بـڕۆ گـژ ئـهو کهسـهی عـومری تـهواوه رووحـی بـستێنه

دهسـا لـهو دهرفهتـه دووبـاره چـاوی هـهڵبری لێمـان

گوتی زۆر سـهخته دهردی من بـه هـیچ کـهس ناکرێ دهرمان

له پاشان دهستی بڵند کرد دوعا خوازی له خزمان کرد

شـههادهی ئاشکرا هێنا و ڕۆحـی تهسلیمی یـهزدان کرد

ههموو خزم و کهس و کاری شهپرزه و شێت و شـهیدا کرد

لـه شـاری (کـۆیی سـنجاق) شـێوهن و گریـانی بـهرپا کـرد

لـه هـهر لایـێ لـه نێـو شـارا هـهرا و هـاوار و ڕۆ ڕۆ بـوو

لـه هـهر ماڵـێ گـرین و شـین و واوهیـلاوو هـهیڕۆ بـوو

له بهر چی چونکه ئینسانێکی ساغ و پاك و بێ گهرد بوو

زریـنگ و زیـرهك و زانـا و ئـهدیب و شـاعیری کـورد بـوو

لـه مهیـدانی ئـهدهب راسـتی ئـهدیب و شـاعیری چـا بـوو

لهشـیعری فارسـی و کـوردی شـعوری بـهرز و بـاڵا بـوو

له نێو دیوانهکهی خۆی لهقهبی شیعری (حوسێنی) بوو

(حوسێنی) نهجلی زههرای کچی فهخری (ثقليني) بوو

لـه بـهینی شـاعیرانی کـورد (حوسـێنی) کهڵـه شـاعیر بـوو

بههۆش و ههست و هوشیار و زهکی و زاناو و ماهر بوو

له خـوا داوا دهکـا (ئـهنوهر) هـهزار رهحمـهت لـه بـاوکی بـێ

له گیانی پاکی سهید ئهحمهد له روحی باب و داکی بێ

شیعری کلاسیکی کوردی

ئــەدەبیاتی کلاسـیکی کـوردی لەسـەردەمی بابانەکانـدا پەرەسـەندن‌و بووژانەوەیەکی مەزنی بەخۆوە بینی، شاعیرانی وەکـو نـالی‌و سـالم و کـوردی هەڵکەوتن کە رۆڵی بەرچاویان لەپێش خستن‌و پەرەپێدانی شیعری کلاسـیکی بینیوە، شاعیرانی کلاسیکی کوردی هـەر هـەموویان لـەحوجرەی مزگەوتـدا فێری خوێنـدن‌و نووسـین بووینـە خـاوەنی رۆشـنبیریەکی بـەرفراوان بوونـە، دیارە ئەوانەی بیانەوێ لەم شیعرانە تـێ بگـەن، دەبـێ ئاسـتی رۆشـنبیرییان بەرزبێ، شیعری کلاسیکی کـوردی بایـەخێکی زۆر بـەفۆرمی شـیعری دەدات، بەزۆری بابەتی دڵداری وبیروباوەڕی ئایینی کرۆکی ئەم جۆرە شیعرانەیە.

لـەڕووی کێـشەوە پـەیڕەوی کێـشی عـەرووزی عـەرەبی کـردووە، هـەر چەندە بەکێشی برگەیش دەپێورێن، بەشێوەیەکی ستوونی هاتۆتە خوارەوە، سـەروای یـەکگرتووی بـەکارهێناوە، لـەدوای هـەر قەسـیدەیەکدا نازنـاوی شیعریان بۆ مەبەستی ناسینەوەی شیعرەکانیان بەکار بردووە، لەڕادەبەدەر هونـەری ڕەوانبێـژییان بـەکارهێناوە بەتایبـەتی وێـك چـوون‌و ڕەگـەزدۆزی‌و کینایەو تەوریەو دژ و جوانناسی سیمایەکی زەقی شیعری کلاسـیکییە، جگـە لەبەکارهێنانی وشە گەلێکی زۆری عەرەبی و فارسی. ئەمانە هەندێ لە سـیما تایبەتیەکانی شیعری کلاسیکی کورد بوونە.

ئەگەر لەنیوەی یەکەمی سەدەی نۆزدەهەم کەڵـە شـاعرێکی وەکـو نـالی لەسلێمانی لەدایك بووبێ، ئەوا لەنیوەی دووەمی سـەدەی نۆزدەهەمـدا کەڵـە شاعرێکی تر لەشاری کۆیە هاتۆتە دنیاوە کەحوسێنی شاعیرە بەشـیعرەکانی جیهـانی شـیعری کلاسـیکی ڕازاندۆتـەوە، هـەر چـەندە مامۆسـتای ئـازیزم د.مارف خزنەدار دەڵێ: زۆربـەی هـەر زۆری ئـەو شـاعیرانەی ویستیان بـچنە ناوەوەی جیهانی بەرهـەمی نـالی نـەیانتوانیوە لەجەوهـەری ماناکـانی بگـەن، یاخود ڕاستتر زیادەیان نەگەیشتۆتە پلەی نـالی بـەڵام بەخوێندنـەوەی پێـنج خشتەکییەکانی حوسێنی کەلەسەر نـالی و شـاعیرانی تـر پـەیڕەوی کـردوون،

بێگومان دەگەینە ئەو راستییە کە حوسێنی شاعیر گۆی هونەری بردۆتەوەو توانیویەتی بگاتە ئاستی شیعرەکانی نالی، ئەمەش نیشانەیەکی ترە کە بالا نومایی لەشیعرەکانی حوسێنی شاعیر بەدەر دەخا، بەبڵاوبوونەوەی شیعرەکانی حوسێنی نەخشەی شیعری کلاسیکی کوردی گۆڕانی بەسەردادێ، وەکو ئەستێرەیەکی گەشاوەی شاری کۆیە دەدرۆشێتەوە.

مامۆستا کەریم شارەزا لەکتێبی کۆیە لەڕەوتی شارستانیەتدا دەڵێ: ((حوسێنی شیعری غەزەلی کلاسیکی کوردی گەیاندۆتە پۆپەی جوانیو ناسکی، بەڕاستی حوسێنی لە سەرجەم شاعیرانی بنەماڵەی بەرزنجەییو زۆربەی شاعیرانی سەردەمی خۆی لەو ناوچەیەی کۆیە شاعیر تربووە، بەمردنی لەتەمەنێکی کورتی چلو شەش ساڵیدا، کوردستان شاعیرێکی گەورەی بەهرەداری لەدەست چووە))، شێخ سەربەستی شاعیریش لەبارەی حوسێنی شاعیرەوە دەڵێ:

((حوسێنی لەتەسەوفدا بالا دەستبووە، دیوانی شمسی تەورێزیو مەسنەوی جەلالەدینی رۆمیو حافزو فیردەوسیو کەلیمی هەمەدانی کاریگەریان لەسەری هەبووە، لەعیلمی تەسەوفدا مەلەوانێکی بێ هاوتابووە، سەرباری ئەمانەش پیاوێکی قسە خۆشو شیرین زوبان بووە،هەرگیز نەیزانیوە تووڕەبوون چییە، هەرچەندە تووڕە بوون سیفەتێکی بەرچاوی زۆرینەی شێخ و سەیدەکانە، زوو تووڕە دەبنو زووش دێنەوە سەرخۆ)).

مامۆستا عەبدولکەریم شێخانی دەڵێ: (شاعیرێکی وەك حوسێنی وەکو مانگی چواردە دیارەو دەتوانم بڵێم پەنجە لەپەنجەی نالی دەدات وشیعرەکانی نیشانەی بەهرەیەکی درەوشاوەی ئەوشاعیرە بەرزەن))

لەکاتی ساغکردنەوەی شیعرەکانی شاعیر گەیشتمە ئەو ڕاستییە کە حوسێنی گەوهەرێکی بەنرخی شاراوەی ئەدەبی کلاسیکی کوردییە، شیعرەکانی شاعیریش باشترین بەڵگەن کە پلەو پایەو ئاستی بالای ئەدەبی و هونەری ئەم کەڵە شاعیرە پێشان دەدات، بەش بەحاڵی خۆم بەیەکێك لەکۆڵەگە گرنگەکانی ئەدەبی کلاسیکی کوردی نیوەی دووەمی سەدەی نۆزدەهەمی دادەنێم.

بابەت و ناوەرۆ کی شیعری

بابـەتی عیـشقو دڵـداری شـوێنێکی دیـارو شـیاوی لەئـەدەبیاتی کلاسـیکی ڕۆژهـەڵاتو کوردیـدا داگیرکـردووە، بـەجۆرێ شـاعیرێ بەرچـاو ناکـەوێ، کـە پەیڕەوی بابەتی دڵداری نەکردبێ، غەزەل هونەرێکـە لەهونـەرەکانی ئـەدەبی کلاسیکی کوردی، زۆربەی هەر زۆری شاعیرانی کورد هەستو نەستی خۆیـان بەرامبەر ئـەڤینو عیـشق خـستۆتە ڕوو، ئـافرەت بۆتـە هـەوێنو سەرمەشـقی شیعریان، شاعیران هەسـتی پـاکو بـێ گـەردیان لەهەمبەرخۆشەویستەکەیان دەربڕیـوە، خۆشەویـستییەك دوور لەچـێژی جەسـتەیی بـەڵکو خۆشەویـستی گیانی کە جوانی خودایی تێکەڵ بـەدیاردەکانی سروشـت دەکـرێ، لەرواڵەتـە تایبەتییەکانی شیعری کوردی بەشێك لە شاعیران لەشیعری دڵدارییەوە بەرەو دڵـداری خـودایی یـەوە هـەنگاو دەنـێ، واتـە پـەیڕەوی غـەزەلی سـۆفیزم دەگرێتەبەرکە خۆشەویـستییەکی راسـتەقینەیە، خۆشەویـستییەکە بـۆ خـواو پێغەمبەرو شێخ ومشایەخەکانی، کەواتـە لەشـیعری کلاسـیکی کوردیـدا سـێ جـۆر شـیعری دڵـداری دەبینـرێ، یەکـەمیان خۆشەویـستی مـەجازی واتـە خواستراوە، ئەم جۆرە خۆشەویستییە لاسایی کردنەوەیـەو لەبەشـێکی زۆری دیوانی شـاعیرانی کلاسـیکی کوردیـدا بەرچـاو دەکـەون، شـاعیر شـوێن پێـی شـاعیرانی پـێش خـۆی هەڵـدەگرێ، دووەمیـان غـەزەلی عـوزری کـە بریتییـە لەخۆشەویستییەکی پاك و پڕ لەجوانی تەواو، لەئاستێکی باڵادایە، عیشقێکی هێندە پاك و بـێ گـەردە کەبەبەشـێك لەعیـشقی ئـایینی دادەنـرێ، بێگومـان ئەمـە عیـشقە لەرۆشـنیو ڕاسـتگۆییدا بـەرەو عیـشقی راسـتەقینە راپێـچی دەکـات، عیـشقی راسـتەقینە بریتییـە لـە عیـشقی خوداناسـی کەبـەرزترینو باشــترین پلــەی کەمالــە لەمرۆڤــدا، ئــەم عیــشقە بەبنــەمای سـۆفیگەری دەژمێردرێت، گڕو بڵێسەیەکە نەدوکـەڵو نەخۆڵەمێـشی دیـار نییـە، ئەوانـەی بەم جۆرە ئاگرەوە سـووتاون بـەدڵو بـەگیان بـەرەو قـووڵایی تـاکو تـەنیای پەرسـتنی جـوانی ئیلاهــی دەچـن، کەعیـشقێکی پایـەدارو بـێ کۆتاییــە،

پەیوەندییەکی بەهێز لەنێوان خۆشەویستی پاکو خۆشەویستی خودایی هەیە، خۆشەویستی خودایی بەردەوامی خۆشەویستی مرۆڤایەتییە، دیارە لێکچواندنێکی زۆر لەنێوان خۆشەویستی مرۆییو خودایی بوونی هەیە، بۆیە زۆر زەحمەتە ئەم خۆشەویستییە لێکتر جودابکرێنەوە، تەنیا بەمەزەندە مرۆڤ دەتوانێ ئەم جیاوازیانە دەست نیشان بکات، ئەوەی خۆشەویستی پاکی مرۆیی بەخۆشەویستی خوداییەوە دەبستێتەوە ئەوەیە کەمەبەستی کاتیو خێرا لەم خۆشەویستییە بەدی ناکرێ، حوسێنی شاعیر عەشقێکی دەروێشانە لە دەروونیدا کڵپەی گرتووە، وەکو شاعیرێکی تەسەوف سەر بەرێبازی قادری، ئەگەر لەشیعرەکانیدا بەرواڵەت عەشقی یار بێ ئەوا لەدیوی ترەوە عەشقێکی گەورەی ئیلاهی خۆی حەشارداوە، کەسەراپای شیعرەکانی گرتۆتەوە، شاعیر بەهەر دووعیشقەوە گرفتارە لەلایەك باسی جوانیو دڵداری وەسفی باڵا بەرزو زوڵفو خەتو خاڵی کردووە، زۆری پێ ناچێ ئەم عیشقە سنووری خۆشەویستی یارو دولبەر جێ دەهێڵێ بەرەو عیشقی خودایی هەنگاو دەنێ کە هەر دوو عیشق لەیەکێتی بووندا کۆ دەکاتەوە، ئاوێتە بوون لەخۆشەویستی خوداو تا ئاستی بێ ئاگا بوونو توانەوە لەبوونی خودادا، شاعیر هێندە لەخۆشەویستی خودادا تواوەتەوە بەلایەوە ئاسمانو دونیا ئاوێنەیەکن، تەنیا وێنەی ئەوی تێدایەو لەبەرخاتری ئەودا بەرهەم هاتوون، حوسێنی وەکو شاعیرێکی سۆفیزم، عارفێکی گەورەش، تایبەتمەندییەکانی عیرفانی لەغەزەلەکانیدا بەدەردەکەون، لەغەزەلیاتی دڵداری دا مەرج نییە کە شاعیر عاشقی واقعی بێ، بەڵکو پێویست دەکات کەخاوەن ئەزموون و شارەزایی هەبێت، بەڵام حوسێنی شاعیر بەبنەماڵە ئایین پەروەر بوونە لەم بوارەدا شوێن پەنجەیان دیارە.

حوسێنی شاعیر ئاماژە بەداستانی ئەفسانەی دڵداری گەلانی رۆژهەلات دەکات، بەتایبەتی لەیلو مەجنون کەبنەمایەکی عەرەبی هەیەو لەوێوە هاتۆتە نێو گەلانی کوردو تورك و فارسەوە، لەهۆنراوەی (خزمینە بکەن چارەم) شاعیر عەشقی خۆی بە بەشێك لەعەشقی لەیلو مەجنون دەزانیو

دەڵێ:

لەیلا ڕووە شیکە گوڵەکەم من وەکو مەجنوون
واوێڵو وەحش بووم لەغەمی کەوتمە سەحرا
کارێکی وەهای کردووە کە دوورەلەدڵدا
تاریك بووە ڕۆژم بەمیسالی شەوی یەڵدا

لەهۆنراوەی (ئەی صانعی) کە غەزەلێکی تەسەوفە ڕوو دەکاتە پەروەردگاری پایەبەرزو مەزن کە کەونو کائیناتی خەلق کردووە، دەستەڵاتو هێزو تواناى لەسەرووی هەموو شتێکەوەیە:

ئەی صانعی کل خالقی جان مۆنسی ئینشا
ڕەززاقی هەموو عالەمی سڕ ناطقە پەخشا
بۆ جاهو جەلالو حەشەم و سەتوەتوو قودرەت
ناگاتە ئەتۆ هیچ کەس نەبووە میسلی تۆحاشا
لەطاقی تۆوە وا لەخەراباتی ئەزەلدا
پیاڵەیی مەی عیشقت بەمنی شیفتەوە نۆشا

ئەسکەندەر لەئەدەبیاتی سۆفیگەریدا وەکو ڕەمزی سەرکەوتن و ژێرکەوتن بەکارهاتووە، دیارە ئەسکەندەری داگیرکەر لەئێران دەسەڵاتی داریۆشی رووخاندو تاکو هندستانو میسری داگیرکرد، بەڵام لەدەستخستنی ئاوی حەیات شکست دێنێ چونکە لەزولۆماتدا دەنگی سمی ئەسپەکانی ئەسکەندەر، هات خدری زیندە وتی ئەم دەنگە شتێکە هەرکەسێ هەڵبگرێو هەڵێ نەگرێ پەشیمان دەبێتەوە کە لەتاریکی دەرچوون بۆیان دەرکەوت کەگەوهەرە:

جەیشی عەشقی تۆ هجومی کردەسەرمۆڵکی دڵم
خۆ بەزۆری هەروەکو لێشاوەکی جاری دەکا
دڵ وەکو مەکدۆنی واڕێی کەوتە ناوزوڵماتی مەوت
خدری زیندەی مەشعەلی ڕووت کەی بەفریادی دەگا

هەروەکو ئاشکرایە ئـەوەی عاشـقی ڕاسـتەقینە بـێ خـەوو خـۆراکی نامینـێ، هەردەم نائارام و لێو بەبارو دڵـتەنگو نیگەرانە، بۆیە شاعیر دەڵێ:

گــەر لــە دەعــوای عاشــقیدا بلّــێن کــوا شــاهیدت

شــاهیدی دەعوامــە جــسمی لاغــەرو لێــوی بــەبار

ئاوا دوو چاوی حوسێنی دێ وەکو دیجلەو فوڕات

قابیلـە کەهەڵبەسـترێ لێـی جـوو جۆگـاوو جوێبـار

داسـتانی دڵـداری شـیرینو فـەرهاد، بەسـەرهاتەکەی لـەخاکی کوردسـتاندا ڕوویداوە، فەرهاد لـە پێنـاو عیـشقی شـیریندا کێـوی بێـستونی هـەڵکۆڵیوە، شاعیر چاوی یارەکەی بەچـاوی لـەیلو بـاڵای بەقامـەتی شـیرین دەچـوێنێ بەجۆرێکی لێ هاتووە خەریکە وەکو فەرهاد شۆڕش بەرپابکات.

چــاوەکەی لــەیلی میــسالو قامــەتی شــیرینی ئــەو

فێـری وەحـش و شۆڕشـی مـەجنوونی فـەرهادم دەکـا

داد لەدەست دووچاوی ئەو غەیرەز دووچاویشی نییە

کـــەس بپرســـێ دادبـــزانم ساچـــلۆن دادم دەکـــا

لەشیعری (سـاقی بەهـەوەس)دا، شـاعیر باسـی مەسـت بـوون بـەئاوی تـرێ ناکات، بەڵکو شاعیرانی سۆفی و عیرفانی شیعری مەیان لەمەستی ئـاوی تـرێ گواستۆتەوە بۆ مەستی بەنوری خودا، جاسـاقی بـەمانای فریـشتەی مـەرگو هێزی یـەزدانی هـاتووە، شـاعیرمەی لـەکاتی بـاری ئـاڵۆزی دەروونـی بـەکار دەهێنێ، کە دڵی سارێژ بکاتو مەستو گوشادی پێ ببەخشێ:

بـــۆم بێنەشـــەڕابێ کـــەدەکا زینـــدە هـــەموو دڵ

نـەك لەومەیـە دەیکـەن لـەترێ و عـارەقی توففـاح

غـــەم عالـــەمی داگرتـــووە تاریکـــە دڵـــی خـــەڵق

ساقی بده ئەو بادەکە بۆ دڵ ئەوە میصباح
وادەرگەهی دڵ بەندە کلیلی بووە گوم لێم
باڕوو کەمە لای مەیکەدە بۆ دڵ مەیە میفتاح

شاعیردەیەوێ تیشکی ڕۆناکی خودا لەهەموو شوێنێك ببینرێ، نەك هەرلەپەنجەرەو میحرابی مزگەوتەکانەوە بەڵکو لەمەیخانەکانیش کەشوێنی عەیشو نۆشو شادییە، جا شاعیر شوێنێکی نموونەیی بەناوی (دێری موغان) یان (خەراباتی موغان) دروست دەکات پیرێکیش بۆ خۆی لەوێ دەبینێ بە ناوی (پیری موغان) یاخود (پیری مەیکەدە) بۆیە دەڵێ:

ئیشتیاقت منی خستە خەراباتی موغان
بەهەوای دیدەیی تۆ ساغری سەرشار لەزیز
وەك تەبیب بێرە سەرم خەستەیی هیجرانە دڵ
شەربەتی وەصڵی تۆیە بۆ دڵی بێمارلەزیز

شاعیر پێی وایە ئەو عیشقەی کەبەرەو جیلوەی مەعشوق کەمەندکێش بووە، تانەیسووتێنێ لەمەترسی عیشق دەربازی ناکات، هیجرانو دابڕان هەرگیز کۆتایی نایەت تاکو دڵوگیان لەڕێی خودادا فەنا نەبێت.

ئەم دەهرە وەهای خستومە ناوکووریی حیرمان
تاوامەوە سەر تا بە قەدەم مەحووسووتاوم
ئەمرۆکە حوسێنی وا لە غەمو دووری جانان
جاری بووە دوو جۆگە لەخوێناوی دووچاوم

لەهۆنراوەی (هیجری یارم)دا، کە هێمای عیشقی پەروانەیی یە لەدنیا بینی حوسێنی دا، دڵی شاعیر بێ ئارامە لەبەر ڕۆشنایی ڕووی عاشقی یار، ئەو کاتە هێور دەبێ کە بکەوێتە ناوگڕی یارەوە، شاعیر پێی وایە کەئاسایشو ئارامی تەنیا لەخۆ فڕێدانە ناو ڕووناکی ئەم مۆمەدایە.

دڵ لەدووری شەمعی رووخساری ئەوا دێت و دەچێ
هـــەروەکو پەروانـــە ســـەرگەردانە دایـــم مانـــدووە
ســـەدهەزار تۆفـــانی نـــوح گـــەربێ عیلاجـــی نـــاکرێ
ئـــاگرێکی وای لـــەدڵ ئەوشـــۆخە هەڵگیرســـاندووە

شـاعیرانی ڕێبـازی سـۆفیگەرێتی بـەدەیان وشـەو دەسـتەواژە لەفەرهـەنگی شـیعری غەزەلیاتـدا بـەکاردەهێنن کـە گوزارشـت لەهـەوەس‌و خولیاکانیـان دەکـات، وەکـو شـەیدایی، پـەژارەو غـەم، سـەودایی، خولیـایی، پەرێـشانی، دێوانەیی، حەز کردن، هیجران و بەیەك گەیشتن و چەندانی تر:

ڕەفیقـــان واســـەرم پـــڕ بـــوو لەســـەودا
بەدەردی عەشقەوە بووم شێت و شـەیدا
لەســـەحرای جنـــوونی بـــادەیی عەشـــق
دەکەم من طـەی مـەڕاحل هەرچی قـەوما

لەشوێنێکی دیکەدا دەڵێ:

وامـن لەغـەمی هیجـران
کەوتوومەتـە شـەیدایی
چـارم چـییە ڕەفیقـان
حاڵـەتی وەك ریـسوایی

شـاعیرانی سـۆفی لەگـەڵ شـاعیرانی غـەزەل خـوان یـەك دەگرنـەوە لەسـەر جەختکردن لەسەر دڵ‌و گیان، چونکە نهێنییەکانی ژیان‌و بەنرخترین شتن کە مرۆڤ پێشکێشی مەعشوقەکەی بکات.

روحەکـەم هێنـاوە بـۆت ڕوحـم قبوڵکـە لـێم کـە دڵ
ئەمتیعـەی وەصـڵت بەنقـدی روح خریـداری دەکـا

من خەریکم دائیمەن دڵ کەم لەبەندی تۆ خەلاس
داوی زوڵفت تێـی دەئـاڵێ‌و هـەرگرفتاری دەکـا

وشـەو زاراوەکـانی عیرفـانی زۆرتـر لەخەڵکـەوە نـزیکن، مەسـتی، سـاقی، موتریـب، جیلـوە، بـادە، چـەنگ، عـودو کـەمان لەشـیعری عیرفانیـدا زۆر دەبینرێن، ئەمەش لەکاریگەری دەقە مۆسیقیەکانی قورئانی پیرۆز بێ بـەش نین:

لەهۆنراوەی (ساقی بەعەشقی)دا: دەڵێ:

سـاقی بەعەشـقی پـیرت لـەم ئاتەشـی شـەڕابە
بـۆ کـەیفی ڕوح و دڵ سـابۆم تێکـە بەقەڕابـە
موتریـب ئـەتۆش لـەڕێی خـوا ئـالاتی بـەزم بێنـە
سـەمتوورو عـودو قـانوون‌و سـینە کـەمان ڕەبابـە
ئێستا موغەننی ساتۆش شوورو نەوای مـەقامات
دەشتی و بـەیات و ماهور چارگاو سەبا‌و عەتابە

دابـڕان‌و دەردی دووری بـەجارێ پەرێشان و هەراسـانی کـردووە، دەردێکـی یـەکجار سـەخت‌وگرانە، ویـصال دەوای دەردی دڵانـە کـە لـە فیغـان‌و ناڵـە ڕزگاری بکات‌و دەردی دڵی ئارام بکاتەوە، بۆیە دەڵێ:

نەخۆشـی دەردی هیجـرانم تـەبیبی حـاڵ زان بابـێ
فـەگاری تـیری موژگـانم دەوای دەردی دڵان بابـێ
هەموو شەو تاسەحەرزاری و فیغان و ناڵە ناڵم دێ
گرانـە دەردەکـەی دووریـم بڵێن ئـارامی گیـان بـابێ

صـالح زەگـی بـەگی صـاحبقران لەسـاڵی ١٩٣٤ لەکۆیـە وەکـو قائمقـام دامەزراوە، لەبـەر ئـەوەی ڕۆشـنبیرێکی یـەکجار بـەتواناو لـێ هـاتووە بـووە،

خاوەن خزمەتو پایەدار بووە، لەرووی کارگێرییەوە بایەخێکی زۆری بەشارەکەداوە قوتابخانەی شەوانی بۆ شارەکە کردۆتەوە بەجۆرێ چۆتە نێو دڵو دەروونی خەڵکەوە، کەلەساڵی (١٩٣٥) بۆ ئامێدی گوێزراوەتەوە،خەڵکی کۆیە زۆریان پێ ناخۆش بووە، حوسێنی شاعیریش هەستی خۆی بەم شێوەیە دەربڕیوە.

جەنابی ذو شەرەف صالح زەگی بەگ نادری دەوران
لەلای هەرکەس صفاتی چاك و حوسنی خولقی سەلماوە
لەئافاقا زەکاوەت چونکە حەصری سەر ئەوە بۆیە
زەکی خولق‌و زەکی طەبع و زەکی فیکرو زەکی ناوە
چ وەسفێکی بکەم ئەوصاڤ ئەو خاریج لەتەعریفە
لەوەسفی چاکی هەرچەندی بڵێم ئێستاکە هەرماوە

لەبواری شیعری نیشتمانیدا، شاعیر پێی وایە کە تەباییو یەکگرتن تاکە ڕێگایە بۆ رزگاری نیشتمان لە چنگ داگیرکەران، بۆیە دەڵێ:

کورد بکەن ساکۆمەڵێ
ئیتیفاقی و تێکەڵێ
رۆژی خۆشیتان هەلێ
لەچیای وەتەنی کورد
ئەو وەتەنەی هەمانە
جێی بابوو باپیرانە
خۆش بێ ئەم نیشتمانە
سەرکەوێ لاوانی کورد

فۆرمی شیعری

١- کێشی عەرووز: کێش لەشیعری کلاسیکی کوردیدا بەڕەگەزێکی بنـچینەیی دادەنرێ،پێـوەرێکی هونــەری گرنگــە لەشــیعری کلاســیکیدا، دیــارە ئــەو شیعرانەی بەرکێشی عەرووزدەکـەون، بەکێـشی برگـەیی دەکێـشرێن، کێـشی عەرووز لەشیعری کوردیدا بەکارهاتووە، لەهەمان کاتدا گۆڕانیشی تێدا کـراوە تاکو لەگەڵ سیما تایبەتیەکانی زمانی کوردیـدا بگونجـێ، بـەزۆری شـاعیرانی کـورد دووکێـشی عـەرووزیان بـەکار بـردووە، بەتایبــەتی(هــەزەجو ڕەمــەل) لەغەزەلەکانی حوسێنی شاعیر دا ئەم دووکێشە بەزۆری دەبینرێن.

ڕەمەڵی هەشتی مەحزووف

دڵ زەمانێ	کەلەهیجرا	نت ئەنیسی	میحنەتە
– ب – –	– ب – –	– ب – –	– ب –
فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلن
زارو ئەفگا	رە دەناڵێ	نێو دوچاری	زیللە تە
– ب – –	– ب – –	– ب – –	– ب–
فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلن

هەزەجی هەشتی تەواو

دەکەم جانا	لەدووری تۆ	شەوو رۆژ شیـ	وەنووزاری
ب – – –	ب– – –	ب– – –	ب– – –
مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن

لەهیجـ رت قوو	ت ما غەم کا	رو پیـ شەم بۆ	تە غەمـ خوا ری
ب – – –	ب – – –	ب– – –	ب– – –
مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن

ڕەمەڵی هەشتی مەحزووف

مود دە تیٚ کا	خا دی می تۆم	دا خو کەی بۆ م	هەڵکەویٚ
– ب – –	– ب– –	– ب – –	– ب –
فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلن

تا نە سیم بیٚ	لا لە لەعـ لی	ماهی ڕوی تۆی	پڕ تەویٚ
– ب – –	– ب – –	– ب – –	– ب –
فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلن

موزاریعی هەشتی ئەخرەب

دڵ وا لە	ئیشتییاقی	مەی ئیزتی	رابی هێنا
– – ب	– ب – –	– – ب	– ب – –
مفعول	فاعلاتن	مفعول	فاعلاتن

مەیلی خو	مارو جام و	شەرابی	نابی هێنا
– – ب	– ب – –	– – ب	– ب – –
مفعول	فاعلاتن	مفعول	فاعلاتن

هەزەجی هەشتی تەواو

زەمانێکا	لەعیشقی تۆ	دڵم ناشا	دو ڕەنجوورە
ب – – –	ب – – –	ب – – –	ب – – –
مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن
بناغەی دڵ	لەگەرمی عیـش	قیـ دا وێـ را	نوخاپوورە
ب – – –	ب – – –	ب – – –	ب – – –
مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن

ڕەمەلی هەشتی مەحزووف

وەسفی حوسنت	نایەتا تەق	دیر عەزیزم	زیادوکەم
– ب – –	– ب – –	– ب – –	– ب –
فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلن
عالەمی حەیـ	رانی ڕووتن	ئەی نیگاری	موحتەرەم
– ب – –	– ب – –	– ب – –	– ب –
فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلن

هەزەجی هەشتی ئەخرەبی مەکفووفی مەحزووف

بۆخەڵعە	تی باڵای تۆ	بەبێ حدلە	ووبێ شەین
– – ب	ب – – ب	ب – – ب	ب – –
مفعول	مفاعیل	مفاعیل	فعولن

پارچه غه	زەلێك وابه	سەدئارایـ	ش وسەد زەین
— — ب	ب — — ب	ب — — ب	ب — —
مفعول	مفاعیل	مفاعیل	فعولن

هەزەجی هەشتی تەواو

ئومێدم وەصـ	لی شۆخی گول	عوزارێ بوو	ئەویش رابرد
ب — — —	ب — — —	ب — — —	ب — — —
مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن

لەبەینی ئێـ	مەدا شەرتو	قەرارێ بوو	ئەویش ڕابرد
ب — — —	ب — — —	ب — — —	ب — — —
مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن	مفاعیلن

هەزەجی شەشی مەقسوور

بریندارم	بەغەمزەی خا	وی نەوڕەس
ب — — —	ب — — —	ب — —
مفاعیلن	مفاعیلن	فعولان

گرفتارم	بەزولّفی خا	وی نەوڕەس
ب — — —	ب — — —	ب — —
مفاعیلن	مفاعیلن	فعولان

هەزەجی شەشی مەحزووف

جگەر زامدا	رودڵسووتا	وە بێ تۆ
ب — — —	ب — — —	ب — —
مفاعلین	مفاعلین	فعولن
دەگرییێم چاو	پڕی خوێنا	وەبێ تۆ
ب — — —	ب — — —	ب — —
مفاعیلن	مفاعیلن	فعولن

٢- سەروا: سەروا لەشیعری کلاسیکی بەڕەگەزێکی سەرەکی دادەنرێ، کەبریتییە لەکۆتایی بەیت، کەمانایەك دەبەخشێ، بەمەرجێ دەنگەکانیان وەك یەك بێ هەندێ لەشیعری کوردی پاش سەروای هەیە، ئەگەر کێش بریتی بێ لەرێزە دەنگ و ئاوازێك، ئەوا سەرواش کۆتایی ئەو ئاوازەیە، حوسێنی لەسەرجەمی شیعرەکانیدا سەروای یەکگرتووی پەیڕەو کردون.

لەهۆنراوەی (وەکو مینایی بێگەرد)

وەکو مینایی بێگەردە لە صاف ڕویی ڕەنگینی A
وەکو سەروی چەمەن وایە قەدو بالآیی شیرینی A
بەتاو هات لەشکری غەمزەی هجومی کردەمۆلکی دڵ B
دڵی بردم بەیەخسیر خستیە حەبسی زوڵفی پڕچینی A
AABA

لەهۆنراوەی (وەرە بنوارە)

وەرە بنـــــوارە ئــــەحوالی خــــەراپم A
لــەهیجرەت جــان بــوو زووپــڕ عــەزابم A
بـــەدەردو فیرقـــەت و هیجرانـــی تـــۆوە B
میــسالی کــورە دڵ پــڕ جــۆش وتــابم A
AABA

٣- هونەری ڕەوانبێژی

شێوازو چۆنیەتی دەربڕینو گەیاندنی بیرو مەبەستی شاعیرە بەهۆی وشەو دەستەواژەی گونجاوی هونەرییەوە، بیری وردو هونەری ڕەوانبێژی و ڕستەی جوانو ڕازاوەی ئەدەبی بەکارهێناوە، شاعیر گەلی هونەری قەشەنگی وەکو وێك چواندنو، خوازە، درکە، تێلنیشان، دژەیەك،خواستن، پۆشین، پێنج خشتەیەکی ومولمەعو چەندانی تر.

شاعیرانی کلاسیکی پەنایان بردۆتەبەر ئەم هونەرە بۆ ئەوەی بەرهەمەکەی پێ بڕازێننەوە بەجۆرێ بیری وردو ڕوونیو وردەکاریو وشە بازی بەکارهێناوە تاکو بەرهەمەکەبەسەنگینیو ڕەنگینی بەدەرکەوێ، هەرشاعیرەش بەجیا هەوڵی داوە بەشێوەیەك دەربڕێ کەشێوەیەکی تایبەتی بەخۆی هەبێ، دیارە حوسێنی یەکێکە لەشاعیرە کلاسیکیەکانی کۆیە، کەلەغەزەلەکانیدا زیاد لەپێویست باڵانومایی نواندوە، لەشیعرەکانیدا هونەری جوانکاری و ڕەگەز دۆزیو بیری وردو داهێنانو توانایی خۆی خستۆتە ڕوو، شاعیرانە یاری بەوشەو دەستەواژەی شیعری کردووە.

لێك چوون:

هونەرێکە لەهونەرەکانی ڕەوانبێژی کەئەمەش بەهۆی لێك چوو لەوچوو چێ دەبێ، کەلەهەندێ لاوە وەك یەکن ولەهەندێ لای تریش جوداوازن، کەواتە لێکچوون وەکو یەك لێکردنی دووشتە لەخاسیەتێکی بەشداردا، بۆ نموونە:

زنجـيری سـەری زوڵفـی تـۆ ئاڵایـە دەسـوپێم
خـستۆتە ملـم قەیـدی غـەم واتـەوقی ئەسـارەت
قوربـان بەخـەمی زوڵـفو بەقولابـەی مژانـەت
وادەمگری و دەمبەستی و دەمدەیی لەقەنارەت

زوڵفـی چـەماوەیی بـەزنجیرو ئەڵقـەی چـەماوەو برژانگیـشی بـەقولاب وێکچواندووە.
یان دەڵێ:

وەکو مینـایی بێگەردە لەصـافی ڕویـی ڕەنگینـی
وەکو سەروی چەمەن وایە قـەدو باڵایی شیرینی

رووی صاف یارەکـەی بەشووشـەی پـاكو بـاڵای بـەدرەختی سـەرو وێـك دەچوێنێ.

رەگەزدۆزی:

ئەوەیە کەدوو وشە یاخودزیاتر لەدیمەندا وەکو یەکن، بەڵام هەریەکەیان مانای تایبەتی و سەربەخۆی خۆی هەبێ، لەهۆنراوەی (درەختی وەصڵی تو) دەڵێ:

درەختــی وەصــڵی تـۆ دەگـرێ سـەمەرقەند
فیدای وەصڵت دەکەم دووسەد سەمەر قەند

سەمەرقەندی یەکەمیان مانای بەری شـەکرە، دووەمیـان نـاوی شـارێکە لەشـارەکانی ئۆزباکـستان، کەبـەر ڕەگـەزدۆزی تـەواو دەکـەون، چـونکە پیتەکانیان وەکو یەکە.

درکـە:

ئەوەیــە باســی شــتێك بکــەی بــەپێچو پــەناو کەمەبەســتی واتــە

دەربڕاوەکەنییە، بەڵکو واتایەکی تری هەیە، کەمانای دەربڕینی شتێك و مەبەستێکی تری هەبێ، لەشیعری سۆفیزم دا لەجیاتی خودا، باسی دیاردەیەك لەدیاردەکانی سروشت کراوە، لەبری خودا، لەباڵندەو ئاژەڵ دواوە.

روحەکەم عەمرێکە تێنوی شەربەتی وەصڵی ئەتۆم
قەترەییێکم پێ بدە تۆ ئاوی حەیوانی منی

لێرەدا ئاوی حەیوانی درکەیە، بۆ ئاوی حەیات، ئاوی بەقا کەهەرکەسێ بیخواتەوە، هەرگیز نامرێ.
لەپێنچ خشتەکی (مووی سیاهت)دا :

ئەفشانە بەڕوویی تۆ دەڵێی مسکە وەیاخۆ
نافەی خوتەنە خەجەڵەتیدا زەنگیوو هیندۆ

زەنگی و هیندوو درکەیە بۆ زوڵفو خەتو خاڵی ڕەش، خەڵکی زەنگبار کەناوی وڵاتێکە لەئەفریقا دانیشتووی ئەوێ پێستیان ڕەشە، پێست ڕەش درکەیە بۆ خەت و خاڵی رەش.

دژیەك:

ئەوەیە کەدوو وشە ماناکەیان دژو پێچەوانەی یەکتربێ، لەهۆنراوەی (عەزیزم)دا دەڵێ:

لەهیجرت گەرچی ڕۆژوشەو دەناڵم
لەزێدی دایە دایم ئیشتییاقت
ووشەی (رۆژ- شەو) دژی یەکن

تێل نیشان:

ئەوەیە کەشاعیر ئامارە بەئایەتێکی قورئانی پیرۆز یان بەفەرموودەیەکی پێغەمبەر یاخودپەندو ڕووداوێکی مێژوویی دەکات.

لەهۆنراوەی (هەردەم لەدڵ)دا دەڵێ:

غەم زۆر و بێ ژمارە بە دووسەد هەزار قەڵەم
نایێتە ڕوی حیسابە هەتا ڕۆژی نەفخی سوور

نەفخی سوور هێمایە بۆ فوو لەکەڕەنا کردنی ڕۆژی قیامەت.

پۆشین: ئەوەیە کە شاعیر ئاماژە بە وشەیەك دەکات، کەمانایەکی نزیکو یەکی دووری هەبێ، بۆ نموونە:

وتم ڕێگای حیجاز بگرە گوتی پڕ شورو تەخویفە
گوتم سابۆ عێراق ساز کە گوتی ئاهەنگی تەکلیفە
گوتم چۆنت مقابل بم گوتی خارج لەتەعریفە
گوتم ڕاستی صەبا هەستە گوتی مەشرەب موخالیفە

وشەکانی حیجاز، پرشور، عێراق، مقابل، ڕاستی، صەبا، موخالیف هەر هەموویان بەمانای مەقام دێن لەهەمان کاتدا مانای تریشیان هەنە.

مولەممەع :

بەو شیعرە دەوترێ کەبەزمانێك زیاتر بنووسرێ، واتە دووزمان یاخود زیاتر، نالی بەزمانی کوردی و عەرەبی مولەممەعی بۆ تۆمار کردووین، سالم بەزمانی کوردی و فارسی مولەممەعی بۆ نووسیوین، کوردی شاعیر مولەممەعی بەزمانەکانی فارسیو عەرەبیو تورکی خستۆتە ڕوو، شێخ ڕەزاو حاجی قادرو ئەحمەدی خانی بەهەر چوار زمانەکان مولەممەعیان نووسیووە، حوسێنی شاعیریش لەیەك غەزەلدا هەر چوار زمانەکانی کۆکردونەتەوە،ئەمەش لێ هاتوویيو توانایی و دەسەڵاتی شاعیر لەشیعرو زماندا پێشان دەدات.

لەهۆنراوەی (موددەبیێکە)

یـاران بـافکن بـن نـەفنا حـالتی دوشـدم
هیجرانـه دوچار ایـتی بنم گـوگلمی دلـدار
دردوغم ایله جانمی محو ایلدی او لشوخ
قردا شلرمز صوری میکن حالم بنم زنهار
احـــــرقتنی فی عـــــشقك والله بنـــــار
لایـــشبه نـــار بـــه في الارض والاقطـــار

مولەممەعی حوسێنی لەسەر غەزەلی سەعدی

قەددو بالاکەت میسلی سنەوبەرخەرمەنی ڕوت م ە
زلـــف داری همـــچو عنـــبر لـــب چـــو ش ك ر
شەکەرین لێوانی مەهڕوو دینە سوجدەی دەرگەهت
قبلــــەیی ازادگــــانی ای صــــنم بــــار خ
رووت لـەمن پـەنهان مەکـە زار و حـەزینم دوڵبـەرا
دردمنـــــدم مـــــستمندم تـــــن گرفتـــــەت ب
تابو لەرزەی عشقی تۆم هاتۆتـه سەر جسمی نزار
دارویـــــی دردم تـــــوداری درمیـــــانی ل ب
لێو لەسەر لێوتا بنێم قوربان بەلام بەو شەرطەیە
مـــــی درشیـــــشه باشـــــد بـــــسته باشـــــد د ر
قـاپی بەسـراو بێتـو خۆگـەربێ ڕەقیـب کـاتن عبـور
برســــــــرش بــــــــادا هــــــــزاران ل ع ن ت
ئەی حوسێنی گەرچی ئاتشبارە شعری تو وەلی
کـــــس نگفتـــــه شـــــعر همـــــچون س ع د ی

مولەممەعی حوسێنی لەسەر غەزەلی حافز

صـــەبا لـــە جـــانبی مـــن بڵـــێ بـــەو نەونەمامـــە
انـــی رأیـــت دهـــراً مـــن هجـــرك القیامـــە
چـاکو خـەراپ وە چـاکە عاشـق نـەکا تەجرەبـە
مـــن جّـــرب المجُـــرّب حلّـــت بـــە النّدامـــە
بەنـدی نیقـابی لاکـەوت ڕووی تابـداری دەرکـەوت
کالـــشمس فی الـــضّحایا تطلـــع مـــن الغمامـــة
دووری و نزیکـی یـارم دائـم غەمـە لـە دل بـۆچ
فی قُربهــــا عــــذابُ فی بُعــــدها النّدامــــة
ئـەحوالی دەردی عیشقم حاجـەت نییـە کـە بیڵـێم
خـــود مـــی شـــود محقـــق از آب چـــشم خامـــە
لۆمـەم مەکـەن لـە عیشقا ئێـوە و خـودا رەفیقـان
والله مــــا رأینــــا غیثــــاً بــــلا غمامــــة
خوێنـاوی دل لـە سـینە دەکوڵێـو بەچـاوما دێ
ســـالت دمـــوع عـــینی هـــذا لنـــا العلامـــة
حـافڤ حوسێنی هاتـە طـەریقی مەیکدەی عشق
حتـــیّ یـــذوق منـــە کأســـاً مـــن الکرامـــة

مولەممەعی حوسێنی لەسەر غەزەلی سەعدی

فیتنەیـە بـاڵاو و زولفـەینی تـۆ ئـەی بـەدری مـونیر
قامــت اســت ان یــا قیامــت عنبراســت ان یــا عــبیر
وا لـە ڕێـی سـەودات بـزر بووم پێم نیـشاندە ڕێگـەیی
صـــبرم از پـــا انـــدر آمـــد دســـت گـــیرا دســـت گـــیر
گەر لە دەرگای خۆت دەرم کـەی یا جنێوم پێ بدەی
ســـرزُ حکمـــت برنـــدارم چـــون مریـــداز حکـــم پـــیر

تـیری فـەریادم لـە محرابـی دڵمـەوە هـەر سـاعەتی
بگـــــذراز چـــرخ هفـــتم هـــم چـــو زوزن از حریـــر
مـن نییـە بـاکم لـە دووری دڵ لـە یـار صـەبرم نییـە
چـون کـنم کزجـان گزیراسـت و زُوجانـان نـاگزیر
بێتو گەرمن بەرنە جەننەت خۆش نییە لام سەلسەبیل
بـــا تـــو گـــردر دوزخـــم خُـــرّم هـــوایی زمهریـــر
بـەو هـەوای بـەختم ئەگـەر تـەیری ویـصاڵت هـەڵفری
وەکـــە آنـــساعت زشـــادی چـــارپرگردم چـــوتیر
تـاکو روح مابـێ لـە تـەن ویـردی زوبانمـە نـاوی تـۆ
نـاو جـودم هـست خواهـد بـود نقـشت درضـمیر
گـەر تـۆ بـارانێکی لـوتفی خـۆت نەبارێنیـە سـەرم
لابـــە بـــەرگردون رســـانم چـــون جهودانـــدر فطـــیر
گەرچی سەهوم کرد بە طاعەت لێم قەبوڵ کە روحەکەم
ســـهمکین افتـــاده ام جـــرمم بـــر رحمـــم پـــــذیر
ئاهی سەعدیی و حوسێنی گەر لە گەردون تێپەڕی
درتـــو کـــافر دل نگـــیرد ای مـــسلمانان نفـــیر

مولەممەعی حوسێنی لەسەر غەزەلی یغما

لــە بـۆ خزمـەت نگـارینی شەهنـشاهی جیهـانگیری
زیــاتر انیــست بــارایی ســخن ای خامــە تحریــری
ئەگـەر چی دڵ بریـنداره لـە صـەد جێوه بـە موژگـانی
بــە جـان مـشتاق زخمـی دیگـرم ای مـرگ تـاخیری
ئـاگریی شـیوەن و ئـاهم بگاتـە گـوێی ئـەم شـۆخە
بــود کــآن ســنگ دل رحــم کنــدای نالــە تــأثیري
لـە خوێنـاوی دودیـدەم شـرح رۆژی هیجـری نوسـیوه
بـــسوی اونـــدارم قاصـــدی ای بادشـــبگیری
لـە هیجرانـی بـە تـەنها وا لـە کـونجی غـەم دەنـاڵێنم
زتنهــایی دڵــم دیوانــە شــدای زلــف زنجــیری
لەگەڵ بەختم موافق گەر ببی یەك لە حزەچیت لیٚ دێ
روی تــاکی خــلاف رأی مــن ای چــرخ تغــییری
تەماشای حال و ئەحوالی حوسێنی کە دەمیٚ یغما
جنــونم ســاخت رســوایی جهــان ای عقــل تــدبیری

پێنج خشتەکی:

هونەرێکی شیعرییە لەئەدەبیاتی کلاسیکی رۆژهەلاتو رۆژئاوادا باوه، شـاعیر دوو نیوەدێڕی شاعیرێکی تر هەڵدەبژێریٚ سیٚ نیوه دێڕی خۆی دەخاتەسەری هۆنراوەکـە لەسـەرپێنج لـەت دادەمـەزرێنیٚ جـاری وا هەیـە هـەموو لەتـەکان هاوسەروا دەبن، جاری واش هەیە چوار لەتی یەکـەم هاوسـەروا دەبـن ولـەتی پێنجەم سەروایەکی تری دەبیٚ، بەڵام لەگەڵ سـەروای هـەموو لـەتی پێـنج خشتەکیەکەدا یەك سەروا دەبیٚ، بۆ نموونە شیعری کوردی و پێنج خـشتەکی حوسێنی:

دڵ زەمانێکـــە لـــەهیجرانت ئەنیـــسی میحنەتـــە A
زارو ئـــەفگارە دەناڵێنـــێ و دوچـــاری زیللەتـــە A
دەوری لێـداوم غـەمو دەردت لەسـەر ئـەم حاڵەتـە A
ئاغـەگیان تـۆ دەچـی بۆشـارو مـن لـەم غوربەتـە A
زەحمەتە قوربان خەلاسیم بێ لەدەس ئەم فیرقەتە A

ئارەزووتـە گـەر بزانـی وەصـڵ و هیجـران چۆن ئـەبێ B
بـێ بپرســە تــۆ لەمانــە ئــەم دوحاڵــەی دیتبــێ B
چــونکە نازانــێ کەســێ ئــەم دەردەگەرنەیخــستبێ B
هەرکەسێ شەهدی ویصال وزەهری دووری چەشتبێ B
ئـەو دەزانـێ دەردی دووری چـەند گـران و زەحمەتـە A
AAAAA BBBB A

نموونەیەکی تر:

وەسـفی حوسـنت نایەتـە تەقدیر عـەزیزم زیادوکـەم A
عالــەمێ حــەیرانی ڕووتــن ئــەی نیگــاری موحتــەرەم A
تۆ بەئەم حوسنی خودا داوت ئەرێ گوڵ خونچە دەم A
حــوریی رەوضــەی جینــانی یــاگوڵی بــاغی ئــیرەم A
ام نجـــوم العـــرش ام شمـــس علـــی فـــوق العلـــم B
A A A A B C C CC B

قالبـی پێنج خشتەکیەکانی حوسێنی بەم شێوەیە :

AAAAA	BBBBA	CCCCA
AAAAB	CCCCB	DDDDB

غەزەلی مەولانا خالید پێنج خشتەیەکی حوسێنی

لەم زەمانە غەم بەجارێ دەوری داین یارانی کار
با لە کونجی عاجزی بگرین بە مەحزوونی قەرار
شیوەنێ سازکەین بە گریان و بناڵێنین بە زار
موسم عیداست و ما نومید از دیدار یار
عالمی در عیش و نوش و مادوچشم اشکبار

وا بە دەست هیجرانەوە ئەمڕۆکە یارانی وەتەن
دڵ بریندارم لە ڕێی خوا دەردی عیشقم چارەکەن
من بە جێماوم بەبێ یار و دەبینم تەن بە تەن
هەر کەسی با یار در گشت گلستان است و من
ز اشك سرخم شد کنار از داغ هیجران لا لەزار

بۆ دڵم وا زوڵفی کردە چین و حەلقە وەك کەمەند
گرتبوو بردی بەزاری خستییە ناو زنجیر و بەند
ساخودا ڕەحمی بە حالم کە زەلیلم مستەمەند
بێ نواو و دڵ پراز خار و غریب و دردمند
دست بردل سر بزانو چشم در رە دل فگار

وا گرفتارم بە شۆخی دەردی سەودام کەوتە سەر
مەیل و سەرگەردانی دونیا بۆیە سەحرام گرتە بەر
چاو بەگریان زار و نالان حال پەرێشان قوڕبەسەر
سینە سوزان دل فروزان کوچە ب کوچە دربدر
کس مبادا همچو من اوارە ازیارو دیار

وا لـــەرێگای عەشـــقتا تـــەوقی وەفـــام خـــستۆتە مـــل
هێنـدە گریـام مـن لـە دووریـت هـەر دووچـاوم هاتـە گـل
صەفحەیی دیدەم بە جارێ بوو لە غەم پڕ خوێن و کل
بکـــرە جـــویی شـــد زهـــر چـــشمم روان ازخـــون دل
عاقبـــــــت کـــــــــردم دوا داغ فـــــــــراق سرچـــــــــنار

ئـەی حوسـێنی بـەس بخەفیـە هەڵبکێـشە ئـاهی سـەرد
بێرە رێگای عیشقەوە گەر تۆی لە ئەم مەیدانە مەرد
هـەم بڵـێ بەو شیفتەیی مـەفتونی عشقەی دڵ بە دەرد
خالـــدا گـــەر نیـــستی دیوانـــە و صـــحرانە ورد
تـــو کجـــاو و کـابـــل و غـــزنین و خـــاك قندهـــار

٤- زمانی شیعری:

زمـان رەگـەزێکی سـەرەکییە لـە پێکهاتـەی شـیعری و رۆڵـی گـرنگ لـەبونیادی شـیعریدا دەبینـێ، بـەهۆی زمانـەوە شـاعیر خـەیاڵ وێنـەو سـۆزو هەستو ئـەزموون و هەڵچوونی نـاوەوەی دەخاتـەڕوو، شـاعیرانی کلاسـیکی کوردی لەمزگەوتەکاندا قورئانی پیرۆزو فەرموودەکانی پێغەمبەرو زانستەکانی شەریعەتیان بەزمانی عەرەبی دەخوێند، لـەپاڵ ئەمانەشـدا بـەزمانی فارسـی بوسـتانو گوڵـستانو دیـوانی حـافز دەخوێنـدران، بۆیـە دەبیـنین زمـانی عـــەرەبیو فارســـی کاریگەرییـــەکی زۆری بەســـەر ئـــەدەبیاتی کلاســـیکی کوردییـــەوە هەیـــە، بـــەدەیان ووشـــە عـــارەبیو فارســـی هاتونەتـــە نـــاو زمانەکەمانەوە، بەپێچەوانەشەوە بەدەیان وشەی کوردی چونەتە ناو زمـانی عـەرەبی و فارسـییەوە لەسـەردەمی میرنـشینی بابانەکانـدا زمـانی ئـەدەبی کلاسـیکی هەنـدێك گۆڕانکـاری بەسـەرداهات، نـالی شـاعیر تـوانی سـوود لەدیالێکتەکانی زمانی کوردی وەربگرێو بەردی بناغـەی زمـانێکی یـەکگرتوو دامەزرێنێ، تەونی شیعری کلاسیکی کوردی پڕە لەوشەو زاراوەی عەرەبی و فارسی زۆرجار شاعیران بۆ ئەوەی پێشانی بدەن کەلە هونـەری زمانـدا بـالاّ

دەستن هاتوون بەچەند زمانێك شیعریان نووسیوە، بۆ ئەمەش وشەی عارەبی و فارسیان ئاخنیوەتە ناو شیعرەکانیانەوە، جا زمانی شیعری حوسێنی پڕە لەڕازو هێما لەگەڵ ئەوەشدا بەزمانێکی ڕەوان دادەنرێ کە وێنەو خەیاڵی تێدا بەرجەستەکردوون، زمانێکی پڕ لەئەزموون لەشیعرەکانی دا بەدی دەکرێن، لەوبڕوایە دام ئەگەر لەکاتی خۆی ئەم شیعرانەی بڵاوکردبانەوە ئەوا حوسێنی لەنیوەی دووەمی سەدەی نۆزدەهەمو سەرەتای سەدەی بیستەهەم شوێنێکی شیاوی خۆی لەمێژووی ئەدەبی کوردیدا داگیردەکرد، وەکو شاعرێکی باڵانومـاخۆی دەنواند چونکە شاعیر لەغەزەلەکانیدا تاڕدەیەکی زۆر هەوڵی داوە کەیاری بەوشە بکاتو خۆی لەشتە شاراوەکاندا نزیك بکاتەوە، هەوڵ و کۆششێکی بێ پایانی کردووە تاکو دنیابینی نادیار بخاتە ڕوو کە سەرنجی خوێنەر بەلای خۆیدا رابکێشێ لەتایبەتمەندییەکانی تری زمانی شیعری حوسێنی پەیرەو کردنی شیعری عیرفانییە کە شاعیر ئاماژە بەهەندێ ووشەو زاراوەی تایبەتی کردوون کەلەسۆفیگەریو عیرفانەوە هەڵقوڵاون، بەبێ زانینی واتاو چەمکە قوڵەکانی ئەو وشە وزاراوانە تێ گەیشتن لەدەقی عیرفانی کارێکی ئەستەمە، هۆکاری هەڵبژاردنی ئاماژەو هێما بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کەئەزموونی عیرفانی زیندوو قوڵە کە بەزمانی راستەوخۆ ناتوانرێت گوزارشتی لێ بکرێت چونکە عیرفان هەڵگری ڕازو نهێنی شاراوەیە، حوسێنی زۆر بەشاعیرانی کلاسیکی کوردی بەتایبەتی نالیو سالم و کوردی سەرسام بووە، شیعری شاعیرانی ناوبراویشی کردونەتە پێنج خشتەکی، ئەگەر پێنج خشتەکیەکانی بەراورد بکەین، دەبینین کەشیعرەکانی حوسێنی لەئاستێکی باڵا دایەو هیچی لەشاعیرانی وەکو نالیو سالم و کوردی کەمتر نەبووەو بەڵکو لەپێنج خشتەکیەکاندا سەرکەوتنی باشی بەدەست هێناوە، شانی لەشانی ئەوان داوە، ئەمەش لێ هاتوویی شاعیر دەردەخات کەلەهۆنینەوەی شیعردا بەهرەیەکی ڕەسەن وبێ وێنەی هەبووە، لەبواری هونەری ڕەوانبێژیدا داهێنانو جوانکاری زۆری ئەنجام داوە ، زیرەکانە مامەڵەی لەگەڵ وشە داکردووە، هەر وشەیەکی وێنەیەکی قەشەنگی هونەری لەپشتەوەیە.

غەزەلەکانی

ئەی صانعی

ئەی صانعی کول خالیقی جان مؤنسی[١] ئینشا
رەززاقی هەمووعالەمی سر ناطقە پەخشا

بۆجاهو جەلال وحەشەم[٢] وسەتوەتو[٣] قودرەت
ناگاتە ئەتۆ هیچ کەس نەبووەمیسلی تو حاشا

لەطافی[٤] تۆوە وا لەخەراباتی ئەزەلدا
پیاڵەیی مەیی عیشقت بەمنی شیفتەوەنۆشا

لەوعیشقە کەوەك بەحرەدڵم غەرقی فەنایە
رەحمێکە نەجاتمدە بەلوتفم کە تەماشا

بێهۆش بووە مۆنسی جان کەوتووە لەسەر روو
بەم نوورە لەسەرطەوری دڵی زاری درەوشا

تا تابی هەبوو ئەم دڵەی من مەخزەنی سڕبوو
وەك تابی نەهێنا هەموو ئەسراری بوو ئەفشا

دونیای وەکو تۆفان لەهەوای عیشقی توداگرت
فرمێسکی (حوسێنی) کە لەدوو چاوی خرۆشا

(١) مؤنس: هاودەم، خەم ڕەوێن، هۆگر.
(٢) حەشەم: دەست و پێوەند، بەردەستە.
(٣) سەتوەت: دەسەڵات، هێز.
(٤) لەطاف: ناسکی، نەرمی، جوانی.

وادڵی زارم

وا دڵـــی زارم لـــەدەردی هیجـــری تـــۆ زاری دەكـــا
شـــێوەن وئەفغـــان ونـــاڵینی بەبیـــماری دەكـــا

رووحەكــەم هێنــاوە بـۆت رووحــم قبوڵكــە لـێم كــەدڵ
ئەمتیعەیی[1] وەصڵت بەنەقـدی[2] رووح خـریداری[3] دەكا

مــن خــەریكم دائیمــەن دڵ كــەم لەبەنــدی تۆخــەلاص
داوی زوڵفــت تێــی دەئاڵــێ و هــەرگرفتــاری دەكــا

جەیـشی عەشقـی تـۆ هجـوومی كردەسـەرموڵكی دڵـم
خـــۆبەزۆری هـــەروەكو لێـــشاوەكی جـــاری دەكـــا

چـاوەكەم گــەر لــەحزەییٚ چـاوت بەغــەمزە هــەڵبڕی
قــەتڵو عــامی عالــەمی دنیـا بەیــەك جـا قـڕ دەكـا

دڵ وەك ئەسكەندەری وا ڕێی كەوتـە نـاو زوڵماتی مـەوت
خدری زیندەی مەشعەڵی ڕووت كـەی دێ ڕزگـاری دەكا

وانــەخۆشی دەردی هیجرانــە[4](حوسـێنی) دولبــەرا
تـۆ نەكـەی رەحمـێ بەحـاڵی كێیـە غـەمخواری دەكـا

---

(١) ئەمتعە: كەل و پەل، شمەك.
(٢) نقدی: نەختی، حازرو ئامادە، نەختینە.
(٣) خریدار: كڕیار
(٤) هیجران: كۆچ كردن، لێك دابڕان.

خزمینه بکەن چارەم

خزمینــە بکــەن چارەیــی دەردی منــی شەیــدا
عەشـقی سـەنەمێ پڕسـتـەمێ کردمـی ڕیـسوا

دامناوەلـەرێی عەشـقەوەیاران سـەری تەسـلیم
لــەو ڕۆژە کەلــەم ڕێــگەیەئەوەل قــەدەمم نــا

نێزیکـە لـە فەوتانـدنی مـن حــاڵەتی عەشـقی
چونکە سـەرەکەم خاڵی نییـە سـاتێ لـەسەودا

دەردی دڵــەکەم نایــێ شفــای بێقــەد وبــاڵای
ئەفـــغان و گرینـــم گەییـــە عالـــەمی بـــاڵا

لـەیلاڕوە شـیکە[1] گوڵەکـەم مـن وەکومـەجنوون
واوێڵو وەحش بووم لەغـەمی کەوتمـە سـەحرا

کـارێکی وەهـای کـردووە پـێم دووریـی دڵـدار
تاریــك بــووە ڕۆژم بەمیــسالی شــەوی یەڵــدا

سووتـاوە (حوسـێنی) لـەتابی ئاگـری هیجـران
بەم حاڵە چ خۆشی وهەوەسێکی بێ بە دونیا

---

(١) شیك: جوان، ناسك.

فیدای ڕوخساری

فیدای ڕوخساری ڕەنگینت سەراسەر عالەمی دونیـا
کە تۆی ئەمڕۆ لەعالەمدا گوڵی مەحبووبی بێ هەمتا

ئەوا مـردم لەدووری قەددو باڵای میسلی شمشادت
وەرە زیندوو کەوە ڕوحم بەئینعامت[١] وەکو عیســا

لەعەشقی تۆ ئەمن شورێکی[٢] وام کەوتۆتە سەرقوربان
لەپێش چاوی هەمووعالەم بووم بەدناوو هەم ریســـوا

کە وەختێ لەشکری عیشقت هجومی کردەموڵکی دڵ
بناغەی جسممی تێکدابەیەغمای[٣] برددڵی شـەیدا

گوڵم سەودایی عەشقی تۆبەیەك لەحزە دڵی بردم
چییە دڵ وابەیەکجاری سەریشم بوو ڕپی سەودا

عەزیزم لەو دەمە ڕووی نازەنینت لێم بووە پەنهان[٤]
سەراسەر ڕۆژی ڕوونم بۆتە زوڵمەت وەك شەوی یەڵدا

(حوسینی) وابەداوی عەشقی تۆ پابەستەیە جانا
دەسا ڕەحمێ بەئەحواڵی بکە تۆ حەزرەتی مەولا

---

(١) ئینعام: خەڵات، بەخشین، ڕێزانە.
(٢) شور: هەراو ئاژاوە، شەوقو سۆز، پەشێویو نیگەرانی، هەوا.
(٣) یەغما: تالآن، چەپاو، ڕاوڕووت.
(٤) پەنهان: شاراوە، نادیار.

دڵ لەیادی پیر بوو

دڵ لــەیادی پــیر بــوو کــەی یــارم دڵــی یــادم دەکــا
مــن کەناشــادی ئــەوم کــەی لــوتفەکەی شــادم دەکــا

چــەرخی ئیقبــالم چ قــەوماوە لەگــەردش[1] کەوتــووە
تــالعم کــەی دێتــەوە لــەم حــاڵە ئیمــدادم[2] دەکــا

چــاوەکەی لــەیلی میــسال وقــامەتی شــیرینی ئــەو
فێــری وەحــش وشۆڕشــی مــەجنوونی فــەرهادم دەکا

داد لەدەست دووچاوی ئەو غەیرەزدوچاویشی نییە
کــەس بپرســێ داد بــزانم ساچــلۆن دادم دەکــا

ڕۆژ لەبــەر دەردی فیراقــی[3] وا شــیوەن ونــاڵینمە
شــەولەبەر فیکــرو مەراقــی گریــە بــەربادم دەکــا

موبتەلای هیجرم حوسینی دولبەریش سەرەڕای ئەومە[4]
دامیــە بــەر غــەمزەو دووچــاری دەسـتی جــەللادم دەکا

---

(١) گەردش: گەڕان، سوڕان، هاتوچۆکردن.
(٢) ئیمداد: یارمەتیدان، ئاریکاری، بەهانا گەیشتن،
(٣) فیراق: جیابوونەوە، دابڕان، بەجێ هێشتن.
(٤) سەرەڕای ئەومە: لەگەڵ ئەوەی، هەر چەندە.

جۆشی فرمێسکه

جــۆشی فرمێــسکه لــەناو دیــدەیی گریانــم دا
ئـــاگری عەشـــقه لـــەناو ســـینەیی بریانـــم دا

هێنـد گریام لـه غـەم ئـەم دولبـەره لـوتفێکی نـەکرد
بـەم هـەموو زەمزەمـەو[1] شورشـەوه ئـەفغانم دا[2]

موژدەیـان دامـێ کـەیارهات منـیش رۆحـودڵم
وابەمـوژدەی خـەبەری مەقـدەمی جانـانم دا

کون بووه سینه بـەتیری موژەکـەی خوێن رێـژی
خوێنی دڵ دەرژێ لـەناو چاڵەکەی گریبـانم[3] دا

ئەی حوسێنی دڵوجان دیـن وعـەقڵ ماڵ و منـاڵ
چیـم هـەبوو مـن لەبـەهای دیـدەیی فـەتتانم[4] دا

---

(١) زەمزەمه: گرمه، تریشقه، ناڵەی هەور.

(٢) ئەفغان: داد، هاوار، ناڵه.

(٣)گریبان: یەخه، گەردەن، بەرۆك، مل.

(٤) فەتتان: دڵڕفێن، دڵبەر، شیرن، قەشەنگ.

رەفیقان واسەرم

رەفیقـــان واســـەرم پڕبـــوو لەســـەودا[١]
لەســـەحرای جنـــوونی بـــادەیی عەشـــق
کـــە تەپـــلی عاشـــقیم لێـــدا بەجـــارێك
ئەوەنـد بێرەحمـە دڵـداریش لەگـەڵ مـن
غـــەمم زۆرە لەبـــەر زۆری غـــەمی مـــن
لـــەلای بـــەخت ڕەش وتاریـــك وتاڵـــم
لەهیجران ئەشکی[٢] خوێنم هێند لەچاوهات
لـەدەردی عەشـقی ئەوشـۆخەجنوون بـوو
گـــەلی یـــاران چـــییە چـــارەو عـــیلاجم
ئـــەمن بێمـــارو هیجـــرانم براینـــە
لەغـــەم ئـــیتر مەناڵێنـــە حـــوسینی

بەدەردی عەشقەوە بووم شێت وشەیـدا
دەکەم من طەی[٣] مەراحل هەرچی قەوما
لەعالـەم بـووم ئەمـن بـەدناوو ڕیـسوا
خـــەیاڵ ناکـــەم خـــەیاڵم بـــێ بەدڵیـــا
بەجـاریێ پڕلـەغەم بـوو ڕۆیـی دونیـا
چ نـانوێنن شـەوی دەیـجورو یەڵـدا[٤]
وەکـو سـەیلی[٥] بەهاران خـوێن هەڵستا
هەتاکـــەی کاروحـــاڵم جوملـــە شـــێوا
کەیـارم بـوو بەجـاریێ لـێم تـەوەللا
تـــەبیب بێفـــایدە دەمـــکا تەماشـــا
نیـازی خـۆت بـەرە دەرگاهـی مـەولا

---

(١) سەودا: خولیا، هەوەس، ئەڤین و دڵداری.
(٢) ئەشك: ئەسرین، فرمێسك، سرشك.
(٣) طەی: پێچانەوە، قەدکردن، نوشتانەوە
(٤) دەیجورو یەڵدا: شەوی درێژو تاریك و تنۆك، ئەنگوستە چاو.
(٥) سەیل: سێڵاو لافاو.

رووی تۆ لەجیهەت

رووی تـۆ لەجیهـەت حوسـنەوە تـەعنی لـەقەمەردا
دنـدانی[1] دوڕت[2] کەسـری بەبـازاڕی گەوهــەر دا

لەفــزی تــو شەکەربــارە کـــەلامت شەکەرینـــە
شـیرینی نوتــقی[3] تۆیـــە ڕەواجـــی بەشەکـــەردا

تۆحـــۆری لـــەناو جەننەتـــەوە هـــاتوویی قوربـــان
میسلی تـۆ نییـە چونکە لـە نـاو جنسی بەشـەردا

وەك زوڵفـــی ســـیاهت ڕەشـــو تـــاریك بـــووە ڕۆژم
لـەو ڕۆژە کـە ئەفشان[4] بـووە زوڵفـت بـە کەمـەردا

قوربـــان وەرە ڕەحمێـــکە بـــە ئەحـــوالی زەبوونـــم[5]
روحـــم لـــە فـیراق وغـــەمی دووریـــت لـــە خـــەتەردا

خـــەییاتی ئـــەزەل دوزی[6] لـــەبازاری موحببـــەت
ئـەم خەلعـەتی[7] عەشـقی تـۆ کەکردوومـە بـەبەردا

ئەی دۆستی (حوسینی) هەموو جەرگی بووەخـوێناو
پەیکانـــی[8] خـــەدەنگی مژەکـــەت وەك لەجـــگەردا

---

(١) دندان: دان، دگان، ددان.
(٢) دوڕ: مرواری، گران بەها.
(٣) نوتق: ئاخاوتن ، وتە، قسە، گۆتە.
(٤) ئەفشان: پرش، بڵاو، وەشان.
(٥) زەبوون: داماو، بێچارە، بیَ دەسەلات.
(٦) دوز: شاڵ، درووو، دوورین
(٧) خەلعەت: دیاری گەورە پیاوان، خەلات.
(٨) پەیکان: تیر، خەدەنگ.

نەخۆشی عەشقە

نەخۆشـی عەشـقە دڵ یـاران لـەدەرمانی طـەبیـب چـبکا
بەدئەحواڵـە فـەگارە[1] بێ دەوای وەصڵی حـەبیب چبکا

سـەفینەی بەختەکـەم واکەوتـە گـێژی لوجـەجی[2] میحنـەت
بەغەیرەز صابری لەم مەهلەکـەی[3] بـەحری موهیـب[4] چبکا

لـەرێزە چینی خـوانی یـار کەهەرکـەس بـەهرەییێکی بـرد
ئەمن مەحروومی خوانی بـووم ودڵ بـوبێ نەصیب چبکا

لەژێـــر دووســـەدهەزار پەردەشـــوعاعی ڕووی نومایانـــە[5]
کەپـەردەی بۆنـەبێ شـوعلەی روخـی مـاهی حـەجیب چبکا

ببینـی گـەرگوڵی ڕەنگینـی ڕووی ئەوشـۆخە یـەك لـەحزە
نەنـــاڵێ دڵ نـــەکا شـــێوەن میـــسالی عەنـــدەلیب چـــبکا

بـــەئومێدی وەفـــای وامـــن فـــریبم خـــواردو چـــووم بـــۆلای
جـــەفای دام دڵ لەحیلـــەو مەکروئەفـــسون و فریـــب چـــبکا

حوسێنی وابەڕوودا کەوتەسەرخاك ودەناڵێنێ
لەکوێیە یارونازانێ لەبەرطەعنی ڕەقیب چبکا

---

(١) فەگارە: دڵشکاوە، ماندووە، ڕەنجاوە.
(٢) لوجەجی: ئاوی زۆر، چاڵ، قووڵایی دەریا.
(٣) مەهلەکە: شوێنی تیاچوون، شوێنی مەترسیدار، فەوتێنەر، کوژەر.
(٤) موهیب: سامناك، ترسناك، مەترس.
(٥) نومایان: دیارو ئاشکرا، بەرچاو.

عیشقت بتی

عیــشقت بتــی ماهــسیما خــستوتیه ســەرم ســەودا
بــەم حالــەتی وا شــەیدا بوومــە لــە جیهــان ریــسوا

قوربـــان چـــییه چـــاری دڵ رۆییـــوه قـــەراری دڵ
ڕەحمێکـــە بـــە کـــاری دڵ ئـــارامی نەماشـــێوا

وەك ڕووت بو لەمن مەستور[1] دڵ بو گوڵەکەم مەهجوور[2]
ناڵانـدی وەکـو سـەمتور[3] چـوو شۆرشـی بـۆ بـاڵا

مـــن عاشـــقی ڕویـــی تـــۆم دڵبـــسته بـــەمویی تـــۆم
بـــەم نـــسبەته کـــویی تـــۆم کـــرده مەقـــەڕو مـــەئوا

ئەفغانییـــە لـــە دوریـــت شـــێواوه حوســـێنی بـــۆت
یـەك لـەحزه بـە لـوتفی خـۆت ڕەحمـێ بکـە پێـی جـانا

---

(١) مەستور: شاراوە، داپۆشراو، بەشەرمو حەیا.
(٢) مەهجوور: بەجێهێڵراو، دوورەوەکەوتوو.
(٣) سەمتوور: سەنتوور، ئامێرێکی مۆسیقای ژێدەرە.

ئاگری عەشقە

ئاگــری عەشــقە لەســینە جگــەری کردمــە کەبــاب
عەکسی ئـەو ئـاگرە دونیـای هەمووهێناوەتـە تـاب[1]

دڵەکەم کە بەندبوو لەحەلقەی سەری زوڵفت گوڵـەکەم
دیم کەگێسووت بەرەخا[2] بۆتە شکەنج[3] وخـەم[4] وتاب

ئافەتێکــت لەغــەمی هیجــرەوە خــستۆتە دەروون
دیومـە بەوئافەتـە هەرلـەحزە دوسـەد نەوعـە عـەزاب

خـەڵك ئەگــەر عـەیب لەدەرکــەوتنی تـۆم لـێ بگـرن
جێگەمــە لــەم دەرە نــاڕۆم بــە هــەزار لـۆم وعــەتاب

خـۆ جنێـویش بـێ لـەلام خۆشـە وەکـو قەنـدو نـەبات
گەرلەگــەڵ عاشــقی غەمدیــدە دەمــێ بێیــە خیتــاب

مەرحەمــەت کــە بەکــەرەم جــارێ بپرســە حــاڵم
دڵەکـەم خۆشـکەی ئەگـەر باعیسـە بـۆ ئـەجرو سـەواب

ئـەی (حوسـێنی) بـا بـەس بـێ بێفایدەیــە گوفتـارت
لــەدڵلا هــەڵگرە ئــەم حەسرەتــە تــا ڕۆژی حیــساب

---

(١) تاب: گەرمی، جۆڵانە، شڵەژان.
(٢) بەرەخ: بەش، هەندێ، برێك.
(٣) شکەنج: لوولی ئەگریجە، ئەشکەنجە، فێڵ و حیلە.
(٤) خەم: چەماو، لار، پێچ و لوولی ئەگریجە و گێسو، کەچ.

سەودازەدەکەی رووتم

سـەودازەدەکەی ڕووتم کەوتوومەتـە هیجرانـت
جـارێکی بپرسـەتۆ ئەحواڵـی ئەسـیرانت

هەرچەندە جەفاکـەی تـۆ مـن غـەیری وەفاناکـەم
تـۆش دەرهـەقی مـن مـەبێ ئـەقوالی رەقیبانـت

واخەستەیی[1] دەردی تـۆم قوربـان بەکـەرەم فـەرموو
تاچـاری تـەبیبت کـەن ئـەم دەردەمـە دەرمانـت

تـۆشاهی بڵنـدجاهی مـن بێکـەس ومـاڵ وێـران
رەحمـێ بکـە پـێم جاناتادەسـت کـەوی دامانـت

بۆپێشکێـشی بـالآی تـۆ نەقـدم نییـە غـەیرەز روح
ئـەم نەقـدە عـەزیزەی جـان مـن دەیکەمـە قوربانـت

گـەر حـادیهیی دەوران ڕوی کـردە تـەرەف تـۆوە
بـۆ ڕەددی قـەزا قوربـان سابـمکە بەقـەڵغانت[2]

واجەرگی (حوسێنی) بولەت لەت بەخەدەنگی تۆ
سـابێنە دەرێ توخـوا لـەم لەتلەتە مـوژگانت

---

(١) خەستە: بریندار، ماندوو، نەخۆش.
(٢) قەلغات: مەتاڵ، چەکێکی کۆنە لە چەرم یاخود لە کانزا دورست دەکرێ بۆ بەرهەڵستی لە شیروتیر.

شوكر وادیدەكەم

شــوكر وادیدەكــەم دووبــارە ڕۆنــاك بــوو بەدیــدارت
وەرم گـرت قـوتی جـانی[١] خـۆم لـەدوولێوی شـەكەربارت[٢]

غوبارئـالودەیی[٣] ڕێـی رووتـەو چـەرخیش ئـارەزووی وایـە
لەچەشمەی[٤] خوڕ بەقوربان شەستوشۆ[٥] كاگردە ڕوخسارت

لەناوەمەیــدانی حوســنابێتە جــەولان مەركــەبی نــازت
كەبۆچــاوی بەدئایــەی (أن یكــادُ) بــێ نیگەهــدارت

كەمەنــدی زولفەكــەت گەرحەلقەووچــین چــین بكــەی جانــا
بــەمەجبووری هــەموو گــەردەن كەشــان دەبنــە گرفتــارت

لــەكێوی تــۆ چ حاجــەت پاســەوان شــەو بێتەگــڕخواردن
لەشــوعلەی ئاهەكــەم چــونكە وەكــو ڕۆژە شــەوی تــارت

تــەبیبی دەردەداران تــۆی بكــە ڕەحمــێ بــەحاڵی مــن
دەوای دەردم بكــە قوربــان بەنەشــئەی چــاوی خــەممارت

وەكو تەیری خەزان دیدە (حوسێنی) گفتوگۆی بەسكرد
گــوڵم هێنایـەوە شـۆڕش [٦] دووبارە بۆ گوڵـی زارت

---

(١) قووتی جان: هێزی گیان، خۆراكی ڕوح.
(٢) شەكربار: ئەوەی قەند دورست دەكا، زۆر شیرین، شەكر ڕێژ.
(٣) غوبار ئالودە: تۆزاوی، خۆڵاوی.
(٤) چەشمە: كانی، سەرچاوە.
(٥) شەست و شۆ: كردەی شووشتنی شتێ، خرۆشان، گردە: هەرشتێكی خڕو بازنەیی
(٦) شۆڕش: خرۆشان، شەوق، ورووژان.

بەتاوی عەشقەوەجانا

بــەتاوی عەشــقەوە جانــا ســـەرم دانــا لەمەیــدانت
وەکوگــۆ ڕایڕفێنــە بیخــەرە ناوخــەمی چــەوگانت[١]

لەڕۆژی جەژنەدا هەرکەس لەعوشرەت دایە ئەمما من
بەقەیــدی غــەم گرفتــارم لــەناو زینــدانی هیجرانــت

دەڵێن لەم جەژنەدا فەرمووتە من دەیکەم بە قوربانی
دڵـم بـەم مـوژدەیە خۆشـە شـوکر وادەبـمە قوربـانت

ئەگـەر تۆدەمکـوژی قوربـان لەکوشـتن گـەردەنت ئـازا
نــەوەك ڕۆژی قیامــەت خوێنەکــەم بگــریێ گریبانــت

خەدەنگێکت لەغەمزەی خۆت هەوادابۆجگەر قوربان
لـە سـینەمدا جگـەر بـوو پـارە تاپەڕشتڵـە پـەیکانت

گوڵم خوێن جۆشی دا دەکوڵێ دەچیێ هەورازلەخانەی ژین
بـە سـواری گـەرگوزەرکەی تـۆ بەسـەر قـەبری شـەهیدانت

گرفتاری کەمەندی[٢] حەلقەوو پڕچینی تـۆن بـەعزێ
لــەلایێ هــەم برینــدارن گــوڵم جــەمعی بەموژگــانت

زەمانــێ ســاکنی دەرگانەکــەی تۆبــووم ئەمێــستاکە
بــە دەرگاتــا گوزەرناکــەم لەبــەر ترســی ڕەقیبانــت

هەتا بۆ خزمەتت زیاتر حوسینی دێتە پێش جانا
ئەتۆش مەنعی دەکەی بیکە دەگادەستی بەدامانت

---

(١) چەوگان: گۆچان، گۆپاڵ.
(٢) کەمەند: ئـەو گوریسەیە بـۆ خستنە مـل وبـەکێش کردنـی ئـادەمیزاد یـان ئەسـپ و گـا بەکاردەهێندرێت، تەنافی زولف.

عەزیزم

عەزیزم عومری طەی کردم فیراقت بناغەی جسممی تێکدا مەراقت
لەهیجرت گەرچی رۆژو شەو دەناڵم لە زێدی دایە دایم ئیشتییاقت [١]
بەحاڵم رەحم کەن خەلقی ئاماتور[٢] لەسەر بێ رەحمییە خولق و مذاقت
بکە لوتفێ وەرە حاڵم ببینە موهەییایە[٣] لەسەرچاو جێو ڕواقت[٤]
نموونەی حوسنی تۆ نابێ لە دونیا مەگەر حۆری و لەفەرد و سەددی طاقت
لەگەڵ عەشقت ئەمن یار و ئەنیسم[٥] لەگەڵ من تۆش چییە هەردەم نیفاقت[٦]
لەکونجی غەم بەمەحزوونی حوسێنی دەناڵێنێ لەگەڵ جەمعی عوشاقت [٧]

---

(١) ئیشتیاق: تاسە، ئارەزوو، مەراق.
(٢) ئاماتور: تازەکار، کەم ئەزموون.
(٣) موهەییا: سازکراو، ئامادەکراو.
(٤) رواق: دالآن، هەیوان، سابات.
(٥) ئەنیس: هاودەمی، هۆگری، هاودەنگی
(٦) نیفاق: دووڕوویی، دووڕەنگی، ڕیاکاری.
(٧) عوشاق: کۆی عاشق، ئاشقان، دلْداران.

پڕ له خوێنه

پڕ لەخوێنە دڵی غەمدیدە لەبەرجەور[١]و جەفات
لەسەر ئەم حاڵە لەدڵ هەرباقییە میهر[٢]و وەفات

رێگـەیی عەشـقی تـۆ ڕێـی هاتونەهاتـە گوڵەکـەم
هاتمـە ئـەورێ یـە بەناچـاری چـهات وچنەهـات

چوارتەرەف دەوری لـەمن داوەغـەم ودەردوفیراق
شـیددەتی زۆرە گەیـشتومەتەسەرحاڵی مـەمات

هێند بەلاّی زۆرلەغـەم وهیجرانـی تۆ هاتـە سـەرم
سـاعەتی خـالی نییـەدڵ لەغـەم ودەردو بـەلاّت

ئەوەی دووریت بەمنی کردووە ئەگەر بیهێنمە حیساب
بـێ سـەرەنجامە تـەواونابێ هـەتا رۆژی وەفـات

کردومە پێشکێشی خاکی قەدەمت رۆحی عـەزیز
گەرچـی نەقـدێکی گـەلێ بـێ شـەڕەفوقەدرەلەلات

عالەمێ شادبووە قوربان بەسەبەب خەلعەتی تۆ
غەیری حرمان نییەبۆمن لەتەڕەف تۆوە خەلاّت

حوسـنی تۆزیادبووەقوربـان لەنیـساب[٣] چۆتـەدەرێ
من فەقیری سیڕڕی[٤] کـوی تـۆم وبـەمن خێـرە زەکات

---

(١) جەور: ستەم، ناهەقی، زۆرداری کردن.
(٢) میهر: خۆشەویستی، ئەڤین، دڵداری.
(٣) نیساب: بەش، پشك.
(٤) سیڕڕ: ڕاز، سرِ، نهێنی

قسمەتی گرتووە هەرکەس لەعەطای[١] عامی ئەتۆ
من نەسیبم نییە یەك زەڕڕە لەئیحسان[٢] وعە طات

مـن بەخۆشـی دڵـی تـۆ خۆشـە دڵـم دوڵبەرەکـەم
خوایەهەرخۆشبێ دڵت تێك نەچێ قەت سەیروسەفات[٣]

وەختـە دەرچـێ لەغەمـت ڕۆحـی حوسـێنی دڵ فـەگار
بکـە ڕەحمـێ تـۆ بـە ئەحـواڵی هـەتا ماویـە حـەیات

---

(١) عەطا: خەڵات، بەخشین، دیاری.
(٢) ئیحسان: چاکە، چاکەکاری.
(٣) سەفا: پاکی، ڕوونی، خاوێنی.

بەینێکە دڵت بردووم

بەینێکە وا دڵت بردووم ئەی شۆخی بەغارەت[١]
روحـت لەغەماخـستومە نـاو ڕەنـج ومــەرارەت[٢]

پـەنهانی ڕووت لـێم گوڵەکـەم لـە حاڵـەتی مەرگـە
شـادمەرگییەبۆم هـەم کـە ڕوخـت دێتـە نـەزارەت[٣]

حاجـەت نییـە قـەتلی منـی شـەیدا توبـەتیغ کـەی
یــەك غــەمزەیی تۆکافییــە بیکــەی بەئیــشارەت

زنـــجیری ســـەری زولفـــی تـــۆئالآیە دەســـوپێم
خستۆتە ملـم قەیـدی غـەم وا تـەوقی ئەسـارەت[٤]

قوربـان بەخـەمی زولـف وبـە قولابـەی مژانــەت[٥]
وادەمگــری دەمبەســتی و دەمــدەیی لەقــەنارەت

قەتــلی هەمووعالــەم تۆبــە بێبــاکی بکــەی گــەر
بۆمــەنعی ئـەتۆ کـەس نییـەتی تـاوی جەسـارەت

بنــوارە (حوســێنی) لــە وەفــاداری وئیخــلاس
مـەدداح وثـەنا خوانتـە بـە ئەنـواعی عیبـارەت

---

(١) غارەت: تالآن، ڕاوو رووت، پووڕ.

(٢) مەرارەت: کوێرەوەری، چەرمەسەری، تاڵی.

(٣) نەزارەت: چاودێری، ئاگا لێ بوون.

(٤) ئەسارەت: گرفتار بوون، کەوتنە ئەسیری، دیلی.

(٥) مژان: برژانگ.

دولبەرا لایەقە

دولبـــەرا لایەقـــە شـــاهانی هەمـــوو ڕووی وڵات
تـەرکی مەسـنەد[1] کـەن وبـێن ببنـەغولامی دەرگـات

تۆ بەدەرخەی ئەگەر ئەم ڕووی وەکوبەدری مونیر[2]
دەردەچــێ عەشـقی شـەیدا لەغـەم وریێـی زلۆمـات

هاتــە زوڵمــەتی زولفـت دڵـم ئـەی خـضر دە مـی
مەرحەمەتکــە بنۆشــێ لــە دەمــت ئـاوی حـەیات

ئاگرێکـــت بەغەمـــو دەردی لـــە دڵ بــــەرداوم
گـــڕی ئـــەو ئـــاگرە ڕۆشـــنە تـــارۆژی مـــەمات

وەرە ســـەیری ئەحـــواڵی خـــەراپم کەلـــەغەمت
پڕجـــەفایەدڵەکەم دولبـــەرم کوانـــێ وەفـــات

مـن لـەو رۆژەوە ڕێـی عەشقـی ئـەتۆم هاتۆتـە پـێش
خـۆ سـەرم ناوەتـە ئـەم ڕێیـە چ هـات وچ نـەهات

گەرئـەتۆ مەقـسەدتە قەتـلی حوسـێنی فەگـارە
خۆشـترە لای بەدەسـتی قـەتل لەسـەدنەوعە خـەڵات

(١) مەسنەد: پلەو پۆست، پێگەی بەرز.

(٢) مونیر: ڕووناك كەرەوە، درەوشەدار.

لەسەففاکی نییە

لەسەففاکی[1] نییە وەك دولبەرم بۆقەبزی جان واهات
دەخیل یاران بکەن چارەم کەهیچ نادائەمان واهات

رقی بۆوەلەمن ئەوشۆخە قەصدی کوشتنی کردم
هەڵستاوودەسی خۆیدایە تیغی خون فشان[2] واهات

هەڵیکرد والەحوسنی ڕوویەوەئالآی جیهانگیری
بەتیپی غەمزە بۆتەسخیری[3] دڵ شۆخی زەمان واهات

لەدووری گوڵشەنی حوسنو گوڵی ڕوخساری ڕەنگینی
نەواو وچەهچەهەو[4] فریادوناڵەی بولبولان واهات

نیگارم مەیلی گەشتی کردوسواری مەرکەبی[5] نازبوو
بەشارەت بێ حوسێنی سالەتۆئارامی جان واهات

---

(١) سەفاك: خۆێنرێژ، مرۆڤ کوژ، بێ بەزەیی.
(٢) فشان: بڵاوکرنەوە، وەشان، پژین.
(٣) تەسخیر: دەست بەسەرداگرتن، ڕام کرن.
(٤) چەهچەهە: ئاوازی بولبول و هەموو مەلێکی دەنگخۆش.
(٥) مەرکەب: ئامرازی گواستنەوە لە ئۆتۆمبیل و ئلژەڵ و کەشتی و .... هتد.

عومری خۆم سەرفی

عومری خۆم سەرفی وەفات کردوهـەمووی چوو بەعەبەث[1]
بــەموکافاتی[2] جــەفات کــردو هــەمووی چــوو بەعەبــەث

رووم لــە دەرگــانەکەتانا نابــوە ســەر ئــەرزی نیــاز
سەرەکەی خۆم بەفیدات کردوهـەمووی چوو بەعەبەث

روحەکــەی شــیرینی خــۆم وا بەئــومێدی کــەرەمت
خــۆی بــەخاکی ســەرڕێتا کــردو هــەمووی چــوو بەعەبــەث

هــەر بــەلاو حــادثــەی دەهــر[3] کــەرووی کردۆتــە ئەتــۆ
خوم بەقـەڵغانی بـەلاَت کـردو هـەمووی چـوو بەعەبەث

عــەرزی ئیخـــلاص وغـــولامیی وعبودییـــەتی خـــۆم
ســەدهەزار دەفعــە لــەلات کــردو هــەمووی چــوو بەعەبــەث

لــەززەت وعــومرو جــوانی وهــەموو ئــەملاك ومــەتاع
یەك یەکم خەرجی هەوات[4] کردوهـەمووی چوو بەعەبەث

وا (حوسێنی) جەسەد و جان و دڵی پڕ میحنەتی
خالصا[5] بۆتۆبەرات کردو هەمووی چوو بەعەبەث

---

(١) عەبەث: بێ سوود، بەخۆرایی.
(٢) موکافات: پاداشت دانەوە، سزادان.
(٣) دەهر: زەمانە، ڕۆژگاری بێ کۆتایی.
(٤) هەوا: ئارەزوو، هەوەس.
(٥) خالص: نایاب، بێ خەوش، بێگەرد.

تووشی هیجران بووم

تووشی هیجران بووم لەگەڵ هیجران بکەم چۆن ئیمتزاج[١]
خانــە ویــران بــووم لەغــەم یــاران چــییە چــارەو عــیلاج

دولبـەرێکی هێنـدە صـاحیب کیبرو[٢] مـەغرورم هەیـە
دڵ ڕەقە بێرەحمە بێ ئینصاف و بەدخو بەد میزاج[٣]

پادشــاهێکە بەحوســنی خــۆی جیهــانی داگرتــووە
نەقـدی جـانی عالــەمی پێویـستە بـۆرەسمی خـەراج[٤]

کەشتییی دڵ کەوتە ناو دەریایی عەشقی ئەو شـەهە[٥]
هاتە بەندەرگاهی[٦] کوی غەمزەی بەتاوهات ساندی باج

زوڵمــەتی هیجــران رەفیقــان چــوار تــەرەفمی گرتــووە
رۆژی روون تاریك بووە لێم وەك شەوی دەیجورو داج[٧]

دڵ ئـەوا رێـی کەوتـە نـاو زوڵمـاتی زولفـەینی سـیای
لێـی قوتارنابـێ بـەبێ شـوعلەی روخـی میـسلی سـیراج

---

(١) ئیمتزج: ئاوێتە بوون، تێکەڵ بوون.
(٢) کبر: فیزودەعیە، پۆز، خۆ نوێنی.
(٣) بەدمیزاج: تورەوتۆسن، بەد خوڵق.
(٤) خەراج: ماڵیاتی زەوی، باج.
(٥) شەهە: شا، پادشا.
(٦) بەندەرگاهی: بەندەر، لەنگەرگا.
(٧) داج: شەوە زەنگ، تاریکە سەلات.

واشـــەپۆلی غــەم بەســـەرما هــەر زەمـــان دێتــو دەچـــێ
کەوتمە ناوبەحرێکی غەم قەت نـەبووە بـەحری وامـەوواج

ئـاخ گـوڵم کـوا وەك طـە بیـب بـێ چـارەیی دەردم بکـا
ئـەو بـەکیبرو نەخوتـە[1] ئـەمنیش لـەهیجران نـامیزاج

گەرلەدەرگای یار (حوسێنی) قاپیـەوانی دەست کـەوێ
خۆی بەشانادا لەلای ئەو پەشمـە شاهی وتـەخت وتـاج

(١) نەخوتە: بەخۆنازین، فیز، لووت بەرزی.

ساقی بەهەوەس

ساقی بەهەوەس هەستە بەگەردش بخە ئەقداح[1]
مەی بێنە هەچی مردووە زیندوی بکە ئەرواح
بۆم بێنە شەڕابێ کەدەکا زیندە هەموو دڵ
نەك لەو مەیە دەیکەن لەترێ و وعارەقی توففاح
غەم عالەمی داگرتووە تاریکە دڵی خەلق
ساقی بدە ئەو بادەکەبۆ دڵ ئەوە میصباح
وادەرگەهی دڵ بەندەکلیلی بووە گوم لێم
باڕووکەمە لای مەیکەدە[2] بۆدڵ مەیە میفتاح
هەرکەسێ کەلەمەیخانە عومری راببوێرێ
تەحقیقە لەدونیاوولەعوقبا دەبێ ئەفلاح[3]
ئەمرۆکە بەفەیض و کەرەمی پیری خەرابات[4]
ئیفسادی هەموو عالەم وئادەم بووە ئیصلاح
گەر طالبی شەهـ راهی نەجاتی تو (حوسێنی)
ساکن بەلەمەیخانە ئەوە مایەیی ئینجاح

---

(١) ئەقداح: پەرداخ، شەڕاب، گلاس.

(٢) مەیکەدە: مەیخانە، شوێنی مەی خواردنەوە.

(٣) ئەفلاح: رزگاری، سەرکەوتن.

(٤) خەرابات: کەلاوە، مەیخانە، ئەو شوێنەیە کە سۆفیان تێدا دەگەنە خواو بە بادەی وەحدەت سەرمەست دەبن.

یار ئەوا دێت

یـــار ئـــەوا دێـــت و لەبەریایەکـــەوایی شــــەرداخ[1]

وەکو شێت بۆسەرەڕێی چوم بەهەزاران گوستاخ[2]

غـــەمزەێکی لەجگـــەر دامـــو قـــەڵای دڵمـــی گـــرت

هـــەروەکو عەســـکەری رۆم گرتـــی قەڵاکـــەی ســـابلاخ

لـــەدڵ گـــردە[3] ســـوپاهی غـــەم وئـــاهم عەلەمـــە

لازمـــە چـــونکە لـــە بـــۆ زینەتـــی لەشـــکر بەیـــداخ [4]

بەخـــەدەنگی مـــوژەکی ئەودڵەکـــەی غـــەمزە دەکـــەم

هـــەروەکو پەنجـــەرە یـــاران بـــووە ســـۆراخ ســـۆراخ[5]

چـــۆن نـــەگریم ونەناڵـــم لەهـــەوای عەشـــقی گوڵـــم

چـــونکە عـــاشق دەبـــێ بگریتـــو بکـــا ناڵـــە و ئـــاخ

گـــەر کـــەماڵت هەیـــە تـــۆ ڕوومەکـــە لای ئـــارایش

سەیری مانایکە مەفکرە لەسەری وەهمی ساچاخ[6]

دەمـــێ ناپرســـی لـــە ئـــەحواڵی (حوســـێنی) فەگـــار

وەحـــشە بێباکـــە لەعالـــەم وەکـــو وەحـــشی ســـەر شـــاخ

---

(١) شەرداخ: شڕ، دڕاو.

(٢) گوستاخ: چاونەترس، بوێر، بێ شەرم، ڕەپ و ڕاست.

(٣) گردە: نەخشە یان وێنە، کۆپی.

(٤) بەیداخ: ئاڵا.

(٥) سۆراخ: کون کون، دەلاقە، کلاو رۆژنە.

(٦) ساچاخ: گوڵینگە و ریشوی زین و جلکی پیاوانە.

لەگەڵ من تابەکەی

وەکـی زاڵـم لەگـەڵ مـن تابەکـەی جەوروجـەفاو بێـداد
لەدەسـت زوڵمـت شـکایەت بەرمـە لای کـێ تابپرسـێداد

زەمـــانێکە گرفتـــاری غـــەمو دەردم لـــەهیجرانت
تەرەحومکـە لـەرێی خـوا بمکـە لـەو بەندوغەمـە ئـازاد

فیغـــان وناڵـــەناڵی دڵ لەســـینەم دێ بەمـــەحزوونی
لەبەرتەئـــسیری فریـــادم دڵـــی عالـــەم دەکـــا فریـــاد

لـەناودڵ کۆمـەلی حـوزن وغـەمت کۆبۆتـەوە قوربـان
چ ئینـصافت نییـەجارێ بـەلوتفێکم بـکەی دڵـشاد

بـەدەردت کـەوتووم و نیـشانەیی مـەرگم بـووە ظـاهیر
فەنایـــە حاڵەکـــەم لـــەم حاڵەتەگەرنەمگەیـــە ئیمـــداد

سـوپای غـەمزەت هجـومی کـردەدڵ دڵمـی بەیـەغمابرد
قـەڵای جسمیشمی گـرت وێرانـی کـردو تێکیـدا بونیـاد

لەمەکتەب خانەیی عەشقت حوسینی کەسبی عیلمی کرد
بەسایەی دەرسی عەشقت بۆتە صاحب فن و ئیستیعداد

درەختی وەصڵی تۆ

درەختــی وەصــڵی تــۆ دەگــرێ ثــەمەرقەنــد[1]
فیـدای وەصـلت دەکـەم دووسـەد سـەمەرقەند[2]

دەڵێــــی پێوەندەکـــەی پێـــی عاشـــقانە
کـــەزوڵفت دێ بەشــانان تــا کەمەربەنـــد

بکـــە رەحمـــێ بـــەلام ســـاتێ گوزەرکـــە
بـــە دیـــــداری تـــــۆوە دڵ ئارەزومەنـــــد

دەبـــارێ وا بەســـەردڵدا تەمــــی غـــەم
لەتەمداغەرقـــەوەك کێـــوی دەماوەنـــــد

ئەوەنـــد کێـــوی خەفـــەت بـــەرزە لەســـەردڵ
لـــەلای ئـــەو نـــانوێنی کیـــوی ئەلوەنـــد

تەرەحومکـــە بـــەمن ســـەودازەدەی تـــۆم
بەحوسنی خۆت دە دەم ئەی شۆخی سوگەند[3]

دڵـــی ماتـــەم زەدەی[4] مـــن نـــەختێ شـــادکە
بەدیـــدارت بـــبم یـــەك لـــەحزە خورســـەند[5]

لەگـــەڵ مـــن روحەکـــەم بێمـــەیلی تاکـــەی
بـــەحالم چـاوەکەم بـێ رەحمـێ تـا چـەند

---

(١) پهمەرقەند: بەری شەکر.

(٢) سەمەرقەند: یەکێکە لە شارەکانی ئۆزبەکستان

(٣) سوگەند: سوێند.

(٤) ماتەم زەدە: غەمگین، پرسەدار.

(٥) خورسەند: شاد، شادمان.

لەعیـــشقی تـــۆ ئـــەمن هەڵناگـــرم دەســـت
ئەگـــەر بمکـــەن هەزارکـــەس نەصـــحەت وپەنـــد

قبـــول ناکـــەم نەصـــیحەتی چـــونکە بـــووم
لەســـــیلکی عاشقیداســــەرکەش و ڕەنـــــد[١]

بکـــــە شـــــیرین دەمـــــی تاڵـــــی حوسێنـــــی
لەشـــەهدی وەصـــڵی[٢] خـــۆت شـــۆخی شـــەکرخەند[٣]

---

(١) ڕەند: نەترس، زرنگ، بەجەرگ.
(٢) شەهدی وەصڵ: شیرین و خۆشی بەیار گەیشتن.
(٣) شەکرخەند: زەردەخەنەی شیرین، شەکرخەن.

ئومێدم

ئومێدم وەصڵی شۆخی گوڵعوزارێ بوو ئەویش ڕابرد
لەبەینی ئێمەدا شەرت و قەرارێ بوو ئەویش ڕابرد

لەباغی یار وەکو بولبول چریکاندم لەدووری گوڵ
نیشاطو نەشئەیی دڵ لالەزاری بوو ئەویش ڕابرد

وەکو قومری ملم تەوقی وەفای تێدابووئەییامێ
سرووری دڵ بەباڵای سەروی یارم بوو ئەویش ڕابرد

ئەوابوم موبتەلای[1] هیجران و تائێستاکە مایەی من
لەلای دڵدارەوە بوسوو[2]کەنارێ[3] بووئەویش ڕابرد

هەتائێستا بەیادی چاوی یار جێگەم خەرابات بوو
لەکەللەمدا بەجۆشی مەی خوماری بوو ئەویش ڕابرد

حوسینی عوشرەتو شادی وسروریکی لەدڵدابوو
لەدەستی تاڵە زوڵفی یاری تاری[4] بوو ئەویش ڕابرد

---

(١) موبتەلای: گیرۆدە، گرفتار، ئەویندار.
(٢) بوس: بست بە بست، گشت جێیەك.
(٣) کەنار: ڕۆخ، قەراغ، پاڵ و تەنیشت.
(٤) تاری: تاریکی، لێڵ بوون.

یارم لەدوور

یـــارم لـــەدوور بەقەســـدی ســـەلامم قیامـــی کـــرد
تەفتیـشی حـاڵ وپرســی شـەکی بەتـەمامی کـرد

خــواستم کـەرۆح بکەمــە پێـشکەشی لەرێگــەیا
دەسـتی ئـەدەب بەسـینەوە هـاتوو سـەلامی کـرد

بێقــەدربووم میــسالی خــۆڵی ســەررێگەو حــەقیر[1]
وەك دیمـی[2] بم حـەقارەت لەکـەرەم ئیحرامـی[3] کـرد

روح کەوتــە شـوێنی ســەروی ڕەوانــی ئـاوو دڵـم
ئەو شۆخە وەك بەپێشی منا هات سەلامی کرد

ئـەو دوڵبـەرە بـەلوتف ومەرحەمـەت شـوکرو سـەلام
شیرین مەذاقی[4] گیانی منی تەڵـخی کامی[5]کـرد

ئـەمڕۆ لەوەصـفی لـەعلی شـەکر وا (حوسـێنی) زار
وەکــو حەدیــسی تووتـــی شــیرینە کــەلامی کــرد

---

(١) حەقیر: ترۆ، بێ بەها، هیچ و پووچ.
(٢) دیمی: چاندراوی دێم، باران.
(٣) ئیحرامی: لەخۆ حەرام کردنی هەندێ شت.
(٤) مەژاق: تام، چەژ، زەوق.
(٥) تەڵخ کامی: نائومێدی، بەدبەختی.

رەفیقان یار

رەفیقــان یــار منــی شــەیدای دوچــاری دەردوســەوداکرد
بــەجاریٚ ســەبرو هــۆش وعــەقلو فــەهمی لــیٚم تــەوەللاکرد

بەشــوری عەشــقی واسەرگەشــتەیی کیٚــوو بیابــان بــووم
لەســەر ئــەم حالەتــە یــاریش منــی ڕســوایی دونیاکــرد

بــەتاوهات لەشــکری غــەمزەی هجــومی کــردە مــوڵکی دڵ
بەیەخــسیر دڵمــی بــردو جانــمی تــاراج ویــەغما کــرد

چ بەدبــەختم ئــەلای هەرکــەس دەچــم بۆچــارەیی دەردم
لــەجیاتی رەحمــیٚ پیٚمابــیٚ دەڵــیٚ خــۆت بۆچــی ڕیسواکرد

دەمیٚکـــە وابـــەدەردی عـــشقەوە شـــیٚواوە ئەحواڵـــم
چ بــیٚ دەرمانـــە ئـــەم دەردە منـــی واشـــیٚت وشـــەیداکرد

منــی هاویــشتە داوی عەشــقی ئومیٚــدی دانــەی وەصــڵی
میسالی صەحوەیی[1] بیٚقەدری بووم خۆم توشی عەنقا[2]کرد

دڵ وجـــانی حوســـیٚنی وابـــەتابی ئاگـــری عەشـــقی
بەیەکــدەم بــو بــەبریان ونیــشانەی مــەرگی پەیــداکرد

---

(١) صەحوە: هۆشیاریی، هەستیاریی، بیٚداریی.
(٢) عەنقا: سیمرخ(باڵندەیەکی ئەفسانەیی یە، زۆرزان.

نوتقی شەکەربار

گفتوگۆت خۆش وقسەو نوتقی شەکەربارلـەزیز[1]
دیتنــی ڕووی تۆیــە بۆعاشــقی غــەمخوار لــەزیز

گەرچـــی موددەێکــەپڕئازاری عەشـــقە دڵەکـــەم
خۆلەرێگــەی عەشــقی تــۆ ئــازاری دڵ زار لــەزیز

ڕۆحەکــەم بێــرە دەرێ ســاتێ لەخـــڵوەتی نــاز
بـــەهار هاتـــەوە فەســـلی گوڵـــەگوڵزاری لـــەزیز

هاتــە گــوێی عاشــقی غەمدیــدە لەعــشقی گوڵــەوە
شـــۆڕش وزەمزەمـــەیی بولبـــولی ئـــەفگار لـــەزیز

ئیــشتیاقت منـــی خـــستە خـــەراباتی مـــوغان[2]
بەهــەوای دیــدەیی تــۆ ســاغری[3] سەرشــارلەزیز

وەك تــەبیب بێــرە ســەرم خەســتەیی هیجرانــە دڵ
شەربەتــی وەصــڵی تۆیــە بــۆدڵی بیمــار[4] لــەزیز

بیستنی قصەیی تۆی مەیلە (حوسێنی) چونکە
لــەدەمی نوقتــەیی مــەوهومی[5] تۆگوفتــار لــەزیز

---

(١) لەزیز: خۆش، بەتام، بەلەزەت.
(٢) موغان: پێشەوای ئاینی زەردەشتی.
(٣) ساغر: پیاڵەی شەڕاب خۆری.
(٤) بێمار: نەخۆش، ناساغ، لەش بەبار.
(٥) مەوهوم: خەیاڵی، وەهماوی.

لوتفیٚ بکه

لوتفـــیٚ بکـــه بمکـــه لەجـــەمالت موتەلـــەزیز[1]
رەحمـــیٚ بکـــه بمکـــه لەویـــصالت موتەلـــەزیز

واهاتمـه دەرگـات بەکـەرەم سـاتیٚ لـەرێی خـودا
چـاوم کـه لـەڕووی مـاهی میـسالت موتەلـەزیز

دلٚ شـادکه بـەنوتقی شـەکەرین دابیـیٚ قوربـان
لـەم نوتـق ودوولـەعلی لـەبی ئالـٚت[2]موتەلـەزیز

هەرکــەس کــەدەبینم لەشــتێك لــەززەتی دیــوە
مـــن بـــەم دەم ودنـــدانی لـــەئالٚ موتەلـــەززیز

گیانـت دەدەمـیٚ مـن لەبەهـای بێتـو بـبم گـەر
یـەك لـەحزە لـەدوو دیـدەیی کالـٚت[3]موتەلـەزیز

ســا ڕەبـــی زەوالی ببـــیٚ لـــەم عالـــەمی دونیـــا
هــــەرکەس کــــەببێتن بەزەوالــــت موتەلــــەزیز

دوورکەوتوە سەدمەرحەلەلێت گەرچی حوسێنی
جارجـــارە دەکـــا دلٚ بەخەیـــالٚت موتەلـــەزیز

---

(١)موتەلەزیز: خۆش، بەتام، بەچێژ.
(٢) لە علی لەبی ئاڵی: لێوی سوورو جوانە.
(٣) دیدەیی کالٚ: ڕەنگی چاوی تیر نەبیٚ، چاوی ڕۆشن.

مووددەیکە

مووددەیکە بەغەمزەی سەنەمی دڵ بووە ئەفگار
تیری موژەکەی شتڵە لە دڵ تا پەراسوو[1] فار[2]

جۆشاوە لەزەخمی جگەرم خوێنی گەش وئاڵ
سێڵاوی بە ڕووما دێ بە میسلی شەتوجۆبار

یارانــه بــافکن بــن نەفەنــا حــالتی دوشــدم
هجرانــه دوچــار ایتــی بــنم گــوگلمی دلــدار

دردو غــم أیلــەجانمی محوأیلــدی أولــشوخ
قرداشــلرمز صــوری مــیکن حالــم بــنم زنهــار

أحرقتنـــــي في عـــــشقك واللـــــه بنـــــار
لايـــــشبه ناربـــــه في الارض والاقطـــــار

يابهجتـــي أرحمـــني وأشـــفقني بلطـــفك
روحـــي تـــرك جـــسمي مـــن الحـــزن والاكـــدار

زن روزی شــدم مــستی همــان دیــدەای مــستت
دردل نتـــوان بـــود مـــرا خانـــەئی خمـــار

رحمــێ بکــن أی دوســت بــرین عاشــق شــەیدا
گــشتە اســت دلم درخـــم گێــسوتە گرفتـــار

وا کوردی وتورکی وعەرەبی وفارسی (حوسێنی)
جاری بوو لە فکری تۆوە هەم کردتە ئەشـــعار

---

(١) پەراسوو: ڕێزە ئیسقانێکی کەوانەییە لە ڕاست و چەپی مرۆڤ و گیانداردایە.
(٢) فار: هەڵاتوو، ڕاکردوو.

دڵ بوو بەداوی

دڵ بووبەداوی تۆ ئەسیر
وابووم لەهیجرانی تۆپیر

کەوتوم وساتۆی دەستگیر
ڕەحمێ بکە بەمنی فەقیر

هیجری تۆجانا ئافەتە
دەردو غەمێکی زەحمەتە

چارەم چییە لەم میحنەتە
کەوتومە ناو بەحری خەطیر

تەحریکی غەمزەو ئەبرۆوە
واڕوحەکەم ڕابردووە

هەرچوارتەڕەفیان گرتووە
لایێ بەتیر لایێ بەشیر

تۆ بەدووماهی ڕووتەوە
هەم بەکەمەندی مووتەوە

تۆبەغەمزەی جادووتەوە
سەد وەك منت کردە نەچیر

وابووم لەهیجرت دەربەدەر
بێ یارو مەئواو ومەقەر

حاڵێکی وام هاتۆتە سەر
ناچێ هەتامردن لەبیر

وەك من بەعەشقت بووم دووچار
سینەو دڵم بوو داغدار

ڕۆیی لەمن سەبرو قەرار
ناڵەی دڵم دێ وەك نەفیر[1]

روی تۆ بەقوربان وەك گوڵە
بۆ وی (حوسێنی) بولبولە

جێگەو مەقامی سەرچڵە
کردیە مەقام بۆ پەردەگیر

---

(١) نەفیر: کەڕەنا، بوق.

هەردەم لەدڵ

هــەردەم لــەدڵ کــەفیکری نیگــارم دەکــا خطــور
دەکولّــێ لەســـینەخوێن وبەچــاوما دەکــا عبــور

موددەێکـە شـێت بـووم بەغـەم و دەردو هیجـرەوە
یـــاڕەبی ئـــەم جنوونـــە هەتاکـــەی دەکـــا مـــرور

وابـــووم لـــەدەردی فیرقەتـــەوە توشـــی ئافـــەتێ
بـــەم دەردەوە نـــەماوە لـــەدڵ زەڕەیـــێ ســـروور

غـــەم زۆرو بـــێ ژمـــارە بەدووســـەدهەزار قەڵـــەم
نایێتـە ڕوی حیسابەوە تـا ڕۆژی نـەفخی سـوور[1]

سووتـــاوە دڵ بـــەئاگری هیجـــران لەســـینەما
دودی[2] هەنـاسەکەم ڕەشـە وەك دوکـەڵی تـەنوور

بۆمـــن نـــەدین ودیتنـــی دڵـــدار وەکـــو یەکـــە
تـــابم نییـــە نـــەدیتن نیمـــە تاقـــەتی حـــزور

خانـەی حوسـێنی وا بـووە وێـران لـەدوو جیهـەت
یەکیان لەدەردی هیجرویەکێك چاوی پڕفتوور[3]

---

(١) نــەفخی ســوور: فــووکردنی بەشــەیپوور یــاخود کــەڕەنادا، لێــدانی شــەیپوور لــە لایــەن ئیسرافیلەوە لە ڕۆژی قیامەتدا.

(٢) دود: دوکەڵ، غوبار.

(٣) فتوور: پەرێشان بوون، سستی و بێ حاڵی، خاوی، خێشاندن.

دڵ لەبەر زۆری غەم

دڵ لەبەرزۆری غـەم ومیحنـەت دەمـێ نـاگرێ قـەرار
ناڵــە نــاڵی دێ لــە هیجــران وابــووە بیمـــارو زار

والەسینەم خـوێن لەبـەرگڕی دەروون هاتۆتـەجۆش
دایــمەن دەکوڵــێ لەناودڵـدا بەچـاوما دێتەخــوار

واگرفتــاربووم بــەداوی عەشــقی شــۆخێ دولبــەرێ
جـــسمەکەم زەردو زەعیفـــە بێقـــەرارم دڵ فـــەگار

دودی ئاهـــم رۆژو شـــەو بۆعالـــەمی بـــالا دەچـــێ
گریـەوو ڕۆڕۆدەکـەم هـەردەم لـەدەردی هیجـری یـار

غـەم خریـداری[1] دەکـەم بـەیع وشیرای کـۆی مـن غەمـە
سـەیری کـەن وا مامڵـەتی غـەم بۆتـە کـارو کەسبی شـار

گەرلــەدەعوای عاشــقیدا پــێم بڵــێن کــوا شــاهیدت
شــاهیدی دەعوامــە جــسمی لاغــرو[2] لێــوی بــەبار

ئاو لەدووچاوی (حوسێنی) دێ وەکودیجلەو فورات
قابیلە کـە هەڵبەسترێ لێی جـوو[3] جۆگاوو جوێبار

---

(١) خریدار: کڕیار، بسێن، خوازیار.
(٢) لاغر: لاواز، ڕەقەڵە، لەڕ.
(٣) جو: جۆگە، جوێبار.

دولبەرم لای کردەوە

دولبـــەرم لای کـــردەوە دووچـــاوی هـــەڵهێنا بـــەناز
ئـــاگری بـــەردا دەروونـــم کەوتـــەدڵ ســـۆزوگوداز[١]

ڕوی وەکوماهی[٢] دووهەفتـەی هەرکە دەرخست ئەومەهـە
کەشـــف بـــوو بـــۆدل بەیـــەك لەحزەهـــەزار ئەســـراروڕاز

موددەتێـــکە مـــن بەئومێـــدی نیگـــاهی دولبـــەرم
ڕووم لەبەردەرگانەکـەی خـستۆتە سـەر ئـەرزی نییـاز

دڵ دەسـووتێنێ ولەگـەڵ هیجـران دەڵـێ سـازش بکـە
پێم بڵێن چۆن جەمع بێ یاران لەگەڵ یەك سوروسـاز[٣]

وەك کەبوتـەر[٤] دڵ دەنـاڵێ وا لــە هیجـری چـاوەکەی
خۆنیگـاریش هەوڵـەدا بۆصـــەیدی دڵ بۆچـاوی بـاز

هەرچی بێتە ڕوی دەی ئەنگێوێ[٥] بەتیری غەمزەکەی
دێمـە سـەر ڕێـی و بـەمن نـاکرێ لـە غـەمزەی ئـیحتراز

ســـەدهەزار شاهو گەدا کەوتوونە سـەرخاك ودەری
ئەی (حوسێنی) شاوگەدای لاوەك یەکن بێ ئیمتیاز

---

(١) گوداز: تاوانەوە، ناڵەو پاڕانەوە، خەم و ژان.
(٢) ماهی: مانگ، جوان و قەشەنگ.
(٣) سوروساز: ئامرازی مۆسیقی، ئامێر.
(٤) کەبوتەر: کۆتر.
(٥) ئەنگێو: پێکەر، نیشانە.

بریندارم

بریندارم بەغەمزەی چاوی نەورەس[(١)]
گرفتارم بەزوڵفی خاوی نەورەس

منی خستۆتە سەد دەردو مەرارەت
فیراقی قامەتی لاولاوی نەورەس

تەماعم کردە دانەی وەصڵی گرتمی
دوو زوڵفی حەلقە حەلقە داوی نەورەس

هجومی کردەموڵکی دڵ بەجارێك
سوپاهی عشقی وەك لێشاوی نەورەس

بەیەك لەحزە دەکا صەیدی عەوامی[(٢)]
کەدەرچێ بۆ شکارو[(٣)] ڕاوی نەورەس

بەکاری خۆیەوە داماوە هەرکەس
ئەمن کارم غەمەو داماوی نەورەس

حوسێنی ئیضطرابت[(٤)] بەسیە چونکە
بەزنجیری جەفای پێچاوی نەورەس

---

(١) نەورەس: تازەگەییو، نەونەمام، تازەکار.

(٢) عەوام: گشت خەڵکی، جەماوەری خەڵکی ئاسایی.

(٣) شکار: ڕاو، نێچیر.

(٤) ئیچگرابت: گێرەشێوێنی، پەشێوی.

ئەمن لەو رۆژە

ئــەمن لــەو رۆژە دیــم روخــساری یــارم لام نــەماوە هــۆش
بەکوللی بێ خەبەربووم لەحاڵی خۆم هـەر وەکو سـەرخۆش

ئـــەوەندە نەقــشی تەصـــویری بـــووە دەســـتو گریبـــانم
دەڵــێ ی عــەینی حەقیقەتیــە ئەواکردومەتــە ئــاغۆش[1]

رەفیقـان وا بەنەشـئەی دیـدەیی بـەنگین[2] ومەخــمووری[3]
سەراسەر جسمەکەم شێواوەدڵ بەنگکێشە[4] جان مـەینۆش

بەدەردی عەشقی ئەو شۆخە دوچاربووم وەك بەیەکجاری
لەدڵ ئارام وسـەبرم چوولەسـەرهەم عـەقڵ وهـۆش وگـۆش

نیگـــارم ئـــاگرێکی پڕشـــەپاڕەی عەشـــقی بـــەردا دڵ
لەبەرتەئـــسیری واســـینەم بـــەجارێ کەوتـــەتابوجۆش

لەدەوری مەشعەلی روخساری جانان بوومەتە ڕەققاص[5]
وەکـو پەروانـە هەڵـدەفڕم دەسووتێم بـێ سـەداو خـامۆش

لەئەو رۆژە (حوسێنی) تووشی دەردی هیجری جانان بوو
لە غـــەم تاڵـــە مەذاقی ئاوی کەوســـەر لێی بووە ناخۆش

---

(١) ئاغوش: ئامێز، باوەش.
(٢) بەنگین: بەنگ، حەشیشە، گیایەکە دەیکێشن و خەیال دەیان گرێ.
(٣) مەخموور: مەست، سەرخۆش.
(٤) بەنگ کێش: بەنگی، واتە حەشیشەکێش.
(٥) رەققاص: سەماکەر، باندۆڵ.

بەقوربان دڵ بەجارێ

بــەقوربان دڵ بــەجارێ بۆتــۆ بۆتــە مــەخزەنی ئــیخلاص
دەساتۆش موخلسی خۆت بێنەناوخەلوەت سەرایی خاص

لەهیجـرانت سروشـکی[١] خـوێنی دووچـاوم وەکـو بـەحرە
لەناو ئـەو بەحرەدایم بۆدوڕی[٢] وەصڵی ئەتۆم غەوواص[٣]

لــەدەردی هیجــری تــۆ تاقــەتم بــۆ تــاق وقامــەتی فــاق[٤]
لــەم ئەحواڵەدەکــەم قوربــان لــەڕەحمی تــۆوە ئیــستخلاص

لــەدونیادا بەغەمــزەی چــاوی فــەتتانت ئەگــەر گەشــتم
عــەزیزم گــەردەنت ئــازا لەحەشــرا نامــەوێ قیــصاص[٥]

(حوسـێنی) لەوزەمانـەی بۆتـە یەخـسیر کەمەنـدی عەشـق
بــەدەوری مەشعــەڵی ڕوتــا وەکــو پەروانەیــە ڕەققــاص

---

(١) سروشك: فرمێسك، رۆندك، ئەسرین.

(٢) دوڕ: مرواری.

(٣) غواص: مەلەوانی بن گۆم، کەسێك کە بۆ ژێر دەریا دەچێ بۆ دەست خستنی دوڕو مەرجان.

(٤) فاق: چەماوە.

(٥) قیصاص: تۆڵە، سزا، کوشتن لە تۆڵەی کوژراودا.

گەر دڵم شادکەم

گــەر دڵــم شــادکەم بــەڕەنگی گــوڵ گــوڵی ڕووتەغــەرەز
گەربـــحبێنم ســـیاهی مـــشکی تەڕمـــووته غـــەرەز

گــەر بــەڕەنگ وبــۆی بنەوشــە مــن دڵــی خــۆم شــادبکەم
چــاوەکەم تــەحقیق بزانــە خــاڵی هنـــدوته[1] غــەرەز

گەردەکەم جارجارتەماشای نەرگسی شەهلای چەمەن
مەقسەدم نـەرگس نییـە هەرچـاوی دڵ جووتـە غـەرەز

گەرچی عادەتمە بەرەو ڕووی ماهی نەو ڕەستان گوڵم
ئـــەی بەقوربانـــی بـــرۆت بم مـــاهی ئەبرۆتـــە غـــەرەز

وا حوســـێنی ســـینه چـــاکی غەمزەتـــە بیـــدوورەوە
تــۆ بــەناری ڕوحــم ئــەمما تــاری گێــسووته[2] غــەرەز

(١) خـاڵی هینـدو: خـال نوختەیـەکی ڕەشـە لەسـەر پێـست دا. هینـدو: هنـدۆس: تایفەیـەکی هیندوستانین.

(٢) تاری گیسوتە: داوی کەزی، تاڵی پرچ.

ریحلەتم وا کرد

ریحلـەتم واکـرد لـەدەرگای دولبـەرم کـردم غەڵـەط

کـاری هیـچم کردهـەتا کەللـەی سـەرم کـردم غەڵـەط

تـا لـەدەرگای پاسـەوان بـووم ڕوتبـەیی شـاهیم هـەبوو

دام لەکیسی خۆم پادشاهی وئەفسەرم کردم غەڵەط

وێڵـی سـەحرابووم کـەکردم دەردی هیجـران ئیختیـار

مـاڵ وێـران و بـێ دیـارو بـێ دەرم کـردم غەڵـەط

هێنـدە لێـی پاڕامـەوە رەحمـێ بـەحاڵم کـا هەتـا

عاجزم کرد شۆخەکەی لەب شەککەرم[1] کردم غەڵەط

یـار خـەڵاتی دەردی هیجـری خـستەسەرشانی دڵـم

ئەی (حوسێنی) تێگەییم وەك کردمەبەر کردم غەڵەط

(١) لەب شەكەر: لێوی شیرین.

لە لێوی مەی

لەلێوی مەی گۆنات بوو   پڕ هێزگاران[1] چ حەظ
غەیری نائومێدی بوو   ئومێدەواران چ حەظ
خاکی ڕێگات نەبێ گەر   وەکوسەرین لەژێرسەر
بەشەو لەکوییی تۆدا   بۆخاکساران[2] چ حەظ
بولبول ئەگەر وەك من   لەفیراقی گوڵ نەناڵێ
لەشیددەتی بەهاردا   بۆگوڵعوزاران چ حەظ
نەکا لەڕووی فروزان[3]   گەریاربەناری حوسنی
بەغەیری سینەیی گەرمی   بۆداغداران چ حەظ
لە ڕووتی بەهرەمەندکرد   حوسێنی چاوی بێخەو
لەشەوقی مانگ بەغەیری   شەو زیندەداران چ حەظ

---

(١) پڕ هێزگار: پارێزکار، بەتاعەت و تەقوا، پارسا، پاك. خۆپارێز

(٢) خاکساری: خاك ئاسا، بەلەنگاز، تۆزاوی

(٣) فروزان: بریقەدار، درەوشاوە، تابان

قەسدی کوشتنمی هەیە

قەســدی کوشــتنمی هەیــە یــارم بــەتیغی ئینقیطــاع
شــەولەمردن خــەڵك ئەترســن ترســی مــن ڕۆژی ویــداع

لــەم دووچــاوی خــۆێن فــشانم ســڕی دڵ بــوو ئاشــکرا
چــاك بەدەرکــەوت (کــلُ سرٍجــاوزالاثنین شــاع)

لای دەر و جــیران دیــار و ڕۆشــنە حــاڵی شــەوم
چونکە شوعلەی ئاهەکەم خستوتیە ناودونیای شوعاع

بێرە مەیدان زوڵفی حەڵقەت میسلی گۆچان بگرەشان
چــونکە بۆتــۆم کــردووە گویــی[1] لەکەللــەم ئــیختراع

کەشــفی تــاریکی زوڵــفت ناکــرێ وا بــێ نــووری ڕووت
نابــێ بــێ نــوور کەشــفی بۆکــەس لەســەرغەیبی ئــیطلاع

جــان ودڵ بــۆ بــەیعی غــەمزە هــاتنەدەعوا پــێم گــوتن
ڕێــك کــەون لــەم مامڵەتــە بــۆئێوە زۆرعەیبــە نیــزاع

ئەمڕۆهەرکــەس عاشــقە بــۆڕووی گــوڵی وەك بولبــولی
بۆگــوڵی ڕوی تــۆش گــوڵم کــردی (حوسـێنی) ئیتیبــاع[2]

---

(١) گویی: ئاخاوتن، گوتن، قسەکردن.

(٢) ئیتیباع: پابەندبوون، پەیڕەوکردن.

ئەمڕۆکە لەبەر

ئەمڕۆکەلەبەرجــەوری زەمــان وبــەدی طــالیع

کــارم بوبەڕیــسوایی لــەڕێی عەشــقەوە شــایع

مــن عاشــقی لێــوی شــەککەری شــیرینی یــارم

شاهێکە دووسەد خەسرەوو فەرهادییە تابیع

خاڵی ڕەشی موشکین[1] لەڕوخی ئایەتی حوسنە

بۆحوسن ومەلاحەت[2] لەجهان هەرئەوەجامیع

مانی چتەواناى هەیە تەصویری ڕوخی[3] کا

ئەم صورەتە کێشاویەئەزەل خامەیی صانیع

بنــوارە حوســێنی لــەوەفاداریی و ئیخــلاص

گەردن کەچی دەرگاهی نیگارەو متەواضیع

---

(١) موشکین: بۆنی خۆشی وەکو مسك هەیە، میسك عەترێکی بۆن خۆشە لە ناوکی ئاسکی دەردەهێندرێ.

(٢) مەلاحەت: جوان و قەشەنگ بوون، خوێن شیرین بوون.

(٣) ڕوخ: ڕوو، ڕوومەت، گۆنا.

وابەغەمزەی

وابەغەمزەی چاوی مەستت دڵ فەگارم ئەی دریغ[1]
غــەمم زەعیفــی کــردووم زارو نــزارم ئــەی دریــغ

قامـەتم خـەم[2] بۆتـەوە قوربـان لـەدووری قامـەتت
عــەقڵەکەم شـێوا نەماســەبروقەرارم ئــەی دریــغ

خەسـتەیی هیجـرانم وبـووم بەیەخـسیری فـیراش[3]
کـوا تـەبیبم تـا بکـا لـەم دەردە چـارم ئـەی دریــغ

جـسمی نـابووتم لــەدووری تۆوەهاباریـك بـووە
دایــما زەردو نــەحیف و لێـو بـەبارم ئـەی دریـغ

موددەتێ بۆمن خەریك بووم دل لەهیجران چارەکەم
ئـاخری دەرچـوو لـەقووەم چـاری کـارم ئـەی درێـغ

چاوەکــەم شـانم لـەژێرباری غـەمت خـەم بۆتـەوە
خـۆ زەمانێکـە لەغەمـدا بـەردە[4]بـارم ئـەی درێـغ

والەگۆشەی حوزندا قوربان (حوسێنی) کەوتووە
ئارەزووی مردنمـــە بۆ مەرگ ئینتزارم ئەی درێغ

---

(١) درێغ: داخ، مخابن، حەیف.
(٢) خەم: کەچ، خوار، چەماوە.
(٣) فیراش: نوێن، پێخەف، ڕایەخ.
(٤) بەردە: کۆیلە، بەندە.

ئا گری هیجران

ئـــاگری هیجـــران دڵـــی کردوومـــه داغ
تـــاوی داوه قـــەت نییـــه ســـاتێ فـــەراغ

وەك لـــەژێرزوڵفی بزربـــوو ڕوی گـــوڵم
ڕۆژی ڕوونم ڕەش بوو میسلی پەڕی زاغ[1]

روی گـــوڵی یـــار گـــەر ببیـــنم لـــەحزەیێ
ئارەزووناکـــا دڵـــم گوڵـــزارو بـــاغ

زوڵمـــەتی هیجـــران بەســـەرما هـــاتووه
ڕەبـی بـۆم هەڵکـەی لـەڕێی وەصـڵا چـراغ

دڵ بزربـــوو وا لـــەکوی[2] ئـــەو شـــۆخەدا
ئەی حوسێنی قەت بەمن ناکرێ سۆراغ[3]

---

(١) پەڕی زاغ: تووکی باڵی قەلەڕەش.
(٢) کوی: شاڕێ، شاڕێگە، گەڕەك.
(٣) سۆراغ: سۆراخ، پرسیار کردن لە جێگەی و شوێنی کەسێك.

واغەمی هیجرت

واغـەمی هیجـرت بـەقوربان دەوری داوم چـوار تـەرەف
بـەم غەمـە کەوتوومەناوسـەد حەسـرەتو دەردوئەسـەف

چاوو ئەبرۆوغـەمزەو ڕووی زوڵفەکـەت بـۆ صـەیدی دڵ
حـــازر و ئامـــادە بەســـتوویانە صـــەییادانە صـــەف

مـن توانـام کواکـە ڕوحـم کـەم لـەدەردی تۆخـــەلاص
سـەدهەزاران جـان بـووە چـونکە بـەدەردی تۆتەلـەف

تیری موژگانی خەدەنگ وغەمزەکەی خوێن خوارەکەت
یـەك لەدوویـەك دێن بەجارێكو دڵمییـان کردە هـەدەف

گەرئەتۆمـــەیلی نیـــشان ئـــەنگاوتنی دڵمـــت هەیـــە
دل نیـــشانی غەمزەتـــە تـــیرت بهـــاوێ لاتەخـــەف

گــەر سـەرم بـبڕی لـەڕێگای عەشـقی خۆتـا ڕوحەکـەم
باعیـسی فـەخرەو تـەڕەققی ڕوتبەمەوعـەینی شـەڕەف

زوڵمـــی تۆ دەرهەق حوسێنی خۆلەحەد دەرچوو گـــوڵم
نەبووە ئەییامی سەلەف[1] زوڵمی وەهاو نابێ خەلەف[2]

---

(١) سەلەف: ڕابردوو، پێشوو.
(٢) خەلەف: دوا، پاش.

قوربان دڵەکەم

قوربـــان دڵەکـــەم گۆشەنـــشین بـــوو لەخـــەلایق[١]
فکـــری هـــەموولای تـــۆیە بەدیـــداری تـــو شـــایق[٢]

ڕۆژێ کـــە دوچـــاربووم منـــی بێـــچارە بەعیـــشقت
دڵ خالیـــیە لەوســـاوە لەمەجمووعـــی عـــەلایق[٣]

توانـــی کـــەعیلاج کـــا چ کەســـێ حاڵـــی جنـــوونم
چـــارەی ئەمـــە قوربـــان بەتـــۆوەعایدو لاحـــق

ئـــەی شـــۆخ تـــۆ ئوستادمـــی مـــن بوومەتـــە موریـــدت
عەشـــقی تـــۆ تەریـــقەتمە لـــەناو جـــەمعی تـــەرایق

ئەمڕۆکـــە لـــەڕوت موقتەبەســـن جـــەمعی گڵوکـــان
سۆریـــی وگـــوڵ ولالـــەیی حەمـــڕاوو شەقایـــق[٤]

بێقەدرەلـــەلام ئـــاوی حـــەیات شـــەربەتی کەوســـەر
لـــەم شـــەهدو[٥] دوولێـــوی تۆئەگـــەر دڵ ببـــێ ذایـــق

وەك جـــەرگی بـــەتیری موژەکـــەت لـــەت بـــوو حوســـێنی
بـــۆی حـــەل بـــوو لەعیـــشقی تـــۆ ڕمـــوزات وحـــەقایق

---

(١) خەلایق: خەڵك، جەماوەر.
(٢) شایق: کەسێك تاسەی بکرێ، ئارەزوومەند.
(٣) عەلایق: هۆگری، پەیوەندی، ئاشنایی، گیۆدەیی.
(٤) شەقایق: گوڵاڵە.
(٥) شەهد:مەبەستی دەم، هەنگوین، شیلە.

بۆخاڵی دانەی دولبەری

بۆخـاڵی دانـەی دولبـەری وا کەوتمـە حەلقـەوداوی عـشق
وەك مـن نییــە سەوداســەری بێــچارەو شـێواوی عیـشق

دڵ شـەمعی ڕوی دی سـەربەخۆ کـردی لـەدەوری هاموشـۆ
پەروانە سان(١) بیٚ گفتوگۆ سووتـا بەشوعلەو تاوی عشق

دڵ دایـــما وەك بولبولـــە شـــەو ڕۆ فیغـــانی بـــۆ گوڵـــە
جێگـاو مـەکانی سەرچـڵە نۆشـیویەتی زەهـراوی عـشق

شـێواندی ئـاخر کارەکـەم مەحبووبەکـەی غەددارەکـەم
کـردی دڵـی بێـچارەکەم ئالــوودەی(٢) خوێنـاوی عـشق

ڕۆژ ناڵەمــە ئەفغانمــە وا شــەو ڕاحەتــم نــەمماوە خــەو
ڕۆحـم لەعەشـقا کردگـڕو بەنـدی غـەمم گـیراوی عـشق

بـــووم لـــە عەشـــقادەربەدەر فریـــادمە تـــا ســـەحەر
بـێ یـاوەرو مـەئواو مەفـەڕ بـەدحاڵم فـەوتاوی عـشق

دیویە حوسێنی سەد عەزاب بەم دەردەوە نەیماوە تـاب
ئاخر وجودی کرد خەراب سێڵاوی(٣) غەم لێشاوی عشق

---

(١) سان: شێواز، وەك.
(٢) ئالودە: گێرۆدە، ڕاهاتوو، خوو پێگرتوو.
(٣) سێڵاو: لافاو.

وەختێ تیرت دەهاوێژی

وەختــێ تــیرت بــۆم دەهاوێــژی دڵ وجــان یــەك بەیــەك
دەم بـــەدەم دێـــن ودەڵـــێن پـــێم الهُـــدی یامـــشترك

ســـینەکەم بـــوو پارەپـــارەی تیغـــی ئەبـــرۆت ئێـــستەوا
غەمزەکەت زامدارتری کردلێویشت تێی ڕێشت نمەك[1]

گــەر بــەوەجهی ئیمتحــان بــەردێ بەســەرمادەی گــوڵم
لێـی دەمـاڵم ڕوویـی زەردی خـۆم وەکـو زێڕو مەحـەك[2]

بۆتــەوافی کــێوی تــۆی پــەنهان بەشــەو گــەربێم دەبــێ
تـــیری ئاهـــم میلـــی چـــاوی پاســـەوانانی فەلـــەك

شـــەو ڕۆ ئەفغانـــم لەئـــەرزا گەربـــچێ بۆئاسمـــان
زیکــرو تەســبیحاتیان لــەفکر دەچــێ جــەمعی مەلــەك

بـۆ وجـودی ئـەم دەمـەت کەوتوومەتـە شـك ساتوخـوا
نوکتــەیی فەرمــوو لــەژێری لــێوەوە بــۆ دەفعــی شــەك

پێـشی شەمـسی ڕوت حوسـێنی وەك نـەواخوانی صـبح
ئاسمانیش کۆمەڵی کوی کرد وا بەتیغی موهری حــەك[3]

---

(١) نمەك: خویێ، خێ.

(٢) مەحەك: پێوەر، تێساو، ئامرازی ئەزموونی زێر.

(٣) موهر: مۆر، نەخش
حەك: هەڵکەندن، تاشین.

ماهی دوهەفتە

ماهی دوهەفتـە لەحەسـرەت ڕووت زەعیفـە وەك هـیلال
زەرد بــووە وەختــە بــچێتە پــەردەیی مەحـــوو زەوال

ڕووبەڕووی تۆچاوەکەم گەرشەمع ومەشعەل دابنێن
جوملە وادەمرن لەعەکسی ڕۆت دەکەونە ئینفیعال

ڕۆژ لەبــەر هیجرانــی تــۆ هـــەر شــیوەن وئەفغانمـــە
شـەو نییـە تـابم لـەزۆری وەسوەسـەو[1] فیکـرو خـەیاڵ

تـۆ وەرە خانـەی دەروونم سـەیری بـەزمی دڵ بکـە
میسلی سەمتوور وادەکا ئەفغان وشەو ڕۆ ناڵـە ناڵ

ساعـــەتی ســالێکە قوربــان ڕۆژی هیجــرو فیرقـــەتت
ســاڵەکەی تــەحقیق دەقیقێکــە دەم و وەقتــی وصــاڵ

وا ئەمەنـدە غـەم لەسـەر صـەفحەی دڵـم کۆبۆتـەوە
بــەم غەمـە جانـا حـەیاتو ژینەکـەم بۆتـە مــەحال

تۆ بەســـەد دەرد و عەزابت گـــەر لە دەرگات کردە دەر
بۆ تەشکیکی[2] حاڵ (حوسێنی) هاتە دەرگای ذوالجلال

---

(١) وەسوەسە: کەڵکەڵە، خولیا، خراپ بیرکردنەوە.

(٢) تەشکیك: ڕاڕا کردن، خستنەگومانەوە.

لەباغی حوسندا

لەباغی حوسندا ئەی شۆخ ڕووت پشکووتوە وەك گوڵ

لەدەوری ئەوگوڵە دێ چەهچەهە[١] و شۆرم[٢] وەکوبولبول

چ شـــیرین زوڵفەکـــەت ئالاوەتـــە ڕوت تێکـــەڵاوە وەك

لەگەڵ یەك بەسترابێ ڕوحەکەم دەستەی گوڵ وسونبل

نییـــە شـــەو بۆفەلـــەك شـــورم نەچـــێجانا لـــەهیجرانت

لە شۆرم عالەمی باڵا بووە پڕ شۆرش و غولغول[٣]

بەدەردی هیجری تۆ فرمێسکی خوێنین هێندە لە چاوم هات

بەجارێ چاوەکانم بوو لەناو ئەو خوێنە سوورو کول[٤]

لەپێش چاوی حوسێنی پادشاهی موڵکی حوسنی تۆ

بەتۆماری سەری زولف و بە طـەوق وطوڕڕەیی کاکول

---

(١) چەهچەهە: ئاوازی بولبول و هەموو مەلێکی دەنگ خۆش.

(٢) شۆرم: هاوار، ناڵەو گریان، هەراو هۆریا.

(٣) شۆرش: پەشێوی، خرۆشان، ئاژاوە. غلغل: هەراوهۆریا، دەنگی تێکەڵ و پێکەڵ.

(٤) کول: چاوی بە ژان، ئیش و ئازار.

یاران لەغەمی

یاران لەغەمی عشقی مەهی زارو حەزینم
بێ نەشئەو پەژموردە و[١] مەهمووم[٢] وغەمینم
ئەو رۆژە لەمن تاقی برۆی یار کەبزربوو
وەك تاقی برۆی خەم بوو[٣] لەغەم قەددی مەتینم
تەئسیری وەهاکردە دڵم جۆششی دووری
بێزاری هەموو خەلقم و مەشغولی گرینم
ئەی دۆست وبرا زەحمەتە لەم دەردە نەجاتیم
دەورەم بدەن ودەست بکەنە ماتەم وشینم
نازانن ئاگرەکەی منی کوشتووە ڕەفیقان
من کوشتەیی غەمزە صەنەمی زەهرەجەبینم
ساریژبووە ئێستاکە ئەگەر زامی دەروونم
وەك فکری دەکەم دێتەوە سۆ کۆنە برینم
هاوارە غەریقم لەیەمی[٤] عەشقی (حوسێنی)
لەم مەهلەکە[٥] بێ یاوەرودەستگیرو مەعینم[٦]

---

(١) پەژموردە: ژاکاو، سیس، چرچ.
(٢) مەهمووم: دڵتەنگ، غەمبار.
(٣) خەم: کەژ، خوار
(٤) یەم: زەریا، دەریا.
(٥) مەهلەکە: شوێنی مەترسیدار، مۆلەکە، جێگای بڤە.
(٦) مەعین: یارمەتی دەر، هاریکار.

بەموژگانی

بـەموژگانی خـەدەنگ ئاسـای هـەموو دەم دڵ بریـنـدارم
لـــە نـــاو زنجـــیری زوڵفـــەینی بـــەدایم مـــن گرفتـــارم

بووە بریان لـەتابی شـوعلەیی ڕوخساری جـەرگ ودڵ
نیگـاریش مەرحەمـەت ناکـا بپرسـێ حاڵەکـەی زارم

غەمی عەشق و خەفەت یاران بووە زاهیر لەسـەر ئـەعزام
میـسالی ئابلـەیی[1] پڕخـون لـە هیجـری قامـەتی یـارم

سـەرو ڕوحـم لـەرێی دانـا بەسـەریا ڕانـەبورد جـارێ
ئەمان مردم لەحەسرەت مەقدەمی مـەحبووبی دڵـدارم

فیراقی عومری طەی کردم موحەققەق من لەغـەم دەمـرم
دەوای دەردم نەکـــا یـــارم بـــڕا جـــەرگم کـــرا کـــارم

لەبەد بەختیمە بۆلای من کە مـەیلێکی نـەکرد چاوی
ببینێ ئاهی سەردو ڕەنگی زەرد دووچاوی خوێنبارم

بەوەصلی دولبەرم دوێنێ حوسێنی شادو مەسروور بووم
لە هیجـــری ئەمڕۆ ناڵین وفیغـــان وشیوەنە کارم

---

(١) ئابلەیی: ئاوەڵە، خرووکە.

نیگـارا

نیگـــارا[1] مــن لــەدووریت دڵ فــەگارم
نەمـــاوە لـــەحزەیێ صـــەبرو قـــەرارم
بـە ئومێـد بـووم دەمێـك بـو بێیـە لام تـۆ
نــەهاتی وکوێربــو چــاوی ئــینتزارم
دەسـا رەحــمێ بکــە بــەمنی هــەژارت
لـــەدووریت شـــیوەن وئەفغانەکـــارم
دەناڵێنـــم لـــەدووری چاوەکـــانت
وەرە قوربـــــان ببینـەحاڵــــــی زارم
دڵ وجــان وا لەگــەڵ غــەم تــێکەڵاون
لەبــۆیێ دایــما مــن غــەم گوســارم[2]
وجـــودم وابـــووە باریـــك لـــەدووریت
زەعـــیف وزارو بـــێ زارو نـــزارم[3]
بفـەوتێ گــەر بـەدەردی تـۆ (حوسـێنی)
نییـــە غـــەیرەز ڕەزامەنـــدی چ چـــارم

---

(١) نیگارا: خۆشەوست، دڵدار
(٢) غەم گوسار: هاودەم و خەمخۆر، غەم ڕەوێن
(٣) نزار: لاواز، دەردەدار، بێ هێز.

گرفتارو ئەسیری

گرفتـــار و ئەســـیری حەلقـــەیی زنجـــیری گێـــسووتم

بریـنـداری خـەدەنگی تازەسـاوی چـاوی جـادووتم

بە نەشئەی نەرگسی مەستت وەهاسەرخۆش ومەخموورم

هـەتامردن لەگـەڵ دووچـاوی تۆهـەم پیاڵـە وجـووتم

کـە لـەعلی لێـوی ئاڵـت دەرکـەویٚ بـۆمن دورِی یـەکتا

گـەلیٚ بێقـەدرو قیمـەت دێتەبەرچـاو ڕەنگـی یـاقووتم

لەپاش مردن بەسەدساڵ گەر گوزەرکەی تۆ بەسـەرقەبرم

لە بۆ پابووسی تـۆ جانـا دەکـەم شـەق گـۆڕ و تـابووتم

لـــەناو چـــاهی زنخـــدانت[1] دڵـــم مـــەحبووس وگـــیراوە

دەتـۆش ڕەحمـت ببـیٚ قوربـان کـەمن دێوانـەیی ڕووتم

ئەگەرســـەدجار گرفتاربـــیٚ لـــەداوی زوڵفـــی تـــۆدا دڵ

عـیلاجم هـیچ نییـە عاشـق بەدانـەی خـاڵی هینـدوتم

لـــە هیجرانـــت حوســـێنی وا بـــە مـــەحزوونی دەناڵێنـــیٚ

زەمانێکـە لـە کـونجی بێکەسـیدا مـاتو مـەبهووتم[2]

---

(١) چاهی زەنخدانت: چاڵی چەناگە.

(٢) مەبهووت: حەپەساو، سەرسام، سەرگەردان.

وەرە بنوارە

وەرە بنواڕە ئەحوالی خراپم	لەهیجرەت جان بەسۆزو پڕعەزابم
بەدەردو فیرقەت وهیجرانی تۆوە	میسالی کورە دڵ پڕ جۆش و تابم
لەلام کردی دوو سەد جار عەرزی حاڵم	ئەتۆ قەت دەفعەیێ نەتدا جەوابم
لە من وەك ڕوی لوتفت ناوە بە لاوە	فیدات بم کەوتە زیادی ئیضطیرابم[1]
نییە وەك من وەفاداری لەعیشقت	دەکەی تۆش دایما لۆمەوعیتابم
ئەوەندەم ژەهری هیجرت چەشت بە قوربان	لەدەمدا تا لەقەندو شەهد نابم
ووتی تۆسەفوەتێکی[2] ئەی (حوسێنی)	گرفتاربووی لەناوچەنگی عیقابم[3]

---

(١) ئیزتیراب: دڵە خورپە، دڵە ڕاوکێ، شڵەژان.
(٢) سەفوەتا: پاکی، بێگەردی، پاك و بێ غەش.
(٣) عیقاب: ئەشکەنجەدان، ئازاردان، سزادان

گرفتاری کەمەندی

گرفتـــاری کەمەنـــدی گێـــسوویی مومـــشکی فـــامێکم[1]
بـــرینداری خـــەدەنگی غـــەمزەیی نـــەوطـــول نـــەمامێکم

فریوی[2] دەهری[3] بووم جاران لـەرێگای عـەقڵ ئەمێستاکە
بـــەدەردی عەشـــقەوە واشـــێت وشـەیـــداو ونـەفامێکـــم

مەکـە مـەنعم لـەکاری عەشـقی ئـەی ناصـیح[4] زەمانێکـە
لـــە رێـــگەی عاشـــقی بەدنـــاو و ڕســـوایی عـــەوامێکم

بـــەیاری بـــەخت وطالـــع گـــەرزەمانێ ئـــەی گـــەلی یـــاران
چ خۆشـبوو مـن لـەکوی[5] ئـەو شـۆخە ببوایـە دەوامـێکم

سـەری پەنجـەم قولینگـە سینەشـم کـێوە وەکـو فـەرهاد
لـــەدڵ نەققاشـــی لەنجـــەی شـــیرینی ئاهوخـــورامێکم[6]

ئەگـەر روحـم لەسـەر لێوبێ‌دەکەومـە حالـەتی صـحەت
لـە لای ئـەو شۆخـەوە گـەر قاسـیدێ بێنـێ پـەیامێکم

(حوسێنی) والەکونجی حوزنەدا کەوتوومەبەندی غەم
ئەســـیری قەددوبالاو قامەتـــی طـوبی[7] قیامێکم[1]

---

(١) فامێکم: ڕەشباو.
(٢) فریو: فێڵ و مەکر، ئۆین، تەفرە.
(٣) دەهری، لە دین دەرچوو، پێ چەقێن.
(٤) ناصیح: ئامۆژگاری کەر، ئامۆژگار
(٥) کوی: چوار چێوە، مەڵبەند، قەڵەمڕەو، گەڕەك.
(٦)خورام: لەنجەولار، نازونووز، شەلەنگی.
(٧) گوبی: ناوی دارێکە لە بەهەشت.

وا گڕی هیجری

واگڕی هیجری گوڵەکەم کەوتە هەناوم
بەوئاگرە داخێکی بە ناو جەرگەوە ناوم
لەو رۆژەوە بووم توشی غەم ودەردو فیراقی
سەوداسەرو سەرگەشتەوو شەیداوو شێواوم
حاڵم نییە بێحاڵم ودل ئەحواڵی نەماوە
غەم هۆکەی لەدڵ گرتووە لەم حاڵە نەماوم
وا دەوری لەمن داوە غەم وئافەتی هیجران
بەم ئافەتە مەحوە دڵوجان قالبی ناوم
داوێکی وەهای نایەوە بۆمن غەمی دونیا
وەك تەیری غەریب بەم غەمەگیرۆدەیی داوم
ئەم دەهرە وەهای خستومەناوکورەیی حیرمان[2]
تاوامەوە سەرتا بەقەدەم مەحووسووتاوم
ئەمرۆکە (حوسێنی) وا لەغەمودووریی جانان
جاری[3] بووە دووجۆگە لەخوێناوی دووچاوم

---

(١) قیام: هەڵسان، شۆرش کردن، ڕاپەرین.
(٢) حیرمان: بێ بەش بوون، نائومێدی، ناکامی.
(٣) جاری: نەوەستاوە، خۆڕ، بێ گیر.

رەفیقان بێن تەماشاکەن

رەفیقـــان بـــێن تەماشـــاکەن لەئـــەحواڵی پەرێـــشانم
بـــەجارێ دەوری داوم غـــەم دوچـــاری دەردو حیرمـــانم

گوڵێکم بوو لەدونیا ئافەتی باکەی خەزان[1] لێی دا
بە یەکدەم بردی بۆیێ وامنیش شەیدایی هیجرانم

چییەچارەی دڵی زارم دەخیل[2] یاران عیلاجم کەن
لەهیجری نەو[3] گوڵی سەرگەشتەو و[4] وێڵی بیابانم

لە سینەم دڵ دەجۆشێت و دو چاویشم دەبارێنێ
سروشکی خوێن بەسەر ڕووماجیهان پڕبوو لەئەفغانم

ئەوەند فرمێسکی خوێنین هات لە چاوەی چاوەکانی من
لە خوێناوی دوو چاومدا غەریقی بەحری عوممانم[5]

ئەوا عومرم نهایەت هات لەدەردو فیرقەتی جانان
طەبیب مەرگم نزیکە تۆش مەکە بێهوودە دەرمانم

(حوسێنی) سەیری حاڵم کە بپرسە ساتێ ئەحواڵم
چ بەدحاڵم دوچاری ئافەتی هیجـــری عـــەزیزانم

---

(١) خەزان: پایز، وەرزی گەڵاڕێزان.

(٢) دەخیل: پەنابردنە بەر کەسێك.

(٣) نەو: تازە، نوێ، بژاردە.

(٤) سەرگەشتە: داماو، بێچارە، شێت و شەیدا.

(٥) بەحری عوممان: خەلیجی عوممان، خەلیجی بەسرە، ئەو خەلیجەی دەکەوێتە نێوان جەزیرەی عەرەب و وولاتی ئێران.

لەدەردی هیجری

لەدەردی هیجری تۆ قوربان زەبوونم[١]

غـەمی هیجـرت وەهاکـاری لـەمن کـرد
فلاتـــوون بم لەفـــەننی عەقڵـــدا گـــەر
بەسـولْتان ووەزیـر ناگۆرمــەوە خــۆم
لەغــەم شــەوتابە رۆژناڵــەو فغــانمە
بەعەشقی تۆ کە دووچار بووم و زانیم
نییــە بــاکت لەغـەم بمـرێ حوسـێنی

بـــکە رەحمـــێ بەئـــەحواڵی جنـــوونم
بەیـەکجاری لەغەمـدا سـەر نگـوونم[٢]
بەدیــدارت دەبـــێ سـەلبی[٣] فنـــوونم
بەدەرگـەتا ببـــێ گــەرهاتوو چــوونم
ســاوەرە بنــوارە ســازو ئــارغوونم[٤]
بـەحیرمان طـەی دەبـێ دەهـر و قـرونم
دەزانم لات یەکـــە بـــوون و نـــەبوونم

(١) زەبوون: داماو، کزولاواز، گرفتار.
(٢) سەرنگوون، سەرەژێر، وەرگەڕاو.
(٣) سەلب: ڕفاندن، ڕووت کرنەوە، داماڵین.
(٤) ئارغوون: مۆسیقا.

دڵ بەعەشقی

رەفیقــان دڵ بەعــشقی مــاهرویی موبتــەلای کــردم
بەجارێ شێت وشەیدای بووم ودووچاری بەڵای کردم

دڵ وعــەقڵم نــەما چــوومولك ومالیــشم لــەڕێی عەشــقا
دریــغ ئــەم دەردی عەشــقە وافــەقیر و بــێ نــەوای کــردم

لە ڕێگای عەشقدا گەرچی ئەمن بەدناو و ریسوابووم
بەزیللــەت دولبەریــشم لایــەقی ســەد ماجــەرای[1] کــردم

بــەدەردی هیجــرەوە کــەوتم طــەبیــبم هــاتو دەردی دیــم
گــوتی نــاژیی ئــەمان هــاوار لەئومێــدی دەوای کــردم

لەگەڵ ئەو شۆخە ئیخلاص و وەفام دائم لەزیادبوونە
ئەگــەر چــی ئــەو گرفتــاری هــەزار نەوعــە جــەفای کــردم

هجومی کردە سەر دڵ لەشکری عەشقی بەتاو یاران
بە یەغمای برد لە غەمدا توشی لاحەولە وەلای کردم

مــەکەن لۆمــەم لەعەشــقامن لــەوەختی عالــەمی ئــەرواح
بەعشقی خۆی گوڵم هەم عەهدی روی قالوبەلای کردم

دەمێ بۆ سەیری باغ چووم تا سەفای دڵ دەم کەچی یارم
بە یەك غەمزە لە نیوەی ڕێگە مەئیوسی سەفای کردم

ســـەرم ئەووەل قەدەم دانا (حوسێنی) لە ڕێگای عەشق
ببینە ئاخریش ئەوعەشقە چۆن تووشی هەرای[2] کردم

---

(١) ماجەرا: ڕووداو، پێشهات، بەسەرهات.

(٢) هەرا: دەنگو هەرای بەسام، هەرای سامناك.

وەكو لەعەشقی

وەكـو لەعەشـقی ڕوی گوڵـت بوئاسـتانت[١] مەسـكەنم
بـۆ لـە دڵ زائیـل[٢] بەكوللـی مـەیلی بـاغو گوڵـشەنم
چـاوەكەم گـەر چـاوەكەم بەوچـاوە مەسـتانەت كـەوێ
تاقیامـــەت پڕجەلایـــە[٣] دیدەكـــەم چـــاو ڕۆشـــنم
ڕۆحەكـــەم بۆكوشـــتنم تیغـــی جـــەفات كێـــشاوەگەر
گـــەردەنت ئـــازابێ وەرە زوو بێـــوو بـــبڕە گەردەنـــم
مـــن كەمەســـتی دیـــدەیی مەســـتی ئـــەتۆبووم دولبـــەرا
چـــیم لەمەیخانـــەدەوێ بـــێ مەعنییـــە مـــەی خواردنـــم
من لە ڕێی عەشقی تۆ هەر چەند غیرەتی شێریم نوواند
ســـەوڵەتی عەشـــقت شـــكاندی بـــازوویی شـــێرئەفكەنم[٤]
خستمە سەریەك لە عەشقت خەرمەنی صەبر و ثەبات[٥]
ئـــاگری عەشـــقی ئـــەتۆی تـــێ كـــەوت و ســـوتاخەرمەنم
وا لـــــەهیجرانت (حـــــوسێنی) شـــــیوەن وئەفغانییـــــە
گـــەرچی بـــی تەئـــسیرەلات نـــاڵەو فغـــان وشـــیوەنم

(١) ئاستان: دەرگا، بەردەرك، پێش ماڵ. مەسكەن: ماڵ، خانوو
(٢) زائیل: سڕاو، لە ناوچوو، وون.
(٣) جەلایە: ڕوون و ئاشكرایە.
(٤) شێر ئەفگەن: ئازا، چاونەترس، ئازاو بەهێز كە شێر بدا بە زەویدا.
(٥) خەرمەن: خەرمان، كۆی سووری گەنم. پهبات: سەقامگیری، جێگیری، ئارامی.

برینداری خەدەنگی

برینــداری خــەدەنگی تازەســاوی گــوڵ عوزارێکــم
گرفتــاری شــکەنجە وحەلقــەیی زوڵفــی نیگــارێکم

چ خۆشبووگەرلەعومری خۆم مویەسەر[1]بایەبۆم جارێ
لــەبەر دەرگــانەکەی ئــەو شــۆخە ئــارام و قــەرارێکم

لـەهیجرانی وەهاشـەیدا ووێـڵ و وەحـشی عالـەم بـووم
قـەرارم هـیچ نییـە هـەردەم لـە سـەحراو و کۆسـارێکم

بڵێـسەی ئـاگری عەشـقی نیگـارم عالـەمی سـووتاند
منــیش بــەو ئــاگرە گەرمــە لەعەشقــا داغــدارێکم

ئەوندەم زەهری هیجران چەشت وتاڵاوی غەمم نۆشـی
دەمــی مەرگــە ئەجــەل نێزیـك بـووە زارو نزارێــکم[2]

لەمەوپێش مەرجەعی کاربووم لەعالەمدا ئەوێستاکە
بەغەیری عەشقی ئەوشۆخەنییە هیچ ئیش و کارێکم

حوسێنی گەرتۆ نازانی ئەسیری داوی زوڵفی کێم
بزانــە ئەمن گرفتــاری کەمەندی شاهســوارێکم

---

(١) مویەسەر: ئاسان، ئامادەو فەراهەم

(٢) نزار: لاواز، ژاکاو، بێ تاقەت.

رووت وەك لەچاوم

رووت وەك لەچاوم غائبـە مـن گـولْ تەماشـای چـۆن بکـەم

بێ تۆگـولْم مـن گولْشەن وگـولْزاری مـەئوا چـۆن بکـەم

وەك تۆلـــەکوێ بێـــنم کەســـێ تابیکەمـــەئارامی جـــان

شـەبیهەت لـەدونیا نییـە میـسلی تۆپەیداچـۆن بکـەم

فـەرەزەن ئـەوا دولێوەکـەم مـۆرکرد هـەتا ئـەفغان نەکـەم

ئەمما لەگەڵ دڵ چی بکەم ڕوحم شەکیبی[1] چۆن بکـەم

تیغـی بـرۆو تـیری مـوژەت هەریـەك بەنـەوعێ دەمکـوژن

یـاران لـەکاروباری خـۆم حـەیرانم ئایـا چـۆن بکـەم

حاشـا لەدڵـدا غـەیری تـۆ سـاکن بکـەم ئـەی ڕوحەکـەم

تۆ بڵێ لە جێگای ئاشنای بێگانە جێگای چۆن بکەم

زەخمی خەدەنگی غەمزەکەت دڵمی لە سینە کردە خوێن

من بەو برینی وا خـەراب ئـەوجا مـداوا[2] چـۆن بکـەم.

بۆتـۆ(حوسـێنی) دەمبـەدەم چـاوی دەرێـژێ ئەشـکی غـەم

بەم نەوعە تۆفانی غەمە، چاو بۆتـە دەریـا چـۆن بکـەم

---

(١) شەکیب: ئارام، سەبرو حەوسەڵە.

(٢) مداوا: دەرمان کردن، تیمارکردن، چارەکردن.

یاران چییه چارەم

یـــاران چـــییه چـــارەم لەغـــەم وئافـــەتی حیرمـــان
ســـووتاوه وجـــوودم لـــەتاب و ئاگـــری هیجـــران

خوێنـــاوی دو چـــاوم وەكـــو فـــەووارە[1] پەیاپـــەی
دەكـــوڵێت و بەڕوومـــا دێ لەبەرشـــیوەن وگریـــان

وەك ئاگـــری هیجرانـــی فـــروزان[2] بـــوو لەســـینەم
یـــەك لەحـــزه دڵـــی پڕلەغەمـــی كردمـــه بریـــان

رووی كـــردەمن ئـــەوشۆخەو وتیرێكـــی رەهـــا[3]كـــرد
یـــاران دڵـــەكەی غەمـــزەیی وەكـــی كردیـــه نیـــشان

بیمـــارو نەخۆشـــم لەغـــەمی هیجـــری طـــەبیبـــان
بـــەم شـــەربەتی وەصـــڵت بكەئـــەم دەردەمـــه دەرمـــان

ئەمڕۆكـــه كـــه تۆپـــادشەهی حوســـنی لەعـــالەم
پرســـیش كـــه لەئـــەحواڵی گـــەدات خـــێره بـــەقوربان

چیدی مەكه ئـەفغان لـه غـەمی هیجـری (حوسێنی)
تەســـلیم بكـــه جـــانت لـــەڕەهی ئـــارەزوویی جـــان

---

(١) فەووارە: فیچقە، بەتەوژم بەرە باڵاچوونی ئاو.

(٢) فروزان: درەوشاوە، بریقەدار، تابان.

(٣) رەها: ئازاد، بێ كۆت و زنجیر، ڕەها، سەربەست.

وەرە بنوارە حالّی

وەرە بنوارە حالّی دەردەداران بکە رەحمێ بەحالّی داغداران

لەسینەم نالّەیی دڵ دێ پەیاپەی دەگرمێنێ وەکوهەوری بەهاران

عەزیزم ئەشکی خوێنین دێ لەچاوم پەیاپەی دێ بە[1]میسلی تاوی باران

فیدات بم تۆ وەرە یەکدەم ببینە لەهیجرانت قەراری بێقەراران

چ کەم نابێ لەتۆحالّی (حوسێنی) بپرسی گەر شەهی سیمین عوزاران[2]

---

(١) پەیاپەی: پەیتا پەیتا، بێ پسانەوە، بێ وچان.

(٢) سیمین عوزار: سیما سپی و جوان گەلەک سپی.

هەر بەڕووت ڕوناك دەبێ

هەربـەڕووت رونـاك دەبـێ دووچـاوی عالـەم بینـی مـن
بێوەفـای رەحمـت نییـە تـۆ بـەم دڵـەی مـسکینی مـن

خـــانەیی بـــەختم بـــووە تاریـــك ودڵ پەروانەتـــە
مەرحەمـەت کـە مەشعەلی ڕووت بێنەسـەر بـالینی مـن

سـونبولی زوڵفـت کـە کەوتـە سـەر ڕوخـی وەك ئافتـاب[1]
کەوتـە حـیرەت ئاسمـان لـەم ئەشـکی وەك پـەروینی مـن

چـــیم لەئـــەییامی بـــەهارو لالـــەو نەســـرینی دەوێ
هــەر لــەڕووی تۆیــە بــەهارو لالــەیی نەســرینی مــن

دەرکەوێ گەر قەددو باڵات کەی دەمێنێ صـەبرو هـۆش
گــەربکەی لەنجــە دەکــەی تــاڵانی عەقــڵ و دینــی مــن

چـاوەکەم تـرس وئومێـدی دوشمـن ودۆسـتم نـەما
دوچاری عەشقی تۆ بووم بو بە عەشقی ئایینی من

روحـەکەم عالەم بە ناڵینی (حوسێنی) ڕەحم کەن
تۆش بکە رەحمێ بەناڵەی ئەم دڵەی غەمگینی من

---

(١) ئافتاب: هەتاو، خۆرەتاو.

لەپاش مەرگم

لەپاش مەرگم بەسەر قەبرم گوزەرکە غەم گوساری[1] من
ببینە سەد حروفی غەم لەسەر لەوحەی مەزاری من

لە کووی ئەتۆدا ئەوەندەم ئاهی ئاتشناك[2] هەڵکێشا
دڵی وا داغ کرد بە ئاهم عالەمی بۆ یادگاری من

چەکەس نابینی رۆژی ڕوون هەتا مەحشەرلەناکاوگەر
بەڕووی رۆژابێ گەرئاهی ڕەش وتاریك وتاری من

لەپاش عومرێك بەسەرخاکی مناگەر ڕابری قوربان
هەڵەرژێنێ لەلات سەد داستانی غەم غوباری من

بەجارێ کلبەیی بەسەرما هاتەخوار جانا
لەلام طوفانی عالەم گیری چاوی ئەشکباری[3] من

مەدە جەولان ئیتر بۆخاتری خوا مەرکەبی نازت
لەدەس دەرچوو بەجارێ وا زیمام[4] و ئیختیاری من

(حوسێنی) وا لەغەمتامرد بەدڵتا قەت نەهات جارێ
لەوەجهی ڕەحمەوە یەك لەحزەکەی تەفتیشی کاری من

---

(١) غەم گوسار: خەمخۆر و دڵسۆز.

(٢) ئاتشناك: ئاگرین، ئاگراوی.

(٣) ئەشکبار: گریان، ئەسرین ڕێژ.

(٤) زیمام: هاوسار، جڵەو، دەسەڵات

گوڵەکەم

گوڵەکەم بەنیم نیگاوە — نەزرێکی کرد ڕەفیقان
جگەری بڕیم بەغەمزە و — بە خەندەگی تیری موژگان
ئەمن ئەوا زەمانێکە — لە فیراقی ڕوی دەناڵم
دڵی سەختی نەرم نابێ — نییە رەحمێ شاهی خۆبان[1]
روخی ماهی وەك بزرکرد — بە حیجابی هەوری زوڵفی
چووە ئاسمان و بەجارێك — لەم شیوەنەیی ئەسیران
دڵەکەم لەهیجری جانان — بەحەزینی ناڵە ناڵی
چ دەبێ بکا بەڕەحمەت — نەزەری بەلای غەریبان
چ لەتیفە جسمی یارم — نییە ئەو لەعونسوری خاك
بەجەماڵی میسلی حۆرە — پەرییە لەنەوعی ئینسان
بەغەریبی موددەتێکە — لەفیراقەوە (حوسێنی)
غەم ئەخواتو هەر دەناڵێ — لەدەروونی کلبەی[2] ئەحزان

---

(١) خۆبان: نائومێد، دڵسارد.
(٢) کلبەی: کوڵبەی.

کون کونە سینەم

کـون کونـە سـینەم بـەتیری غەمزەکـەت جـەرگم بـڕاو
ناڵــەیی دڵمــە لــە هیجرانــت دووچاویــشم پــڕ ئــاو

چاو ئەوەند نەقشی گوڵی ڕووی تۆی لە ناودا ثابتە
ئـاوی چـاوم وا بـە یەکجـاری بـووە لـوببی[1] گـوڵاو

تـۆزی ڕێگـات چـاوە خـوێنی چـاوی پڕکردوومــەوە
چونکە شەرتە خۆڵکە نەسەر جێگەیی خوێن لێڕژاو

ئاگـرێکی وات لـە دڵ بـەرداوم ئـەی شـۆخی زەمـان
ئــاگری دۆزەخ چ حــەددێکی هەیــە وابــێ بــەتاو

راهی عەشقت زۆر بە طول ودەهشەتە[2] ئەی ڕوحەکەم
چـی بکـەم قـوربان بـە مـن ئـەو ڕێیـە قـەت نابـێ تـەواو

مـن بــەدەرد و هیجــری تــۆوە شــیوەن و ئەفغانمــە
هەروەکوسەیلی[3] بەهارانم لـە غـەم خوێن دێ لەچاو

وا لەدووری تۆ (حوسێنی) کەوتە حاڵی نەزعەوە[4]
تێنــووە رەحمێ بکەپێی بیــــدەرێ یەك قەترەئاو

---

(١) لوبب: کرۆك، کاکڵە، خاڵیسە.

(٢) دەهشت: سەرسامی، سەرسوڕماوی، حەپەسان.

(٣) سەیل: لافاو، سێڵاو.

(٤) نزع: گیان کێشان، گیان دان.

جگەر زامدارو دڵ سووتاوە

جگــەر زامــدارو دڵ ســووتاوە بــێ تــۆ
دەگــرییم چــاو پــڕی خوێنــاوە بــی تــۆ
دەمێـــــکە چاوەڕێـــــم بۆهـــــاتنی تـــــۆ
نـەهاتی و کوێربو ئـەم دوو چاوە بێ تۆ
هــەزار ئومێــدی موحەککــەم بکــەم گــەر
ئەگــەر لوتفـت نـەبێ هــەر خـاوە بـێ تـۆ
هەڵ ئەکولێتن لە فەووارەی[1] دووچاوم
سرشــکی خــوێن وەکــو لێشاوە بـێ تـۆ
ئەوەنــدە حــاڵ پەرێــشانم لــەهیجرت
ببینــە جیـسم و گیـان فـەوتاوە بـی تـۆ
عـــەزیزم دوکـــەڵی ئاهـــم پەیاپـــەی
دەچـــێتە عالـــەمی بـــالاوەبێ تـــۆ
روخـــم زەردە وجودیـــشم زەعیفـــە
ســەراپای جـسمەکەم شـێواوە بـێ تـۆ
لــەهیجران ئــاگری ســینەم بــەقوربان
وەکـو کـوورە بەجـۆش وتـاوە[2] بێ تۆ
(حوسـێنی) حــاڵ و ئـەحواڵی زەبوونــە
لــەکونجی عاجــزی دامــاوە بــێ تــۆ

---

(١) فەووارە: فیچقە، قوڵقوڵە، فوارە.

(٢) تاو: تاقەت، پرتەو، تین.

قوربان چ دەبێ

قوربــان چ دەبــێ پــێش ئــەوە بمــرم لەغەمــی تــۆ
تەشــــریف کەیــــە لام بم بەفیــــدایی قـــەدەمی تــــۆ

جـــانا جگـــەرم تێنـــوە رەحمـــێ بـــکە دەمـــرم
قـــەترەکە ئومێـــدم لەســـەحابی کـــەرەمی تـــۆ

خـۆش لێبخـورە رەخـشی[1] لـە جـەولانگاهی[2] پـڕ نـازت
تـۆشاهی و خۆبـان[3] وهـەموو خێـڵ وحەشـەمی[4] تـۆ

یــەك کاغــەزی پڕلــوتفی بەســە بــۆ منــی شــەیدا
تێیـدا بـێ دووسـەد حـەرف لـە مـشکین ڕەقەمـی تـۆ

تەحدیدی بکەی شەرحی غەمی هیجری (حوسێنی)
خــوێن دەچــکێ لــەنوکو لەزوبــانی قەڵــەمی تــۆ

---

(١) ڕەخش: ئەسپی ڕەسەن.
(٢) جەولانگاە: ڕمبازگە، شوێنی تاودانی ئەسپ.
(٣) خۆبان: نائومێد، دڵسارد.
(٤) حەشەم: کەس و کارو دەست و پێوەند.

گرفتارم بەحەلقەی

گرفتـارم بەحەلقـەی زوڵفـی شـۆخی نەوجـەوان ئـەمڕۆ
برینــدارم بەغــەمزەی دوڵبــەری ئــەبرۆ کــەمان ئــەمڕۆ

لـەهیجرانی نیگـاری دوڵبـەری سـەروو سـنەوبەر قـەد
دەکا دڵ لـە کونجی سینەدا شـەو ڕۆ و فیغـان ئـەمڕۆ

ئەوەندەم زەهری دووری چەشت وتـاڵاوی غـەمم نۆشـی
بەیـەکجاری ئومێدبڕبووم بـەم ئەحوالـە لـە جـان ئەمـڕۆ

وەرن یــاران بەدەسـت هیجرانـەوە حــاڵم تەماشـاکەن
چلۆن تاریك بووە لێم وەك شەوی یەڵدا جیهان ئـەمڕۆ

هـەتا دوێنـێ زەمانـێ بـوو لـە دەرگـای دولبـەم شـادبووم
چـەقەوماوە کەغـەم شـێواندی لـێم حـاڵی زەمـان ئـەمڕۆ

سـەری پڕشۆڕشـم دانـا لـەڕێگای چـونکە بیـستوومە
کــەیارم دێ دەکـا سـەیری بـەحاڵی عاشـقان ئـەمڕۆ

لەهیجری ڕووی گوڵی ئەم سەرو قەددە وا (حوسێنی) زار
دەکا شــیوەن دەناڵێنـێ میسالی بولبولان ئەمــــڕۆ

بەعوشرەت

بەعوشـرەت[1] عالەمــی خەندانـە ئەمـشەو
بەعوسـرەت[2] كـاری مـن ئەفغانـە ئەمـشەو

نـــەوای نالــەی حـــەزین وادیٚ لەســـینەم
مــەقامی بەزمــە جێــی گریانــە ئەمــشەو

لـــەیارم دەرهـــەقی مـــن زولْمەئـــەمڕۆ
لـــەمن نـــالّین وقوڕپێوانـــە ئەمـــشەو

لـــەهیجری قامـــەتی ســـەروی خـــەرامان
لەچـاوم ئەشـكی خـوێن رێژانـە ئەمـشەو

هەناســەی ســەرد و نالــە و گریــەیی مـن
دەلّـێن بـاو صـاعیقەو[3] بارانـە ئەمـشەو

ئەوەنـدە شـووم[4] وبەدبەختـە لەحـەق مـن
رەقیــب یـاران دەلّیــن شـەیتانە ئەمـشەو

رەفیقـان مـولّكی دلْ مـەعموور بـو دوێنـیٚ
چ قـــەوماوە لـــەغەم وێـــرانە ئەمـــشەو

ئـــەوەند پڕئـــاگری عەشـــقە دەروونم
لەســـینەمدا جگـــەر بریانـــە ئەمـــشەو

---

(١) عوشرەت: دۆستایەتی، تێكەلّ بوون، ژیانی بەختیاری.
(٢) عوسرەت: دژواری، دەست كورتی، تەنگانە.
(٣) صاعقە: هەورە تریشقە، بروسكە.
(٤) شووم: بیٚ فەڕ، نگریس، بەدوم.

شـــەوی هیجـــران دەزانم چەنـــد درێـــژە
هـەی هـاوار لـێم شـەوی هیجرانـە ئەمـشەو

(حـــــوسێنی) والەبەرغـــەم جێومـــەکانی
لەگۆشـــەی خانـــەیی ئەحزانـــە ئەمـــشەو

چەندە خۆشە

چەنــدە خۆشــە ببم قەیـد لـەزومرەی خـەدەمی تـۆ
مـەحـسووبی دەری تـۆبم لەسـلکی حەشـەمی تـۆ

جــاریّ بەکــەرەم بگــرە دەســی عاشــقی مــسکین
چونــکە لــەجیهان شـوهرەتە قوربـان کـەرەمی تـۆ

بەینێکـە گـەدایی کوهی ئـەتۆم ئـەی شـاهی خوبـان
دامانی تۆ دەست ناکـەویّ شـاهی موحتەشـەمی تۆ

ئیزنمــدە لــە خــوانی نیعمــەتی ریزەیــی بــچنم
ئـەی مـن بەفیـدایی خـوانی عـەتاوو نەعـەمی تـۆ

خــوبان کەمــەری خــزمەتیان بەســتووە بۆتــۆ
بـەم حوسـنەوە چـونکە گوڵەکـەم موحتـەرەمی تۆ

حــاڵم لەجیهــەت ڕەحمــەوە گــەر بێوبپرســی
دەیکــەم دڵ وجانــم بــە نثــاری[1] قەدەمــی تــۆ

موددێکــە (حوسێنــی) لــە فــیراق تــۆوە دەنــاڵێ
ئەفغانییــە هاوارییــە لــەهیجران وغەمــی تــۆ

---

(١) نپار: خوکردنەقوربانی، بەخشین، پێشکەشی.

لەعەكسی ئافتابی

لەعەكسی ئافتابی ڕووتە ماهی پڕنورو ڕەخشانە[1]
لەبوویی عەتری گێسووتە لەباغان خونچە خەندانە

بەسەر یەك پێوە وەستاوە لەخزمەت قامەتت نەرگس
بەپەنجەودەستی زیوین بوونثاری تۆ زەرئەفشانە

خەجاڵەت بوو وەنەوشە گەردەنی كەچ بوو تەحەییورما[2]
لەحەسرەت خاڵی ڕوخسارت سەرافكەندەو[3] پەرێشانە

گوڵم بۆئیستفادەو ئیقتباس كردن لەڕووی ئاڵت
شەقایق و ئەرخەوان گوڵ لالەو سووری جەدەلیانە

بەجیلوەی[4] ڕوویی گوڵ ڕەنگت بەجارێ بۆتە گوڵ دونیا
بە نەشئەی قامەتی سەروت سەراسەر باغ و بوستانە

لە لای باڵات سنەوبەر لایە باڵای سەروی دوولایە
لەبای ڕەشك[5] و ئەسەف هەم قامەتی شمشادەلەرزانە

(حوسینی) وا لەبەزمی گوڵشەنی ڕوخساری ڕەنگینت
وەكو بولبول چریكەی دێ لەدەوری گوڵ غەزەل خوانە

---

(١) ڕەخشان: درەوشاوە، بریقەدەر. بوو: بۆن

(٢) تەحەیور، سەرسوڕمان، واق وڕمان.

(٣) سەرافكەندە: شەرمەزار، سەرشۆڕ.

(٤) جیلوە: ئاشكراكردن، دەرخستن.

(٥) ڕەشك: حەسوودی، بەغیلی، ڕژدی.

هیجری یارم

ئەی ڕەفیقان هیجری یارم حاڵمی شێواندووە
ئیختیاری دڵمی یەکجاری لەدەستم ساندووە

ئەی خودا چبکەم لەدەست ئەم زاڵمە بێ مروەتە
لەشکری عەشقی سەباتی دڵمی واتاراندووە

هەر بەتەنها من نەفەوتاوم لەعەشقی ئەو مەهە
عەشقی ئەو دووسەدهەزاری وەك منی فەوتاندووە

پێی بڵێن تەخریبی[1] دڵ بەسکا بەئەنواعی جەفا
مەزرەعێکی مەنبەتە[2] توخم ووەفام لێ چاندووە

دڵ لەدەوری شەمعی ڕوخساری ئەوا دێت ودەچێ
هەروەکو پەروانە سەرگەردانە دایم ماندووە

سەدهەزار تۆفانی نوح گەربێ عیلاجی ناکرێ
ئاگرێکی وای لەدڵ ئەوشۆخە هەڵگیرساندووە

ئەی (حوسێنی) یارئەواهات قەصدی قەتلی تۆی هەیە
کسوەتی[3] سوورە بەجەللادانە خۆی خەملاندووە

---

(١) تەخریب: ڕماندن، وێران کردن، تێکدان.
(٢) مەنبەت: شوێنی ڕوانی ڕوەك.
(٣) کسوەت: پۆشاك: پۆشاك، جلوبەرگ.

عاشقی شەیدا

عاشـقی شـەیدا لـەدەرگات کـەوتووە	لاغـەرە جـسمی لەغـەمدا مـردووە
تۆلـەمن دووری هـەزاران مەرحـەلە	مـن بـەتۆ ناگـەم لـەغەم پـێم خستووە
بۆچی هەرلـەحزە بـەدەردێ دەمکوژی	دولبـەرم سووچـم چییـە چیم کردووە
دڵ لـە کوی تـۆدا ئـەوا دێـت و دەچـێ	ناسـرەوێ موشـتاقی تۆیـە مانـدووە
گـەر دەپرسـی بۆچـی وا تاڵـە دەمـت	زەهری هیجروفیرقەتی تـۆم چێشتووە
خۆلـەدەردی هیجـری تـۆفانی غـەمم	وابناغـەی عـومرمی هەڵکـەندووە
گـەر بەئیمـدادی (حوسێنی) ڕانەگـەی	چـاوەکەم تـەحقیق لەغـەم ڕابـردووە

دڵی بێچارە

قوربـــان دڵـــی بێـــچارە لەغـــەم زارو نیگـــارە[1]
ئەفغانییـــە هاوارییـــە بـــێ ســـەبرو قـــەرارە

واکـــەوتمە نـــاوی گێـــژەنی دەریایـــی فیراقـــت
بەحـــرێکە نـــە ســـاحل نەکەنـــارێکی دیـــارە

بـــەم سیلـــسیلەیی زوڵفـــت وقوللابـــی موژانـــت
گـــاهێ لەتـــەنافم دەدەی وگاهـــ لەقـــەنارە

دەردی دڵەکـــەم زۆرە لـــەدووری قـــەدوباڵات
بـــێ حـــەددە حیـــسابی نییـــە نایێتـــە ژمـــارە

گـەر کوشـتنی عالـەم بەسـەبەب تیـغ وتفەنگـە
خۆ قـەتلی منـی شـیفتە[2] بەدووچـاوی خومـارە

بیستوومە کەبۆکوشتنی من گـەردش ئەکـەی تـۆ
روحـم دەکەمەپێـشکەشی ئـەم گەشـتو گـوزارە

موددەێکـــە (حوســـێنی) لەوەفـــاداریی تۆیـــە
وا تـــووشی جـــەفات کردلەغـــەما زارو نـــزارە

(١) نیگارە: مەعشوقە، دڵدارە، مەحبوبە.
(٢) شیفتە: شەیدا، حەیران، عاشق.

بویی زوڵفی یار

بــویی زوڵفــی یـــار نمــوونێکی گــوڵی شـــەوبۆی هەیـــە
ڕوی وەکـــو گـــوڵ گـــەردنێکی زەردی وەك لیمـــۆی هەیـــە

لـــەو زەمانـــەی مـــن لەدەرگانـــەی ئـــەوا دوورکەوتمـــەوە
دڵ میـــــسالی تفلــــی شـــــیرخۆردائیما ڕۆڕۆی هەیـــــە

دڵ برینـــــدارم بـــــەتیری غەمزەکـــــەی خـــــوێن ڕێژەکـــــەی
پـــڕ لـــە خوێنـــە زامەکـــەم دێـــشێتو ســـفت و ســـۆی هەیـــە

یـــەك ئیـــشارەی چـــاوی بۆقـــەتلی عـــەوامی کافییـــە
کـــەی لەگـــەڵ ســـەففاکی وادا تـــابی گفتوگـــۆی هەیـــە

گـــــوم بــــووە عاشــــق لــــەکوی یــــارا زەمانێکــــە دڵــــی
سەیری چەند بێ عەقڵە ئێستا عەزمی جوستجۆی[1] هەیە

شاســـواری مـــن لەمەیـــدان ســـواری ئەســـپی نـــازبووە
دەم بـەدەم عـەزمی جیهـانگیری بەحوسـنی خـۆی هەیـە

ئەی (حوسێنی) سەیری ئەم شۆخە لەرێی بێ ڕەحمیا
ســــەدهەزاران خادمــی وەك ئەرمەنی وهینـدوی هەیە

(١) جوستجۆ: گەڕان، پشکنین، کنەکردن.

تەماشای قامەتی

تەماشــای قامــەتی شمــشادی یــارم کــەن چ شــیرینە
چ عــەیبێکی نییــە ســەرتابەپای ڕەنگــین ونەخــشینە

لــەرێگای عەشـقییا دامنـاوە سـەر ئـەووەل قـەدەم یـاران
کەچـی یـاریش لەگـەڵ مـن هـەر لەسـەر بـوغزو ڕقـو قینـە

لـــەدونیا هەرکەســـێ ئـــایین ودینێکـــی هەیـــە یـــارم
ئەوەنـــدە زاڵمـــەلای ئەونییـــە هـــیچ دیـــن وئایینـــە

بەقەسـدی کوشـتنم ئەوشـۆخەوا ڕوی کـردە لام و هـات
دەســی نــاوە لەســەر خەنــجەرلەناودڵیا هەیــە کینــە

لــەدونیادا دەبیــنم ئــەهلی عالــەم شــادو مەســرورن
لەجــەوری یــارا سروروشــادیی مــن عوســرەت وشــینە

قـوڕی کـوێ کـەم بەسـەرخۆما لـە بـەرزوڵم وجـەفای یـارم
لــەرۆحی خـۆم وا بـووم بێزارخودایـا بەسـیە ئـەم ژینـە

بەهارچوو پێك نەهات مەتڵەب (حوسێنی) تۆش لەعەشقی گوڵ
بنـــاڵێنن لەگـــەڵ بولبـــول بـــە حەققـــەت فەســـڵی ناڵینـــە

ساقی بەعەشقی

ســاقی[1] بەعەشــقی پــیرت لــەم ئاتەشــی شەڕابــە
بۆکــەیفی رۆحــودڵ ســا بــۆم تێکــە بەقــەڕابە[2]

مــوتریب ئــەتۆش لــەڕێی خــوا ئــالاتی بــەزم بێنــە
ســەمتوورو عــودو قــانوون ســینە کــەمان ڕەبابــە

ئێستە موغەننی ساتۆش شور[3]ونەوای[4] مەقامات
دەشــتی[5] وبــەیاتو مــاهور چــارگاو ســەباو عەتابــە

ئوسوڵی عارەبی وفورس لەلای ئوسول شوناسان
چــاکی ئەدابکــەی گــەر هەرچــی ببــێ صــەوابە

روم کــردە بــەزمی یــارم بۆشــەرحی حــاڵی زارم
پــێم ووت بەســەد فیغــان وعــەجزو نییــاز و لابــە[6]

قوربــان لــەهیجری بــاڵات بنــوارە چــیم بەســەرهات
بــووم لەغــەمی کــش ومــات حــاڵم گــەڵێ خەڕابــە

وامــەحوی حوســنی ڕووتــە بەنــدی کەمەنــدی مووتــە
بــەم دەردەوە (حوســێنی) دوچــاری ســەد عەزابــە

---

(١) ساقی: ئەوەی ئاو یا شەڕاب دەداتە کەسێکی تر.

(٢) قەڕابە: مەشکە، مەشکەی ئاو شیرو شەراب.

(٣) شور: ئاهەنگێکی مۆسیقایە.

(٤) نەوا: ئاواز، نەغمە.

(٥) دەشتی: هەوایەکی گۆرانی.

(٦) لابە: پاڕانەوە، تکا، نییاز: ئەشقو ئارەزوو

وابەغەمزە جەرگی

وابەغـەمزە جـەرگی پڕخـوێن کـردووم ئـەو دوڵبـەرە
نـووکی موژگانـــی لـــە بـــۆ دڵ پـــارەکردن خەنـــجەرە

تیری غەمزەی هێند بە تاو بۆمدێ لە دوویەك دەمبـەدەم
سـەیری سـینەم کـەن لەهـەرلاکون کونـە وەك پەنجـەرە

بۆموســـەخخەر[1]کردنـــی دڵ پەرچـــەم وئەگریجەکـــەی
هێرشـــی هێنـــا دەڵێـــی تـــابووروتیپی عەســـکەرە

دووکەڵـــی ئاهـــم دەچـــێتن دەم بـــەدەم بـــۆ ئاسمـــان
ئـــاگری دڵ زۆربەتـــاوە ســـینە عـــەینی مەجـــمەرە[2]

وا لـەدەریای عەشـقییا کەشـتی وجـوودم کەوتەگێــژ
دڵ لـــەناو ئـــەمواجی ئەوبـــەحرەمیـــسالی لـــەنگەرە[3]

هێنـــدە مـــەغرورە بـــەلای مـــن موتڵەقـــەن مـــەیلی نییـــە
مـــن فـــەقیرو بێکـــەس ئـــەویش پادشـــاهو ســـەروەرە

ئـەی (حوسـێنی) قـەت مەپرسـە ماجـەرای[4] دەردی دڵـم
گەربەتەعـداد بـێ بنووسـرێ سـەد هـەزاران دەفتـــەرە

---

(١) موسەخخەر: گیراو، زەوت کراو، ڕام.

(٢) مەجمەر: ئاگردان، مەقلّی.

(٣) لەنگەر: کەس یان شتێك کە مایەی خۆڕاگری یان ڕاوەستانە، ئاسنی سەربەقولاپی بە زنجیرەوە بۆ وەستانی گەمیە دەخرێتە دەریاوە.

(٤) ماجەرا: ڕووداو، پێشهات، بەسەرهات.

هێنده گریاوم

هێنـده گریـاوم لـەهیجران خـوێن لەچـاوم جارییـە
دڵ برینـــــداری فیراقـــە دایمــــا هاوارییـــــە

گــەر دەپرسـن بۆچـی وازەردوزەعیفەجـسمەکەت
ئێـشی هیجـران وغەمەهــەم کـاری شــەو بێدارییــە

پڕلەخوێناوەجگــەر یــاران بــەتیری غەمزەکــەی
ســابڵێن بــەو شۆخـــە بمگاتــێ برینــم کارییــە

هێنـد بەداخە یـارلەمن هـەر وەختـە خـوێنم فڕبکا
نـاگرم لێـی چـونکە کـاری دائیمـا خوێنخوارییـە

ناگەمە دەرگای لەبەرترسـی ڕەقیبـی سـەگ سیفەت
دوور لەدەرگـــاکەی فیغـــان وناڵەکـــەم ناچـــارییە

دەردی دووری وا لـەکونــجی عاجزیـدا خـستمی
زۆرگرانــە دەردەکــەم هــاوار لــە ئــەم بێمارییــە

گەر بکـا قـەتلی (حوسێنی) دوڵبـەرم لام میننەتـە
چونکە لەم عومرەیـە ئـەمن بێزاربـووم یەکجارییـە

ئەم هەموو خوێنەی

ئـەم هــەموو خوێنــەی لەناودووچــاوی گریــانی منــە
بــو لەعالــەم ئاشــكرا لــەم زەخمــی پــەنهانی منــە[1]

قاصــدی بۆقــەتلی مــن واهــات لــەلای جــانانەوە
روحەكـەم پێـشكەشەچونكە قاصـیدی جـانی منـە

سینەگـــەر چـاك‌و دڵــم پڕخـــوێن و جــەرگم پارەیــە
فــەخرەلام چــونكە لەغــەمزەی چــاوی جانــانی منــە

بوومــە خــاكی ڕێگەكــەی بـادی صــەبا تــۆزم ببــە
بـۆ مـەكانێكی كـەجێ ی سـەروی خـەرامانی منـە

مـن لەخـەوما شـەو وەهـام دی لێـوی ئەوشـۆخەم گـەزی
زامـــی لێویـــم دی ســـبەی زانـــیم لەدندانـــی[2] منـــە

شەو نییە جەمعی مەلەك تەسبیحیان لێ تێك نەچێ
ئاسمـــان چـــونكە پـــڕی فەریـــادو ئەفغـــانی منـــە

ئەی حوسێنی تۆكەباب كە جەرگوخوێنی دڵ شەراب
بەم شەوەئەم خـوێن خـوارە بەدمەستە میهمـانی[3] منە

سـاقی بـە جیلـوە هەسـتە بـادە بـدە وەقتـی فرسـەتە
موتریب ئەتۆش سترانە لێدە كە فرسـەت غەنیمەتە[4]

---

(١) پەنهان: شاراوە، نادیار، پێوار.
(٢) دندان: ددان، دگان، دان.
(٣) مهمان: مێوان، مێڤان
(٤) غەنیمەت: تالآن، فەرهوود.

چاوم لە ماهی ڕویی شاهە گوێشم لە دەنگی چەنگە[1]
ناصیح لە ڕەمزو کاری عیشق چ جێگای نەسیحەتە

پرسینی حاڵی جان لە مەرهەمی راحەت چ باتڵە
چونکە نەسیبی من لە عەشقەوە هەر داغی محنەتە

ئەم تیری جانستانە[2] کەدی بووم لە دەستی دۆستی
بۆمەزرەعی ئومێدەکەم ئەمە بارانی ڕەحمەتە

دەست ناکەوێ ویصالی دۆستی (حوسێنی) بەجستوجۆ
ڕاوەستە مونتەزیربە[3] چونکە ئەمە کاری دەوڵەتە[4]

---

(١) چەنگە: چەنگ، جۆرە ئامێرێکی مۆسیقایە.
(٢) جانستان: عزرائیل، گیان ئەستێن، بکوژ.
(٣) مونتەزیر: چاوەڕوان، چاوەنۆڕ.
(٤) دەوڵەت: ماڵی دنیا، دارایی، سەرەك وەزیرو وەزیرەکانی وڵات، سەر زەوی.

دڵ بەدەردی

دڵ بـــەدەردی تۆگرفتـــارە پەرێـــشانی مەکـــە
زاروبیمـــارەهیلاکی زەخمـــی[1] موژگـــانی مـــەکە

چـاوەکەم بیـستوومەجانی عاشـقی شـەیدا دەبـێ
خـــادمێکی بەوەفایـــە حـــەیفە بـــێ جـانی مەکـە

موددەتێکـــە مـــن کـــەئاوارەی دیـــارو مەسکەنـــم
دڵ ویـصاڵی تـۆی ئومێدە تووشـی حیرمـانی مەکە

وەك بەڕوتا زوڵفت ئەفشان کەی لـەمن تاریك دەبێ
ڕۆژی ڕونـاك سـالەڕێی خـوا چـیتر ئەفـشانی مەکە

عاشـــقی شەیـــدا زەمانێکـــە لـــەکوتا[2] کـــەوتووە
پێـی بکـە ڕەحمـێ دوچاری دەردی هیجرانـی مەکە

جـان ودڵ هـاتن بـەقوربان بـۆکڕینی غەمزەکـەت
سـالەگەڵ یـان ڕێککـەوە گرانجـانی جـانی مەکـە

خەستەیی عەشقی تۆیـە جانا (حوسێنی) دڵفەگار[3]
خـۆت طـەبیبـی وی حـەواڵەی لای طـەبیبـانی مەکـە

---

(١) زەخم: برین، زام، ئازار و ئێشی سۆزداری.
(٢) کوتا: کۆمەڵە بەرد، کۆمەڵە شتێك لەسەر یەك کەڵەکە کراو.
(٣) دڵفەگار: خەمبار، ناڕەحەت، پەشێو.

دڵ لەغەمت

دڵ وا لە غەمت جانا سەرگەشتەو و شێواوە
چارم چییە لەم دەردە بەم حاڵەتی شەیداوە
کەللەم لە هەوای عەشقت پڕئافەتی سەودا[1] بوو
قوربان دڵەکەی زارم ناڵەی دێ لەسەوداوە[2]
جانا بە هەوای عەشقت ناوم چوبەرسەوائی[3]
عالەم چ دەزانن من فەخرم هەیە بەم ناوە
وا ئاگری تێ بەردام هیجری ڕوخی گوڵڕەنگت
بەم ئاگرە جەرگو دڵ جسمم هەموو سووتاوە
کارێکی بەسەر هاتوە عاشق لەفیراقی تۆ
حەیران و سەراسیمە و[4] بێچارەوو تێماوە
من خەستەیی عەشقی تۆم مەعلومە طەبیبم تۆی
سەیری بکە دەردی من تاکو نەفەسم ماوە
گەر بێو قەدەمێ دانێی بۆدیتنی ئەحواڵم
سەردەنێمە ژێرپێت و جێگای تۆلەسەرچاوە
نەقدینەیی[5] ڕوح قوربان دەتکەم بەفیداو پێشکێش
بۆچ لێمی قەبوڵ ناکەی هەتاکو نەفەوتاوە
دووبارە (حوسێنی) هات ڕووی کردەوە لای دەرگات
گرتوویە سەری ڕێگات دووری مەخەرە لاوە

---

(١) سەودا: شێت و دێوانە، عاشق، شەیدا.

(٢) سەوداوە: مامەڵە، ڕەفتار.

(٣) سەوائی: داد، یەکسان، وەکیەك. ، بڕینی قۆناغەکانی سۆفیگەرێتی بۆ نزیك بوونەوە لە خودا.

(٤) سەراسیمە: هەراسان، سەرلێشێواو، سەرگەردان.

(٥) نەقدینە: نەختینە، پارەی نەخت.

دڵ بە دەس هیجرانەوە

دڵ بـــەدەس هیجرانـــەوە واشـــیوەن وئەفغانییـــە
دەم بـــــەدەم هـــــاوارو ڕۆڕۆ وناڵـــــەوگریانییە
سـینەمی پڕکـردووە واچـك چـكەی خـوێنی جگـەر
زەخمـی پڕئێـشم لەنێـشی[1] ناوەکـەی موژگانییـە
گەر دەپرسن لێم ڕەفیقان بۆچ نەحیفە[2] جسمەکەت
کـاری دەردی فیرقـەتی یـارەو غـەمی هیجرانییـە
سـاحبی تیپـەنیگارم ئیدعـای شـاهی هەیـە
فەوجی[3] غەمزەی شاهیدە وەك سەروەری شایانییە
وا لـەمەیدان دوڵبـەرم سـواری سـەمەندی[4] نـازبووە
دایـما بۆصـەیدی دڵ دێـت ودەچـێ و جەولانییـە[5]
پادشـاهی حوسـنە یـارم کەسـێ وەهـا شـیرین نییـە
سـەد وەکوخەسـرەو لەحوسـنا خادمـی دەربانییـە[6]
واموهەییای کردلـەخوێنی دڵ (حوسێنی) ضیافـەتی
چونکە ئەمشەو غـەم لەکەڵبـەی حـوزنی دا مهمانییـە

---

(١) نێشی: چزو، سۆ، گەز.
(٢) نەحیف: کزولاواز، لەڕو ڕەقەڵە.
(٣) فەوج: پۆل، گروپ، بەشێك لە سوپا. غەمزە: چاوداگرتنی بەناز، یەك ئاماژەی چاوو برۆ.
(٤) سەمەند: ئەسپی زەرد.
(٥) جەولان: گەڕان، ئەسپەتاودان، رمبازێن.
(٦) دەربانییە: قاپیەوان، دەرگەوان.

چاوەکەم رووت

چاوەکـەم ڕووت فیتنەیـەو بـالا بـەلا
چـاو لـە تـۆ فیتنـە دەبینـیٚ یابـەلا

زوڵفت ئەفشان کـردووە سـەرتابەپا
خـۆت بـەجاریٚ کـردە سەرتاپابــەلا

مــن لــەبالای تۆبــەلام دیــت ووتــم
یــەك مــووە مابــەینی بــالاو و بــەلا

تۆ بەلای رزگار لەتۆبوون عافیـەت[1]
عاقیبـەت خـواە[2]نیم لەتۆئیللا بـەلا

وەك بەلای بالایی تۆی دی چاوەکەم
نــاوی بالاتــی (حوســێنی) نابــەلا

---

(١) عافیەت: سەلامەت، لەش ساغی.

(٢) خواە: خوازیار، داواکار.

صەدای ناڵەی دڵم

صـەدای ناڵـەی دڵـم وادێ دەڵـێن شـۆخی زەمـان ڕۆیــی
لەچاوم خوێن بـەخوڕدەرژێ دەلـێن شـاهی گـولاْن ڕۆیـی

دڵـم بۆکـویی نیگـارم چـوو کـەدی جێگایەکـەی چـۆڵە
گـڵی خـاکی بەسـەریا کـردو بەناڵـە وفیغـان ڕۆیــی

خــەوم بێهۆشــییە هــەم زەهــرە خــۆراکم لەهیــجرانی
پەشـێوا عـەقڵم ئـەی یـاران کـەدیم ئـارامی جـان ڕۆیـی

نـەماقووەی وجـودم هـەم نـەما نەشئەی نیـشاطی دڵ
کەی زانا نەدەم لە کوی مەیخانە، پیری موغـان ڕۆیـی

ئومێـدم هـیچ نییـە لـەم دەردی هیجرانـە خەلاصـم بـێ
خودایـە رەحمـێ بـەحاڵم کـە طـەبیبـی حـاڵزان ڕۆیــی

وەهــاچاکە لەمـەولا سـەرفی ئـەوقاتم بەشـیوەن کـەم
کـەبۆرێگای سـەفەر ئـەمرۆ نیگـاری دوڵبـەران ڕۆیـی

(حوسـێنی) عالــەمی بـالاْ گـڕی سـاندو ئـەوا سووتــا
لەعەکـسی دووکـەڵی ئـاهم کــەبۆلای ئاسمــان ڕۆیــی

قوربان چ دەبێ

قوربـــان چـــدەبێ گـــەرتۆدەمێ تـــەركی جەفاكـــەی
جارجـــارە لەگـــەڵ عاشـــقی غەمدیـــدە وەفاكـــەی

جانـــا وەرە بنـــوارە چ بەزمـــێكە لـــە ئافـــاق
دەنگی دەفە ئاوازەیی چەنگەو[1] چەقەنەو نەی

قـــانوون وكـــەمان و جـــالغو [2] عـــودو ڕەبـــابە
وا لێـــدەدرێن یـــەك لـــە دوای یـــەك دی پەیاپـــەی

خۆش دەنگی بڵندكردووە موغەنی لە مەقامات
چارگاە و بەیات شور وحیجاز ئەوجو[3] نەواكەی

دێ ناڵـەی نـەورۆزو عـەراق[4] دەشـتی ومـاهور[5]
ڕاسـت و قـەرەباغیی و حـەكیمیی و عەتابـەی[6]

زۆر بەزمـە كـراوە لـە جیهـان دا گـوڵم ئـەمما
مـومكین نـەبووە بـەزمی وەهـا بـۆ جـەم وبۆكـەی

---

(١) چەنگ: جۆرە ئامرازێكی مۆسیقایە.
(٢) جال: ئاهەنگ، غوو: دەنگی تەپڵو دەهۆڵو زوڕنا.
(٣) ئەوج: جۆرێكە لە مەقام.
(٤) عەراق: جۆرێكە لە مەقام.
(٥) ماهور: جۆرێكە لە مەقام.
(٦) ڕاست، قەرەباغیی، حەكیمیی، عەتابە هەموو مەقامن.

وا موشــتەریی و زوهــرە لەئــەو بەزمــە دەرەقــصن
شەرمەندەکەلەوبەزمە ئەوان تـۆش وەرە هـەی هـەی

بەوبەزمــەوە ســاقی دەگــەڕێ زۆر بەتەڕەنــنوم[1]
ئەو مەجلیسـە جۆشـاوە لەبـەر عەکسی پیاڵـەی

ســەروا بــووە پــڕ نەشــئە دەســاقی تــوو پــیرت
دانـــەی قـــەدەحت بـــێ بەقەڕابـــەم بـــدەرێ مـــەی

دەسەیــرێ بکـە لـە ئەحــواڵم و رەحــمێ بنوێنـە
تاکەی لەجەفاو جەوری تۆبکەم ناڵەو وەی وەی

قوربـان وەرە بنــوارە (حوسـێنی) لەوەفــاوە
مەملوکی تـووە تالـەجیهان ئەو هەیـە تۆهـەی

(١) تەڕەننوم: نەرمە گۆرانی بەدەنگ و ئاوازی خۆش نارەنار، سۆزە، لۆرە.

وەکو مینای بێگەردە

وەکــو مینــایی بێگــەردە لەصــافی ڕویــی ڕەنگینــی
وەکــو ســەروی چــەمەن وایــە قــەدو باڵایــی شــیرینی

بـەتاوهات لەشـکری غـەمزەی هجـومی کردەمـوڵکی دڵ
دڵی بردم بەیەخسیر خستیە حەبسی زوڵفی پڕچینی

دەبیــنم هەرکەســێ ئــایین ودینێکــی هەیــە ویــارم
مەگــەر هەرکوشــتنی عوشـاقە یـاران دیـن و ئـایینی

لــەکونجی عـاجزی کـەوتووم وگـیرۆدەی فیراقـی ویـم
بــەهیچ نـەوعێ دڵـی زارم نییـە ئـارام لەتەسـکینی[1]

ئەگــەر ڕووکاتــەدەرگای عاشــقی مــسکین بەئومێــدی
لەبـەر مـەغروری ناکـا لـە حزەیـێ ئـارام وتەمکینــی[2]

بـەیەکدەم بەنـدی جـەرگی عاشـقی شـەیدا دەپـچڕێنێ
بەنازگەر هەڵبڕێ ئەوشۆخەچاوی مەســت وبەنگینی[3]

حوسێنی گەر لە خوا پاڕایتەوە ڕۆژێ هـەزار دەفعە
ویـصالە مەتلـەب و پاڕانـەوە و ئـەورادو ئامینی[4]

---

(١) تەسکین: ئارام کردن، دامرکاندن، هێمن کردن.

(٢) تەمکین: ملکەچ بوون، قبووڵ کردن، ملدان.

(٣) بەنگین: حەشیشە، گیایەکە دەیکێشن مەست دەبن.

(٤) ئەوراد: وێردو دوعا.

غه‌می هیجران

وا من له غه‌می هیجران   که‌وتوومه‌ته شه‌یدایی
چارم چییه ئه‌ی یاران   به‌م حاڵه‌تی ڕیسوایی
هه‌رله‌حزه به‌حوزن هه‌م   بووم به‌ئه‌نیسی غه‌م
بێزار له‌به‌نی ئادەم   وه‌کو وه‌حشیی سه‌حرایی
هاواره دڵم گیرا   داوی غه‌م تیٚ ی ئالاّوه
چاوبه‌و غه‌مه هه‌ند گریا   نه‌یماوه چ بینایی
من شۆرش و واوه‌یلا   بۆلای فه‌له‌کی ئه‌علا
هه‌ڵدینم ویار ناکا   خۆغه‌یری ڕوخ ئارایی
مووده‌یێکه له‌عه‌شقی ڕوی   به‌ندم به که‌مه‌ندی مووی
بۆ چاوی وه‌کو جادوی   خستومیه‌ته سه‌ودایی
جسمم بوو له غه‌م باریک   روح هه‌م ئه‌جه‌لی نزیک
دنیا بوه لێم تاریک   هه‌روه‌ك شه‌وی یه‌ڵدایی[١]
ئه‌مڕۆکه (حوسێنی) حه‌ز[٢]   کرده‌ی ڕوخی یارم ئه‌ز
ناکا چ ده‌م ئه‌و غه‌یره‌ز   خودبینیی و[٣] خودرایی[٤]

---

(١) یه‌ڵدا: درێژترین شه‌وی ساڵ هه‌وه‌ڵ شه‌وی زستانه، تاریك و قووڵ.
(٢) حڤ: به‌خت، شانس خۆشی، چێژ.
(٣) خودبین: خۆبین، خۆپه‌رست، خۆویست.
(٤) خودرایی: که‌سێك هه‌ر به بیروڕای خۆی بکات، لاسار، سه‌ره‌ڕۆ.

قامەتی سەروە

قامـــەتی ســـەروەنیگارم[1] ڕووی وەکـــو بـــاو دال و ڕێ
بـــــەدری تابانەخەجاڵـــــەت بـــاری ڕێ و واوو یـــــێ

ڕووی کـــەزاهیربوو بـــەجارێك عالـــەم وئـادەم هـــەموو
دەبنـە یەخسیر سەربەسـەر بـەو قەیدی زاو ولام وفـێ

زولف و ئەگریجەی کەئەفشان بوو لەسەر ڕووی ئەومەهە
ڕۆژی ڕوونـــی عاشـــقان یەکـــسەر دەبێتـــە شـــین وبـــێ

شەونییـــە تارۆژنـــەگرییێم مـــن لەبـــەر ســـۆزی فـــیراق
دوڵبـەریش ناکـا بـەمن قـەت ڕێ و حـاء ومـیم ویـێ

ڕەحمـــی ناکـــا یارکـــەجارێ بـــێ بپرســـێ حاڵەکـــەم
گەرلەڕێگاشـــی فیداکـــەم ســـەدهەزار ڕێ و واو وحـــێ

روح لەبـــۆ ئـــاوی حـــەیاتی[2] لێوەکـــانی تێنـــووە
ڕێگەکـەی زوڵماتـە یـاران کوانـێ خـائو ضـادو ڕێ

---

(١) نیگار: نەخش و نیگا، وێنە، مەحبوب.

(٢) ئاوی حەیات: سەرچاوەیەکی ئەفسانەیە، لە شوێنێکی تاریکدایە، واتە ئاوی بەقا.

خــدری زینــدەی[1] ماچــی لێــوی گــەرعیلاجی مــن نــەکا
خـــەو دەبـــێ ئـــاوی بەقاشـــم[2] عـــەینی زاوو هـــاوو ڕێ

زەهـری دووریـم وا چەشتووە بۆیـەوەهابووم زەبوون
جـسمی نـابووتم لەغـەم گرتوویـە ضـادو عـەین وفـێ

زوعفـی هیجرانـە (حوسـێنی) وا بـەجارێ خستووە
چی بکەم لەم حاڵەتەی زۆرخـاوو ڕێ و ئـەلف و بێ

(١) خدری زیندە: خدر ناوی یەکێکە لە پێغەمبەران لەسـەردەمی موسـای پێغەمبـەردا ژیـاوە و هاوڕێی بـووە، لەئەفـسانەی سـامییاندا ئـاوی ژیـانی خواردۆتـەوە هـەتا هەتایـە نـامرێ لـە کوردەواریدا خدری زیندەی پێ دەڵێن.

(٢) ئاوی بەقا: ئاوی ژیان، کانییەکە لە تاریکی دایە، هەر کەسێ کە لێ ی بخواتەوە بە نـەمری دەمینێتەوە.

جەننەتە

جەننەتە کوڵبەی فەقیریم تۆ کەمهمانی منی
جێت لەناو دڵمایە شەو رۆژیش لەناو جانی منی

من سەری خۆم ناوەتە رێگات بەسەریارابوری
روح فیدای خاکی قەدەمتە تۆ کەجانانی منی

من لەدەنگی تەیری سوبحا[1] بوستانم[2] دێتە یاد
تەیری باغی تۆم ئەمن تۆ باغو بوستانی منی

شککەرو شیرین کە دوو مەعشوقی خەسرەو بوون گوڵم
میسلی تۆ شیرین نەبوون تۆ شککەرستانی منی

رۆحەکەم عومرێکە تێنوی شەربەتی وەصڵی ئەتۆم
قەترەیێکم پێ بدە تۆ ئاوی حەیوانی[3] منی

ئەمن لەگوڵزاری جیهانداچیم لەبوی[4] گوڵ دەوێ
تۆوی گوڵ وگوڵ خونچەیی من تۆ گوڵستانی منی

وا (حوسێنی) کەوتە ناو زوڵمەت سەرای هیجرانی تۆ
پرتەوی[5] ڕووت دەرخە بۆم شەمعی شەبستانی منی

---

(١) سوبح: بەیان، سەرەتای رۆژ.
(٢) بوستان: گوڵستان، گوڵزار، باغ.
(٣) ئاوی حەیوانی: ئاوی بەقا، کە هەر کەس بیخواتەوە نامرێ.
(٤) بوو: بۆن، عەبیر.
(٥) پرتەوە: تیشك، گزنگ، تیرێژ.

بوومە فەرهادی زەمان

بوومــە فــەرهادی زەمــان یــاران لەعەشــقی دولبـــەریٚ
نەوخەتی نەی[1] قامەتی مەحبووب وشیرین شـەککەریٚ

دڵ لەمەو پێش بەحری عیرفان وعـەقڵ بـوو موددەتـێ
وا هـاتە ناوی کەشتیـی عەشـق وفـریبیدا[2] لەنگـەریٚ

مــن لــە ســایەی عەشــقەوە باکــم بەڕیــسوایی نییــە
چـونکە شـك نابـەم لەعەشقامیـسلی خـۆم سەوداسـەریٚ

مــەیلی تەسـخیرکردنی دڵـمی هــەبوو یارئـەمری کـرد
تیپ بەتیپ غەمزەی هجووم بێنێتە دڵ وەك لەشـکریٚ

وابەئەفسوون[3] دڵمـی بـردو خـستیە بەنـدی عەشـقەوە
ئـــەم نیگـــارە نازەنینـــە داخۆکـــەی رۆحـــیش بـــەریٚ

وێــڵی ســـەحراوو بیابـــان بـــووم لـــەڕێگای عاشــقی
کەس نییـە وەك مـن غـەریب وبێکـەس وبـێ یـاوەریٚ[4]

چۆن دەبێ‌یارم لەئـەحواڵی (حوسـێنی) بـا خـەبـەر[5]
ئـەم فـەقیرو بێنەوایــە ئـەو شەهەنـشای لەشـکریٚ

---

(١) نەی: قامیش، نەی، نای ئەمێرێکی مۆسیقایە.
(٢) فریبیدا: فریوی دا، دەستی بڕی، خەڵەتاندنی.
(٣) ئەفسوون: جادوو، سیحر، فرت و فێڵ.
(٤) یاوەری: یارمەتی، یاریدە.
(٥) باخەبەر:– خەبەردار، هۆشیار، بەئاگا

نەخۆشی دەردی هیجرانم

نەخۆشـی دەردی هیجـرانم طــەبیـی حـاڵی زان بابــێ
فـــەگاری تـــیری موژگـــانم دەوای دەردی دڵان بـــابێ

هەمووشـەو تاسـەحەر زاری وفیغـان وناڵـە نـاڵم دێ
گــرانەدەردەکەی دووریـم بڵــێن ئـارامی جـان بابــێ

لەغــەم تاریکـە رۆژم وەك شــەوی دەیــجور و یەڵدایـــی
دەخیل رێ نابەمە هیچ جێ چرای دەفعی غـەمان بابێ

ئـەوەند گریام تەواوبـوو ئاو لەچاوی چاوەکانی من
ئیتر باقەترەقەترەی خوێن لەدیدەی خوێن فشان بابێ

فەلـەك عوقدەیـەکی[1] خستە ڕشـتەی بـەختی بـەدم یـاران
بڵێن بۆحەلاڵی ئـەم عەقدە[2] دەخیل شـۆخی زەمان بابێ

لەدەس ئەو شوخە بۆ سودو زیانی من لەرێگای عەشق
بەکــەس نـاکرێ عـیلاجم مایــەیی سـوودو زیـان بابــێ

ژیـــان ومردنـــی مـــن والەدیـــدەیی مەســـتی دڵـــدارە
ئــەوا رووح[3] هاتــەلێوم باعیـسی مــەرگ وژیــان بابــێ

لەدونیا خواردنەوەی ئاوی حەیات گەربۆ بەقای عومرە
ئەمن لـەو ئاوە نۆش ناکـەم حـەیاتی جاویدان[4] بابێ

(حوسێنی) کاری ئەفغانە لە دەردی فیرقەتی جانان
بڵێن یـاران بـەیار سـاتێ بۆ تەسـکینی فیغـان بابێ

---

(١) عوقدە: گرێ، دەردەدڵ، سۆ.

(٢) عەقد: گرێدان، بەستن، گەردەن بەند

(٣) روح: گیان

(٤) جاویدان: بەردەوام، هەتاهەتایێ، نەمر، هەمیشە

شیعری کۆمەڵایەتی

تاریخی هاتنی (صالح زەکی بەگی صاحبقران) کە لەفەصلی بەهاردا بەقایمقامەتی هاتوەتە کۆیە ، لەسەر مەدحی ئەویش ختمی هاتووە کەلامی حوسێنی

بەحەمـــدولڵا کەدونـــیا تـــازەو و ڕەنـــگین وخەمـــلاْوە
بـــەهار واهـــات نموونـــەی جەنـــنەتە ئەمڕۆکـــە ڕوویـــداوە

بـــەهارێکی ئەمـــەندە پـــڕ نیـــشاط وشـــادیی وشەوقـــە
بەجـــارێ عالـــەمی کـــەوتوونە ســـەیران وتەماشـــاوە[1]

لە بەر نەشـئەی شکۆفەو ڕەنگی صـەحرایی زومرودفام[2]
فەرەحـــناکی بـــە کـــوللی کەوتـــە نـــاو ئەدنـــای و ئـــەعلاوە

بـەهاری وابـە سـەبزی وخـورەمی قـەت نـەبووە قـەت نابـێ
لەهـــەرلا گـــوڵ لـــە گوڵـــشەن خـــێوەتی مـــەحبوبی هەڵـــداوە

دەزانم ئـــەم بەهـــارە بـــۆچ وەهـــا ڕەنگـــین بـــووە ئەمـــساڵ
بـــە یـــومنی[3] مـــەقدمی زاتێـــکە وا تەشـــریفی هێنـــاوە

دوڕی بـــەحری زەکـــا داهـــی[4] زەمـــان صـاحبقـــران زادە
خـــودا هـــەر پایـــەداری کـــا بەزیـــادی عیززەتـــو جـــاوە

---

(١) تەماشا: سەیرکردن، ڕوانین.
(٢) زومرودفام: زومرڕود ئاسا، کەسك، سەوز وەکو ڕەنگی زومرڕود.
(٣) یومن: خێروبەرەکەت ،پیرۆزی، فەڕ
(٤)داهی: زیرەك، هۆشیار، دانا.

جەنابـی ذی شـەرەف صـالح زەکـی بـەگ نـادری دەوران
لەلای هەر کەس صیفاتی چاك وحوسنی خولقی سەلماوە

لـە ئافـاقا زەکـاوەت چـونکە حەصـری سـەر ئـەوە بۆیـە
زەکـی خولـق و زەکـی طـەبع و زەکـی فیکـرو زەکـی نـاوە

لـە ئیران و لـە کوردسـتان زەکـای خـەلقی بـە نسبەت ئـەو
وەکـو جۆگـای بـچوك دیـارە زەکـای ئـەو بۆتـە سەرچـاوە

چ وەسـفێکی بکـەم ئەوسـافی ئـەو خـارج لـە تەعـریفە
لـە وەسـفی چـاکی هـەر چـەندی بڵـێم ئێـستاکە هـەر ماوە

شوکـر لـەم وەقتـە ئـەم عـالی نـەژادە بـۆ قـەزای کـۆیە
بـە قایمقامـەتی واهـات لـە لوتـف وڕەحمـەتی خـواوە

بەبێ زەحمەت گەیشتە جێ ومەکانی حورمەت و عیزری
چـراغی عـەدل و ئینـسافی شـوعاعی دا بـە دونیـاوە

خواوەنـدا بـە عیـزەت بەرقـەرارو کامـەرانی کـەی
لـە دونـیادا تەنـەززول قـەت نەهێـنێ تـاکو ئـەو مـاوە

(حوسـێنی) سـابڵندکە هـەردوو دەسـتت بـۆ دوعـاکردن
بـڵێ خوایـە مووەفـەق بـێ لەدونیـاوو لـە عوقـباوە

ئەمـە تـأریخی هاتنیـە (تـەرەققی پـێ بـدەیت١٣٥١ یـارب)
هـەموو دەم بـۆ تەجـەللات بیکەیـە مەزهـەر لەهـەرلاوە

شیعری نیشتمانی

هەڵبەستی نیشتمانی

خۆشـــی کەوتـــە رووی وڵات
بووین لە چەنگ زیللەت نەجات
رۆژی خۆشـــیتان هـــەڵات
لـــە ســـەمای وەتـــەنی کـــورد

کـــورد بکـــەن ســـا کۆمـــەڵێ
ئیتیفـــاقی و تێکـــەڵێ
رۆژی خۆشـــیتان هـــەڵێ
لـــە ضـــیای وەتـــەنی کـــورد

ئـــەو وەتەنـــەی هەمانـــە
جێـــی بـــاب و باپیرانـــە
خۆشـــبێ ئـــەم نیـــشتمانە
ســـەرکەوێ لاوانـــی کـــورد

بـــۆ هـــەموو کـــوردی وڵات
لـــە شـــاران و لـــە دێهـــات
خـــەبات بکـــەن بـــۆ نـــەجات
لاوەکـــانی گـــەلی کـــورد

ئـــەی (حوســـێنی) بـــۆ دوعـــا
دەســـت هەڵێنـــە لای هـــەوا
تـــا نـــەهێنێ زاتـــی خـــوا
ئینتیهـــای وەتـــەنی کـــورد

پێنج خشتەکی

شیعری مستەفا بەگی کوردیو
پێنج خشتەکی حوسێنی

دڵ زەمـــــانێکە لــــەهیجرانت ئەنیـــــسی میـــــحنەتە
زارو ئـــــەفگارە دەنـــــاڵێنێ و دوچـــــاری زیللــــــەتە
دەوری لێـــداوم غـــەم ودەردت لەســـەر ئـــەم حـــاڵەتە
ئاغـــەگیان[1] تـــۆ دەچـــی بۆشـــارومن لـــەم غـــوربەتە
زەحمەتــە قوربــان خەلاســیم بــێ لــەدەس ئــەم فیرقەتــە

ئـــارەزووتەگەربزانی وەصـــڵ وهیجـــران چـــۆن ئـــەبێ
بـــێ بپرســـــە تـــــۆڵەمانە ئـــــەم دوحـــــاڵەی دیتبــــێ
چـــونکە نازانـــێ کەســـێ ئـــەم دەردە گەرنەیخـــستبێ
هەرکەسێ شەهدی ویصاڵ و زەهری دووری چەشتبێ
ئـــەو دەزانـــێ دەردی دووری چـــەند گـــران و زەحمەتـــە

ئـارەزووی مردنمـە نـەم مـاوە لەغـەم مـەیلی حـەیات
موددەتێکـــە بـــاری دڵمەحەســـــرەت ودەردو بـــــەڵات
کــارو پیــشەم گریەیــەدایم لــەدەس جــەورو جەفــات
دێ بەتاوئەشـکی[2] دووچـاوم هـەروەکو نیـلو فـورات
مەزرەعـەی خەم[3] سەوزو تێرئاوە وەکو ئەم دووشـەتە

---

(١) ئاغە گیان تۆ خۆت دەچی (دیوانی کوردی، چاپی دووەم، چاپخانەی کوردستان، ل٤٥.
(٢) دێ بەتاوئەشکی دووچاوم هەروەکو نیلو فورات (حەمە بۆر، دیوانی کوردی، هەولێر ٢٠١٠، ل٤٤)، هەروەکو دەجلەو فوڕات (دیوانی کوردی، چاپخانەی کوردستان، ل٤٥).
(٣) مزرعەی خەم سەوزو دڵ تێراوە وەك ئەم دووشتە(دیوانی کوردی، چاپخانەی کوردستان، ل٤٥)، مەزرەعەی غەم سەبزو دڵ تێراو دەکەن ئەم دووشتە ، (حەمە بۆر، دیوانی کوردی، ل٥٤٤.

وەك گرفتاربووم بەدەردی عەشقی تۆ ئەی دولبەرا
حاڵەکەم شێوا بەکوللی سەبرو ئارامم نەما
تۆش بەبێ ڕەحمی منت هاویشتەناو قەیدی بەلا
تا ئەسیری داوی تۆم رەحمێ بەحاڵم کە توخوا
موددەتێکی تر لەدەستت ڕادەبوورم فورسەتە[(١)]

حاشیەیی زولفی لەسەفحەی ڕوی وەکو ئینشادەکا
هەربەجارێ غارەتی عەقڵی گەداو پاشادەکا
هات بەحیلەدڵمی برد گۆیا بەوەصڵی شاددەکا
دڵ ئەمانەت بوولەلای ئێستاکە واحاشادەکا
وەرنە سەیری زوڵمی ئەم کافر بەچەی بێ مروەتە[(٢)]

نەبووە سەففاکی وەکویارم لەجنسی ئادەمی
بۆتەزەڵلوم[(٣)] چومەدەرگای هەر ئەوەندە دیتمی
غەمزەیێکی خستەکار بۆم وبەتیرێ خستمی
جەننەتە جێم چونکە ئەوشۆخە بەناهەق کوشتمی
هێند شەریف وپاکە حەتتا کوشتنیشی ڕەحمەتە

کافرە یارم (حوسێنی) دینبەرە هەم دڵ دەبا
زوڵمەتی زوڵفی لەعالەمدا ڕەواجی کفری دا
سوجدە بۆ ڕوی ئەودەبەن مەخلوق لەپاشاتاگەدا
ڕوو لەقیبلەی موستەفا ناکا دەڵێ (کوردی) هەتا
تاقی میحرابی بەڕوی دەرخالەعالەم ئەو بوتە[(٤)]

---

(١) دەرفەتە (دیوانی کوردی، چاپخانەی کوردستان، ل٤٥).
(٢) ئەم کافرەی بێ ئایینو بێ مروەتە (دیوانی کوردی، چاپخانەی کوردستان، ل٤٥).
(٣) تەزەڵلوم: زوڵم کێشان، گلەیی کردن، سکاڵاکردن.
(٤) تاقی ئەبرۆی خۆی نومایان کالەعالەم ئەم بوتە (حەمەبۆر، دیوانی کوردی، ل٥٤٤).

شیعری مستەفا بەگی کوردی
پێنج خشتەکی حوسێنی

دەکـــەم جانـــا لـــەدووری تـــۆ شـــەووڕۆژ شـــیوەن وزاری
لـە هیجـرت قووتمـا[1] غـەم کاروپیـشەم بۆتـە غـەمخواری
بکـــە رەحمـــێ لەغـــەم تاکـــەی بنـــاڵێنم بەناچـــاری
کـوا دارایـی زەر[2] کورتـەك کەمەرچـین جوببـە گوڵنـاری
کـلاولار چـاوخومار شـیرین سـوارخاڵ مـشکی تاتـاری[3]

وەکو مەششاتە[4] شانەی خستە زوڵف و پەرچەمی خاوت
لەحەلقـەو چـینی داگـیرا بـە جـارێ کەوتـە نـاو داوت
گوڵـم بـۆ نـەقش وتەسـویرت دووسـەد نەقـاشە تێمـاوت[5]
کـەمانی[6] هاتـە سەرتەصـویری ئـەبرۆی تۆلـەپاش چاوت
لەمەستی دەستیدا[7] لەرزی کەکەچ هات خەتی پڕگاری[8]

---

(١) قووت: خۆراك، خواردن.
(٢) زەر: زێڕ، ئاڵتون، تەلا، دارایی: رەنگێکی ناونجی تەلخ و لێڵە
(٣) تاتاری: واتە خەڵکی تاتار واتـە مـەغول، لێرەدا مەبەسـتی مـسکی تاتـارە کـەبۆنێکی زۆر خۆشە.
(٤) مەششاتە: شانەکار، جوانکەر، رازێنەر.
(٥) تێماوت: داماو
(٦) مانی (٨٧٤–٨٩٠م) وێنە کێشێکی بەناو بانگو چاکسازێکی ئێرانـیو دامەزرێنـەری ئـاینی مانی بووە.
(٧) لەمەستی دەستیدا لەغزی (حەمەبۆر، دیوانی کوردی)، ل١٢٤.
(٨) پڕگار: ئامرازی جەغزکێشان.

لەعەکسی شەمسی ڕوتە ڕۆحەکەم بەدری فەلەك شەوقی
بەحوسنی ڕووی تۆ کە پڕ لەنووره دنیا غەربی وشەرقی
کەڕووتی دی حەسوودی هات بەمەکرو حیلەوو زرقی[1]
گوڵ ئەمڕۆ خۆی موقابیل کرد بەروخسارت لەلای خەڵقی
بەڵێ هەردەم دڕاوو هەرزەگۆن مەحبووبی بازاڕی

لەداوی زولفی تۆدا عەشق دڵمی وەك گرفتار کرد
بەغەمزەی چاوەکەت تۆش جەرگمت پڕ خوێن و ئەفگارکرد
لەسەر ئەم زوڵمی چاوت هەر دوعای خوش بونیم ئیزهارکرد
دوعام کرد چاوەکەت خۆشبێ کەخوشبو ئەمنی بێمار کرد
ڕەفیق ئامان دوعاکەن ڕەبی زاڵم هەر بەبێماری

دڵت بردم بەغەمزەو پێم دەڵێی لێره بڕۆ تۆچی
لەغەم کوشتت ڕەوانت کردەسەرڕێگای عەدەم کۆچی
دەکەی ئێستاکە حاشاو دەلێی پێم وانییە هەیڕوچی
ئەگەر تۆڕاست دەڵێیو وقاتلی دڵنی ئەدی بۆچی
بەیەك یەك تیری[2] موژگانت بەخوڕخوێن دێ لەسوفاری[3]

---

(١) زرق: فێڵبازی، فریوبازی، تەڕ دەستی
(٢) دەدۆزن تیری موژگانت (حەمەبۆر، دیوانی کوردی)، ل١٢٤.
(٣) سووفار:پەڕی تیری کەوان، چوکلەی لای خوارووی تیر.

بـووه طـۆفانی خـوێن دونیـا لـەناویا زەحمەتـە دەرچـوون
لـەناو خـوێن گـوم[1] بـووه کێـوو بیابـانو دەروهـاموون[2].
لەئـەرزا جـۆش ئـەدا ئـەم خوێنـە دەچـتە طـاقـی نیلگـون.[3]
وەکو فەوواره خـوێن دەتکـێ لەگۆشـەی میحـوەری گـەردون
لەچـاوەی چـاوەکانی مـن لـە دووریـت هێنـدە خـوێن بـاری

چ ئوسـتادێ بـوو فیتنـەی وابەدیـدەت دەرس وتەعلیـم دا
نییـە وەك چـاوی فـەتتانت لـەهیچ ئافـاق وئیقـلیم دا
لەفیتنـەی دیدەکـەت هەرکـەس خەتوشـەرحێکی تـەرقیم دا
مونـەججیم گۆشـەیی چـاوتی کـەدی نووسـی لەتەقویـم دا
کەئەمـساڵ دوو زەنـەب طـالع بـووه ئیفـساده ئـاثـاری

لەخۆی زیاتر کەسێ گەر بێ بخوازێ مەسنەدو مەنسەب[4]
بەعیـدە زۆر لـەڕێگای عـەقڵ و نـابێ نـائیلی مـەطـڵەب[5]
لەسەر بێ چاوو ڕوویی و بێ حـەیایی و پیسی مەشرەب
ئـەتۆش تەقلیدی زوڵفی یار دەکەی وا دیارە ئەی عەقرەب
حـەیا هـەروا لەچـاودا چـی بڵێـی ئـەی کـوێره موختـاری

(حوسـێنی) تـۆ لـەڕێگای عەشـقیدا حەیـران وتێمـاوی
بەدەسـت وگـەردەن و پـێوه لـە داوی عەشـقی ئـالاوی
نەجـاتت موشـکیله چـونکه ئـەتو بـەم داوه گـیراوی
چوار چشت قـەت مەکە خـواهش لـەدنیا (کوردی) تـاماوی
لەخۆت عەقڵ و لـە دڵ سـەبر و لـە بـەخت ئیمداد لـەیاریاری

---

(١) گوم: وون، بزر، نادیار
(٢) دەروهامون: دەشتی بێ ئاووگیا، وشکایی
(٣) نیلگون: شین لەرەنگی هەش، خومی
(٤) مەسنەد: تەخت، پێگەی بەرز. مەنسوب: سەربە، بەستە، سەروە
(٥) نائیل: بەمەبەست، گەییوو، سوومەند

شیعری سالم
پێنج خشتەکی حوسێنی

دڵ وا لــــە ئــــشتیاقی مـــــەی ئیزترابـــــی هێنــــا
مــــەیلی خــــوماروجام وشـــــەڕابی نــــابی هێنـــا
چـوومە دەری خـەرابات شـەوق ئیلتیهـابی[1] هێنـا
سـاقی لەپــەردە دەرهــات جـامی شـــەڕابی هێنـا
دڵ خیرەمـــا لـــە حــــیرەت مــــەه ئافتـــابی هێنـــا

یـارم لـە مـەزرەعەی دڵ توخمـی موحیبـەتی چاند
حـــاڵی وجــودو جــانو دڵـــمی بــەجارێ شــێواند
لـە جـلوەگاهی حوسنی جلوەی کەمەشعەڵی ساند
یەك زەڕە عەکسی پڕتەودەرکەوت وطوری سووتاند
ئــایینە ســەخت ڕوو بولەوعەکــسە تــابی هێنــا

هەرلاخـەدەنگی غـەمزەی بـۆم دێ بەدەستە دەستە
پڕخوێنەسینەکەم بـەم غـەمزەو خـەدەنگ وشەستە
دەرگـــای تـــەداوی زامـــم ئـــیتر تـــەبیب ببەســـتە
تیمــاری چـاکی ســینەم راجـع بەچـاوی مەســتە
بــەختیش مــوافقی عەشــق بــۆمن خـــەرابی هێنــا

---

(١) ئیلتهاب: هەڵایسانی ئاگر، بڵێسە سەندنی ئاگر.

یـــاران بـــەهاتنی یارکـــەیفی دڵـــم هەســـتا
بـۆ پێـشکەشی قـدومی گرتوومـە جـان لەمـستا
روی کـــردە کلبـــەیی مـــن دیـــتم لـــەقاپی وەســـتا
یارم لەدەر دەروون هات دەستی ڕەقیب لەدەستا[1]
غـەمناك و شـادومان بـوم ڕەحمـەت عـەزابی هێنـا

روی کـــردە مـــن نەدامـــەت رشـــتەی دڵـــم گرێـــدا
مـــەیخانە و شـــەڕاب و بـــادەم لـــەدڵ فرێـــدا
بـــنوارەکاری دەهـــریش نەقـــشێکی چـــۆنی لێـــدا
بۆتـــۆ بەســـویی مەســـجد هـــاتم بـــچم لەرێـــدا
بـۆ کـویی مـەی فرۆشـان عـەزمم شـتابی[2] هێنـا

روم کـــردە کـــوی نیـــگارم بـــۆدیتنی بەتەعجیـــل
نـــەم دیـــت وئیـــشتیاقیم ڕوی کردەحـــاڵی تـــەعتیل
یـاریش بـەم ئیحتـشام وشـەئنی بڵنـدو تـەبجیل[3]
رووهـــەر لـــەمن دەپۆشـــێ واحالییـــە کەجـــبریل
هەرخاصـــە بـــۆمن وئـــەو ئایـــەی حیجابـــی هێنـــا

عـــومرێ بـــوو ئارەزووبـــوم بـــەڕوی بـــبم مقابیـــل
بـەختم مـوافقەی کـرد سـەعیم نەچـوو بـە باطیـل
دیتم حوسێنی دەیگوت وەك مەقصەدی بوحاصیل
وەی وەی چ مەجلـسێ بـــوو دەدا لەدیـــدەو دڵ[4]
دوڵبـــەر شەڕابـــی گێـــڕا ســـالم کەبابـــی هێنـــا

---

(١) یارم لەئەندەرون هات دەستی ڕقیب لەدەستا غـەمناك وشـادمانم ڕەحمـەت عـەزابی هێنـا (دیوانی سالم، چاپخانەی کوردستان، ل٣٥).

(٢) شتاب: هەڵپە،هەشتاو، تاڵووکە.

(٣) تەبجیل: رێز گرتن، بەگەورە دانان

(٤) وەی وەی چەمجلیسێ بو دوێنێ لەدیدەو دڵ دوڵبـەر شـەڕابی گێـرا سـالم کـەبابی هێنـا (دیوانی سالم، چاپخانەی کوردستان، ل٣٥).

شیعری زێوەر
پێنج خشتەکی حوسێنی

ئـەی دڵ چـییە ئـەم عـەجز و خـەیاڵات وخطـورە
غــەم لادە ئەگــەر فەزڵــە لــە ملیــۆن و فوتــوورە
هەنگامــەیی دڵ شــادیە غــەم لــەو دەمــە دوورە
جــەژنی ڕەمــەزان هاتــەوە ئەییامــی ســروورە
هەرجێگەکە من سـەیری ئەکـەم مەجمـەعی نـوورە

ئـەی بـەدری فەلـەك شـۆڕی زەمین شـۆخی زەمانـە
تەشـریف کـە لـە خلوەتگـەهی نازتـادەری خانـە
بنــــوارە چ ســــەیران وچ بەزمــــێ لـەجیهانــــە
لایــێ بەنــەوای عــودو نــەی و چــنگ و چــەغانە
بــازاڕو دەرو کوچــە دەلێــی وادیــی طــورە[1]

عابــد لەبەرئــەم وەلوەلــەوو غولغــولی[2] ئەییــام
کەوتۆتــە هــەزار حەولــەوەلا وگێــژەنی ئەوهــام
حــەیران وسەراســیمە بــووە صــۆفیی بــەدنام
واعیــظ دەمـی بەسـراوە وەکـو فونـدەق[3] وبـادام
یــار پــستە[4] دەهــان مـوحیی ئەمواتـی قبـوورە

---

(١) وادیی گوور: شیوی گوور، دولێکە لەئەرزی سیناموسانوری خوای تیابینی، کینایەیـە بـۆ شوێنی بەیەك گەیشتنی دڵدار.

(٢) غولغولی: هەراو هۆریا، قۆلپە قۆڵپ

(٣) فوندەق: بستە.

(٤) پستە: فستق

ســاقی بەکــەرەم خەرمــەنی ناشــادی بەبــادە
بەزمــە تەڕەبــە بێنــە قەڕابــە مــەی وبــادە
ئـەمڕۆ دەری عوشـرەت کەلەهـەر لاوە گوشـادە[1]
زاهــد ســەری کزکــردووە بــازاڕی کــەسادە
شاهد غەمی دەرکردووە خۆی شەمعی حوزوورە[2]

ئــارام بــووە ئــەم مولکــە لەفیتنەولەشەڕوشــۆر
مەخــلوقی سەراســەر لــە نــشاطایە دەرو ژوور
ئــەم لەززەتــە دەرناچــێ لــەدڵ تاکونــەبێ گــۆڕ
بەم شارە بڵێم جەننەتە تەصدیقی ئەکەن زۆر[3]
لایــێ هــەموو غیلمانــە لــەلایێ هــەموو حــوورە

بــۆمن لەتــەڕەف یــار بــەدەڵی خەلعــەت وتوحفــە
جەژنانــە غــەم وقەیــدی غــەم وحەڵقــەیی زوڵــفە
خــۆش کردنــی دڵ خۆلــە جــەژن عــادەت وعــورفە
بەم جەژنـە کەوا مەنبـەعی سەدڕەحمەت ولوطفە
ئــەو شــۆخە لەگــەڵ ئێمــە بــەعینوان وغــروورە

---

(١) گوشادە: کراوە، واز ئاواڵە.
(٢) شەمعی حوزوورە: مۆمی مەجلیس، شەمی کۆڕ
(٣) زوو (دیوانی زێوەر، ل٢١١).

یـارم بەغـەزەب وا لـەدەری خـۆی منـی دەرکـرد
یاران ولەسـەرئەم حاڵەشـەوە خوێنمی هـەدەرکرد
سـەففاکی وەکوخـۆی نییـە تیغـی بەکەمـەرکرد
بۆکوشـتنی مـن کیسوەتی[1] جـەللادی لەبـەرکرد
بـاڵای سـەراپا کـە دەڵێـی ئـاگری سـوورە

جانـا مـەکە دوو ڕەنگـی کـە مـذموم وقەبیحـە
خوبـگرە بـەیەك ڕەنگی کـە مـەحبووب ومەلیحـە
سەیـری ڕەقەمـی موتـەفەقی کـە چ فەصـیحە
جەمعیەتی خەلقی کەهـەمووی جـەمعی صـەحیحە
شـادی لـەدڵی ئێمـە دەڵێـی جـەزری کـسوورە[2]

ئەی دۆسـتی حوسێنی لەغـەمت کەوتـە نەدامـەت
بەسـتی لەسـەری کـویی ئـەتو بـاری ئیقامـەت
سەرەڕای هەموو ئەم سەطووە وئەنواعی کەرامەت
(زێـوەر) چـییە تـۆ بیخـەیە بـەر تـیری مەلامـەت
تۆشـاهی سـولەیمانی وئـەو هـەروەکو مـوورە[3]

---

(١) کیسوەتی جەللادی: جلو بەرگی پیاوکوژی، جل و بەرگی خوێنرێژی.
(٢) وەکو جەزری کسوورە (مەحموود زێوەر، دیوانی زێوەر، ل٢١١).
(٣) موورە: مێرووله.

شیعری کوردی
پێنج خشتەکی حوسێنی

موددەتێکـا خـادیمی تـۆم داخـۆکەی بـۆم هەڵکـەوێ
تانەسـیبم بـێ لالـە لەعلـی مـاهی ڕوی تـۆی پرتـەوێ
هـــەر لەئێـــوارێوە دیـــدەم تابەیـــانی ناخـــەوێ
چـاوەکەم زانیوتــە بۆچـی خـەو لــەچاوم ناکــەوێ
چونکە من پێش خزمەتم پێش خزمەتان نانوون شەوێ

تـۆ لـەعیلمی شـەعبدە[1] سیحـرا عـەجایب مـاهری
قابیلــە تـەعلیم بکـەن لای تـۆ سـەدی وەك سـامری
چـونکە کـاری تۆهـەمووی سـیحرە بـەعلمی سـاحری
ڕۆژو شـەو دایـم لەبـەردیدەی خـەیاڵم حـازری
سـا چ فـەرقێکی هەیـە بـۆمن ئـیتر ئێـرەو ئـەوێ

مـن لەبـەر زوڵمـی ڕەقیبـان کەوتمـە بـەرحاڵی عـەدەم
قـەت نـەیان هێـشت دڵ ببـێ فـارغ لـەهیجران و ئەلـەم
ناعیلاج کوی تۆم بەجێهێشت هاتمەگۆشەی کونجی غەم
بـەس نییـە لێـرە دەویـرم جاربـەجار باسـت بکـەم
نـەم دەوێرا قـەت لەبـەر ئـەغیار کـە باسـت کـەم لـەوێ[2]

---

(١) شەعبدە: چاوبەستی، کەڵەکەبازی، فێڵبازی.
(٢) کە ناوت بەم لەوێ (حەمە بۆر، دیوانی کوردی، ل٣٥٢).

تـیری هیجرانـت دەمێکـە کەسـبی خـوێنخواری دەکـا
سـینەکەم لـەت لـەت بـووەپێی بـەحری خوێنجـاری دەکا
زۆر بـەئێـــشە نالّــــە نـــالێکی بەبێمــــاری دەکـــا
دڵ لەبــــەر زامــــی فیراقــــت دایــــما زاری دەکـــا
ڕۆژ بەرۆژ مەنعـی دەکـەم (بـاز) [1] دەردی سەختەناسـرەوێ

ئـەی گـوڵی نـازك بەدەنوشـۆخی زەمـین شـوورەی زەمـان
ڕەحمــێکە تاکــەی لــەهیجرانت بکــەم نالّــەو فیغــان
سەر لەڕێت پێشکەشە دڵ هەم بێ فیدای تۆ جسم و جان
عـەقڵ وهۆشـم[2] داوە پێـت لێـشی دەتـۆرێی مـاڵ وێـران
دەوڵــەتێکی موفــت[3] وبــێ ساحــێبە بۆچــی ناتــەوێ

گەرلەمەحــشەردا دیاربــێ یــار چ باکمــەبای شــومار
گەرلەگــەڵ یــارم لــەدۆزەخ بـم بەهەشـتە قـەعری نـار
گەربــەبێ ئـەو بـچمە جەننــەت دۆزەخـەبێ ڕوی نیگـار
گـەر موخەییەربـم لەمابـەینی بـەهەشت وەصـڵی یـار[4]
وەصــڵی یــاربۆمن جەهەننــەم بــێ لەجەننــەت نامــەوێ

قـــسمەتی مـــن بۆتەغــــەم یـــاران لەشـــادی بێبەشـــم
بۆقووتـاربوونـم لەغـەم بـی سـوودە جوهـدو وکۆشـشم
ســـەیری حـــاڵم کـــەن ببیـــنن طـــالعی شـــووم وڕەشـــم
هـــەروەکو کێـــوی دەماوەنـــدە ســـەری پـــڕ شۆڕشـــم
قــەت تــەمی هیجـران وغــەم ســاتێ لــەدەوری نـاڕوێ

(١) باز: دیسان دووبارە، سەرلەنوێ
(٢) عەقڵو دینم (حەمەبۆر، دیوانی کوردی، ل٣٥٢).
(٣) موفت: بەلاش، خۆرایی، بەبێ نرخ.
(٤) وەصڵی تۆ بۆ من جەهەننەم پڕ لەجەننەت نامەوێ ، (حەمەبۆر، دیوانی کوردی، ل٣٥٢).

ئـەی (حوسـێنی) عاشـقی شـەیدابەغەم هـەمدەم تـرە
غـەم گوسـاری لای بـەکوللی مەقـسەدی ئـەعزەم تـرە
هێنـدە دەوری داوە غـەم بۆیـێ لەخـۆی پـڕ غـەم تـرە
گـەردەنی (کـوردی) لـەکێوی بێـستوون مەحکـەم تـرە
چـونکە چـەند سـاڵە لـەژێرباری غەمایـەو نانـەوێ

شیعری نالی
پێنج خشتەکی حوسێنی

زەمانێکــە لــە عــشقی تــۆ دڵــم ناشـــادو ڕەنجـــوورە
بناغـــەی دڵ لەگـــەرمی عیـــشقدا وێـــران وخـــاپوورە
بەسـۆزی عیـشقەوە سـینەم شـەڕەڕ[1]دێنـێ وەکـو کـورە
لەدڵــدا ئاگــری[2] عیـشقت بڵێـسەی میـسلی تەنـدوورە
شە طی ئەشکم نەبێ مانیع دەسووتێم دەبمەکۆی نوورە

بڵێـسەی ئاگـری عەشـقت لەسـینەم دا وەکـو هەڵـسا
مـوحیتی دڵ بـەجارێ کەوتـە جـۆش و تـاب وداگیرسـا
دڵـی کـردم بـەئاو تـاواوە مـەوجی دا بەحـر ئاسـا
بەناری عیشق و ئاوی دڵ جەسەد وەك حەزرەتی موسا[3]
طریقــی بەحــری فیرعــەون و ڕەفــیقی ئاتەشــی طــوورە

جەفـابووە حیـصەکەم یـاران لـە یـارگەریـار[4] دیتـوومی
گرفتـاری غـەمی بـوویم لـەناو غەمخـانە پەسـتوومی
تەماشاکەن کەچۆن بەم حەسرەتە ئەوشۆخە خستوومی
دەچێ بۆلای ڕەقیب خۆشە بەلاْن[5] ئەوداخە کوشتوومی
لەکن ئەو چەندە مەجبوورە لە لای من چەندە مەغروورە

---

(١) شەڕەڕ: پڕپیشکەی ئاگر، پرشنگ.
(٢) دلْدا ئاتەشی (مارف خەزنەدار، هەولێر، ٢٠٠٨، ل٨٩).
(٣) بەئاوی چاوو ناری دڵ (مارف خەزنەدار، دیوانی نالی، چاپی دووەم، ٢٠٠٨، ل٨٩).
(٤) یارگەر: هاریکار، یارمەتیدەر.
(٥) دەچێ بۆ لای ڕەقیب بەلاْن ئەو داخەکوشتوومی لەلای ئەو چەندە مەجبوورە، لەکن من چەندە مەغروورە. (مارف خەزنەدار، دیوانی نالی، چاپی دووەم، ٢٠٠٨، ل٨٩).

گـەهێ تاووسـە گەهـ کبکـە[١] گـەهێ شەهبـازو شـەمقارە
گـەهێ خورشـیدە گـەه ماهـە گـەهێ نەجـمی شـەوی تـارە
دەکا هـەردەم بـەڕەنگێ جیلـوە ئـەو مەحبووبـە سـەححارە
کـەدیتم شـکلی سـەد ڕەنگـی گوتـم بابـایی عەییـارە
کەبیستم لەفـزی بێدەنگی گوتـم شـەیپووری شاپـوورە[٢]

گوتـم ڕێگـەی حیجـاز بگـرە گـوتی پـڕشور[٣]و تەخـویفە
گوتـــم ســـابۆعیراق ســـازکە گـــوتی ئاهـــەنگی تەکلیفـــە
گوتـــم چـــۆنت موقابـــل بـــم گـــوتی خـــارج لەتەعریفـــە
گـــوتم ڕاســـتی صـــەباهەستەگوتی مەشـــرەب موخالیفـــە
گـوتم نـاری گـوتی بـایە گوتـم ئـەوجـی[٤] گـوتی دوورە

گـوتم ثبتـە وەفـام جانـا گـوتی هیـچە دەبـا حـەك بـێ
گـــوتم دەردت لـــەدڵ زۆرەگـــوتی دەردت هەزارلـــەك[٥] بـــێ
گـــوتم مـــردم لـــەهیجرانت گـــوتی هیجـــرت موبـــارەك بـــێ
گـــوتم قوربانـــی تـــۆبم مـــن گـــوتی قوربـــانی تۆســـەگ بـــێ
گـــوتم شیـــشەی دڵـــت نـــاوێ گـــوتی بۆچـــیمە مەکـــسوورە

فیدای دووچاوی مەخمورتە(حوسێنی) ڕەحمێ کە ساپێم
بـەیـــادت کـــوی تـــو قوربـــان بـــووە ئارامگـــاهو جـــێم
لـــەدڵ جێگـــات موهەییـــایە مەبـــە عـــاجز بـــەقوربان لـــێم
خـــەراباتی دڵـــی (نـــالی) مەفـــەرموو جێـــی نییـــەو نـــایێم
بەمـــەرگی تۆقەســـەم چـــاوم بـــەزیکرت بـــەیتی مـــەعموورە

---

(١) کبکە، کەو، ژەرەژ
(٢) شە بیپوور، کەڕەنا، بۆق.
(٣) شور: ئاژاوە، هەرا، فیتنە.
(٤) ئەوج: لوتکە، کەشکەڵان
(٥) لەك: قسەی بێهودە، وڕێنە.

شیعری کوردی
پێنج خشتەکی حوسێنی

وەسفی حوسنت نایەتە تەقریر[1] عەزیزم زیادوکەم
عالـەمێ حـەیرانی ڕووتـن ئـەی نیگـاری موحتـەرەم
تۆبەئەم حوسنی خودادادت ئەرێ گوڵ خونچەدەم
حۆریی[2] ڕەوضـە ی جینـانی یـاگوڵی باغـی ئـیرەم
أم نـــجوم العـــرش أم شمـــس علـــی فـــوق العـــلم

دڵ ئـەوا سـووتاوە بـۆت جانـا لەناوکـورەی فـیراق
ڕەحـمێ کـە بـەمنی حـەزین لادە لـەڕێی کبرونیـفاق
بگرە ڕێگای موعدەلـەت[3] شاهـم وەرە سـەر ئیتفـاق
سەرکەشـی ئێـلی گـەلاڵی شۆخـی بابـان و عـیراق
نـــور أبـــصار العـــرب ظـــل رۆســـاء العجـــم

دڵ ئەسیری عەشقی تۆیـە ڕۆحەکەم شەیدایـە بۆت
خستتـە زینـدانی هیجـران وا لەغـەم پـات نایـەکۆت
هەم خـەدەنگی غەمزەکـەت بۆقـەتلی ناقوسـی بـرۆت
ئاخری کوشتت بەهیجران ئاسکەکەی دەرماڵی خۆت
کـــم نـــدیت بـــالندا لاتقتلـــوا صیـــد الحـــرم

---

(١) تەقریر: درکاندن، دەربڕین، دانپێانان
(٢)حۆریی باخی جنانی یاگوڵی باخی ئیرەم (دیوانی کوردی چاپخانەی کوردستان، چاپی دووەم، ١٥٧٣هـ، ل٢٥).
(٣) موعەدەلەت: دادپەروەری، دادگەر.

دولبـەرا وادەفتـەری عـومرم لـە دەسـتت هاتـە طـە ی
یـەك تـەڕەف تیغـی بـرۆ لایـێ بـەغەمزەم لێـدەدەی
هـەرزەمان بۆكوشتنم دێیـوو دەچـیو جـەولان دەكـەی
كـوشتمت ئەممـا لـەپاشـانیش پەشیمانـی دەبـەی
یاحبیبـي بعــد قتلــي لا حــصولا فــی النــدم

وا لــەهیجری تـۆ دڵ وجانـم دوچـاری عیللــەتن
وەك ئەسیران هـەردویان مەحبوسـی چاهی[1] میحنـەتن
كەیفی خۆتەدەمكوژی دەمبەخشی هەردووشـەفقەتن[2]
كوشتن وعـەفوت[3] لـەلای من هـەردویان وەك ڕەحمـەتن
لــو تــمتني ترحــمی لــوتعفوني عــین الكــرم

مودەیـێ بـومن كـەبۆ وەصلت بـەجان بـووم موشـتەری
قەت نەبووم واصـل بەتۆمن یەكدەمێ ئـەی ڕشك[4] پـەری
ئـارەزووتم بــردە ژێرخـاك ولەوەصــڵت بـووم بــەری
گەروەكــو عیـسا لــەپاش مــردن بەســەرما ڕابــری
تــجمع الــعظم الرمــیم تحینــي بعــد العــدم

---

(١) چاهـ: بیر، چاڵ.

(٢) شەفەقەت: بەزەیی، دڵسۆزی دڵ نەرمی.

(٣) كوژتنو عفوت لەلای من هەردوویان هەر ڕەحمەتن (دیوانی كوردی، چاپخانەی كوردستان، ل٢٥).

(٤) رشك:ڕكابەری، بەخیلی بردن.

رووت وەكـو ظـاهیر دەكـەی ئـاگر لـەعومرم بـەردەدەی
هەم هـەزار زەخمـم[1] بەیـەك غـەمزە لەجـەرگودڵ دەكـەی
زۆرخـــراپە حـــاڵەكەم گـــەر زوو بەئیمـــدادم نەگـــەی
وەك طـەبیـب گـەربێی عیـلاجی ئـەم برینـانەم بكـەی
أعطـــك الـــروح لـــئن تقبلـــه فـــی حـــق القـــدم

خەسـتەیی هیجرانـی تـۆم جانـا بـەكەس نـاییٚ شـیفام
جوملـه حـەیرانن طـەبیـب لـەم دەردە نازانـن دەوام
گەرچـی لـێم دووری بەكاغـەز مومكیـنە حـەرفوكەلام
سـەدكە مـەحزون ونـەخۆش بم نامەكـەت گـەر بێتـەلام
یندفـــع حـــزني ومایبقـــی مـــن القلـــب الـــم

ئـەی حوسـێنی مـن لـەدەردی هیجـری یـاری بێوەفـا
گـەر هـەزار دەفتـەر بنووسـم هـەر دەمینـێ ماجـەرا[2]
چاكەبەسكەم بەحسی ئەودەردەی كەپێی بووم موبتـەلا
چـونكە نامـەی دەردی(كـوردی) قـەت نەهاتـە ئینتها
تمـــت القـــرطاس جـــف الحـــبر وأنـــشق القلـــم

---

(١) زەخم: زام، برین.
(٢) ماجەرا، رووداو، پێشهات

شیعری نالی
پێنج خشتەکی حوسێنی

وامـــوی ســـییەهت عاشـــقی هێناوەتـــە رۆ رۆ
ئەفـــشانە بـــەڕوویی تـــۆدەڵێی مـــسکەوەیا خۆ
نافـەی خوتەنــە خەجڵەتیـدا زەنگیـوو هینـدو[1]
زولفــت کەلەســـەر ڕوو بەخـــەم وتابــشە ئـــەمڕۆ
دودی سـییەهی عـودە لەسـەر عـاریزی[2] پـشکۆ

مەکـــکاری وەکـــو تـــۆ نییـــە دڵ پێـــت خەڵـــەتاوە
هەرلەحـــــزە بەیـــــەك وەعدەتۆخـــــستمتەسەماوە
چـــــیتر تۆفریـــــبم مـــــەدە دڵ تابـــــی نـــــەماوە
دەســـتم کەلەســـەد جێـــوە بەســـەدوەعدە شـــکاوە
جـەبری نییـە ئـەم کەسرە هـەتا نەیخەیـە ئەستۆ

ئـەی شـاهی بڵندمەرتەبە وەی سـاحبی حەشمەت
ناگاتــە ئەتۆکــەس لەجیهــەت عیزەتــو حورمــەت
لوتفــت دووهـــەزار ئـــادەم ئـــەکا نـــائیلی نیعمـــەت
خـاڵت چییەدانـەی گەنـمەو جـەننەتە ڕوومـەت[3]
چـاوت چـییەفیتنەی حەرەمـەو قیبـلەیە ئـەبرۆ

---

(١) زەنگ: رەشی، زەنگی لەئەفریقا پێستیان ڕەشـە، هـەموو پێـست ڕەشـێك، زەنگـی، زەنـج هیندو هیندی، موسڵمانی هیندستان کینایەتەبۆ زوڵف وخەتو خاڵی رەش..

(٢) عاریز: پێشان دان، ڕوومەت، ڕووخسار

(٣) خاڵت چییە؟ دانەی گەنمی جەننەتی ڕووتە چاووت چییە؟ فیتنەی حەرەمی قیبلەیی ئەبرۆ (مارف خەزنەدار ، دیوانی نالی، ل٨٤) .

جـانا بەهـەوای زۆلفـی تـۆ وەك زولْفـی تۆشـێوام
شەو کـەوتە خـەیاڵی سـەری زوڵفت دڵـی شـەیدام
هـات رائیحەیی موئی تـو ، پڕبـوو سـەری سـەودام
شەوبۆیــی سـەری سـونبولی زوڵفـت لـەسەری دام
ئێستاش سەرەکەم مەستە لەبەرنەشئەیی شـەوبۆ

بۆ خەلعەتی باڵای تۆ بەبێ حیـلەو و بـێ شـەین[1]
پارچـە غەزەلێك وابەسـەد ئارایش وسـەد زەیـن [2]
پەیدایـە لەئـەفکاری حوسێنی مەهــی کەونـەین [3]
قوربــان وەرە تــا ئـــەم غەزەلــە تــازە لەبەرکــەین
عیـزرو شـەڕەفی (نالــی)یەتەشـریفی قــەدی تـۆ.

---

(١) شەین: خراپی ، شورەیی، عەیب.
(٢) زەین، ڕازاندنەوە، جوان کردن.
(٣) کەونەین، هەردوو جیهان

شیعری کوردی
پێنج خشتەکی حوسێنی

رەفیقـــان شـــانی دڵ ریـــشەی لـــەژێر بـــاری غـــەمی یـــارێ
عـــەلاوەی غـــەم فیراقیـــشی ئـــەوا لـــێ بۆتـــە ســـەربارێ
تـــەبیبم کـــو وا بـــە وەصـــڵی خـــۆی بکـــا ئـــەم ریـــشە تیمـــارێ
ئـــەمان مـــردم عیلاجـــێ ســـا لـــەرێی پێغەمبـــەرا چـــارێ
ویـــصاڵ یـــا قـــەتڵ یـــا تەســـکین لەهەرســـێ بـــۆم بکـــەن کـــارێ

لەســـینەم ئەکبـــەری عیـــشقی نیگـــا زەدەی صـــەدای گڕپـــەی
لـــەکول ئـــاهم دەچـــێتە ئاســـمـــان دودی پـــێ ئەنـــدەر پـــەی
وجـــوودم مـــەحوە بـــەم نـــارە بکـــەم شـــۆرو فیغـــان تاکـــەی
ئەوەنـــد ســـووتاوم ئەصـــلا تـــابی فریـــادم نـــەما ســـادەی
رەفیقـــان نیـــوە ســـوتون ئێـــوە نامـــەرد عـــەرزە هـــاوارێ

چ بـــەد بـــەختی بـــو دڵـــداری بـــەجارێ لـــێم تـــەوەللا کـــرد
لـــەهیجرانی منـــی دوچـــاری ناڵـــەو شـــورو غـــەوغاکرد
چ کـــەس ناپرســـێ هـــاواریم کەکـــەی تـــۆی توشـــی ســـەوداکرد
ئەلای هەرکـــەس دەچم منعم دەکا خـــۆت بۆچی ریسوا کرد
درێـــغ کـــووا حـــاڵ زانـــی رەببـــی تووشـــم بێنـــی بیمـــارێ

چ غـــەدرێ بـــوو ئەوشـــوخە کـــە نـــەیکرد چـــەندیو چـــۆنی
بەناحـــەق خـــوێنی فرکـــردم بـــەلێوی ســـورو نیلگـــونی
زەمانێکـــە بەغـــەمزەی چـــاوەکەی پـــر مەکروئەفـــسونی
لـــەکونجی ســـینە دەنگـــی ئـــایو ئـــۆی دڵ دێ بەمـــەحزونی
وێـــران بـــێ نەمـــدی ســـاتێ لێـــی نـــەیێ ناڵـــەی برینـــداری

لەغـەم ئـەو دولْبـەرە بـارێکی وای خـستۆمە سـەرخاطـیر.
لەبـەر جـەورو جەفاشـی واگەیـشتوومە دەمـی ئـاخیر
بـەزولْمی ئـەو نیـشانەی مـردنم یـاران بـووە زاهـیر
لەنـەزعا پێـی دەلْـێم قوربـان جـەفا بـەس بـێ دەلْـێ کـافر
ئەمـە چیت دیگـە تـۆ سـەك مـەرگی کـارم ماگـەپێت جـارێ[1]

فەرحناکـەی لەتۆیـە دلْ لـەناو دلْمایـە مـائواوو ڕوح جێـت
دەخیـل هەسـتە موەقەتـە ڕوح فیـدایی خاکەکـەی بـەر پێـت
دەسـا بـەرە بـۆ کـوی ڕەفیقـانی مـن جـارێ گانگـاو ڕێـت[2]
صـەبا یـارانی مەسـجید گـەر هـەوالْی مـن دەپرسـن لێـت
بلْـێ کێـشاویە مەیخانـە دوو چـاوی بێـچوە عـەییارێ

گەلێ بێ سودەلەم دەورەحوسێنی زیرەکیوو وردی لەنگەی گورد[3]
لەمەیـدانی فەصـاحەت لەنگـەی ڕۆخـی دو صـەد مـەردی
نـەما گـەرمی تەبیعـەت بۆتـە قـەڕنو عەسـری دلْ سـەردی
دوڕو یـاقوت دەبـارێ لـەم کـەلامی شـیرینە کـوردی
خـودا سـاکوا لـەدنیادا قـەدر زانـو خەریـدارێ[4]

---

(١) هێماچەت دیگە، تۆسەگی مـەرگی کـارم ماگـە پێـت جـارێ، (حەمـەبۆر، دیـوانی کـوردی، ل١٣٧)

(٢) سەبا یارانی مەجلیس (دیوانی کوردی).

(٣) لەنگە: هاوتا، وێنەی ، هاوکێش،(دیوانی کوردی، چاپخانەی کوردستان،١٩٧٣، ل١٠٠).

گورد: پالەوان، قارەمان، ئازا

ڕوخ: جەنگاوەر، قەلا.

(٤) خریدار، کڕیار، مشتەری

بەزمانی فارسی

دیوان سید أحمد ابن سید عبدالکریم
ملقب بـ "حسیني" ١٣٤٤ هـ. ق

دل عذر خواه ما

دل عـذر خـواه مـا و محبـت گنـاه مـا
هست این گناه ما بهتراز عذر گناه ما
تو نشنوی و گرنـه کند زلف موبـه مو
در گـوش تـو حکایـت روز سـیاه مـا
فرمـانروای دشت جنـون تو گشته ایم
دل نای و سینه کوس و مذمت سپاه ما
مارا چو غیر دلبر خود نیست دادرس
هم پیش او بـود ز غمش دادخـواه مـا
پیــراهن صــبوری عــالم شــود قبــا
آیـد اگـر بـه جلـوه بـت کـج کـلاه مـا
مـا در امـان پیر مغان ز انقلاب چرخ
باشـیم و کـوی میکـده باشـد پنـاه مـا
مـا کشتهٔ نگـاه تـو هستیم روز حشر
هستند زلف و خـال و خط تو گواه مـا
تاگشته ام غـلام تـو ای شـه بلنـد شـد
بـر چـرخ هفتمـین ز غلامیـت جـاه مـا
آن بی وفا و رحم (حسینی) چه غم بود
از سـیل اشـك کـوه غـم وبـرق آه مـا

از سیل اشك و كوه غم برق آه ما

شدم دیوانه

شـدم دیوانـه چـون دیـدم دو چـشم مـست لیلـی را
چـو مجنـونم بـشد عقـل و گـرفتم راه صـحرا
زعشق آن بت بی دین و مذهب بس به جان سختی
زمـانی عمـر كـردم صـرف آیـین مـسیحا را
بـه مثـل شـیخ صـنعان زعـشق مهوشـی كـافر
بـرون رفـتم ز مـسجد تـا كـنم خـدمت كلیـسا را
دلـی بـس سـخت بنیـان داشـتم از اول عمـرم
بـه یـك غمـزه نگـارم بـرد ازو تـاب و توانـا را
برابـر از سـعادت بـود بخـتم بـا فلـك یـاران
سیه شد چون كشید آن ماه سرمه چشم شهلا را
شـد از هجـرم اجـل نزدیـك و دلـدارم زمغـروری
نپرسـد لحظـۀ حـال مـن دل بیمـار و شـیدا را
دو جوی خون ز مجرای دو دیده بر زمین جاریست
زمـن پوشـیده تـا دلـدار آن روی مـه اسـا را
چنـانم متحـد بـا عـشق روی آن پـری پیكـر
كـه بـی عشقش نخـواهم لحظـه ای دنیـا و عقبـی را
بگوییـد آن مـه بـی رحـم و بـی انـصاف را یـاران
"حـسینی" دارد از عـشق ولـی زار و رسـوا را

شد مساعد

شـــد مـــساعد از مـــیم آن طـــالع بـــد زاد را
شـــاد از میخانـــه کـــردم ایـــن دل ناشـــاد را
در درون میکده با صد خروش از جوش دل
در رســـانیدم بـــه ســـوی آســـمان فریـــاد را
از فیوضـــات مـــی و میخانـــه و پیـــر مغـــان
عاقبـــت کـــردم زدل بیـــرون همـــه افـــسار را
منفـــرد گـــشتم ز تعلیقـــات از تـــاثیر مـــی
ماســـوای دوســـت بـــر کنـــدم زدل بنیـــاد را
ای "حسینی" خیز و بر میخواره گی آواز ده
خرقـــه پوشـــان ریـــا آن مجمـــع زهـــاد را

بر شریعت

بـــر شـــریعت واقفاننـــد پیـــروان قـــادری
در طریقـــت ســـالکانند خادمـــان قـــادری
فـی الحقیقـت در مقـام قـرب میدارنـد همـه
معرفـت بـر جـزء و بـر کـل عارفـان قـادری
حکم دارند بـر دو عـالم بـه امـر حکم بـاطنی
حکمـشان انـدر نفـوذ اسـت حاکمـان قـادری
پای خود بنهاده اند بر ذروهٔ علیای عشق
تـرك جـان از عـشق کـرده عاشـقان قـادری
نیـست در دنیـاو عقبـی ماسـوای ذات حـق
در دل و انـــدر زبـــان ذاکـــران قـــادری
در جهـاد نفـس شـیرانند بـا خـشم و غـضب
کـرده نفـس خـود مـسخر جاهـدان قـادری
بسته گردد در قیامت چو نصف مـردم حشر
میدرنـد از عـشق صـفها صـفدران قـادری
قهر کن بر دوعالم ای "حسینی" گر شوی
قیـد در قـه لاده و سـلك سـگان قـادری

از عشق تو

از عــشق تــو تــابی نبــود شــیفتگان را
غـم در کفـم ای دوسـت بـرون کـرد عنـان را
ره نیـست بـه سـوی تـوام ای دوسـت ازآنکـه
نـسبت نــه بهـم هـست فقیـران و شــهان را
چشمم زفراق تو بسی خون بـه زمین ریخت
یــك بــار تــو بــا مــن بنمــا روی نهــان را
در دوزخ اگر با توام ای دوست بهشت است
بـــی روت جهـــنم بـــودم بـــاغ جنـــان را
فـــارغ ز غـــم ار دیـــدهٔ دلجـــوت ببیـــنم
نبـود عجـب ار بـسپرم از شـوق تـو جـان را
گـشته اسـت چنـان زرد رخـم از غـم هجـرت
تـشبیه تـوان کـرد بــه مـن فـصل خـزان را
خنجـر بکـش ای شـوخ بکـن قتـل "حـسینی"
عمریـست زدل کـرده بـرون میـل جهـان را

ساقی بیار

ســـاقی بیـــار بـــاده حریفـــان جـــام را
شــکرانه ای کــه وعــده ســرآمد صــیام را
خونم بخور چو آب و مخور می ز جام غیر
شـــرط اســـت احتیـــاط حـــلال و حـــرام را
هستیم سر بـه پـای سـگ آسـتان دوسـت
طـــی زمـــان مبـــاد بـــه مـــا ایـــن مقـــام را
دیوانـــه ایـــم منتظـــر ســـنگ و کودکـــان
آمـــــاده انـــــد در ره مـــــا ازدحـــــام را
ننــواختم بــه خنــده لــب و چــشم از نگــاه
دارم هــزار شــکوه بــه دل هــر کــدام را
مــا را جــز ســرزنش خــاص و عــام نیــست
بیـــنم فـــزون ز قـــوت پـــرواز دام را
هـــست آرزود دیـــدن قـــد نگـــارت ار
بنگـــر "حـــسینی" ســـرو خـــرام را

مرحمتی کن

مرحمتـی کـن ای مهـا بـر دل بـی فـراز مـا
گشته ز درد عشق وا پرده ز روی کار ما
بس ز جفای غمزه ات خون زدلم همی چکد
رحم کن از وفا دمی تو به من ای نگار ما
هجر مه رخ تو جان کرده زعیف و ناتوان
هم زغمت فسرده شد این دل سوگوار ما
دوش صبا ز مقدمت مژده رساند تا سحر
شد به ره تو دوخته دیدهٔ انتظار ما
دید رخت "حسینی" چون گشت زجان فدای تو
ماه رخا زلطف کن فکر دل فگار ما

چەمی خواهد

چه می خواهد خدا را عشق شورانگیز از این دلها

معافنـــد از خـــراج پادشـــه دیرانـــه منزلهـــا

بـت محمـل نـشین مـن زمحفـل تـا بـه محمـل شـد

ارم شـد محمـل و بیـت الحـزن گردیـد محفلهـا

ز عشق آسان شود هر مشکی گر عشق رو آرد

کـه مـشکل گـشت اول عـشق و آخـر حـل مـشکلها

بریـزد خـون خلقـی را ز مژگـان چـشم سرمـستش

نمـی دانـم چـه سـازم مـن بـدین بدمـست و قاتلهـا

"حسینی" رمز عشق از زاهدان هرگز مکن پرسش

مگـو از مـوج دریـا بـا سـبکباران سـاحلها

تێبینی: ئەم هەشت غەزەلەی ناو دیوانی لالـەزاری حوسـێنی بـرای ئـازیز د.رەحیم سورخی بەفارسی نوێی نووسیوەتەوە، زۆر سوپاسی دەکەم.

غەزەلی سید أحمدی بەرزنجی کە نازناوی (حسینی)یە
بە فارسی دای ناوە لە مەدحی پێغەمبەر

گُـل منفعـل از روی دلارامـی محمّـد
سنبل خجل از زلـف سمـن سـای محمّد
مخجول و سرافگنده شود نرگس بستان
ازدیـدن ان دیـدهء شـهلای محمّـد
پـژمرده بگلـش شـود از رشـك بنفـشه
از خـال سـیاهی رخ بیـضای محمّـد
بـی قـدر شـود لعـل بچـشم همـه عـالم
بیننـدگرآن لعـل شـكر خـای محمّـد
برمـی شـكند قـدر در گـوهر لؤلـؤ
دنـدآن درخـشان گهرسـای محمّـد
سروسـهی عرعُـر و شمـشاد و صـنوبر
پـستند بـه پـیش قـدوبالای محمّـد
هرچـندكنم فكـر زأوصـاف جمـالش
قاصـر بـود از وصـف سـراپای محمّـد
أمـد شـفاعتّ بـودم دردل بُریـان
درحـشر أزان همـتُ والای محمّـد
یا رب توبكن رحم به أحوال (حسینی)
گـشت اسـت دلم والـو شـیدای محمّـد

هر که خواند زین کتاب لاله زار | میکند گلگشت باغ و لاله زار

کتاب لاله زار | دیوان سید احمد ابن سید عبدالکریم الملقب بحسینی | کتاب لاله زار

هو الاول

هو الآخر

حمد هر از کنهِ ذات حق شمیم
ذکر بسم الله رحمن الرحیم

هو الباطن

هو الظاهر

وبالله التوفیق و الاستعانه | بسم الله الرحمن الرحیم | حرف الالف

الهی بر دلم از لطف رحمت درگهی بگشا / به وصل ماهروی آشنای خوی راهم بنما

دل و جانم بسوزد گر نهان با عشق او سازم / زبانم هم بسوزد گر با شرح عشقش گر کنم گویا

میسر کی شود یا رب ز رحم آن شوخ بی پروا / نماید یک نظر بر عاشقِ سرگشته شیدا

به مثل آتشم در فراقِ یار تن بگداخت / طبیب وصل کو یاران کند درمان درد مرا

چنان در شورشم و افغانم از هجر رخ دلبر / ز شور من جهانی پر شده از شورش و غوغا

گرفته آنچنان تاریکی هجران دل زارم / که روز روشنم در دیده میباشد شب یلدا

مثال سگ بد نالم همی آید رقیب بد / به عف عف کرده در هر جا من بیچاره را رسوا

رفیقان من ندارم شکوه پیش کس ز جور یار / ولی از بخت بد دارم به [illegible] تنها

[illegible]

حسینی گر بمیرد از غم هجران عجب نیست / که زیر اصد هزاران [illegible]

بگوئید آنکه بی رحم و بی انصاف یاران
حسینی دارد از عشق دلی زار و رسوا

ساقی بیا بباده حریفان جام را
شکرانه که وعده سر آمد صیام را

خونم بخور چو آب مخور می ز جام غیر
شرط است احتیاط حلال و حرام را

استیم سر بپای سگ آستان دوست
طی زمان مباد بما انتقام را

دیوانه ایم منتظر سنگ کودکان
آماده اند در ره ما ازدحام را

ننواختم بخنده لب چشم از نگاه
دارم هزار شکوه بدل هر کدام را

ما را چه غم ز سرزنش خاص و عام نیست
بینم فزون ز قوت پرواز دام را

هست آرزوی دیدن قد نگارت را
بنگر حسینی قامت سرو خرام مرا

دل عذرخواه ما و محبت گناه ما
هست این گناه ما بتر از عذرخواه ما

تو نشنوی وگرنه کند زلف مو به مو
در گوش تو حکایت روز سیاه ما

فرمانروای دشت جنون تو گشته ایم
دل های وسینه کوش ملامت سیاه ما

ما را چو غیر دلبر خود نیست دادرس
هم پیش او بود ز غمش دادخواه ما

پیراهن صبوری عالم شود قبا
آید اگر بجلوه بت کج کلاه ما

ما در امان پیر مغان ز انقلاب چرخ
باشیم و کوی میکده باشد پناه ما

ما کشته نگاه تو هستیم روز حشر
هستند زلف و خال و خط او گواه ما

هستند زلف خال خط تو گواه ما

تا گشته‌ام غلام تو ای شه بلند شد — بر چرخ هفتمین ز غلامیت جاه ما

آن بی‌وفا و رحم حسینی چه غم بود
از سیل اشک کوه غم و برق آه ما

یاد باد آنکه بروی تو نظر بود مرا — رخ و زلفت عوض شام و سحر بود مرا

یاد باد آنکه ز رشک رخ خوبت همه شب — در مه چارده تا روز نظر بود مرا

یاد باد آنکه ز دو دیده لعل دو لبت — نقل مجلس همه بادام و شکر بود مرا

یاد باد آنکه بروی تو ز آتش باده ناب — دیده بر شعشعهٔ شمس و قمر بود مرا

یاد باد آنکه بر تو آمدم بودی بوداع — وز سر کوی تو آهنگ سفر بود مرا

یاد باد آنکه بدر با نیت از اول شب — تا سحر دیده بر آن منزل و در بود مرا

یاد باد آنکه حسینی ز لب و دندانش
در دهان شکر و در دیده گهر بود مرا

ای رفته بیا و از سر صدق تو سرها — و یحوز نشده از نافه خط تو جگرها

چون دیده دریا دل ما هر کجا تر ادیم — گر بانشده در پای تو افتند گهرها

دل خواند خضر آب حیات دیده روشن — یک آن نبود در دم نظاره نظرها

دل خواند خضرا

بر روی زنن آرامم قرار و دل و دینم ا جان نیز عجب گر نبری همچو دگرها

چون یار بداده ست ترا بار حسینی
سستی بکن و زود در آی از همه درها

شد مساعد از میم آن طالع بد زاد را شاد از میخانه کردم این دل ناشاد را
در درون میکده با صد خروش از جوش دل در رسانیدم بسوی آسمان فریاد را
از فتوحات می میخانه و پیر مغان عاقبت کردم ز دل بیرون همه افساد را
منفرد گشتم ز تعلیقات از تاثیر می ما سوای دوست برکندم ز دل بنیاد را

ای حسینی خیز و بر میخواره گی آوازه ده
خرقه پوشان ریا آن مجمع زهاد را

مرحمتی کن ای مها بر دل بی قرار ما گشته ز درد عشق دل پرده ز روی کار ما
بس جفای غمزه ات خون ز دلم همی چکد رحم کن از وفا دمی تو بمن ای نگار ما
هجر مه رخ تو جان کرده ضعیف و ناتوان آهم ز غم فسرده شد این دل سوگوار ما
دوش جدا ز مقدمت مژده رسانده تا سحر شد تیره دیده و ختم دیده انتظار ما

دیده بخت حسینی چون گشته ز جان فدای تو
ما هر جا ز لطف کن فکر دل فگار ما

چه می‌خواهد خدا از عشق شور انگیز این دلها
معافند از خراج پادشه ویرانه منزلها

بت محمل نشینی من ز محفل تا به محمل شد
ازم شد محمل بیت الحزن گردید محفلها

ز عشق آسان شود هر مشکلی گر عشق رو آرد
که مشکل گشت اول عشق آخر حل مشکلها

بریزد خون خلقی را ز مژگان چشم سرمستش
نمیدانم چه سازم من بدین بکشت قاتلها

حسینی رمز عشق از زاهدان هرگز مکن پرسش
مگو از موج دریا با سبکباران ساحلها

بستانی از زلف بتی زنار می باید مرا
کافرم انکار اگر زینکار می باید مرا

نام تو هر بر زبان آورده ام در بیخودی
سالها زین گفته استغفار می باید مرا

تا شبی شاید خیال دوست بینم بخواب
طالعی چون بخت او بیدار می باید مرا

رو بصحرا آورم زین پس که در دشت جنون
تکیه گاهی خوشتر از دیوار می باید مرا

بایدم جستن علاج درد دل از چشم دوست
چارهٔ بیماری از بیمار می باید مرا

این دل دیوانهٔ من قابل زنجیر نیست
سنگ طفلان و سر بازار می باید مرا

ای حسینی خرقه را بنهاده ام در رهن می
رو بسوی خانهٔ خمار می باید مرا

چگونه مهربان سازم بخود نامهربانان را
که در مهرش بخود نامهربان بینم جهانی را

مکن منع دل من در فغان ای محمل جانانرا
که افغان جرس لازم بود هر کاروانی را

مرا از چهره و افگنده در آتش هجران — دل شوریده سرگشته آتش بجانی را

جدا گر گردم دل از سر زلفت بدان ماند — به گلشن گم نماید مرغ در شب آشیانی را

چه حاجت نزد جانان شرح حال خویشتن گفتن — زیک دیدن کند تشخیص هر راز نهانی را

رسد گر دست بر جانم حسینی جان بیفشانم — به پای دوست هم سازم فدا جان جهانی را

خنک آن درد که یابد اثر درمان را — فرخ آن بنده که منظور بود سلطان را

اینکه داری هوس مرهم ناسور دلم — کی بر تنبان بجای طرهٔ مشک افشان را

گاهی اندر صف این صف شکنان جولانی — تا نمای تهی از صف شکنان میدان را

هم طوفان بود از خون دلم عالم را — گر بهم بر زنم امشب نفسی مژگان را

اینکه سلطان جهانی رخ ازین بنده متاب — که هجوم فقر است بدرش شاهان را

هر که در دل ز گل روی تو خاری دارد — چه کند گشت گل و طرف نگارستان را

ای حسینی نکند رحم بتو دلدارت — زانکه نبود غم عشاق بدل جانان را

تیغ تا برکشد از ناز سپارم جان را — بهر جانی نکنم رنجه کف جانان را

خال و خط و رخ و زلف لبش از من بردند — طاقت و هوش و قرار و خرد و ایمان را

عشق پنهان نتوانکرد که اشک من زار — آشکارا کند البته غم پنهان را
جز وفا نیست متاع من و چون جلوه هم — نزد شوخی که خورد خون وفاداران را
زلف خوشبو و سیه خال نگارم بشکست — رونق مشک تر و آب رخ ریحان را
گر بمیرم به منش هم نیاید آری — نیست یکذره غم حال گداشاهان را
حبس زلفش شد دل تا بلب چاه ذقنت — چون اسیری که بحسرت نگرد زندان را

فخر بر قیصر و فغفور حسینی بکنم
یابم ار فیض نظر مرحمت خوبان را

برون کردم به فیض می ز دل هر ریائی را — نمودم منهدم یکباره گی بنیاد تقوی را
شمیدم از مشام جان چو بوی می به بیتابی — شدم در میکده خوردم شراب ارغوانی را
چو نوشیدم می سرشار اندر خانهٔ خمار — گسستم از دل شیدا تعلقهای سیمرا
ز جوش می خروشی آنچنان بر داشتم از دل — در آوردم بجنبش ساکنان چرخ علوی را
ز میخوردن چه باک از طعن زاهد بودیان — که نفروشم به نقد دو جهان کالای مستی را
دهی پندم چه از باده مگر ناصح نمیدانی — نصیحت را نه تاثیر است رند لاابالی را

حسینی رو به مینا نه چو من جام صبوحی کش
به مقصد میرسد هر کس کشد جام صبوحی را

خور جمالت

خور خجالت ز رخ روشنی بحت مها — د فن حسن بود طرهٔ والات شها

نافهٔ چینی و ختنی مشک خطا انبود — پیش خال سیه و زلف دلارات بها

من درین عالم پر وحشت پر شور بتا — یابی چها دیده ام از دوری بالات چها

لحظهٔ بر سر رحم آی نگارا میکن — از غم و درد من عاشق شیدات رها

گر حسینی بکند نیت تصویر ترا
شود از نقش و خط روی مرآت کها [illegible]

حرف الباء

کوره دل ز فراق تو کباب است امشب — جان ز هجر تو که در سوز و عذاب است امشب

تو بیا بر سر بالین من رنجور ت — بهر دردت دوا لعل مذاب است امشب

نبود طاقتم ای شوخ بر میخا نه روم — ز آنکه بی روت غم جام شراب است امشب

سوی من آمدنت دوش بشارت دادند — دیدهٔ منتظرم مثل حباب است امشب

گر حسینی نظری دیدهٔ مستت ببیند
در دلش کی هوس بادهٔ ناب است امشب

حالتی دیدم به غایت ز آن لب و دندان عجیب — مینماید گوهر اندر حقهٔ مرجان غریب

از لبش بگذشت جانم چون بسوی زلف رفت — کرد تاراجش ز ره آن دیدهٔ فتان غریب

من ز عشق چشم و زلفش بار ها افتاده ام — گه به ترکستان اسیر و گه بهندستان غریب

در خروش آمد دل و جان بی نگاه کوی او
آه و فریاد غریبانست بی یاران غریب

بسکه سرگردان فتاده در خم گیسوش دل
دور نبود گر بود در شام سرگردان غریب

کس نیاید بر سر بالین او غیر از سرشک
همچو شمع از جان سپارد در شب هجران غریب

گر کشید از غم حسینی آه و گاهی گریه کرد
موسم گل باد نبود طرفه د باران غریب

چون شعاع رویت از مطلع برآید آفتاب
میکند خود را نهان از شرم در زیر سحاب

گل چو رویت دید افگند از خجالت سر به پیش
باز نشد از رشک چون غنچه به برگ اندر حجاب

تشنه لب جانا نهادم سر بصحرای فراق
دست گیر اکنون از وصلم بده یک جرعه آب

زین جفاهای که من میدارم از هجر رخت
ویرانهای هست افتاده دل اندر اضطراب

فکر من کن لحظهٔ بنگر بحالم ای طبیب
تا کیم باشد بدرد جانا ز دوران در عذاب

گرچه بهر قتل باشد رو بسویم کن دمی
آرزوی دیدنت دارم رخت از من متاب

آنکه میخوارند در مینا تمامست ملید
شد حسینی مست چشمان تو نه مست شراب

زآتش سوز آن غنچه در دل آید لهیب
سوی دل آید فگندش در خطرهای مهیب

شاه حسنت جیش عشق آورد بر ملک وجود
قلعهٔ دل کرد ویران چون بلشکر زد نهیب

وعده‌های چند با وصل بدادی دلبرا
یک وفا ننمودی از صد هر دم دادی فریب

گشته‌ام دیوانهٔ عشقت زنم در هر زمان / بر گل رویت نوا و چهچهه چون عندلیب

روی گر از حرص پوشانی نگارا باک نیست / چون شعاع شمس ظاهر گردم زیر حجیب

مانع وصلم شده چون خواهم از لطف خدا / بینش چشم کور گردد چشم بدبین رقیب

حرف التاء

جلوه بهر حسینی گر ز رخ ظاهر کنی / میکند تأثیر گرچه دور باشد یا قریب

زلف و خالت بهر مرغ دل چو دام و دانه است / روت با جانم حدیث شمع با پروانه است

من چنان مستم ز عکس دیدهٔ مخمور تو / مردمان گویند نه مست است این که خود دیوانه است

کافر و اسلام آیند بهر سجده بر درت / زانکه طاق ابروی تو کعبه و بتخانه است

من که گشتم مست آن دو چشم مست دلبرا / نیستم خواهان شرابی را که در میخانه است

شد حسینی مدتی آواره در دنیا ز هجر / با غم و درد تو کنون افتادهٔ کاشانه است

دلم دیر نیست می باشد اسیر و حبس گیسویت / سبب این است جا دارم همیشه بر سر کویت

نگارا اضطرابی سخت در جانم پدید آید / ز تحریک همان دو دیدهٔ پر مکر و جادویت

بدشنامم ار نوازش میکنی هر روز صد بارم / بدانم فخر می آرم همی باشم ثناگویت

طبیب آسا ببالینم نشینی از لطف یکلحظه / دوا کن دردم از وصل همان دو چشم دلجویت

منم چون بلبل شیدا ز گلزارت نواخوانم / به این امید یکباری ببینم آن گل رویت

بسی شاهان چو خسرو بدانم در تمنا بند / برای شکر شیرین لب خال هندویت

اگر یکلحظه بنوازی حسینی را بوصل خود / نوالی بس عظیمت باشد نقصی نکویت

تیر خدنگ غمزه ات از جان ما گذشت / باز غمزهٔ تو چگویم چها گذشت

وقت صباح بر سر شمع از مژه باد / نگذشت آنچه بر سر ما از هوا گذشت

در حیرتم که باد بزلف تو چون رسید / فی الجمله چون رسید از آنجا چرا گذشت

بر مانه آب دیده شب دوش تا به روز / باران محنت آمد و سیل بلا گذشت

یارب چه رفت بر سر ما دوش کان صنم / بیگانه وش برآمد و بر آشنا گذشت

چندان گریستیم که من بعد اگر کسی / آید بسوی ما نتواند ز ما گذشت

دیگر دوای درد حسینی طلب مکن / با درد خود بساز که کار از دوا گذشت

عاشق کند ز روزگار بزلف یار شکایت / به تیره روز برد تیره روزگار شکایت

ترا بجانب من چشمی هزار تغافل / مرا ز چشم تو فکری و صد هزار شکایت

ز جور دوست بدشمن چه دم زنم که نشاید / چه زاغ داشتیم از کبک کوهسار شکایت

بگلستان همه در نغمه بلبلان و ز حسرت / مرا چو زاغ بکشید خار شکایت

بزخم خورده

زخم خورده حکایت ز زخم خورده خوش آید
کند ز زلف تو دل باگزیده مار شکایت

دیده ابروی محراب یار سجدهٔ شکرم
که کافریست کنم گر از آن نگار شکایت

کند حسینی از سر زلفت شکایت و گوید
سیاه روزم و دارم ز روزگار شکایت

نکهت زلف سیاهت قدر مشک تتر شکست
آب رنگ عارضت قدر گل احمر شکست

ریخت لعل میفروشت آبروی جام را
چشم مست سرمه سایت رونق عبهر شکست

امشب از تنگی به لعلت غنچه چندین بخت داشت
صبح از مستی صبا مهر دهانش در شکست

نیست هنگام نگاهت تنگ در چشم که چشم
از پی شکرانهٔ وصلت در و گوهر شکست

ای حسینی بهر منع باده نوشی محتسب
رفت در میخانه می نوشید پس ساغر شکست

تنها نه مرا از تو دل دربدری است
بس در بدر اندر سر او رهگذری است

دارم سر سودایی لب خسرو شیرین
هر بی سر و پا را نتوان گفت سری است

شد چشمه چشم ز غم هجر تو چون شط
ور نخل محبت به ازین کی ثمری است

جان می سپرم بر سر کوی که در آنجا
گر می شنوم نالهٔ خونابی جگری است

تا چند بیابان نرسی لیلی هجران
شب سحر و آه سحرم را اثری است

گفتم که ازین ره ببرم جان بسلامت
گویا دگر در عشق ره پرخطری است

تأثیر نه آه است حسینی که نگارم
گر غیر نهان با منش از تنظری است

چون عاشقت بضرب خنجر خونریز مایل است — ای دوست خویش بیا که مراد تو حاصل است

شد سرخ سوزنی که مرا زخم سینه دوخت — وآن سرخیش نه خون نه که از آن تن دل است

چندین هزار قافله گم شد براه عشق — راهی است پر ز وحشت و بس دور منزل است

اندر طریق عشق مجو صحبت وجود — کز بهر مرده عشاق زهر قاتل است

بر لوح دل خوش است حسینی خطوط عشق
هر حجتی که آن سجلش نیست باطل است

دارم گمان که آن به من ناتوان خوش است — این گرچه نیست یقین لیک این گمان خوش است

من آشکار پیش رخت سجده می برم — هر چند گفته اند عبادت نهان خوش است

درد و غم تو در دل شیدا همیشه باد — شادی و راحتی که بود جاودان خوش است

سوسن شنید ناله بلبل به رمز گفت — گر عاشقی خموش که بند زبان خوش است

ای زاهد جهان تو کجی و جهان عشق — خوش بادت اینجهان که مرا آنجهان خوش است

بر قلعه الحسینی گر اکنه رقم کشید
ساکن بشو بر آنچه نوشته ست آن خوش است

گل نسخه جمال ز رویت گرفته است — سنبل سواد و عطر ز مویت گرفته است

از نکتهای سحر بیان نسخه سقیم — نرگس ز چشم عربده جویت گرفته است

زد مشک للفشان که خود نیست آگهی — بوی ز زلف غالیه بویت گرفته است

گلبرگ داشت داعیه خیلی ز نازکی — وآن نازکی ز روی نکویت گرفته است

باشد اگر طراوت رنگی بنفشه را — از خال لاجوردی رویت گرفته است

دلی که شاخ عمر حسینی نواز چه شد — آب حیات از لب جویت گرفته است

چشم مستانه

چشم مستانهٔ تو آفت هشیار است / فتنهٔ عربدهٔ او همه با یار است
بهر ما بوسه بپای تو نه تنها باشد / کین خیالیست که اندر سر بسیار است
عارضت هست لب تازه تر از گل تر / که برو آمده در وقت سحر بار است
گر بحال شب ما بیخبری معذوری / خفته را کی خبر از آفت بیدار است
بعجب از خواب تو بیدارم و شب تا بسحر / بر سر کوی تو فریاد گرفتار است
در شکنهای سر زلف تو گردد دل من / وه چه پیچیده شب رگهای ز شب عیار است

عفو فرما کرم جرم حسینی ز نیاز / کرم پادشه از بهر گنهکاران است

بیا ای جان من جانم فدای قد و بالایت / که بس خون جگر خوردم نگارا در تمنایت
ندانم گیسوت عضو کدامین بیگنه خواهد / که در پای تو افتاده است میبوسد کف پایت
ز روی ماه و خور عینک کند پیر فلک هردم / پی نظارهٔ آن خال و خط عالم آرایت
ز لطف ار لحظه‌ای تشریف اندر کلبه‌ام آری / سر فخرم رسد بر چرخ و اندر جان دهم جایت

حسینی را میسر کی شود تا از هوس باری / نهد لب بر لب لعل گل افشان شکرخایت

از عشق دلم شیفته و واله و شیداست / جان نیز ز عشقست که پر شور و غوغاست
زد عشق بدل شعله ز انوار معانی / ز آن شعله همه روی جهان پر ز تجلی است
خواهی که شوی مطلع سر حقیقت / در میکدهٔ عشق بجو از می صهباست
عشقم سوی میخانهٔ توحید کشانید / مینای می وحدتم از ساغر تمناست
از عشق توان زنده شدن اهل دل مرده / عشق است که در هر دو جهان محیی موتاست

گر مسلم وگر کافرم از عشق که زیرا
در مسجد و دیر مرا معشوق هویداست

دل تخت نشین عشق شد و جان بجانش
دیوانه و دلداده و سرگشته بهر باب است

در عشق چو دل غرقهٔ دریای فنا شد
دیدم که بقایم ز فنا ظاهر و پیداست

عشقم ازل از عالم ارواح خدا داد
ز آن دل بجز از عشق ز هر چیز مبراست

رفتم بدر لا ز ره عشق رفیقان
مفتاح در شرح جستم و دل گفت که الاست

هر کس چو حسینی همه دم خادم عشق است
هر وقت و زمان در نظر حضرت مولاست

امروز دلم خادم میخانهٔ عشق است
سرمستم و مستم ز پیمانهٔ عشق است

زین نشأه که دارم بسر از مستی باده
شادم که خود او نشأهٔ مستانهٔ عشق است

من کافر عشقم نه به اسلامی مرا کار
رویم بسوی درگهی بتخانهٔ عشق است

از خویش مجرد شدم آنگاه بجستم
آن گنج معانی که به ویرانهٔ عشق است

در سینه دل شیفته ام در حرکات است
خوش می جهد از جای که دیوانهٔ عشق است

دل پیش رخ شمع جمالش ز سر شوق
در دور طواف است که پروانهٔ عشق است

مرغ دل من گشت گرفتار به دامی
دامیست که اندر سر او دانهٔ عشق است

عشقی که کنند بحث ز مجنون و ز فرهاد
یک شمه به نزد من از افسانهٔ عشق است

شد شیفتهٔ عشق حسینی ز غم اکنون
با حزن و الم ساکن کاشانهٔ عشق است

ضم مضمون

منم مفتون آن دو چشم پر افسون فتّانت
شدم محبوس دام گیسوی تاناوا فشانت

بیالین غم سر خفته ام بر بستر هجران
فریب مردم جانا کنون از درد هجرانت

گرم اندر جفا کشتی تمنا میکنم از تو
نهی پا از وفا بازی تو بر خاک شهیدانت

خدنگ غمزه ات از بسکه هر دم بر جگر آید
پیاپی خون چکد جانا از آن دلدوز مژگانت

اگر خواهی مرا کشتن کنم آزادت از قتلم
مبادا روز محشر خون من گیرد گریبانت

سر و جان گر طلب داری دریغ از تو نمیدارم
نگارا میکنم یکدم سر و جان را به قربانت

زمانی دل ز من گم شد سراغش کردم دیدم
فتاده در کمند حلقهٔ زلف پریشانت

بیان این تشنگی ختم ز لطف ای خضر فرخنده
بکن زآب بقایم تر لب از چاه زنخدانت

حسینی سر بر اوج آسمان میساید از دوران
ز عمر خویش اگر باری رسد دستش بدامانت

آنچه ز درد هجر تو بر جان ناتوان گذشت
ای شوخ تیز بر دل شیدا همان گذشت

جز حسرت نیاز من و ناز تو نبود
هر آرزو که از دل پیر و جوان گذشت

دل ترک آستان ترا گفت ترک جان
زین می توانم و نتوانم از آن گذشت

صد ره بخاک پای تو از جان گذشته ایم
یک ره بخاک ما ز وفا می توان گذشت

با آنکه در دل تو ندارد سرایتی
پیکان آه ما ز سپر آسمان گذشت

تا خود بحشر چون گذرد نزد داد گر
جوری که از تو بر من بیخانمان گذشت

چشمت به اصطیاد دلم هم چو شاه سوار
تیری ز غمزه ام بفگند و ز جان گذشت

مرغ دلم که شاخهٔ جا[illegible] نشیمن است
در جستجوی دام تو از آشیان گذشت

انداخت رخت حسینی بکوی تو
جای محبت ست [illegible] پیدا از آن گذشت

در حضور غمزه جامم آرزو از یار نیست   غیر از اینم است مطلب قدرت اظهار نیست
بر شرار آه دل فرد اگر جویم گواه   غیر تو ای دیده امشب دیده بیدار نیست
راز عشقم گر شود فاش از که نالم غیر دل   زانکه جز وی هیچکس واقف به این اسرار نیست
بابت زنار جانا در ره عشقم چه کار   چهره ات بت تار زلفت کم از زنار نیست
قد برافراز و قیامت کن ز قامت آشکار   اینکه چون طرز خرامت سرو را رفتار نیست
سربلند از سر افتاده گی در راه عشق   کوچه عشق است راه خانه خمار نیست
خیمه بیرون زن ز دل ای عقل کاین بیت عشق   خلوت یار است جای صحبت اغیار نیست
جان بیاد روز وصل از تن نمی آید برون   ورنه مردن در شب هجر این قدر دشوار نیست

تا حسینی زآنده زلف مشکبار اندر کفش
هست یکتار به فکر نافه تا تار نیست

تاریکی دلم ز غم بیشمار تست   جانا سیاه روز من در روزگار تست
بر زخم کاری دل من هر که دید گفت   این کار کار غمزه جوزا گذار تست
از خون دیده پرورمت در کنار دل   ای نخل دوستی که عداوت بهار تست
از جور مدعی مشو آزرده دل بساز   ناچار با مگس که شکر در کنار تست
مشکل بود ز دست غمت جان برد کسی   آن بازیی که باخت ندار شمار تست
در حیرتم که ای لب جانان چه گویمت   صبحی که روزگاری آن زلف تار تست
در دوستی تو به کسم نیست دشمنی   هر کس که هست دشمنی من دوستدار تست
بر خط گلرخان خط بطلان کشیده است   اینخط مشکبو که بگلگون عذار تست
آخر ز سنگ جور کسانش زبون مخواه   اینا مرغ پر شکسته که اول شکار تست

که رام می شود

کی رام می‌شود به وفایت حسینیا
آن بی‌وفا طبیعت مهری که یار نیست

یکه گفتی که مرا عشق رخ یاری هست
هر کجا یار درین دایره دیاری هست

چیست مشک ختن و نافهٔ تاتار و خطا
بکف از طرهٔ طرار تو تا تاری هست

سر و کارش نکشد چون به پریشان حالی
هر کرا با سر زلف تو سر و کاری هست

چشم از گریه زند طعنه برابر آذار
پی آزار دلم تا که دل آزاری هست

سبحه بگسست گر از کف چه شد از دولت عشق
هر طرف می‌نگرم رشتهٔ زناری هست

چشم مستت پی دلجویی هشیاران نیست
خفته را کی خبر از حالت بیداران هست

سوی گلزار حسینی چو ندارم راهی
چشم حسرت نگرد رخنهٔ دیواری هست

گر سحر در دل او اثری داشت
کی عاشق بیچاره شب‌ها سحری داشت

صیاد به زلف چو از شام اسیران
گر باد سحر بر سر کویت گذری داشت

یارب به گلستان وفا نخل محبت
جز حسرت بسیار چه بود از ثمری داشت

چشم چراز اهر که زوی بیخبر آمد
جز رند ز خود بیخبری کو خبری داشت

یعقوب مرا فرق همان بود که از عشق
من فکر تو و آن غم دوری سری داشت

نزدیک برون شده آن عاشق مسکین
کز غمزهٔ خونریز تو خوبان جگری داشت

دیدم که حسینی ز غم هجر به کویت
می‌رفت و ز درد تو به دل نیشتری داشت

تا مرا با دیدهٔ مژگان آشناست / گوهر اشکم بدامان آشناست
جز پریشانی نبیند دل بخواب / تا بآن زلف پریشان آشناست
گرد یاقوت لبت ریحان خط / سبز شد با آب حیوان آشناست
راز دل با وی چه آرم در میان / دل ز من بیگانه با آن آشناست
آشنا با دامن معشوق نیست / دست عاشق با گریبان آشناست
جان بسختی می سپارد همچو من / هر که با آن سست پیمان آشناست
آشکارا با منش بیگانگیست / تا به غیر آنماه پنهان آشناست
یار را گرمست الفت با رقیب / آن ملک صورت بشیطان آشناست

دست گلچیدن حسینی نبودم / پای سالک با مغیلان آشناست

کم ز کافر دلی از خون دل ما حذرست / کافری را که بخوان خون همه دم ماحضرست
هر که بی آن لب میگون بمی آلاید لب / نیست می بی لب دلدار که خون جگرست
سخت تر شد دلش از آه دلم آه که گفت / که شب هجر بتان آه سحر بی اثرست
دارم از حسن تو حیرت که پری یا حوری / کین همه حسن ملاحت نه بحد بشرست
گریهٔ من ز غم آن دو لب شیرین نیست / دامن تنگ من از فرقت آن لب شکرست
گر سلامت طلبی ای دل ازین ره بگذر / کوی عشقست بهر گام هزاران خطرست
که توانکرد بقدت نظر ای سرو بلند / طالب دیدن بالای تو کوته نظرست
بی تو ای سلسله مو با غم و درد و حسرت / هر بن موی تن غمزده ام نیشترست

گر غم

گر فضیحت بخورد از تو حسینی هر روز
باز میلش سوی تو بیشتر از بیشتر است

کار مژگان تو تیر انداختن است — شیوهٔ دل سپر انداختن است
چارهٔ عاشق بیچاره ز عشق — روز و شب سوختن و ساختن است
با دلم عشق تو سر کرده قمار — گرم دل بردن و جان باختن است
جان سپردن بره است شیوهٔ من — کار تو دیدن و نشناختن است
عشق در حلقهٔ تسلیم و رضاست — حسن در راه تن انداختن است
گشته آماده شه عشق ایدل — وقت بر کشور دل تاختن است

ز اشک چون سیل حسینی یاران
موسم خانه بر انداختن است

ناکام هر دلی که بسودای یار نیست — پژمرده است آنکه به عشقش دچار نیست
بیزارم تو ز نالهٔ زار منی و من — بیزار از آن کسم که برای تو زار نیست
گفتی به اختیار بکش پا ز کوی دوست (عشق قوی) — آنکس که عاشق است بدست اختیار نیست
دل باختم به یار و ببردم ز غصه جان — خوش نقش کش چو یار و چو من بدقمار نیست
آنجا که زلف تست دو صد بیقرار هست — و آنجا که چشم تست یکی هوشیار نیست
زلفت همین ببرده قرار دل مرا — جز بیقراری از تو دلی را قرار نیست
گفتم بگیرم از تو ز بیحور بی حساب — لعلت بخنده گفت حساب بکار نیست

غیر از دل نگار حسینی جان نثار
آشفته‌تر ز زلف پریشان یار نیست

چون بتاراج دل از ناز فتادی سرمست
نه همین مرغ دل من که اگر طایر قدس
دل گرفتار سر زلف تو تا شام ابد
دانم ایمن شکنی باز همین عهد مرا

باخبر باش ز آه من معشوق پرست
بگذرد در سر کوی تو کند میل نشست
جان گرفتار غم عشق تو از روز الست
که بگوشم رسد از شش جهت آواز الست

سرگرانست بمن مردم چشم تو که گفت
ای حسینی بر مستانه و دل از دیده گذشت

تنها نه همین از تو مرا چشم تری است
از بیخبر آن حال دل بیخبر آن پرس
گر با تو مرا خلوت شرب سخنی نیست
آشفتگی زلفت اگر آیت خوبست
بنما زخم زلف سیه چهره روشن
افگنده این روز و غافل که شب مرا

هر سو نگری خسته خونابی جگری است
کان را خبری نیست که از خود خبری است
آهی و نگاهی و سر رهگذری است
ما را دلی از زلف تو آشفته‌تری است
تا خلق ببینند ز عقرب قمری است
باشد سحر و آه سحر را اثری است

وله ایضاً

با آه نیازت طلب از یار حسینی
آهت مؤثر بجز از او خطری است

حرف الثاء

مردم از هجر توای سرو خرامان الغیاث
زخم ناسور دو رنگ غمزه ات ای جان من

در غم تو رفت بیرون از تنم جان الغیاث
باشدم در دل نیابم هیچ درمان الغیاث

در ره عشقت

در ره عشقت ز پایم گشت پیدا آبله — آه کین ره را نباشد هیچ پایان الغیاث

ای شه جم جاه رحمی کن بحال زار من — در غمت دیریست می‌باشم بزندان الغیاث

در فراق تو بگریم ای نگارا زار زار — لحظهٔ بنمای بر من روی پنهان الغیاث

دیده ام شد کور از بس دوختم بر راه تو — روشنی بخش دو چشم ماه تابان الغیاث

لحظه از لطف فریاد حسینی زار رس

ز آنکه می‌باشم ز هجرانت بافغان الغیاث

داون دل بجمال تو عبث بوده عبث — سعیم از کار وصال تو عبث بود عبث

زاری اندر سر کوی تو غلط بود غلط — عمر در حرف خیال تو عبث بود عبث

مرغ دل از پی دام سر زلف تو شدن — بهر آن دانهٔ خال تو عبث بود عبث

تشنهٔ عشقم و افتاده بصحرای فراق — قطرهٔ ام ز زلال تو عبث بود عبث

لاغر و زرد شدن رنج کشیدن مه و سال — بهر ابروی هلال تو عبث بود عبث

بر درت آمده ام زار که یابم باری — رخ و آن قد نهال تو عبث بود عبث

ولہ ایضاً

رحم کردن بدل زار حسینی شه من

در خور جاه و جلال تو عبث بود عبث

حرف الجیم

الطبیب درد مندان در عشقم کن علاج — در غم هجر تو جانا تلخ میدارم مزاج

خستهٔ عشقم بروی بستر غم خفته ام — سر ببالین محن از حزن میدارم دواج

نقد اشک از دو چشم ستانیدی بحکم — آری حکمت می‌ستد از مردم دریا خراج

روز هجران را بصد حیله بپایان آورم — ام حلیمم نه بجز غم در شب تاریک داج
تا میسر شد گدایی سر کوی توام — پادشاه عالمی هستم افراشت تاج
نیست شیرینتر ز جانم سازمت جانا فدا — گرچه در نزدت متاع هست خیلی ناروج
دل چو اسکندر رهش در ظلمت زلفت فتاد — خضر خطت را بگو تا پیش او دارد سراج
پیش چشمم جز شعاع روی تو نبود کنون — صاف میدارم دل و چشم از رخت [illegible]

وله ایضاً

گفته بودی من حسینی اکشم از غمزه
تا قیامت زین خبر دارم سرور و ابتهاج

حرف الحاء

ساقی ز لطف داد مرا باده صبوح — لا جرعه درکشیدم از وی یافت دل فتوح
زان می که من چشیده‌ام از دست ساقیی — زاهد اگر چشد بشکند توبهٔ نصوح
یاران هوای باده گلرنگ و ساغرم — کرده است خیبر خانه عقل و جسم و روح
نبود علاج زخم دل از داروی طبیب — [illegible] و امید تا شود مرهم جروح

وله ایضاً

طوفان آب چشم حسینی ز هجر دوست
روی زمین گرفته و آورده کی است نوح

حرف الخاء

طاقتم شد طاق از هجران تو ای ماه رخ — قامتم شد طاق از هجران تو ای ماه رخ
گرچه دشنامم دهی میل شنیدن دارمش — لفظی از لعل شکرافشان تو ای ماه رخ
خوبرویان گرچه میبازند بر عالم ولی — در ملاحت گشته اند حیران تو ای ماه رخ
بر دل بیمار و پر درد من از راه کرم — رحم کن دست من و دامان تو ای ماه رخ
تو طبیبی و منم بیمار از هجر و غمت — بهر دردم نیست جز درمان تو ای ماه رخ

باحسینی

ردیف الف	گل منفعل از روی دلارای محمد صلی الله علیه و سلم سنبل خجل از زلف سمنسای محمد صلی الله علیه و سلم	حرف الدال

مجول و سرافکنده شود نرگس ستان	از دیدن آن دیدهٔ شهلای محمد صلی الله علیه و سلم
پژمرده بگلشن شود از رشک بنفشه	از خال سیاه رخ بیضای محمد صلی الله علیه و سلم
بی قدر شود لعل بچشم همه عالم	بینند گر آن لعل شکرخای محمد صلی الله علیه و سلم
برمی شکند قدر دُر و گوهر و لؤلؤ	دندان درخشان گهرسای محمد صلی الله علیه و سلم
سرو سهی و عرعر و شمشاد و صنوبر	پستند به پیش قد و بالای محمد صلی الله علیه و سلم
هرچند کنم فکر ز اوصاف جمالش	قاصر بود از وصف سراپای محمد صلی الله علیه و سلم
امید شفاعت بودم در دل بریان	در حشر از آن همت والای محمد صلی الله علیه و سلم

یا رب تو بکن رحم به احوال حسینی
گشته ست دلم واله و شیدای محمد صلی الله علیه و سلم

ز مادم ناله ام چون نی ز عشق یار میآید	ز هجرش جوی اشک از دیدهٔ خونبار میآید
نثار مقدم جانان کنم این جان شیرین را	اگر آن خسرو خوبان سوی بیمار میآید
نباشد در جهان خوشتر ز روز عید وعید ما	همان روز است بهر قتل آن خونخوار میآید
ندارم راه در کویش ز بهر آنکه دربانش	رقیبانش حسدانش چون سگ شرار میآید
ز آخر می جهان دانم که جان از تن برون آید	از این جوری که بر من زان بت غدار میآید
بیا بوسش بود آرام سراز لحدم پس از مردن	گر از راه وفا بر قبرم آن دلدار میآید
دمی سوی حسینی آید از آن دلبر طناز	نه از رحمت آنم در پی آزار میآید

زهور حسرت

از عمر بسی رفت و ندانم که چه باقی ست — زین بیش به هر نوع که باشد به سر آید

هر جا که کنم آرزوی کوی تو جانا — زین آرزوم خون دل از دیده برآید

گر خاک سر کوی تو چون مشک ببوید — زآنجا که معطر همه بوی جگر آید

پیوسته جمال تو بود در نظر من — خود غیر جمالت چه مرا در نظر آید

کار است مرا عشق و نگار از حسینی

جز عشق مپندار که کار دگر آید

مهرت ای دوست مرا از دل ویران نرود — نرود از دل من مهر تو تا جان نرود

موج اشکم که از او روی زمین در خطر است — بهتر آنست که از دیده به دامان نرود

دل به مهر تو سپردن مه من مشکل نیست — مشکل آنست که مهرت ز دل آسان نرود

فتوی مفتی عشق است که هنگام بهار — عاشقی بی می و مطرب به گلستان نرود

به غزلهای حسینی ز هوای تو که گفت

شاهدی نیست که سرمست غزلخوان نرود

بیا ای دل ز زلف آن پری زنجیر می باید — نشاید گشت این دیوانه را تدبیر می باید

به قتلم چند تعجیل ای اجل گویا نمیدانی — بکار عشقبازان اندکی تأخیر می باید

رسد روزی مگر در گوش آن بیدادگر دادم — سحرگاهان دلم را ناله شبگیر می باید

بود آهنگ دیرم از حرم ای پیر ترسایان — به می کن شست شوی من که تطهیرم می باید

گشادی بزم خسرو ناله فرهاد شیرین را — ز زور روز رحم چرخ در آه را تأثیر می باید

خطش را آیه رحمت شمارم عقل می گوید — که نیکوتر از این این آیه را تفسیر می باید

نه تنها یای

شکست پای بند طرهٔ دلدار هستم من | بر آن حسن جهانگیرش جهان تسخیر می باید

دل از حسینی شد نگار چشم فتانش
چنان صیاد را آری چنین نخجیر می باید

نسیم صبح که چون پردهٔ چمن بدرد | ز مهر روی تو گل جیب پیراهن بدرد
اگر ز پستهٔ تنگ تو دم زند غنچه | ز خشتی باد صبا ز آندمش دهن بدرد
اگر بباغ خرامی دمی تماشا را | ز شرم روی تو گل ردای خویشتن بدرد
ز وصف بوی تو گر شمهٔ نسیم بهار | بباغ عرضه دهد زهرهٔ چمن بدرد
مگر ز پرده نیاید نگار من بیرون | وگرنه پردهٔ ناموس مرد و زن بدرد
گهی که پرده براندازد از رخ شیرین | ز ما نه پردهٔ فرهاد کوهکن بدرد

اگر بر دی قبر حسینی گذر کنی ز وفا
جهد میان خاک و ز شوقت کفن بدرد

اگر سرو لاله رخ چو بگلزار در رود | گل باز غنچه گردد و در خار در رود
در نقشی نه که در آید نگار من | صورت شود خراب بدیوار در رود
او در میان خانه و غوغا میان شهر | ای وای از آن زمان که ببازار در رود
ای کاش تیر برکشد و افگند بمن | تا زود تر بسینهٔ افگار در رود

خوش مآل شدست بزلف نگار ای حسینا
عیار پیشه در دهن مار در رود

عزم آنانکه حق غالب بو میگیرند
گاه پای خم دگر پای سبو میگیرند

غنچه را ز رخ ای باد برانداز نقاب
کیست نامحرم این باغ که رو میگیرند

این چه آهوست که در دشت جهان شیردلان
خویش را جمله شکار سگ او میگیرند

چون گریزد دل غمدیده ز دزدی چشمش
که سپاه مژه اش در همه سو میگیرند

شد حسینی ز دل و جان بفدای رخ دوست
زانکه عشاق سوی روی نکو میگیرند

آتش سینه ز قد او علم خواهد کشد
کارم از فکر دهانش با عدم خواهد کشد

ای خیال عارضش منشین بچشم اشکبار
هست رنگین او رنگ از خونم خواهد کشد

گر مثال آن میان ابر کشد نقاش چین
در تخیل موی از نوک قلم خواهد کشد

سبزهٔ خط گرد رخسارش اگر بیند چمن
از بنفشه بر بیاض گل رقم خواهد کشد

هر زمان دارد بوصل او حسینی صد امید
در رهِ وصلش رود گر سر نهد دم خواهد کشد

در مذهب ما کعبه و بتخانه نباشد
اندیشهٔ خویش و غم بیگانه نباشد

هرکس روشی دارد و راهی و مرادی
ما را بجهان جز غم جانانه نباشد

این گونه

این گوشه‌نشینی بود ای آهوی مشکین / کاینجا که توئی مسکن بیگانه نباشد

آخر بر ما آی که خلوتگه سیمرغ / آسوده‌تر از گوشهٔ میخانه نباشد

عارف نبود گر همه خود روح امانت / کش عادت پیمودن پیمانه نباشد

ظاهر شده در مسجد و باطن بخرابات / مردان نپسندند که مردانه نباشد

جانا ز حسینی تو مجو سر معانی
این راز کسی پرس که دیوانه نباشد

مرا از دیدنت هم دیده هم دل غرق خونابه / چنینم حال دیدن گر ببینم حال چون باشد

شکست از بار هجرت خانهٔ تن وقت آن آمد / که تیر غمزه‌ات از هر طرف او را ستون باشد

مرا گفتی که بیرون کن خیال تیر من از دل / ز دل بیرون کنم چون بنگرم در جان درون باشد

زبون هیچ اینم در عشق یعنی بیخودی تا کی / زبان طعن بر عاشق مکش عاشق زبون باشد

به تیر غمزهٔ خونخوار هلاکم کن مزن تیغم / که درد زخم تیر از تیغ بسیاری فزون باشد

بکن ای باد خاک کوی او در چشم خونریزم / که خاکی ریختن شرط است در جایی که خون باشد

شود ظاهر جنون از شعر طومار حسینی زار
اگرچه بیشتر طومار در دفع جنون باشد

مژده ای دل که مه جلوه‌نما باز آمد / پرتو افکنده و با نور و ضیا باز آمد

عالم از نور رخش گشته سراسر روشن / سوی ما آن مه که با لطف خدا باز آمد

همچو آیینه رخش عکس نمات از صافی / با همین صافی رخ هم بصفا باز آمد

از ره بنده نوازی بزرگی و کرم
سر فخرم بسوی عرش کشیدم باران
دوستان چیست مرا خوشتر ازین در دوران

پیش این عاشق بی برگ و نوا باز آمد
زانکه آنمه بلطف سوی ما باز آمد
که بدلجوییم آن حور لقا باز آمد

اگرت یار حسینی بجفا دل ز دو ربود
لیکت از بخت مساعد بوفا باز آمد

سمن بوی پری روی که رشک ماه و خور باشد
بیک عشوه گدازد دل میان بوته هجران
اگر آن شوخ بگشاید نقاب از روی چون ماهش
چو دیدم آن قد موزون بچو آن سرو و شمشاد
چو نزدیکم شد آن مهوش بخنده گفت ای عاشق
بگفتم هست عرضم لیک نبود طاقت گفتن

ملک خوی میان موی مژه چون نیشتر باشد
دل عشاق سرگردان ز سنگ او سخت‌تر باشد
بیک دیدار او عالم همه زیر و زبر باشد
فتادم چون نهان هستی که از خود بی خبر باشد
براه افتادنت مدهوش بجا عرضی اگر باشد
بگفتا عرض پنهان کن ولیکن مختصر باشد

بگفتم آرزو دارم نهم سر را بپای تو
بگفتا ای حسینی سر فدا زیبنده‌تر باشد

چون نگارم سوی من بهر تماشا آید
خسته زار قوم ای همه من رحمی کن
مدتی هست که دل گشته بزلف تو اسیر
ای به نظاره عشق طبیبم گویند

مجنون آسا بسرم جوشش سودا آید
که بهر روز غمی بر دل شیدا آید
کاندر آن سلسله زو ناله غوغا آید
که بنظاره درد من رسوا آید

کرده باریک

از تابش رویت دل برنا گله دارد
وز گرمی دل آتش سوزان گله دارد

چندان بفشاندم ز غمت اشک دو دیده
از موج سرشکم یم عمان گله دارد

آن حلقهٔ زلف تو بگردن چو کمندیست
کز پیچ و خمش طرهٔ شاهان گله دارد

بی فائده درمان چه کنم زخم دلم را
درمان هم ازین زخم پریشان گله دارد

گشته جگرم پاره ز مژگان خدنگت
از خون وی آن ناوک مژگان گله دارد

دیریست زغم حبس به زندان بلایم
از نالهٔ من محبس زندان گله دارد

بس آه و فغان میکند از هجر حسینی
آفاق حسن ازین ناله و افغان گله دارد

مهی دارم ز رویش حسن دو عالم بود موجود
ز رشک روی پر نورش مه اندر آسمان ...

چو عشق روی او بنشست در دل علم افراشت در یکدم
ز سر هوش خرد را هم ز دل آرام را بربود

شنیدندی بمصر او وصف روی نازنینش را
نمیکردند بدل راه یوسف نقد نا معدود

لوا ها زلیخا گر جبینش را بدیدندی
بجای دست گشتندی بقطع دل زنان خوشنود

کسی گر عشق آن محبوب عالم را بدل دارد
همی باشد بدنیا و به عقبی عاقبت محمود

ز شوق اینکه هستم چاکر آنشه همی باشد
به چشم اعتبارم رتبهٔ شاهنشهی معرود

حسینی خواند درس عاشقی اندر کتاب عشق
چو عشق آموخت یکدم کرد عقل و هوش را مفقود

عشق تو

عشق توام ایمه چو طفلی — بر افتاد
آراستی زلف بقیدم — چو نمودی
تیر مژه از قوس کمان — خانهٔ ابرو
از تابش برق رخت ای شوخ — دلم سوخت
چون شمس رخت از افق — حسن بر آمد
رسوا شدم از عشق تو ای — شوخ زمانه

از کار جهان جمله دلم — بیخبر افتاد
یکباره دل شیفته‌ام — در خطر افتاد
انداختیم چون بجگر — کارگر افتاد
آنروز که در پیش منت — رهگذر افتاد
از پرتوش اندر دل من — یکسر افتاد
پرده ز سر کار من — از سر افتاد

رحمی بکن ای دوست به احوال سهیلی
جان و دلش از دوری تو در کدر افتاد

گشتم ز وصال تو نامراد خوشی دارم از عشق آنچه بایدم
زانروز شد عشق تو جا آواره گشتم از دیار
در عشق آن شوخ زمان دل میکند هردم فغان
با عشق آن سرو خرام گر عاجزم گر شادکام
با این نمیگردم جدا از درگهش بهر خدا
سر ابر اهش از وفا بنهادم و دارش جفا
هر شب ز عشقش تا سحر نالد دلم از حد بدر
جان از تنم بگسیخته با قید غم آویخته
بنگر حسینی دیدم در عشق آن شیرین صنم

ور شد ز هجرم جان بباد خوشی دارم از عشق آنچه بایدم
در عشق اگر شد دلفگار خوشی دارم از عشق آنچه بایدم
آمیخته با عشقش چو جان خوشی دارم از عشق آنچه بایدم
بگذشته‌ام از ننگ و نام خوشی دارم از عشق آنچه بایدم
پیشش کنم جان را فدا خوشی دارم از عشق آنچه بایدم
نیزار برد جان در خفا خوشی دارم از عشق آنچه بایدم
با اینهمه حزن کدر خوشی دارم از عشق آنچه بایدم
چون شد به عشق آمیخته خوشی دارم از عشق آنچه بایدم
آید ز چشم اشک غم خوشی دارم از عشق آنچه بایدم

کردیم جانا شهید از غمزه تا روز قیام — از دهان زخم هردم جوی خونابی بگذرد
گر سواره بر سر خاک شهیدان بگذری — خون چنان جوشی ند کز خانهٔ زین بگذرد

حفظ جان آیین ما آیان توجان بردلت
لیک چون بیند حسینی روت ز آهی بگذرد

مژده ای دل موسم گل آمد و جانان رسید — عیش و شادی آمد و بهاری خرم و خندان رسید
چشم بینا شد ز بوی یوسفم یعقوب وار — تا ز ملک مصر حسنم بر مشام جان رسید
غلغل ساقی و بانگ باده نوشان در سحر — قلقل مینا همی بر گنبد گردان رسید
ای مغنی یک نوا کن ز بت از شور دلم — زانکه اندر بزم عشاق آنچه خوبان رسید

جان رفته باز گشته ای حسینی سوی تن
زانکه دلدارم چو عیسی بر علاج جان رسید

ساقی بیار باده که فصل بهار شد — مطرب بگو که صنع خدا آشکار شد
کارم بکام شد ز وصال نگار لبی — دل شد بوصل شاد و ز غم رستگار شد
وصلم گشوده کرد ز دل عقدهٔ فراق — خوشنودی دل نگار ز لطف نگار شد
با لشکر وصال پادشه حسن حمله کرد — از سطوت شهنشه غم از دل فرار شد

بر آسمان رساند حسینی سر از هوس
چون از وصال یار دلش کامگار شد

چه بدحالیست ای یاران ز هجرانم دچار آمد
بجای آب خون از دیده‌ام چون سیل بهار آمد

زمانی همچو مجنون کوه و صحرا را نمودم طی
ز هجر قامت لیلی مرا دل بیقرار آمد

غم و دردی که آمد بر دل سودایی عشقم
ز جور ماهرویِ دلبرِ لاله عذار آمد

نه تنها شد دل من سوخته از آتش عشقش
هزاران دل ز نار عشق رویش داغدار آمد

متاع عقل از سر صبر را از دل بغارت برد
هجوم لشکر عشقش چو بر چشم نزار آمد

گل اشک از غم هجران ز چشم خونفشان آمد
ز خون روی کنارم بر مثال لاله زار آمد

بحمدالله پس از مایوسی آوارگی یاران
حبیبا اقامتگاه آخر کوی یار آمد

پنهان نگاه دوست مرا ناشکار کرد
دشمن هر آنچه خواست بمن آشکار کرد

گیسوی عنبرین به پیمان بسی ریخت
تاراج دین و دل ز پیمان بسیار کرد

از یاد برد قصهٔ روز قیامتم
مسکین دلم چو یاد شب انتظار کرد

بر باد شد قرار دل بیقرار من
باز لف بیقرار دلم تا قرار کرد

آورد دل ز حیله سر زلف و بند بست
افسونگری نگر که چه افسون بمار کرد

یاران هزار ناله کنم از هزار جا بست
آن گلرخ از هوس چو بگلشن گذار کرد

چشمش به غمزه خونِ منِ بیگناه ریخت
آ[illegible] نگر که چه با [illegible] کرد

تا کی ز روزگار خورد خون دل [illegible]
خونخواره گیسش خون بدل روزگار کرد

ز ناله حسینی رایحهٔ باغ و راغ را
د بهار غیرت مشک تتار کرد

تمنای نگاهِ چشمش از دل نقد جان دارد
کجا آگاهی از درد دل و اندوه جان دارد
چو من صد جویِ خون گردد روان از چشمهٔ چشمش
ز واپس ماندگان ره چه داند خفته در محمل
گهی آرام دل او را گهی آشوب جان گویم
دریغ از آرزویِ پرفشانیهایِ مرغ دل
ز چشم مردم افتادم چو افتادم ز چشم او
ز چشم و ابرویِ خونریز یار ای دل مشو غافل

متاعی اینچنین آری بهای آنچنان دارد
هر آن بیدل که سنگین دل بتی نامهربان دارد
هر آن کس در ریاض دل چو او سرو روان دارد
خبر از نالهٔ مجنون درایِ کاروان دارد
عجب از من برنجان هر که شد شهو الله آن دارد
فغان از تیر مژگانی که آن ابروکمان دارد
تو پنداری ز چشم افتادهٔ خوبان دارد
که این تیغ جهانگیر آن خدنگ جانستان دارد

دل و جان ای حسینی صرف عشقش کردم و یارم
نمیدانم چرا پیوسته با من سرگران دارد

به عزلت محبت که با دوای باد
گذشتم ز کوی تو پا با کدام تا بتوان
به عهد دولت حسن تو در شکنجه عشق
به حیرتم که معلم چرا بحکمت عشق
هوای جنتت از آرزوت بیجو

که دیده صید که نالد ز غفلت صیاد
زنم بدامن تو دست با چه استعداد
ضمانِ محنت مجنونم و غم فرهاد
نداد چو تو جفا پیشه را وفا ارشاد
ز کوئی یار که یارب همیشه باد آباد

ز چین زلف تو رونق گرفت نافهٔ چین | ز جوی دیدهٔ من خواست دجلهٔ بغداد

بدان رسیده حسینی ز جور دوست بدرد
بروزگار شکایت هر آنچه باد ا باد

گر ماه من باری برخ زلف نگون را فگند | هر تار مویش صد گره در کار زنار افگند
گفتم چو من کم کس چشمت بخاک افگنده است | گفتا که آن بی رحم دل زینگونه بسیار افگند
این تیره شبها را ز مهر ای صبح روشن همتی | باشد که بر ما پرتوی آن ماه رخسار افگند
زاهد چو گوید عیب می ساقی نگاهش کن که وی | رخت اقامت ز آن نظر در کوی خمار افگند
چون یوسف ای رشک پری بگذر بما از دلبری | تا های هوی مشتری غوغا ببازار افگند
خون گشت دل اندر درون با اشک چشم آمد برون | بینش سزا عاقل چرا در سیلگه بار افگند
خواهم که پیش اشک را بندم ز مژگان ای عجب | از خار بستن ایستد سیلی که دیوار افگند
زلف و رخ آن گلعذار آشوب چین است و تتار | یک را بچین در افگند یک را بتاتار افگند

غارت حسینی زلف او دل مهره کش در گلو
افسونگری یا رب که کین مهره از مار افگند

بیداد تو و عجز دلم تا کی و تا چند
پیوند دل از جمله نکویان ببرید
چین سر زلف سیهت فتنهٔ ماچین
در روز وصال از شب هجران دل ما بند

ای بدر رشک زلف تو صد دل شده دربند
بگسستم و بستم بخم زلف تو پیوند
لعل لب جان پرورت آشوب سمرقند
یکبار نشد از زلف رخت خرم و خورسند

یعقوب وار از عشق به پیشم نتوان برد
من عاشق معشوقم و او عاشق فرزند

بیش کی برم شکوه ز بیداد تو بر جوی

مپسند بتلخی سپرد روح حسینی
از هجر مه روی تو ای شوخ شکرخند

گر آن زلف خم اندر خم نباشد
قراری در همه عالم نباشد

به آن رخسار گندم گون کسی را
که نبود میل دل آدم نباشد

به قتل وعده‌ات داد از سستی بخت
وفا بر وعده‌اش ترسم نباشد

نبیند خرمی یک دم بعالم
کسی کز دیدنت خرم نباشد

دل مجروح ما را از غم عشق
مگر جز نیش غم مرهم نباشد

شده رنجور عشق تو حسینی
پرستاری چو تو محرم نباشد

کدام عهد نکویان سنگ دل بستند
به عاشقان که ز روی غرور نشکستند

ولا صدای شکست دل از جهان برخواست
چو بر شکستن عهد آن گروه بنشستند

به گلشنی که نشد بسته در به گلچینان
ستم نگر تو که بر روی باغبان بستند

برون خرام و نظر کن که عاشقان دل و جان
پی نثار قدومت گرفته در دستند

به حلقهٔ گیسوی تو دست کس رسد هیهات
که نرخ هر شکنش را هزار جان بستند

علاج هجر بود صبر و عاشقان فگار
جدا ز کوی تو یکاش می توانستند

بکنی نثار

حرف | بکن نثار حسینی چو خنجر جانت نیست
بپای دوست که آزادگان تهی دستند | الذال

با مذاق عشق جانا تلخی هجران لذیذ	بر حصول مقصدم هم ناله و افغان لذیذ
تا شدم محبوس چاه غبغب سیمین تو	باشدم زنجیر و قید و ذلت زندان لذیذ
زاری گریم ز هجرت دیده ام پر خون شده	لطف کن دارم بلطفت چشم خون گریان لذیذ
چون ز تو شیدایی حرمان همیدارم بدل	خوش همین شیدایی صد بار این حرمان لذیذ
گر بدانم از غم هجرم رهایی میدهی	بر امید رستگاری آفت دوران لذیذ
گر همی خواهی نگارا جان بر در دو غم	حیف تا نم زیر پایت بی تو نبود جان لذیذ

قصر جنت را نمی خواهد حسینی بی رخت
جای در دوزخ هزارم بار از آن بستان لذیذ

ز دوات چشم پر خون سوی نگار کاغذ	بنوشتم ای نسیما تو ببر بیار کاغذ
چه فقیر و بینوایم چه کنم چو کس ندارم	که برد ز من بیارا ز غم روزگار کاغذ
همه دم در این خیالم که کسی کجا بجویم	ببر دل بسوی جانان ز من فگار کاغذ
قلم ز دست سوزد ز حرارت شرح عشق	چو بسوز دل نویسم سوی گلعذار کاغذ

نه موثر است شرح غم و درد حسینی
بفرستی سوی جانان تو اگر هزار کاغذ

شاهنشه مهرویان هم ظالم و هم غدار
بگرفت به جیش عشق اقلیم دل بیمار

چون مرغ گرفتارم اندر قفس هجران
افغان بنوا خوانم می‌شنودم دلدار

سر در رهش اندازم گر یار زره آید
شاید که نهد پای بر فرق من غمخوار

در گلشن اگر آید از بهر تماشای
گل باز نگشود غنچه در دم برود در خار

گر شمع بیفروزند در پیش رخش یاران
بی شعله همی گردد ببیند اگرش رخسار

چون زلف بیندازد بر آن مه رخسارش
بختم سیهی آرد دیجور شود یک بار

یکبار حسینی گر بوید گل رخسارش
تا عمر همی دارد نارد به نظر گلزار

ترا خوش باد ازین پس عیش با میخوارهٔ دیگر
که ما بستیم دل بر طرهٔ مه پارهٔ دیگر

من بیچاره را در دور هجران چاره مرگ آمد
خدارا تا چه باشد چارهٔ بیچارهٔ دیگر

تو خواه از دوستی یا دشمنی یاری بگو باوی
رقیبا از دل صد پارهٔ من پارهٔ دیگر

شدم آواره اندر کوه و صحرای دیار عشق
بخاطر میرود گردون چو من آوارهٔ دیگر

بجان سنجی حسینی زان خوشم در زیر شمشیرش
که شاید بر رخش افتد مرا نظارهٔ دیگر

ای صبا لطفی بکن بگشا نقاب روی یار
نقد جان ما بگیر و مژده از وی بیار

مستمندم و دل حزینم از غم هجران دوست
هر زمان اندر فراق او بگریم زار زار

چشم بیمارش و عهد چون من بدین حالت فگند
تا شهیدم کرده دل را و سپردندم بخاک

ور خدنگ غمزه اش باشد بجانان دلفگار
گیاه خون آلوده میروید مرا اندر مزار

تا سحر هر شب حسینی از غم هجران دوست
خون ناب از دیده می بارد بسان جویبار

بگرفت دل از مجلس وعظم یکبار
یکلحظه من از بزم حریفان بنشستم
با فیض می میکده پیر خرابات
در کون و مکان از اثر باده رفیقان
دیگر ز مستی خندم از عالم هستی
توحید تو آن یافتی از نقطه تجرید

بیرون شدم از صومعه رفتم سوی خمار
دادند یکی ساغرم از باده سرشار
از کشف معانیم هویدا شده اسرار
ناید بنظر جز رخ آن یار وفادار
با بلبلیم هست کنون هم سرو هم کار
گر عاشقی دور آ بر آن نقطه چو پرگار

تجرید کن از جمع علایق تو حسینی
کاندر ره تجرید شوی واصل دلدار

بازم فتاده بر جان آتش ز یار دیگر
شرح غمی که دارم از روزگار هجران
صد بار اگر فشانم جان از هوس بپایت
صبر و قرار رفته از جان بی قرارم
مپسند تو نگارا در انجمن خدا را
بگسستم از نکویان پیوند مهر و بستم

کو جز جفا ندارد با یار کار
مشکل تو آن سر آرم تا روزگار
هستم بخاک پایت مشتاق یار
با یار کاش بودی ما را قرار
از خون من نگارین دست نگار
در چاه زلف یار سیمین عذار

دیگر
دیگر
دیگر
دیگر
دیگر
دیگر

منوط :

منع حسینی از عشق زاهد مکن تو زیرا
خوشتر ز عشق نبود در دهر کار دیگر

نه جا به محفل جانان نه دل بکشوری دیگر — کجا روم که نباشد جز این درم دری دیگر
نه دلبری که بدست آورد دلم به نگاهی — نه دل بدست که آرم بدست دلبری دیگر
نگاهِ چشم تو هنگام ترکتاز بشبهد — بساحری که بود دستیار ساحری دیگر
سزد که دعوی شاهی کنی بکشور عشق — که هر دمم به یمه از شورشت لشکری دیگر

مستاز رخش بازیچان حسینی هذرنی
که انتقام او کشد از تو ستمگری دیگر

حرف — الزاء

از هجر تو دائم بکشم نالهٔ جانسوز — وز درد در سانم بفلک آه شب و روز
خونابچکد از دل صدپاره بپایم — زآنروز شد آماج همانا غمزهٔ دلدوز
جانا نگهی سوی من سوخته فرما — کافتاده دل از هجر تو در تاب تب و سوز
باری ز ره لطف تو آن شمع جمالت — از بهر سیه روزیم ایماه برافروز
بر بستر غم خفته ام از عشق تو رنجور — باری چو طبیبم نگر از رحم یکی روز
از بهر عذاب من شیدا است خدا را — حرفی ز رقیبان سگ افعال میاموز

گر خواهی تو آموختن رسم وفا را
الشوخ بیا نزد حسینی و بیاموز

دل زمانی بود در سوز و گداز — عاقبت شد فاش اندر هجر راز
عاشقان سر باختند در راه دوست — نیز گر تو عاشقی سر را بباز
سوختم در سازش عشق خوش — کی رها گردد دلم زین سوز و ساز
است اندر وصل سالی ساعتی — ساعتی از هجر چون سالی دراز
ناله میخیزد ز جان عاشقان — لحظه گرمی کند دلدار ناز
جان عالم را به یغما می برد — گر نماید یار ما یک ترکتاز

ای حسینی بهر وصل او برآر
پیش درگاه خداوند نیاز

دو چشمت فتنه و رخ فتنه انگیز — دلم زان فتنه پرخون چشم خونریز
دلی بسته به هر تاری ز زلفت — کجا باشد چو زلف تو دلاویز
کنی از قامتت قتل عوامی — به قتل من گرت میلست برخیز
رخت باشد چو خورشید جهانتاب — نمیشاید نظر کردن بخور تیز

حسینی شد ز بوی باده ات مست
بده او را نگارا جام لب ریز

بر آستان دلبرم بنهاده ام روی نیاز — باشد بسویم لحظه چشمی کند از لطف باز
از غمزه اش آید بجان هر دم خدنگ دلستان — میخیزدم از دل فغان گر بگذرد آن نیم ناز
در سینه از عشقش بود هر دم فروزان آتشی — باشد ازین آتش دلم پیوسته در سوز و گداز

انداخت شوخ دلکش ام از هجر خود در آتشم | تاکی ز حرمانش کشم این محنت دور و دراز

رو بر رخ چون کعبه‌اش محراب دارم ابروش | دارم ز خون دل وضو وز عشق میخوانم نماز

هرجا نشیند آن نگار جنت شود هم لاله زار | گردد قیامت آشکار برخیزد ار آن سرو ناز

حرف — یاران حسینی از ازل دل را به عشقش داده است
گنجشک نادان افتاده است در چنگل آن شاهباز — الیسیان

افتاده‌ام در بند غم ای نازنین فریادرس | یک لحظه‌ام از کرم ای نازنین فریادرس

عشق تو ای سیمین ذقن انداخت ما را در محن | دل خون شد از درد و الم ای نازنین فریادرس

یکدم بکن یاد مرا کن رحم فریاد مرا | بنگر چنان در ماتم ای نازنین فریادرس

گشتم ز عشقت بیقرار جسم شده زار و نزار | تا جان نرفته از تنم ای نازنین فریادرس

برده بغارت عقل من عشق تو ای نازک بدن | دیگر مکن با من ستم ای نازنین فریادرس

از عشق تو ای سیمبر باشد حسینی در بدر
افتاده در حال عدم ای نازنین فریادرس

نیست چون تو از جفاکاری بدوران هیچکس | نیست چون من در وفاداریت ایجان هیچکس

نیست چون تو سرو قد اندر ریاض نیکویی | نیست چون من خم شده از بار هجران هیچکس

نیست چون تو بهر درد عاشقان جانا طبیب | نیست چون من خسته رنج و حرمان هیچکس

نیست چون تو شوخ و مغروری بحسن خویشتن | نیست چون من عاشقت ای ماه تابان هیچکس

نیست چون تو از ملاحت جامعی اندر جهان — نیست چون من در غم هجرت پریشان هیچکس

نیست چون تو بی غم از حال خراب زار دل — نیست چون من در غمت با آه و افغان هیچکس

نیست چون تو آشنی بهر حسینی دلبرا — نیست چون من ز آفت هجر تو نالان هیچکس

جانم بلب رسید از غمت و قطع شد نفس — فریاد رس ای نگار درین وقت تنگ رس

با کاروان هجر تو در ره فتاده ام — نالد دل از فراق تو هر لحظه چون جرس

عزم طواف کوی تو چون در دل افگنم — گیرد رقیب راه من زار چون عسس

چون مرغ پرشکسته ام اندر فراق تو — محبوس کرده ز غم زار در قفس

حرف — از سرگذشته است حسینی ز راه عشق / زیرا برفته است بسی سر درین هوس — الشین

بساز ای دل بکوی یار با بیداد یارانش — که نبود صاحب افسونرا زیان از زخم مارانش

ز رویش رو نگرداند دل آن ترک کمان ابرو — کند گر مردم چشمش ز مژگان تیر بارانش

مرا یارست ای یاران که هردم باد و صد منت — بچشم بد در آتش می نهند اسپند یارانش

خرید اسپندش خال مشک آگین خوبان — گرفتار کمند زلف پرچین رستگارانش

به مهر ماهرویان اعتباری کو خوش آن تمکین — که از غم مرد و غمخواری ندید از تنگ رانش

چسان ایمن تواند شد از فریب چشم مخمورش — که میخوانند میخواران بلای هوشیارانش

لصحرا محبت

بصحرای محبت خانهٔ باید مرا ایدل
که آب آنجا برند از دیدهٔ من لاله کارانش

شهید خنجر خونریز یاران ترک بیباکم
که مجروحند از تیر نظر خنجر گذارانش

لبش بنگر چو رد بس با تکلف ای حسینی خون
ز سفاکی چو ضحاک گشت دو گیسو چو مارانش

مذاق جان ز غمت تلخ گشت بی بو دهنش
چه باشد ار بنوازی ببوسهٔ شکرینش

خطای محض بود در حضور زلف تو گفتن
سخن ز چین که بس چین ببادر رفته چینش

چرا بجویش نیاز دبگاه جلوهٔ سمندت
که چون تو ماهروی جا کند بجانهٔ زینش

بعجز دامن ناز تو دل نمیدهد از کف
کشی بخون ز جفا ور کشی به خنجر کینش

نگاشتم نگشاید دل حزین فزاید
هزار بار غم از ناله هزار حزینش

به خاتم دل من جم حسد برد که نباشد
بجز محبت ای گلعذار نقش نگینش

خجسته بخت حسینی ز وقت قتل کند
ز زیر تیغ برویت نگاه بازپسینش

برون آید نگار ار باج چو نماه تابانش
جهان پرنور میگردد ز روی پرتو افشانش

پریشان میکند دل را نگار نازنین من
پریشان گر کند بر روی خود زلف پریشانش

بقتلم گر کمر بندد رفیقان یار میدانم
نیابم رستگاری از خدنگ تیر مژگانش

کند گر عزم سوزانیدن جان من شیدا
بسوزاند بیکدم ز آتش روی درخشانش

بیا بوسش پس از صد سال سازگور بردارند
دمی گر بگذرد آن شوخ بر خاک شهیدانش

نمیدانم چه مجبوبیت آن شیرین شکر باران
که میباشند هزاران خسرو فرهاد حیرانش

حسادت میبرد لیلی بیالاها قد سروش
چو مجنون گشته ام آواره در صحرای هجرانش

گرفتار کمند پر شکنج زلف او گشتم
چو مرغ افتاده ام در دام می نالم ز حرمانش

پس از چندین هزاران درد و غم دلبر حسینی را
نمود آماج خود کرد از غمزه خود تیر بارانش

ای دل همه دم همدم ارباب الم باش
خون میچکد از دیده ما خرم باش

با چرخ بگوئید که از دور چه کردی
گر رفعت خود می طلبی خاک قدم باش

دارند دل و جان بهم از بهر غمش جنگ
ای درد میا دل و جانای حکم باش

خواهی که شود خاطرت از نرگس او شاد
انجا نه محنت شود هم کاسه غم باش

در عشق گرت میل ترقیست حسینی
از تن بشکن لوح خودی وز همه کم باش

به آهو میکند تعلیم وحشت چشم شهلایش
به سنبل میدهد آشفتگی زلف سمن سایش

بیادش خیزد از هر بند بندم ناله دیگر
سراپایم گرفتار است از فکر سراپایش

چه سازد عاشق بیچاره با هجر گلستانرا
گل داغ محبت بس بود بهر تماشایش

خدا را ای رفیقان ساقیم بسیار مغرورست
نریزد قطره بر من ز جام عشرت افزایش

نبود از بسکه با کس الحسینی کینه بغضش
بروم هر که پا انداخت بوسیدم کف پایش

به چشم ابروی شوخست بکرد نیرنگش   چرا همیشه بتیر و کمان بود جنگش

بروی یار دم از خط نمی توانم زد   چو آینه ست بگردد هر آینه زنگش

دلم بسر قدش میل کرد و خواندم را   شدم بپیر که او راست سوی آهنگش

نمی برآیدش از دل که لب دهد با ما   چه لعل بود که کس بر نکند از سنگش

توانگرست بخوبی ز زردی چشم دهنی   که هست شکر و بادام تنگ بر تنگش

برخمه دست برآورد مطرب مجلس   چنانکه صوفی ما جان بزد از آهنگش

از اشتیاق حسینی رسیده جان بلبم
بکام جان نرسیدم ز لعل خوش رنگش

دوش از عالم غیب آمدم این رمز بگوش   که طلبکار می مغبچه باده فروش

خیز در میکده سرخوش بتماشا بخرام   ساغر می بستان دلق مرقع بفروش

جستم از جا بدر میکده رفتم بشتاب   همچو مستان خرابات بصد جوش و خروش

شوخی ترسابچه مهوشی خورشید وشی   نامسلمان صنمی عشوه گر و جلوه فروش

سرخوش از باده و جام می گلگون در کف   شیشهٔ مل به بغل زلف چو زنار بدوش

لاابالی صفت از میکده بیرون بشتافت   گفت ای صومعه پرداز ریا زهد فروش

باز پس رو تو ازین راه قدم پیش منه   که نه محرم این کار به بی سود مکوش

این نه کعبه‌ست که مثل تو بیاید بطواف
یا نه مسجد که درآی تو هماجا بخروش

بود این خانهٔ خمار و مقام مستان
از ازل تا بابد از می وحدت مدهوش

بتمنای می ساقی سیمای غبغبی
خرقه از بر بفکن کسوت رندانه بپوش

چو حسینی‌ست گرت میل سوی باده و جام
بگذر از زهد و پس آنگاه بیا باده بنوش

جفای یار بدخو بین که پیدا نیست سامانش
بدست ظالمی چون خود فتد یا رب گریبانش

کمان ناز بر من می کشد آن ترک از غمزه
که خون بیگناهان می چکد از تیر مژگانش

ز قرب غیر غیرت کشته‌ام چون بر غم من
شد اندر گردنش دستی که نپسندم بدامانش

نشان از کعبهٔ وصلش نیابد دل اگر وقتی
بسیار رهٔ جهان از سختی بر سر ریگ بیابانش

اگر پیمانهٔ پیمان شکست آن سنگدل اول
ولی آخر درست آمد ز یک پیمانه پیمانش

نبیند غرقهٔ بحر محبت ساحل راحت
که دریائیست پر آشوب پیدا نیست پایانش

ندارد دیگر اثر آه سحر آن طفل بدخو را
که می آرد به بزم مینکشان مست غزلخوانش

بخود می بالد آن صیاد گویا تازه صیدی را
بخاک انداخته امروز حسینی چشم فتانش

هست در زلف تو جمعیت دلهای پریش
آری اندر رسن قدرت هجوم درویش

نیست جز در رسن زلف تو اگر هست مرا
چارهٔ سینهٔ مجروح علاج دل ریش

برد عشق تو مها کوشش عقل از دل من
نکند رحم زغوغای شبان گرگ به میش

چشم بردوز زروی تو که زآن چشم و لبم — لذت باده و قندست صفای دل خویش

یکه بایتر نگه آفت جانها شده — ویکه بر دل زندم غمزهٔ جادوی تو نیش

ست با لعل لبت آبرخ مرجان کم — نیست از بوی خطت رایحهٔ ریحان بیش

حرف — فیضی از صحبت زهاد حسینی بتری — خوش بود عاشقی و شنعت بیگانه و خویش — الصاد

هم چونیت بیایم درون خلوت خاص — باید ز اشتیاق نهم بر درت سر اخلاص

چندان گریستم ز غمت غرق آب دیده ام — گشتم برای گوهر وصلت به بحر اشک غواص

امیدوار ز دی مرگ کنم تا شوم دمی — از درد هجر و هم از طعنهٔ رقیب خلاص

قتل من اسیر اگر قصد کردهٔ تو بکن — آزاد باش زمن از کس مدار خوف قصاص

حرف — گر مسند شهی با پاسبانی درگاه خود دهی — بر در گهت حسینی شیدا نشود رقاص — الضاد

چه باشد تا کنم او را به رخسارت غرض — زانکه رویت چو بهشت و رونق گلها عرض

چشم لطف باری سوی حالم بنگری — امید هم جان خودم جان خودم اندر عوض

وی درد دلم را ای طبیب از رحم کن — زآنکه نبود بی دوای تو بجا تن زین مرض

گفته بودی من اسیری مستمندی را میکشم — شاد میدارم دل خود را مدتی باشم بغرض

حرف — ای حسینی نیست بی جوهر عرض در کائنات
جوهر آمد حسن یار و رنگ گل آمد عرض — الطاء

گر چه تو جانا نهادستی به بی‌رحمی نمط — بر سر رحم آی باری راه کن سوی غلط

چار سوی لشکر عشقت شه اهل دلست — آری آری جای شه باید چنین اندر وسط

بهر صید عاشق دلداده است آماده اند — دام و دانه بر رخت از زلف و خال چون نقط

آبنوسی خط ترا بر بیاض عارضت — سبزهٔ خلد برین باشد و یا از مشک خط

حرف — رحم کن جانا نوازش کن حسینی فگار
باکلامی یا سلامی یا پیامی دستخط — الطاء

دم مرگست رفتن خواهم ای یاران خداحافظ — که جان تسلیم کردن خواهم ای یاران خداحافظ

بروی بستر افتادم به درد او طبیبم کو — ز غم رحلت نمودن خواهم ای یاران خداحافظ

رخ زرد و ضعیفی تن نشان میداد از مردن — ز جانم سیر و مردن خواهم ای یاران خداحافظ

کشیدم چون زمانی بار هجر و غم مرا مردن — یقین شد کوچ کردن خواهم ای یاران خداحافظ

حرف — در طالع زد نیا ای حسینی بسته شد رقم
بجز از حق گشادن خواهم ای یاران خداحافظ — العیان

قافله سالار هجرم شاه خوبان الوداع — محمل غم بسته‌ام ای ماه تابان الوداع

عزم رحلت کرده جانم از جدائی درت — جان فدایت میکنم ای جان جانان الوداع

شد شب من بجور روزم از فراق روی تو — ای شعاع شمس رخ دیمه رخشان الوداع

تا شدم بیمار هجرت دلبرا باقی نماند — از هلاکم چیزی ای درد و درمان الوداع

میبری دل سوی ملک کفر گیسویت اسیر — چاره جز تسلیم نه ای قبلهٔ جان الوداع

تا شدم از گلشن بستان رخسارت جدا — می کنم افغان چو بلبل ای گلستان الوداع

حرف — زار می نالد حسینی از غم هجران تو / شود رحمی بحالش نا مسلمان الوداع — الغین

آن آفتاب رخ اربگذرد بطرف باغ — روشن شود ز نور رخش دشت باغ و راغ

از من شعاع روی خودش تا نهان نمود — روزم سیاه گشته ز هجران چو پر زاغ

تاریک کرده چار سوم ظلمت فراق — یارب ز راه وصل بیفروز یک چراغ

حق تا زیار میکشم آهی کشد مرا — باشد رها شوم ز غم و دل شود فراغ

حرف — گم شد ز راه عشق حسینی دل فگار / آن غمگسار را بکنم از کجا سراغ — الفاء

عمر بی حاصل نمودم با غم دلدار حرف — گشت در هجرش مرا جان و دل افگار حرف

دل بزندان غم آنماه روا فتاده است
جان و دل و هم خرد با عقل و هوشم کرده ام
دیر ایامیست کاندر کوی او افتاده ام

زاری و نالانست خود را کرده در آزار حرف
در ره عشقش رفیقان صد هزاران بار حرف
نقد جان خویش بنمودم از آن بازار حرف

با المهای که میدارد حسینی در غمش
در دل زارش نموده غمزهٔ خونخوار حرف

جانا نبوده همچو رخ خوبت از سلف
از برج حسن بدر رخت تا طلوع کرد
گر بیند آن شگاف لب لعل همچو غنچه تو
دندان در تو تشبیهی آبدار تر

نوزین زمانه باشد نبود هم از خلف
بر روی مه نشسته ز خجلت دو صد کلف
لعل یمن همی خورد از رشک صد اسف
از لؤلؤ گوا هر دانه در دانه صدف

حرف
از بهر پابوس حسینی جان نثار
با خیل عاشقان ز رهت بسته اند صف
القاف

جان در چار غم شده ام مبتلای فراق
شد اسیر درد هجر و در بند دل جدا نهی
خسته و درد فراقم گشته ام زار و زبون
طول هجران و فزونی های دل بکه گفت

نیز هم افتاده ست دل اندر بلای فراق
جان فسرده نیز سوی در جفای فراق
از کجا یابم درین دوران دوای فراق
تا بدم جز وقت مرگ آه انتهای فراق

ای حسینی راست کن از شور دل یکبار زمزمه
از غم شوق عراق و زن نوای افتراق

آمدم بر درگه جانان بذوق و شوق عشق | تا بیفشانم بپایش جان بذوق و شوق عشق
تا گدای کوی عشقم شد میسر در جهان | بر دو عالم گشته‌ام سلطان بذوق و شوق عشق
عشق چون در منزل ویرانهٔ دل جا گرفت | گشت تعمیر از وی این ویران بذوق و شوق عشق
ز آتش عشق نگار آمد بجانم یک شرر | ز آتشش شد جسم و دل بریان بذوق و شوق عشق
تا فرو شد ذوق عشق اندر مذاق جان من | گشته‌ام دیوانه و حیران بذوق و شوق عشق
در زد و خوردم همیشه با سپاه عقل و هوش | ز آنکه هستم مرد ایمان بذوق و شوق عشق

ای حسینی جا کرم تا بر در سلطان عشق
وقت را خوش دارم از دوران بذوق و شوق عشق

چنانکه مرغ بود شب به آشیان مشتاق | بود بحلقهٔ زلف تو دل چنان مشتاق
ز بهر دیدن رویت مراست میل چنان | که جان بکالبد و کالبد بجان مشتاق
ز شمع عارض تو بزم نُه فلک روشن | بخاک مقدم تو فرق فرقدان مشتاق
عزیز مصری ما باشد ببوی پیرهنت | دلم چو دیدهٔ یعقوب ناتوان مشتاق

چنان بردی تو مشتاق چشم لیلی پیش — که بهتست سینهٔ مجنون بزخم آن مشتاق

فدای آن لب شیرین تو دو صد خسرو — بخندهٔ نمکینت شکرلبان مشتاق

حرف الکاف

به لطف تست حسینی امیدوار چنان

که بر عنایت شه چشم پاسبان مشتاق

هر شب زنم به شوق باده نواهای سوزناک — بالا رود غریو و زاری و شورم سوی افلاک

افتاده ام به درگه میخانه ساقیا دمی — یکجرعه ام ز بادهٔ گلرنگ جان فداک

زآن روی بر درت نهاده ام ای پیر میفروش — دانم که نیست ملجای ز جهان بهر من سواک

دیریست در زمانه به امید شرب می — خدمت همی کنم ز دل جان درخفناک

زاهد دمی به فیض باده دل مرده زنده کن — فرصت مده ز دست تنت تا نگشته خاک

زین می که من چشیده ام ار هر کسی چشد — عالم به کل و جزء شود هم شود ذوی الادراک

حرف اللام

در میکده خرام حسینی می صبوحی کش

خرم به فیض پیر خرابات کن دل غمناک

آن شاه که کرده است فدا طرهٔ کاکل — از سلطنت حسن نهاده است تجمل

بیند اگر آن روی مهش مانی چینی — هرگز نکند صنعت تصویر تماثیل

پیوسته برد رشک ببالاش صنوبر — مخجول ز رخسار وی بند لاله هم گل

آید به فغان عاشق دلداده اگر یار   پنهان بکند رخ به نهان زلف چو سنبل

غافل نشود عاشق سرگشته ز مهرش   در مذهب عشاق که کفرست تغافل

عهدی ز وفاداری من یار ببستیم   شد عهدشکن هم ز وفا کرد تغافل

بر روی گل او شده‌ام عاشق شیدا   هر لحظه زنم غلغل فریاد چو بلبل

دی گفت بها نشود که فردا کششی   امروز چه شد وعده‌اش از چیست تعلل

سر را بنهادی زره عشق حسینی
کرده ستی درین راه به تحقیق تکامل

ساقی ایام گل آمد خوش بود ایام گل   خیز در ده ساغر یاقوت گون چون جام گل

گوش کن گلبانگ بلبل جشن کن بر بلبله   کاهل دل را میرساند هر یکی پیغام گل

عشق معشوقی جوان بر سبزه آب روان   خود همه وقتی خوش آید خاصه در هنگام گل

در چمن شاهنشه گل هر شبی تا بامداد   نوبت شاهی زند مرغ سحر بر بام گل

از دم باد و نم باران شود مست خراب   در چمنها گنبد سبز زمرد فام گل

گل بصد ناز ار چه پرورده ست چون خوبان ولی   عاقبت در خاک ریزد نازنای ایام گل

گل بشکر خنده لب بگشاد و باد صبحدم   زر نهادش در دهن آلوده شد در کام گل

بر هوا و رنگ بو و خنده و شادی نهاد   گل بنای عمر از آن آتش بود فرجام گل

گلزار رخسار گلرنگت نمایان کن دمی
تا حسینی سکهٔ شاهی زند بر نام گل

ای بر تو بتان شهر مایل — روشن ز رخ تو محفل دل
از زلف مسلسل تو ما راست — در پای دل حزین سلاسل
انگشت نما شود مه نو — با روی تو چون شود مقابل
سرگشته قمر بجستجویت — در طی منازل مراحل
خوبان اگرند خوب لیکن — هستند ز خوبی تو باطل
بر حسن ملاحت تو احسن — ای روح روان راحت دل
موزون قدت چو سرو کشمر — چشم تو چو جادوان بابل
عشاق کنند جان نثارت — یکدم بتو گر شوند واصل

ای دوست حسینی از فراقت
مانده است همیشه پای در گل

یاران ز هجر گل‌روی کرده است جهان عزم زوال — اندر خم مشکین موی چه بسته دل با صد ملال
عشق جهان سیمین غبب دل افگند در تاب و تب — جان هم ربایی بی تعب چون میکنی غنج و دلال
چون مه ز مطلع گر بناز آید بدر آن سرفراز — انگشت میدارند دراز عشاق بهر تو چون هلال

هر دم بیاد روی او گیرم مکان در کوی او   رخسار و خط و موی او بر دل کشم نقش و مثال

حرف   از غم شدم بی خور و خواب افتاده دل در اضطراب
دارم حسینی صد عذاب در عشق آن شیرین جمال   المیم

دلبری سرو قدی لاله عذاری دارم   گلرخی غنچه دهنی جلوه بهاری دارم

ماهروی صنمی کافرکی بی دینی   گلبدن سیم ذقن دیده خماری دارم

آفتی فتنه گری عشوه فروشی شوخی   کج کلهٔ پادشه وش شهسواری دارم

ننگرد سوی من آن گل به نگاهی گاهی   بلبل آسا زغمش نالهٔ زاری دارم

دود آهم به فلک میرود از راه نفس   زانکه از عشق بدل کورهٔ ناری دارم

ای رفیقان منمائید ز عشقش منعم   که من غمزده با او سر و کاری دارم

نکند رحم به احوال حسینی فگار
ظالم و سنگ دل و سخت نگاری دارم

از آه درون آتش دل را بدمیدم   از هجر رخ دلبر عیار خمیدم
بر اشک روان تن بی طاقتم آغشته   رحمی نکند آه بسی درد کشیدم
از بسکه شدم زار و نزار از غم هجرش   ببریده ام از زندگی خویش امیدم

یعقوب صفت دیده ام از حزن سفید است — بنمای خدا یوسف گم گشته بدیدم

با آبله کرده ست حسینی ز تکاپو
در پیت ره عشق و جای نرسیدم

یک امشب که بر دیدار جانان دسترس دارم — ز چشمش بر ندارم چشم حسرت تا نفس دارم

برد فریاد بر فریادرس فریادخوان هر دم — من فریادخوان فریاد از آن فریادرس دارم

نگیرد نقش جز نقشش اگر نقشی بدل بندم — نخواهم کام جز کامش اگر کامی هوس دارم

به تنگ آمد دل محمل نشین از ناله ندارم — ز بسکه درد دارد دل فغانی چون جرس دارم

ز بیداد رقیبان بر سر کویش همی نالم — شکر در دامن در گوشش غوغای مگس دارم

غبار هستیم بر باد رفت من همان در دل — بجولانگه هوای جلوهٔ گلگون فرس دارم

بکار خود نکو درمانده ام در راه بدنامی — نه چشم پیش پای در عشق نه راه بازپس دارم

کشیدم سر بزیر بال حیرت عمری باری — نگوید کز زبان افتاده مرغی در قفس دارم

قیامت باشد ار کس را بنا کس اوفتد کاری
بدل دارم حسینی کارها اما نه کس دارم

باد اگر آرد مرا گردی ز راهت سوی چشم — تا تن من خاک گردد آن بود داروی چشم

ابروی همچون کمان بنما که بس نادیدنیست — عاشقان را هر مژه تیریست بر پهلوی چشم

بسکه در ملک وجودم غمزهٔ او رخنه کرد | خون بجای آب می بینم روان در جوی چشم
شیر مردان هر یکی جویند چیزی روز حشر | من بصحرای قیامت جویم آن آهوی چشم

تا ز درگاه نگارش شد حسینی چشم دور
گرد میگردد سرشک مجهد بر روی چشم

بگو از اشک جیحون خیز و آه شعله انگیزم | مخوان افسانهٔ گلگون مگر افسون شبدیزم
بزنجیر جنون تا کی ستیزم ای پری پیکر | بنه در پای من بندی از آن زلف دلاویزم
ز دُرد صاف رنج بیحدم آسوده کی بخشد | کنی گر ساقی عشق از جنون پیمانه لبریزم
تغافل تا بکی در من بچشم امتحان بنگر | اگر در دوستی کندم بکش با خنجر تیزم
نداری با رقیب الفت ولی این ننگ دل با وی | از آن در بزم بنشینی که من از رشک برخیزم
گرت در دل بود روزی که خونریزی بشمشیرم | نبندد در دلم نقش آنچنان کز تو بگریزم
زبس دل گشت بر دل خاک در کوی تو پنداری | بجای سبزه دل روید بجای از چشم خونریزم

حسینی کمتر از فرهاد و خسرو نیست اندر عشق
ز عشقت شوخ شیرین من دو صد فرهاد و پرویزم

شد طاقت من طاق ز هجر رخ یارم | شد قامت من فاق ز هجران نگارم

خوناب دل ز دیده ز غم بسکه فشاندم
رنگین شده چون خرمن گل روی کنارم

در حالت دوری چه کنم یار در حشرا
ز آنخال عجب نیست اگر جان بسپارم

گشته ست تنم زار و ضعیف از غم و انشوخ
هرگز نکند رحم بدین جسم نزارم

دیریست بریده خودم از جمع علایق
در روی زبان کار بجز عشق ندارم

جانست اعزاز همه شیای جهانم
آنهم بفدای تو و بر گو که چه آرم

دیوانه رویت شده ایدوست حسینی
تا دیده رخت رفته ز دل صبر و قرارم

همه شب تا سحر از دیده خون بارد بدامانم
ز تاب لعل میگونت چو گل پاره گریبانم

بیاد زلف و خالت هردم از دل ناله خیزد
ز جور تیر مژگانت من سرگشته حیرانم

دو گیسو چون دو مار سر زده پیچیده در گردن
کشندم بر روی خار و خس همچون اسیرانم

دل ماروت چو هاروت در چاه غبب خا
نموده حبس زیبن در دست دایم زار و نالانم

گه از شوق رخت با ذوق و گاه از غمت گریم
گهی چون گل همی خندم چو بلبل گه در افغانم

گهی افتاده بر خاکم گهی بر اوج افلاکم
گه از رسوای بیباکم گهی شیدای هجرانم

حسینی وار رو بر خاکم اندر کلبهٔ احزان
ز هجرانان و فراق دلبرا چون مار پیچانم

انگکه بجسته

آنکه پیوسته جفا از تو کشیده‌ست منم
وآنکه یک ذره وفا از تو ندیده‌ست منم

آنکه دوم زد ز در خویش برانده‌ست توی
وآنکه جانش ز درت پا نکشیده‌ست منم

آنکه خالی ز خیالش دل من نیست توی
وآنکه هرگز بخیالت نرسیده‌ست منم

آنکه فریاد اسیران نشنیده‌ست توی
وآنکه بس درد اسیری تو دیده‌ست منم

آنکه کرده‌ست حسینی به غم آلوده توی
وآنکه نه جان ز غم امید بریده‌ست منم

چو با تو سخت دل و سست عهد بیندم
باده لوحی در میان گریه بخندم

به من ز جرم محبت تو آن ستم که پسندی
بدوستیت من او را بدشمنان نپسندم

مکن ز موی به چو مویم بیاد حلقهٔ موی
ز شوق دانهٔ خال ای مسوز همچو سپندم

خدای من بتوای ترک شهسوار نگیرد
کنی ز ناز اگر پایمال سم سمندم

هوای صید تو دارد کمند مهرم و دانم
که آهوی چو تو مشکل در او فتد بکمندم

خوشم که دست کسی هم بشاخ او نرسیده
اگرچه کوته دست از آن نهال بلندم

کسی چگونه کند دل به اختیار خود از جان
نمیروم من از این آستان اگر بکشندم

ز زخم سنگ و جنون غافلست شورش طفلان
کسی که بسته به بند و زبان گشوده به پندم

شدم چو شهره حسینی به عشقبازی و رندی
چه کارم از نصیحت پندی که ناصحان بکنندم

اثری در دل سخت صنمان آه من ... نکند تا نکند سیل ستم بنیادم
دست گیرم که بدستان تو رفتم از دست ... پا بدارم که بپای تو زپا افتادم

خلعت پیر مغانست حسینی بتن ام
پارسایان همه گویند مبارک بادم

زبس با دوست دارد میل بیداد و بدشمن هم ... گر از بیداد و ظلمش غیر دارد شکوه دشمن هم
ازین پس با بدامان صبوری چون کشم کز من ... کشید آن سخت گیر دست پیمان با و دامن هم
ندیدم محرم رازی که گویم درد دل با وی ... ز اهل کعبه و بتخانه از شیخ و برهمن هم
چه امداد از درم چون او نباشد بر که رو آرم ... که نبود جز سر کویش مرا ملجا و مأمن هم
تذروی بی پر و بالم خوش آن وقتی که در گلشن ... بسر دی داشتم هر لحظه پرواز و نشیمن هم
بعشق گل چو بلبل امشب از آه سحرگاهی ... زنم بر خار بت آشیان آتش بگلشن هم

ندارد در دل سنگش حسینی آه تاثیر
اگر شبهای هجران بگذرد از سنگ آهن هم

جانا بروی خوب تو هردم نظر کنم ... از تیر آه رخنه بدور قمر کنم
در حیرتم کزین دل پر خون چشم تر ... در کویت ای نگار چه خاکی بسر کنم
مردم ز انتظار تو ای سرو خوش خرام ... آیا بود که با تو شبی را سحر کنم
بر من چو نیست قدرت اظهار عشق تو ... ای پادشاه حسن سخن مختصر کنم

نالم چنان ز درد درین کنج بی کسی
تا یکدمت ز حال دل خود خبر کنم

تا چند در هوای گلستان به کنج دام
آه از جگر بر آرم و سر زیر پر کنم

جانا کنی تو با حسینی جفا و دشمنی
اما وفا و دوستی تو من بیشتر کنم

ز خط عارضش با فتنهٔ دور قمر گویم
غلط باشد اگر بالاش سرو کاشمر گویم

به شیرینی لبش را از مکیدن نیشکر گویم
دهانش را به تنگی تنگ شکر نه شکر گویم

به فکر آنکمر لاغر اگر چون موی خواهم شد
شوم باریکتر ز آن مو و رمزی ز آنکمر گویم

مرا سیل سرشک از سر گذشت و گشت دریای
درین دریای پر آشوب باید ترک سر گویم

من از خود بیخبر گردم چو گردم با خبر از وی
خبر از من که میگوید که من از وی خبر گویم

به آهنگ فغان من فغان از سنگ برخیزد
ز بیدادش دمی با کوه داد خود اگر گویم

شبی خواهم چو روز حشر بی پایان که پیش او
شکایت گویم و گوید که کم کن بیشتر گویم

چه میگوی تو از مجنون لیلی ای دل غمگین
بیا تا با تو از عشق خود و آن سیمبر گویم

شوم آشفته از روی حسینی همچو موی او
ز مو و روی او دو موی اگر زیر و زبر گویم

ما که آماج خدنگ مژهٔ دلداریم
بگذاریم سپر راه جگر پیش آریم

کاش از پر دلی اهل نظر بر شمارند
تا بگوییم که ما نیز دلی پر داریم

نه کنون

نه کنون نقطهٔ غم در دل ما گشت محیط / دورها شد که در بند گره پرگاریم

مزرع چرخ بیکجو نخرد همت ما / تخم ازین به نتوان کشت که ما میکاریم

ای حسینی نه غرض جنتم از سیر سلوک

دو جهان آن تو ما طالب یک دیداریم

بدر دو حسرت از عشق رخش چون ناله سر کردم / بنای طاقت افلاک را زیر و زبر کردم

مگو از هول محشر پیش ازین زاهد سخن با من / که من از هجر دلدارم بسی شبها سحر کردم

عبث بوسیدم آن خاک کف پا وندانستم / رقیبان را ز عاشق گشتن خود باخبر کردم

شکایتها بسی در دل مرا بود و بحمد الله / که دادم جان بپای یار و قصه مختصر کردم

ز بس از چشم من خون شد روان از حسرت رویش / سراسر خاک کویش را ز آب دیده تر کردم (ز خون دیده گل)

ز هجر قامت آن سرو نازنده در چمن یاران / چو قمری ناله و شیون ز اندازه بدر کردم

حرف

مده چون من حسینی دل به عشق ترک یغمائی

که من نفعی ندیدم اندرین سودا ضرر کردم

النون

ای شاه جهان یک نظری بر سوی ما کن / از آینهٔ روی خودت دیده جلا کن

گاهی چو طبیبم نگر ای جان بنگاهی / زخم دل صدپاره ام از لطف دوا کن

دل بسته شده در خم گیسوی تو ایدوست / رحمی بکن این صید ازین دام رها کن

دانم که وفا گم شده ای شوخ ز نزدت
بر رشته بختم زده صد گونه گره چرخ
گر میرسدت حادثه از گردش ایام

باری چو وفا می نکنی ترک جفا کن
فریادرس بیدولت لقب عقده گشا کن
در باب مراد و سپر تیر قضا کن

شد شیفته و عاشق روی تو حسینی
بر حال خرابش نظری بهر خدا کن

چنین که سر خوشم از نشئه خاک میکده سودن
نمای زلف کج ای ساقی و به اول جام
بداس ابروی خود قطع جسر بنده مغزهای
مپوش رخ ز خریدار خویش پرده برافگن

وظیفه نیست مرا در درون مدرسه بودن
که ار چه است بشب یلتوان ز رحمت ربودن
چه جای کشته که ناکشته کار اوست درودن
بهای جنس نکو کم نمی شود ز نمودن

حسینیا تو مخور غم ز صوت یا حی صوفی
نه هر زبان که بود ذکر او خوش شنیدنی

وفا از یاری یاری ز یاران
به من تیر بلای چرخ چاچی
مپرس از من که چونت شد دل آخر
درین گلشن جدا از یار کردم
نشد گر آشنا با دشمنان دوست

ندیدم آزموده روزگاران
چنان بارد که نخجیر باران
نگر بر جلوه چابک سواران
هزاران ناله افزون از هزاران
چرا بیگانه شد با دوستداران

بباشد

نباشد گر خم زلفش چه بشد — قرار خاطر ما بی قراران

حرف

سرشک غم همی ریزد حسینی
چو بارانی که بارد در بهاران

الواو

منفعل گردد هلال از دیدن ابروی تو — خجلت آرد مشک چون بیند سواد موی تو

زلف بردار از رخ خوبت نگارا لحظهٔ — تا نهان شد زیر ابر آن آفتاب روی تو

قطره قطره می چکد خون از دل صدپاره ام — آشنا گشته است تا با غمزهٔ جادوی تو

دانهٔ خال رخت را مرغ دل تا دید او — بسته شد پایش بدام و حلقهٔ گیسوی تو

یکنظر سوی حسینی دلبرا از لطف کن
تا ببیند لحظهٔ آن دیدهٔ دلجوی تو

دوش میکردم سؤال از جان که آن جانانه کو — گفت بگذر زان بت پیمان شکن پیمانه کو

گفتمش پروانهٔ شمع جمال او منم — گفت اینک شمع را روشن ببین پروانه کو

گفتمش دیوانهٔ زنجیر زلفش شد دلم — گفت اینک زلف زنجیر (چون) آن دیوانه کو

گفتمش در دامش افتادم ز بهر دانهٔ — گفت عالم سربسر دام است آخر دانه کو

گفتمش دُردانهٔ دریای وحدت شد دلم — گفت در دریا رو و بنگر که آن دُردانه کو

گفتمش مویش چون بر شانهٔ ما اوفتد — گفت بی او نیست یک مو در دو عالم شانه کو

گفتمش در نزد ما بتخانه و مسجد یکی ست — گفت عالم مسجد است ای بیخبر بتخانه کو

گفتمش ما گنج در ویرانه دریافتیم — گفت هر کنجی در او گنجی بود ویرانه کو

گفتمش کاشانهٔ جانانه در کوی دلست
گفت ویران شد حسینی گو جانانه کو

ایدل ز عهد یار نسیم وفا شنو — پیغامی از لبش ز زبان صبا شنو

ذوق جفای او ز من غم چشیده پرس — سر بلای او ز من مبتلا شنو

گفتی شبی وصال مرا از خدا بخواه — از خواب سر برآر و خروش دعا شنو

پشمینه پوش صومعه گر نام ما نبرد — از ذره ذره نوش میکده ناموس ما شنو

بالا نما و رونق سرو چمن ببر — گیسو فشان نکهت مشک خطا شنو

بگذر بتربتم چو زخاکم دمند خشت — وز ذره های قالب من مرحبا شنو

جانا بروی قبر حسینی گذر بکن
از خاک آن هزار نو لوی وفا کن

در کوی یار طاقت قرب رقیب کو — دوری اگر برشک گزینم شکیب کو

جور رقیب میرود از حد خدای را — ای بخت تیره پرتو روی حبیب کو

افتاده ام به بستر ناکامی از غمش — بهر علاج درد رفیقان طبیب کو

در باغ حسن بر گل رخسار آن نگار — خوانم نوای زار چو من عندلیب کو

از حد گذشت

تو میوهٔ شاخهٔ بلندی — ما بوالهوسان دست کوتاه

مجنون روشیم و دشت پیمای — فرهادوشیم و کوه خرگاه

در کوی تو خون عشقبازان — قربانی قُربَةً اِلَی الله

حرف — بنهاده حسینی بر درت سر / او خادم تست تو شهنشاه — الیاء

در رهٔ عشق بتی ماه‌وشی دیده خماری — دل و دین باختم و هیچ نکردم کاری

خون میان جگرم در جریان آمده است — بسکه خورده است خدنگ مژهٔ طراری

بر سر مرکز حسنش دل من گشت محیط — شده بر صفحهٔ این دائره چون پرگاری

کاشکی بودمی خاک سر راه یارم — بود آن شوخ بر آن خاک نهد پا باری

گشته مفقود حسینی ز دل زار هوس

در غم هجر نگاری صنمی لاله عذاری

گفتم خیال وصلت — گفتا بخواب بینی — گفتم مثال سعیت — گفتا در آب بینی

گفتم شعاع رویت — برتر ز آفتابست — گفتا بروی خوبم — صد آفتاب بینی

گفتم چه حالت آید — بر من ز چین زلفت — گفتا که خویشتن را — در پیچ و تاب بینی

گفتم که روی بنما — تا یکدمش ببینم — گفتا بخواب رو تا — رویم بخواب بینی

گفتم رخت چو بینم — حالم چگونه باشد — گفتا بدیدنم دل — در اضطراب بینی

گفتم خراب گشتم

گفتم خراب گشتم	در دو چشم مستت	گفتا که هر که بینی	مست خراب بینی

گفتم حسینی روزش شب شد ز تار مویت
گفتا نگر برویم تا ماهتاب بینی

یک شکر خنده کز آن لعل شکرخند کنی	چار بازار جهان پر شکر و قند کنی
موی شد دل بسکه برت آمده ام تا دم قتل	دست پای من دیوانه بدان بند کنی
زاهد از دوختن پیرهن صبر چه سود	نه چنان پاره شد این خرقه که پیوند کنی
سجده پیش رخ دلدار خوشم می آید	طاعت آنست که از بهر خداوند کنی
استخوانهای من ای آه بگردون بردی	استخوانکاری صندوق فلک چند کنی

ای حسینی برخ از دیده ما خون جگر
سرخ رو گردی اگر گوش بدین پند کنی

ای صورت خیالت	در پیش من سرابی	وی پرتو جمالت	در چشم آفتابی
از چشم پر خمارت	در چشم من بخاری	وز زلف تابدارت	در جانم اضطرابی
از تیر غمزه ات دل	پر خون شده است جانا	وز نار اشتیاقت	در سینه جوش و تابی
(منصور نور) حلاج دار خواهم	بر دار عشق خود را	از حلقهای زلفت	در حلق من طنابی
یکره نصیحتی کن گر	خورشید حسن خود را	تا فتنه برخیزد	گو بر فکن نقابی

شور تو از سر من	صورتیست در قیامت	مهر تو در دل من	گنجیست در خرابی

روی مهت عیان کن تا لحظهٔ بدارد
کتان دل حسینی در پیش ماهتابی

ای آنکه ز حسن تو بگرفته قمر چیزی | وی آنکه ز رخسارت روشن شده هر چیزی
بی روی جهانتابت چیزی نشود روشن | حسن تو به هر روی کرده‌ست اثر چیزی
خطی به بناگوشت تاریکی روز آمد | یا مانده هنوز از شب بر گرد سحر چیزی
نقش دهنت ما را معلوم نمی‌گردد | از نازکی لبها بنموده مگر چیزی

بگرفت عجزت دل از غیر و نمی آرد
ای دوست حسینی جز رویت بنظر چیزی

از چیست تو با ما صفا بر سر کینی | وز هر چه کنم فکر ز جور تو چنینی
با ما به همان غمزهٔ خونریز بجنگی | غارتگر عقل آفت جان رهزن دینی
دنیا شده پر شور ز عشق رخ خوبت | با خوبی رخ شوخ زمانی و زمینی
هر چند کنی جور و جفا با من مسکین | جز مهر و وفا از من بیچاره نبینی

ای دوست به خون ریختن و قتل حسینی
با غمزهٔ خونریز همه دم به کمینی

فتاد ز عشق دلدارم بدنیا شور و غوغایی | دو عالم گشته پر آشوب خال بنت بیکی بی

شدم دیوانه

شدم دیوانه در عشقش چنان دوران ندارد یار — بدنیا همچو من دیوانه و مجنون و شیدائی

شد در عشق رازم فاش گشتم آنچنان رسوا — به هر اندر دنیا شده همچو من بدنام رسوائی

زبسکه بر دل آمد تیر مژگانش پی اندر پی — ز راه دیده جاری گشت خون دل چو دریائی

بیا بوسیدنش آرم بدر سر از لحد یاران — چنین مرگ از جگر تیرم باری نهد پائی

چنان آواره و سرگشته از عشق رخ اویم — ندارم هم نمیکردم چه آرام و چه ماوائی

حسینی جیش عشقش بر من بیکس هجوم آورد
بیکدم قلعهٔ دلرا گرفت و کرد یغمائی

همه شب تا سحر فریاد و زاری — رسانم بر فلک از بیقراری

ندانم چیست هردم اضطرابی — مگر اید دل اسیر زلف یاری

بدل دارم منی از سودای شوخی — هزاران حزن هم و غمگساری

زهجرش آید از چشم دمادم — سرشک خون چو باران بهاری

بزندان غمش محبوس هستم — ندارم هیچ راه رستگاری

نمیدانم کجا انجامد آخر — مرا در هجر و عجز و سوگواری

نمیگردی رها از غم حسینی
بغیر اینکه جان را درسپاری

بازم افتاد بسر عشق یکی گلرویی | بسته شد دل بخم طرهٔ مشکین مویی
همچو صیاد عجب دام نهاد از رهِ عشق | طرفه کاریست مرا صید نمود آهویی
بتکی سیم غبغبک فرکی بدینی | آفتی عشوه گری فتنه زنی جادویی
هجر او کرد مرا زار و نزار و بیمار | خود طبیبست ز وصلش ندهد دارویی
بسکه زد تیر مژه بر دل مفتون مرا | خونم از زخم روانست چنان جویی
جسم و جان و جگر و دل همه یکباره بسوخت | تابش شمس رخ دلبرکی بدخویی

خاتمة | عاقبت گشت گرفتار حسینی دل زار
در میان شکن و سلسلهٔ گیسویی | الکتاب

قد تم غزلیات کتاب لاله زار من تالیف حسینی لقب حسینی السید احمد ابن سید عبدالکریم
ابن سید احمد ابن سید عبدالکریم ابن الشیخ السید حسن السعدنی الکله زردی
رحمهم الله تعالی برحمته الجلی والخفی و نفعنا ببرکاتهم وعلی آبائی
و قد تم التحریر فی ساعة السبع من لیلة التسع وعشرین من شهر
رمضان المبارک وفی سنة اربع واربعین وثلاثمائة
والف بعد الهجرة النبی صلی الله علیه وسلم
و در ماه اول فصل بهار ختم شد جانی

۱۳۴۴

مخمس بر کلام — ولہ ایضاً تخمیس بر غزلیات شاعران — ظهیر فاریابی

بخوابش دیدم و گفتم که از غم رستنی ست امشب — مه رویش شعاع افگنده منزل خرمن ست امشب
چشیدم شربت وصلش جهانم گلشن ست امشب — خیالش تا سحر با من بیک پیراهن ست امشب
نظر بر هر چه اندازم بچشم روشن ست امشب

قد یارم چو سرو ست چو نقره هم بدن دارد — رخی چون ماه رخشان دو چشم پرفتن دارد
شنیدستم که فردا میل گلگشت چمن دارد — سحر از خانه گویا عزم بیرون آمدن دارد
اگر بیدار باشم تا سحر حق با من ست امشب

دو چشم نرگس شهلای شوخی کرده شیدایم — به عشقش بر آیامی ست من بدنام و رسوایم
اگرچه در ره شوقش ز کار افتاده شد پایم — نبندد در برویم تا ببزم خود دهد جایم
نمیدانم چه زاید صبحدم آبستنی ست امشب

پشیمان می شود هر کس که عشقم دخل میدارد — که نزدیک الا کنا آنکه کارم عیب آنگارد
کسی کو جان خود خواهد زبان در طعن من نارد — کنون کز ترکش آهم خدنگ فتنه می بارد
بگو آید بمیدان هر که با من دشمنی ست امشب

میان مجمع خوبان همان محبوب بگزیدم — به پیشم آمد از شوقش ز جای خویش جنبیدم

فگندم چیلک زلفش گل از باغ رخش چیدم ‖ شکستم توبه را از بس شکن در زلف او دیدم

دل زاهد شکست از من چه شکن بشکن است امشب

به ابر زلف در دیدم رخ چون ماهتابش را ‖ تمنا کردمش از رخ بیفکند از دجی بشرا

نقاب افگند از رخسار همچون آفتابش را ‖ نسیم شوق من گویا گشاد از رخ نقابش را

که عکسش پرتو افگنده ست و بر من روشن است امشب

بشیرم مژده آورد ای حسینی تو همی شاید ‖ که یعقوب دل غمدیده همچون غنچه بگشاید

مرا بوی ز یوسف بر مشام جان همی آید ‖ ظهیرا از مهر حسن او نسیم صبح می آید

ولا یضاً مخمس ‖ مشام جان من بر بوی این پیراهن است امشب ‖ بر غزل شهیدی

دل رنجور ما را یار بربنا کرده می آید ‖ چراغ حسن بر رویش فروزان کرده می آید

نشسته بر سمند ور و به میدان کرده می آید ‖ گدایان شهسوار است این که جولان کرده می آید

عتاب آلوده چندین خانه ویران کرده می آید

به زنجیر سیه زلفش چو من اربسته دارد ‖ بخاطر در نیارد او که آیا خسته دارد

رخی چون گل بجوبه و لب چون پسته دارد ‖ زده بر سر گل بر دست هم گلدسته دارد

به بستان رفته و خود را گلستان کرده می آید

ذقه سر سبزی و صفای نگارم زینت امثالش ‖ مثال کبکم آتشها ز سر کنده به چنگالش

رباید هر طرف گرد رصد جا کرده پامالش ‖ بیچگان با شتن خلق همی آید ز دنبالش

خله که کرده

کله کج کرده و کاکل پریشان کرده می آید

شدم در عشق شوخی مبتلای آفت جان — بدل دارم هزاران غم ز هجر آن نمایان

بدین خوبی بد حالی رفیقان آن خوبان — بدل دارد مرا کشتن از آن افسوس من حیران

به زیر جامه آتش شمشیر پنهان کرده می آید

دل و جان سوخته از تابش روی درخشانش — جگرم هم گشته سوراخ از خدنگ تیر مژگانش

حسینی پای غبار سم اسبش زاد جولانش — سواره میرسد آن شوخ و خون آلوده دامانش

ورای [illegible] مخمس — شهیدی را اگر امروز قربان کرده می آید — بر غزل جامی

ز شوق مقدم جانانه دنیا گلشن است امشب — خوشا بر حال ای یاران که از غم رستن است امشب

نگارا از مهربانی با من دل احزان است امشب — ز حسن نیم رنگ یار بزم روشن است امشب

اگر مجنون شوم منعم مکن حق با من است امشب

دل و جان سوختی خورشید رو با شعله از رو — نمودی حبس دل را هم میان حلقه گیسو

خدنگ غمزه ات بیزم بیاید بر دل از هر سو — ز ناوکهای مژگان تو ای شوخ کمان ابرو

دلم چون خانه از نور روزن روشن است امشب

بیامد یار از بهر تماشای رخ زردم — دوای وصل اندر حال هجر از وی طلب کردم

چو آگه شد ز احوالم ترحم کرد بر دردم ‌‌‌‌‌‌ رقیب زشت بیمعنی به فکر مردنت امشب

که دلبر با من مسکین بیک پیراهن ست امشب

بسی الم مرورم ای یاران سروری شاه بخشوده ‌‌‌ که شد از لطف یارم خوش دلی کو بود فرسوده
بحمد الله دلم راحت شد از غم گشتم آسوده ‌‌‌ شنیدم یار ما را رخصت نظاره فرموده

بدل گفتم که یارب نوبت گلچیدنت امشب

بدیدم یار با چشمی مثال نرگس دلجو ‌‌‌ ز عکس ماهتاب روی او روشن شده هرسو
درآمد بر کفش ساغر نشست پهلویم آنمهرو ‌‌‌ قدح لبریز می ساقی زلیخا وار همزانو

پیاله دمبدم در گردش و گردیدنت امشب

به آب لطف ایجان دفتر هجران بشستم ‌‌‌ نشاطی در دل شیدا هویدا شد زغم رستم
قیود هجر را از قوت وصل تو بگسستم ‌‌‌ شکستم شیشهٔ عمر رقیبان با تو بنشستم

تو هم ظرف کلابشکن که بشکن بشکن ست امشب

خبر کن ای حسینی بابشارت جمله عاشقها ‌‌‌ که در گلشن ببستند مجلس خوبان بی همتا
فراتر شو از آنجا گو تو با آن عاشق شیدا ‌‌‌ بیا جامی درین مجمع تماشا کن مه خود را

ملک از عرش میگوید که احسن احسنت امشب

و له ایضا مخمس ‌‌‌ بر غزل سالم

ابروان سیه و ماه نو آسا داری   چشمهای بمثل ساغر و صهبا داری

آیهٔ حسن تو بر صفحهٔ بیضا داری   بر سر مصحف رخ زلف چلیپا داری

تو بر این چهره مگر دین مسیحا داری

صد چو یوسف برود تنگ به آن لمعهٔ رخ   بر زلیخا تو بنازی به همان جلوهٔ رخ

دل و جان سوخته الشوخ از آن شعلهٔ رخ   زده طرهٔ شبرنگ بر آن صفحهٔ رخ

روز و شب مجلس کافر به کلیسا داری

حق چو با خامهٔ کن نقش جمالت بکشید   رخ رنگین تو همچون طبق گل بدمید

خبر حسن رخت چون بگلستان برسید   عرق شرم ز خجلت بر رخ گل بچکید

زینطراوت که تو در گردن مینا داری

من ندیدم چو تو در هیچ مکان نوش لبی   با شدت حسن خداداد مهای سببی

نیز ظاهر شده بر روی تو نقشی عجبی   زلف یلدا بر رخ سال تو آن تند شبی

اینچه سر لیست بیکماه دو یلدا داری

یار چشمی شده با من ز سر کینه برخاست   با دو صد ناوک دلدوز سر راهم نشست

کشتمش با منت از نیت خونریزی هست || قصد قتلم نه به تنها کند آن دیده مست

خون صد طائفه در گردن مینا داری

میکشم در غم هجرت صنما خیلی آه || غیر وصلت بجهان فارغم از هر دلخواه

باشد از بخت نگونسار و بد من ای ماه || سوی دل چشم تو کمتر کند امروز نگاه

چه خماریست که در نرگس شهلا داری

نظری کن به حسینیه خوبان جهان || دارم از عشق تو بر دل من بار گران

با وجود همه قوت که زمین بود عیان || در کف ساعد سیمای تو بر بود عنان

و له ایضا مخمس || که بدل بردن سالم ید بیضا داری || در غزل نصاب

ای ز آشفتگی موت خجالت شانه || ویکه لا فد خط مشکین تو بر ریحانه

ای بهمان دیده دلجوت بود مستانه || ای نگه با نظرت هم می و هم میخانه

گردش چشم تو هم ساقی و هم پیمانه

دل ما گشت گرفتار و غمزه جادوست || تا که ای ماه بپوشانی تو از ما هاروت

آرزومند تبسم تو بر ما روت || لب شیرین تو هم قوت بود هم یاقوت

خال گیسوی تو هم دام بود هم دانه

قدلی است بگوی تو هم اینه دائر || چشم امید بود سوی نوالت ناظر

زانکه بهر همه کس جود تو گشته ظاهر || هم مسلمان ز تو حاجت طلبد هم کافر

طاق ابروی تو هم کعبه و هم بت خانه

عاشقت گشته ام الشیخ ز اندازه بدر ‌‌ ‌ نبود دم غیر سر کوی تو ما وا و مقر
داده ام دل بتوای روشنی جان نظر ‌ ‌ تو که هم شمعی و هم گل چه عجب باشد اگر

که دهد دل بتو هم بلبل و هم پروانه

گشت دل بهر رخ یار حسینت بیق ‌ ‌ سوی او رفتم و گشتم ز وصالش ذایق
کام چون یافتم از وی بسوم شد ناطق ‌ ‌ گفت قصاب تو دیوانه شدی یا عاشق

وله ایضا مخمس ‌ ‌ وی به قربان تو هم عاشق و هم دیوانه ‌ ‌ بر غزل سعید

من از میخانه توحید مجنون وار میگردم ‌ ‌ بشوق ساقی و ذوق می سرشار میگردم
به میخواری شدم مشهور و ام میخوار میگردم ‌ ‌ همیشه من به دور خانه خمار میگردم

هوای عاشقی دارم پی دلدار میگردم

به بزم ساقیان کن تلطف بی عدد کردند ‌ ‌ نوازشهای افزونم برون از حصر و حد کردند
بشرب معنی از میخانه شوقم مدد کردند ‌ ‌ ازل از باده وحدت مرا مست ابد کردند

بسی مستم درین عالم ولی هشیار میگردم

نه اندر دیر رهبانم نه اندر مسجد شیخ جم ‌ ‌ مکان دارم به میخانه پرستم هم رخ شاه

بجام معرفت مستم نگردد مستیم فاسد ‖ چنان مستم نمی ترسم ز طعن عابد و زاهد

بسر مستی و بی باکی درین بازار میگردم

پی دیدارش نه کوئی چون دیوانه میگردم ‖ نه جا گیرم در آبادی نه در ویرانه میگردم

نه در مسجد شوم زاهد نه در میخانه میگردم ‖ نه در کعبه شوم عابد نه در بتخانه میگردم

که در بتخانه و کعبه برای یار میگردم

به جاروب تجرد خاک هستی از دل رُفتم ‖ دل افگندم به غرقاب فنا و در فنا خفتم

تعمق کردم از دریای وحدت زان پس گفتم ‖ من آن غواص توحیدم به بحر دل فرو رفتم

برای گوهر معنی بدریا بار میگردم

بحمد الله رها گشتم ز مردودی و مهجوری ‖ کنون دارم من از گنجینهٔ اسرار گنجوری

دلم پر شد ز عرفان و دریدم ستر مستوری ‖ به الفاظِ انا الحق می کنم اثبات منصوری

به معنی سلطنت دارم ولی بر دار میگردم

بدل آمد هوای آن می معنی سرشارم ‖ شدم در میکده یاران ز می شد کشف اسرارم

ز فیض حق به کارِ عالم اسرار سرکارم ‖ منم سالار دل اکنون به عالم حکم میدارم

که از هر دو سرا با سید مختار میگردم

حسینی شد میسر هر چه در دل بود امید من ‖ خوشا حالم بوصلش یار هر دم داد نوید من

نهانم در حجاب وصل آورد آن فرید من ‖ بزیر پرده ام جز حق نه بیند [illegible] من

مولوی آغا ورقای

وله ایضاً مخمس — من آن ذره فدای توحیدم درین گلزار میگردم — به غزل حافظ

به طفلی داد درس عشق استاد از دبستانم — شدم در عشق مجنون از طرف معشوق جویانم

ببینید حال عشقم را هم الفاظ پریشانم — مسلمانان چه حال است این ز کار خویش حیرانم

نه راه شرع می پویم نه کافر نه مسلمانم

گهی بر چرخ علیایم گهی بر خاک سفلایم — گهی مقبول اعلایم گهی بی قدر و ادنایم

گهی با دانش و رایم گهی دیوانه آسایم — گهی در عشق شیدایم گهی مجنون رسوایم

گهی درویش دیجایم گهی سلطان دورانم

به دور شمع عشقم دل همی رقصید چو پروانه — ز شور عشق بگذشتم به از معمور و ویرانه

نگشتم نائل مطلب جای جز به میخانه — شراب عشق تا خوردم شدم کافر به بتخانه

ندانم مذهب ملت نباشد سر نه سامانم

خوشا حالم رها گشتم ز کار و بار این دنیا — به شور عشق در میخانهٔ وحدت گرفتم جا

چشیدم می زدم بر فرق اسباب تعلق پا — برو زاهد مگو ما را به راه شرع و دین بازآ

که من مست می عشقم چه حاجتیست برآنم

شدم شادان ز ناخوشی بکلی گشته ام فارغ — ز عجب زهد و خاموشی بکلی گشته ام فارغ

هم از لبس یا پوشی بکلی گشته ام فارغ — ز زهد خشک و سرپوشی بکلی گشته ام فارغ

بحمدالله والمنة ز خیل باده نوشانم

مراد خویش می جستم ولی در راه مریدی را | شدم بر مطلع فائز فکندم نا امیدی را
کنون سالار عشاقم زنم کوس فریدی را | من اندر کوی وحدت می زنم لاف وحیدی را

چه بیم از شه دوران چه باک از خرقه پوشانم

ز میدان محبت پادشاه عشق سر برزد | هجوم جیش عشقش قلعهٔ دل را بهم برزد
به زیر پردهٔ عشقم به تیغ شوق هم سر زد | چو عشق از پرده سر برزد به جانها علم درزد

هم او سلطان بشد در تن هم او شد دین و ایمانم

حصول مقصد ار خواهی طریق عشق را بگزین | مقام عشق را دیدن اگر خواهی چو من می بین
که من از دیر و مسجد غیر عشقم نیست هیچ آئین | اگر کافر شدم در عشق وگر عابد براه دین

ز روز اولم کردند نه من اینم نه من آنم

دلت گر شد به هجران ای حسینی والهٔ درهم | به لطف باز جان گردید بازت رستگار از غم
به انوار و فیوضاتش نمودی جان و دل خرم | چو فیض از غوث یارت شد سزد خاصی آدم

و له ایضاً مخمس | به عالم فاش گردانی سگ سلطان گیلانم | بر غزل جامی

هر دم از عشقی که دارم شورشی انشا کنم | گه سوی کوه و گهی رو جانب صحرا کنم
دمبدم از هجر کوی یار واویلا کنم | کی بود یارب که رو در یثرب بطحا کنم

گه به مکه منزل و گه در مدینه جا کنم

واصل کوی

واصل کوی نگارم کی شد اوند حلمه — از فراقش دل همی دارد هزاران همهمه

گر رسم بر درگهش با صد خروش و دمدمه — بر کنار زمزم از دل برکشم یک زمزمه

وز دو چشم خون فشان آن چشمه را دریا کنم

آتش عشقم بدل هر دم شعاع افروز شد — تیر شوقم از کمان وجد هم دلدوز شد

از پی امروز و فردا خاطرم پرسوز شد — صد هزاران دی درین سودا مرا امروز شد

نیست صبرم بعد ازین کامروز را فردا کنم

آرزوی کوی تو ای مظهر سر خدای — صبر و هوشم تاب عقل و جان ز دل برده ز جای

کرده ام از گمرهی ره گم تو هستی رهنمای — یا رسول الله (صلی الله علیه وسلم) بسوی خود مرا راهی نمای

تا ز فرق سر قدم سازم ز دیده پا کنم

از هوای روضه‌ات فردوس گشته منفعل — روح و ریحان جنان از بوی خاک او خجل

بارگاهت قصر جنت را نموده مضمحل — آرزوی جنة المأوی برون کردم ز دل

جنتم اینجا این بس که بر خاک درت ماوی کنم

بهر پاسی درگهت ای پادشاه انس و جان — من سگی ام از سگان کمتر ز درگاهم مران

طالب بوسیدن خاک درت هستم بجان — خواهم از سودای پابوست نهم سر در جهان

یا بپایت سر نهم یا سر درین سودا کنم

آتش عشقت زده در دل شرار و شعلهٔ | شمع شوقت بر توانگنم و بجان زد لمو
ز اشتیاقت هر زمان دارد حسینی نشأهٔ | هردم از شوق تو معذورم اگر لحظهٔ

ولہ ایضاً مخمس | جامی آسا نامهٔ شوقی دگر انشا کنم | بر غزل نالی

آن دو لعل لب ای دوست شکربارانند | به لطافت دو رخت چون گل و بی خارانند
چشم پر نشأهٔ تو ساغر میخوارانند | ابروان تو طبیبان دل افگارانند
هر دو پیوسته از آن بر سر بیمارانند

دلبرا فکر من غمزده کن بهر خدا | کرده‌ام جان خود اندر ره عشق تو فدا
چه کنم پیش طلسم رخ خوب تو مها | گنج رخسار تو دیدن نبود زهره مرا
که ز زلف تو بر و خفته سیه مارانند

آمده بر دل عشاق ز عشقت خللی | هم داریم ز هجران تو جانا مثلی
کار ما نیست بجز ناله ز هجرت عملی | ما هزاران ز غمت خسته و ناکام ولی
کامیاب از گل روی تو حسی خارانند

به صفت این همه جوری که کنی نیست روا | دلبرا گشته‌ام از هجر تو بی برگ و نوا
زار گریم به درت ناله کشم سوی سما | بر سر کوی خود از گریه مکن منع مرا
ز آنکه گلهای چمن منتظر بارانند

عاشقان

عاشقان در خم تو پای ثبات افشردند دل به تو داده و در عشق تو جان بسپردند
نیست خواب خوش‌شان بلکه غمت را خوردند نرگس تو که خواب همه عالم بردند

خفتگانند ولی رهزن بیدارانند

ای حسینی همه عشاق ز جان بیزارند زانکه دیر است بدل بار غمش بیدارند
چو عسس نیز رقیبان بدرش درکارند نالیا از چه سگانش همه شب بیدارند

در ایضاً مخمس که نه آن شیفتگان نیز جگرخوارانند بر غزل سعدی

تا گوشهٔ میخانه مرا جا و مقام است از فیض می میکده ام کار بکام است
با کم چه ز ننگ است چه پروا ز نام است بر من که صبوحی زده‌ام خرقه حرام است

ای مجلسیان راه خرابات کدام است

سیراب شد باغ و گل و لاله شگفتند مرغان چمن نغمه و آواز بگفتند
عشاق ز دلها غم دیرینه برفتند هر کس بجهان خرمی پیش گرفتند

ما را غمت ای ماه پری‌چهره تمام است

جانا بدرت روی تمنا به زمینیم با بودن رویت سوی گلزار نبینیم
بر سرو قدت را ز بلندی بگمر بنیم برخیز که در سایهٔ سروی بنشینیم

کانجا که تو بنشینی بر سرو قیام است

ساقی تو در میکده بگشای در اینوقت در دادن ساغر بخرام آی در اینوقت
پیمانه‌ام از باده بپیمای در اینوقت با چون تو حریفی بخیلی جای در اینوقت

گر باده خورم خمر بهشتی نه حرام است

شمشیر نهان داشت بتم در کف در مشت زد بر من و خونم بدم تیغ بیاغشت

گاه گریه گه ز غم سر بر سر بالش کند — بلبل از گل گریه و گل خنده بر حالش کند

چون ز حالش مست گردد خنده بر قالش کند

غالب آمد پرتو گل در چمن بر عکس ماه — رو بروی بلبل شیدا کند افغان و آه

زار می نالد ز غم حالش ز حرمان شد تباه — گاه گاه از شبنم هجران بگاه صبحگاه

اشک زرین را نثار زیب اجلالش کند

از ازل با عشق سرشتند گریه ام آب گل — عشق جز گریه ز هر چیزم نموده مضمحل

عاشق بی گریه از خندیدن یارش خجل — خنده بی گریه دانی چیست موت جان و دل

ای خوش آنکس کو سحرگه گریه پامالش کند

گریه ار عاشق ز قید و بند آن زنجیر موت — ور بخندد خنده اش از دیدن آن ماه روست

بر سرش هر حالتی در عشق می آید از وست — گریه و خندیدن عاشق هم از معشوق اوست

بیم و امیدست زاهد را که اضلالش کند

کردم اندر خانه خمار غم را تار و مار — تا ز فیض می شدم در هر دو عالم رستگار

عاشقم ترسم امیدم نیست در هر کار و بار — عشق را نه بیم باشد نه امید ای هوشیار

هر که جام عشق نوشد محو آمالش کند

صفحه علم محبت خوان و دان احوال عشق — صد هزاران کرده اند جان صرف در دنبال عشق

حل گشتم هر یکی نکته از اشکال عشق — مصدر و مستقبل و ماضی ندارد حال عشق

هر صحیح و سالمی را دید اعلالش کند

عشق اگر

وێنەکان

لە ڕاستەوە : د. کەمال مەعروف – شێخ سەربەست

دانیشتووەکان لەڕاستەوە: دووەم سالّح زەکی صاحب قران قائمقامی قەزای کۆیە، مەلای گەورە

شاری کۆیە

بەڵگەکان

هاتنی صالح زەکی بەگ صاحبقران (بەدەست خەتی شاعیر)

شیعری (بەرینێکە دڵت بەر دووم) بە دەسخەتی شاعیر

بینیکە دلت بردوم الشوخ بە غارت
د وحت لە غما آختە تا درنج د مرارت

پنهانی روی لیم گلە کم حالت مرگە
شاد مرگیە بووم هم کە رخت دینە نظارت

حاجت نیە قتل من شیدا تو تیغ کی
یک غمزەئی تو کافیە بکی بە اشارت

زنجیر سر زلف تو آلا بە دس پیم
خستوتە ملم قید غم و طوق اسارت

قربان بە خم زلف و بە قلاب مژانت
وادنگر دم بستیو دنەدی لە غارت

قتل همو عالم تو بە بیباکی بکی گر
بومنع اتو کس نیتی تاب جسارت

نەوارە حسینی لە وفاداری و خلاص
مداح و ثنا خوانتە بە انواع عبارت

شیعری (لوتفی بکە) بە دەسخەتی شاعیر

نطقی بکه بمکه له جهالت متلذذ ‌ ‌ ‌ رحمی بکه بمکه له وصالت متلذذ

واها نمه درگات بکرم سا تی له بی جوا ‌ ‌ ‌ چاوم که له روی ماه مثالت متلذذ

دل شاد که بنطقی شکرین دا ببی قربان ‌ ‌ ‌ لم نطقی و لعلی لب آلت متلذذ

هرکس که دبینم له شتیک لذتی دیوه ‌ ‌ ‌ منیم دم و دندانی لاآلت متلذذ

جانت دَدَمی من له بهای بیتو بیم گر ‌ ‌ ‌ یک لحظه له دو دیده کالت متلذذ

سا رب ت زوالی ببی لم عالم دنیا ‌ ‌ ‌ هرکس که ببینی بزوالت متلذذ

حرف	دور کو نه وه صد مرحله لیت گرم چینی جار جاره دکا دل بخیالت متلذذ	الآء

شیعری (بریندارم) بە دەسخەتی شاعیر

بریندارم بە غمزەی چاوی نورس	گرفتارم بە زلف خاوی نورس
منی خستوتە صد دردو مرارت	فراقی قامتی لاولاوی نورس
طماعم کردە دانەی وصلی گرتمی	دو زلفی حلقە حلقەی داوی نورس
هجومی کردە ملکی دل بجاریک	سپاهی عشقی وک لشکاوی نورس
بیکی خطلە وکا صید عوامی	کە درچی بو شکاروراوی نورس
بکاری خو بەوە داماوە هرکس	اجنە کارم غمە و داماوی نورس

حرف	حسبی اضطرابت بسیە چونکە بە زنجیری جفایە بجاوی نورس	اشبان

شیعری (قوربان دڵەکەم) بە دەسخەتی شاعیر

قربان دلەکەم گوشەنشینی بولە خلایق
فکری هەولای تویە بەبیدار فوت یق

روژی کە دچار بوم منی بیچارە بە عشقت
دل خالیە لو ساوە لە مجموع علا یق

ا توانی علاجکا چکسی حال جنونم
چارەی ئەم قربانە بە تۆوە عاید ولا حق

الیشوخ تو استادی منم بومە مریدت
عشق تو طریقتمە لنا وجع طرا ئق

امرو کە لە روت مقتبس جمع گلوگان
سوری و گل لالەی حمرا و شقا یق

ب قدرە لە لام آوی حیات شربت کوثر
لم شهد و لبو تو اگر دل بی ذا ئق

دکی جرگە بە تیری مژە کت لت بو حسینی
بوی حل بو لە عشق تو رموزات حقایق

شیعری (گرفتی روئەسیری) بە دەسخەتی شاعیر

گرفتا روا اسیر حلقهٔ زنجیر گیسوتم
هر بیندار خدنگ تازه ساو چاو جادوتم

بە نشاۀ نرگس مستت وها سرخوش و مخمورم
هتا مردن لەگل دو چاو نوحم پیالە وجوتم

کە لعل لیوت آلت در کو بوم ذریکیا
لەگا بی قدر و قیمت دیتە بر چاو رنگ یاقوتم

بە پاش مردن بصد سال گر گذر کی تو بسر قبرم
لە بو یا بوس تو جانا دەکم شق گور دنابوتم

لعا و چاو زنخدانت دلم محبوس گیراوه
انوش رحمت بی قربان کە من دیوانە ردتم

اگر صد جار گرفتار بی لە داو زلفت دل
علاجم هیچ نیە عاشق بەدانە خال هندوتم

لە هجرانت حنی وا بە محزونی دنالینی
زمانیکە لە کنج بیکسی دامانت مبهوتم

شیعری (ڕەفیقان بێن تەماشاکەن) بە دەسخەتی شاعیر

رفیقان بێن تماشا کن لە احوالِ پریشانم — بچارەی دوری داوم غمِ دچار درد حرمانم

گلێکم بو لە دنیا آفتِ باگِ خزان لێی دا — بێکەم بردرو ئەوا منیش شیدای هجرانم

چیە چارەی دلِ زارم دخیل یاران علاجم کن — لە هجرِ تو گلی سرگشتە و دیلی بیابانم

لە سینم دل دە جوشێتو دو چاوشم دبارێنێ — سرشکی خوین لە سەر دەما جیهان پر بو لە افغانم

ئەوندە فرمێسکی خوینیان هات لە چاوە چاوەکانم — لە خو بیا دردو چاو مدام غریق بحر عمانم

ئەوا عمرم نهایتی هات لە درد فرقتی جانان — طبیب مرگم نزیکە توش مکە بیهودە درمانم

حسێنی سیری حالمکە بپرسە سانێ احوالم
چە بەد حالم دچار آفتِ هجر عزیزانم

شیعری (گرفتارم بە) بە دەسخەتی شاعیر

گرفتارم بە حلقەی زلف شوخی نوجوان امرو
برینداری بە غمزەی دلبری ابرو کمان امرو

لە هجرانی نگاری دلبری سرو و صنوبر قد
دکا دل والە کنج سینەدا شور و فغان امرو

اوندم زهر دوری چشتو تالاو غم نوشتن
بیک جاری امید بر بوم بم احوالی جان امرو

درن یاران بدس هجرانەوە حالم تماشا کن
چلون تاریک بوە لیم وک شوی یلدە جهان امرو

هتا دوینی زمانێ کە بو درگای دلبرم شاد بوم
چە قوما وە کە غم شیواندلیم حالی زمان امرو

سری پر شورشم دانا لە ریگا چونکە بیستوم
کە یارم در دکا سیر بجالی عاشقان امرو

لە هجر روی گل ام سرفدە واحسینی زار
دکا شیون دە نالینی مثالی بلبلان امرو

شیعری (قامەتی سەرو) بە دەسخەتی شاعیر

پاشکو

چەند زانیارییەك لەسەر بنەماڵەی شێخەكانی بەرزنجی- كۆیە

شاری كۆیە هەرلەكۆنەوە چەند بنەماڵەیەكی دیارو ناوداری تێدابووە لەڕەوتی كاروانی ئایینی و ئەدەبی و سیاسیو ڕۆشنبیریدا دەوری بەرچاویان دیوە، كۆیە هەمیشە سەرچاوەی ئەدەبو مەعریفەت بووە، بنەماڵەكانی (غەفووری، شێخەكان، حەوێزی، مەلایان و زۆری تریش) لەو بنەماڵانەن خەڵكی كۆیەو ناوچەكە شانازیان پێوە دەكەن.

بنەماڵەی (شێخەكانی بەرزنجی) بەیەكێك لەبنەماڵە ناودارەكانی شاری كۆیە دەناسرێن بۆ زیاتر ناسینیان پێویستە ئاوڕێك لەمێژووی چەند سەدەیەك بەر لەئێستا بدرێتەوە.

شێخەكانی بەرزنجی (ساداتن)، واتە لەنەوەی پێغەمبەر (محمد)ن دروودی خوای لەسەربێ لەزیكرو ئیرشادا لەسەر ڕێرەوی تەریقەتی قادرین، كاتی باپیرە گەورەیان (شێخ عیسا بەرزنجی وبراكەی شێخ موسای بەرزنجی) كوڕانی (شێخ باباعلی هەمەدانی) فەرمانیان پێدەكرێ لەهەمەدانەوە بەرەو كوردستان بڕۆن، هەردووكیان دێنو لەبەرزنجە نیشتەجێ دەبن، لەو دێیە مزگەوت وتەكیە بۆ خواپەرستی و زیكرو تەقوا درووست دەكەن مێژووی ژیانی ئەو دوو زاتە دوورو درێژە، شێخ موسا شەهید دەكرێ و هیچ منداڵی نابێ، شێخ عیسا بەپێی شەرع و بەڕەزامەندی كەسوكاری خێزانی شێخ موسای برای دەكاتە هاوسەری خۆی، پشت بەپشت نەوە دوای نەوەئەو بنەماڵەیە بەكاری ئیرشادو وشیار كردنەوەی خەڵك ماندوو بوون، ئەهلی ناوچەكەش زۆر ڕێزیان لێگرتوون بەخزمایەتییان خۆشحاڵ بوون، شێخ عیسا بەقوتبی بنەماڵەی بەرزنجی دادەنرێ لەكوردستاندا، یەكێك لەنەوەكانی ئەو بنەماڵەیە كەبە(٨) هەشت پشت دەگاتەوە سەر شێخ عیسای بەرزنجی ناوی (سید بابا ڕەسوولی بەرزنجی) بووە خاوەنی (١٧) حەڤدە كوڕ و شەش كچ بووە، زۆرترینی (سادات)

لەکوردستان و ئێران دەچنەوە سەر ئەو زاتە.کوڕێکی سید بابا ڕەسوول ناوی (شێخ علی) مەشهوور بەشێخ علی وەندەرێنەیی بووە، ئەویش دوو کوڕی بووە یەکیان بەناوی (شێخ محمدی نۆدی) ناسراوبە (کبریت الاحمر) (مربي الثقلين) ئەویتریان (شێخ عیسای لۆتەری) کەزۆربەی نەوەکانی ئەو زاتەش لەناوچەکانی رانیەو سەنگەسەر و دەوروبەری و زۆر شوێنی تری کوردستان نیشتەجێن.

شێخ محەمەدی نۆدێی کەسایەتییەکی زۆر پایەبەرزی سەردەمی خۆی بووە، پاش مردنی پێنج کوڕی بووە چواریان ناوو ناو بانگی گەورەیان هەبووە لەو سەردەمەدا کوڕی پێنجەمی زوو کۆچی دوایی کردووە کە ئەم زاتانەن:

١- شێح ئیسماعیل کە بە(شێخ ئیسماعیلی ولیانی) ناوبانگی دەرکردبوو لەنەوەکانی ئەو زاتە (شێخ مستەفای شێخ عەبدولکەریمی دارە خورما)یە کەبە (شێخ کاکە) ی هەولێر دەناسرا، شێخانی هەشەزینی وشێخ محەمەدی ولی عهدو بەسەدان کەسایەتی تریان هەیە.

٢- شێخ حسن کەبە (شێخ حەسەنی گڵەزەردە) ناوبانگی بووە، شێخەکانی بەشێکی سلێمانی و هەولێر و کۆیەو کەرکووك و قەرەداغ و هەرەجە و دیبەگە و زۆر ناوچەی تر لە نەوەکانی ئەو زاتەن.

٣- شێخ ئەحمەد کەبە (شێخ ئەحمەدی غەزایی) ناوی دەرکرد، حەزرەتی شێخ مارفی نۆدێ و کاکە ئەحمەدی شێخ و شێخ مەحموودی مەلیکی کوردستانو سەدەها کەسایەتی تر لەنەوەی ئەو زاتە موبارەکەن .

٤- شێخ علی کەبە(شێخ علی دۆڵپەمۆ) ناسراوە شێخەکانی مەریوان و بانەو زەڵانو سورێن و زۆر شوێنی تر لەنەوەی ئەو زاتەن.

٥- شێخ محەمەد بە منداڵی کۆچی دوایی کردووە.

کوڕی دووەمی شێخ محمدی نۆدێ کەشێخ حەسەنی گڵەزەردە بوو(٨) هەشت کوڕی بووە بەناوەکانی: (شێخ محی الدینی قوولە، شێخ عبدالکریم، شێخ عبدالجبار،شێخ عبدالرحیم ، شێخ عبدالصمد شێخ محمد عارف، شێخ عیسا، شێخ معروف) نەوەی ئەو زاتانە لەناوچەکانی کۆیەو

قـەرەداغ و گـەرمیان و شـارەزوور و سـلێمانی و هـەولێر و کـەرکووك و زۆر جێگای تر بلاوبوونەتەوە بەمەبەسـتی ئیرشـاد و قـوولّ بوونـەوەو تێگەیـشتن لەئایینی پیرۆزی ئیسلام و دیفاع لەوڵات.

یەکێك لەکوڕەکانی شێخ حەسەنی گڵەزەردە کەناوەی (شێخ عبدالکریم) دەبیّ دێتە گوندی (هەشەزین) بۆ سەردانی ماڵە ئامۆزاکانی و هـەر لەوگونـدە پاش بەسەر بردنی تەمەنێکی کورت کۆچی دوایـی دەکـات و لـەویّ بـەخاك دەسپێردری لەپاش خۆی (٣) کوڕی دەبیّ:-

١- شـێخ عبدالـسلام کەمـەزاری پـیرۆزی لەکۆیەیـە، دووکـوڕی بـووە بەناوەکانی (شێخ زوهێررو شێخ نبیل) بەرەو رۆژهـەڵاتی ئـوردن رۆیـشتوون نەوەی زۆریان لەئوردن هەیە.

٢- شێخ محەمەد بەمنداڵی کۆچی دوایی کردووە.

٣- شێخ ئەحمـەد ناسـراو بـە (شـێخ ئەحمـەدی راجـی) شـوێنی بـاوکی گرتۆتەوەو لەسەر راسپاردەی حەزرەتی ·شێخ مارفی نۆدی) بۆ شێخایەتی و بلاوکردنـەوەی تەریقـەتی قـادری دێتـە شـاری کۆیـە، بـۆ هاتنەکـەی وابـاس دەکـریّ کـە حـەزرەتی شـێخ مـارفی نـۆدیّ و حـاجی قـادر کـۆیی و شـێخ ئەحمەدی راجی و حاجی مەلا ئەسعەدیی جەلی زادە سەردانی مامۆسـتا مـەلا محەمەدی مەشهوور بە(ئیبن و ئادەم) دەکـەن لەگونـدی (دێڵـزیّ)ی ناوچـەی باڵەکایەتی، پاش بەسەر بردنی ماوەیەك دەگەڕێنەوە شاری کۆیەو لەتەکیەی حـاجی مـەلا ئەسـعەد (شـێخ مـارفی نـۆدیّ) باسـی ئـەوە دەکـات (کۆیـە) مامۆستای ئایینی و خوتبە خوێنی زۆر باشی هەیە کەسایەتییەکانی کۆیـەش ئـەڵێن بـەڵام شـێخی تەریقـەتی شـارەزامان نییـە، حـەزرەتی شـێخ مـارف ئەفەرمووێ رازین کەسێکتان بۆ بنێـرم هـەردوو سـیفەتەکەی تێـدابیّ، لـەویّ بڕیـار دەدات کـە (شـێخ احمـدی راجـی) بـۆ ئـەم پلەیـە دەستنیـشان کـات، هەرکەسیّ شێخ مارف دەستنیشانی بکربـا کـەس بـۆی نـەبوو ڕەتـی کاتـەوە چونکە مستەشاری ئایینی و سیاسی حوکمی بابانیەکان بوو لەو سەردەمەدا، بەم جۆرە (شێخ ئەحمەدی راجی) بەیەکەم کەسایەتی بنەماڵەی (شێخەکانی بەرزنجی) دادەنریّ لەشاری کۆیە، بۆ زانیاری زیاتر (شێخ ئەحمەدی راجـی)

لەگەڵ (شێخ مارفی نۆدێ) کورە ئامۆزان، (شێخ مارفی نۆدێ) کوڕی شێخ مستەفای شێخ ئەحمودی غەزاییە، (شێخ احمدی راجی) کوڕی شێخ عبدالکریمی شێخ حسنی گڵەزەردەیە،هەردوو شێخ (غەزایی و گڵەزەردە) کوڕی (شێخ محەمەدی نۆدێ)ن کەناسرابوو بەکبریت الاحمر، شێخ ئەحمەدی راجی دوای خۆی دوو کوڕی بووە:

أ- شێخ معروف لەتەمەنی منداڵی مردووە.

ب- شێخ عبدالکریم کەبە ناوی باپیرەیەوە ناونراوەتەوە هەموو شێخەکانی (کۆیەو هەرەجە) نەوەی ئەو زاتە گەورەن کەبە(شێخ کەریمی کۆیە) دەناسرا مەرقەدەکەی لەشاری کۆیەیە.

شێخ کەریمی کۆیە لەماوەی تەمەنیدا (٣) سێ ژنی هێناوە، هەشت کوڕو سێ کچی بووە بەم ناوانە:

١- شێخ معروف ناسراو بە (شێخ مارفی هەرەجە) هەموو شێخەکانی هەرەجەو دەوروبەری لەنەوەی ئەو زاتەن زۆر کەسایەتی ناوداریان تێدا هەڵکەوتووە لەوێنەی شێخ تایەر و کاك سەید (شێخ عبدالقادر) مەرقەدی پیرۆزی لەگوندی هەرەجەیە.

٢- شێخ محی الدینی کۆیی مورشدی تەکیە و رابەری تەریقەتی قادری بوو لەکۆیە، شاعیرێکی زۆر ناودار بووەلەقەبی شیعری (نیهانی) بوو تەکیەی (شێخ جەعفەر) لەهەولێرە نەوەی ئەو زاتە سەرپەرشتی دەکات مەرقەدی لەگوندی هەرەجەیە.

٣- شێخ باباعەلی زۆربەی نەوەکانی لەکۆیە و دەوروبەرین و لەگەڵ بنەماڵەی غەفووریان خزمایەتی پتەویان هەیە بەتایبەتی (کاکە زیادی کۆیە) مەرقەدەکەی لەشاری کۆیەیە.

٤- شێخ نجم الدین نەوەکانی لەکۆیەو هەولێر بڵاوبوونەتەوە چەهچەو چریکەی ئەوشێخەت موبارەکە لە بۆنە ئایینیەکان خەڵکی دەهەژاند وەکو باسی دەکەن لەدەنگی زوڵاڵی پیاڵەو پەرداخی سەر ڕەفەی تەکیەکەی هێناوەتەلەرین و بەربوونەوە، مەرقەدی لەهەرەجەیە.

٥- شێخ عبدالسلام نەوەکانی زۆریان لەدەشتی هەولێرو ناوچەکانی

دەوروبەرین، کەس نەیتوانیوە لە پاڵەوانی و زۆرانبازیدا شان لەشانی بدات مەرقەدی لەهەرەجەیە.

٦- شێخ رەزا نەوەکانی زۆریان لەهەولێرو دەورو بەرین مەرقەدی لەگوندی هەرەجەیە.

٧- شێخ احمد ناسراو بە(سید احمد) ی کۆیی شاعیرێکی ناوداری کۆیە بووە، نازناوی (حوسێنی) بوو دیوانی گەورەی شیعری بەزمانی کوردی و فارسی هەیە، دەست نووسێکی تری هەیە بەزمانی فارسی بەناوی (بحر الانساب للعائلة البرزنجیە) ،هەموو ئەو دەستنووسانەی لای (شێخ ئەنوەری) کوڕی پارێزراون، نەوەکانی ئەم زاتە لەهەولێر و سلێمانی و کۆیەو مەرقەدی لەکۆیەیە لای باوك و باپیری نێژراوە.

٨- شێخ صدرالدین نەوەکانی ئەم زاتەش لەکۆیەو هەولێرو بەغدا بلاوبوونەتەوە کەسایەتیەك بوو لە تەکیەو دیوەخانەکەی کەس بەنامەحرومی نەگەڕاوەتەوە، شێخ بۆی جێبەجێ کردووە مەرقەدی لەشاری کۆیەیە نزیك باوكو باپیرانی نێژراوە.

٩- زێباخان هاوسەری شێخ مستەفای (کاکی هیرانی) ناسراو بە (صافی)شاعیری گەورەی کورد بوو، نەوەکانی لەناوچەکانی خۆشناوەتی و کۆیەو هەولێرن لەناحیەی (هیران) نێژراوە.

١٠- زەینەب خان ناسراو بە(حەزینە)ی شاعیر هاوسەری جەنابی حاجی مەلا عبدالله جەلی زادەی کۆیە بوو، دایکی دووەمی مەلا محەمەدە کەبە (مەلای گەورەی کۆیە) مەشهوورە بووە، نەوەکانی لەکۆیە و هەولێر و بەغداو زۆر شوێنی ترن لەکۆیە نێژراوە.

١١- عائشەخان هاوسەری شێخ عبدالکریمی حاجی شێخ مەحمودی حاجی شێخ محمدی تەکەڵتوو بووە، نەوەکانی لەکۆیە و هەولێر و بەغدا و هەندێ شوێنی ترن لەسلێمانی نێژراوە.

لەرووداوێکی ناخۆشدا لەکۆیە هەوڵی کوشتنی (شێخ کەریمی کۆیە) دەدرێ، هەر چەندە پیلانەکە سەرکەوتوو نابێ پاشان بەسولح کۆتایی بەکێشەکە دەهێندرێ، شێخ مارف و هەریەك لەبرایەکانی (شێخ محی الدین

و شێخ ڕەزاو شێخ نجم الدین و شێخ عبدالسلام) ڕوو دەکەنە دەشتی هەولێر و لە گوندەکانی هەرەجە و ئـاخووڕە و ڕەسـول بـچکۆل و لاجـان و سـابلاغ ومیرزاغـاو هەنـدی دێهـاتی تـر نیـشتەجێ دەبـن بـە (شـێخەکانی هەرەجـە) دەردەکەون، شێخ بابا علی وسیداحمد وشێخ صدرالدین لەخزمـەت باوکیـان درێژە بەژیانی ئاسایی دەدەن تاکۆچی دواییان لەگۆرستانی (دەروێش خدر) ی کۆیە لای باوکو باپیرانیان دەنێژرێن ئەوانیش بە(شێخەکانی کۆیـە) نـاودار دەبن.

باس کردنی هەریـەك لەخانـەوادە و بنەماڵانـەی ئـەو شـێخانە، ژیـان و سەربووردەیان ،هەڵدەگرێ چـەندین کتێـبو نامیلکـەیان لەسـەر بنووسـرێو بەهەموو خەڵکی کوردستانو عێراق ئاشنا بکرێن.

(شـێخەکانی بـەرزنجی– کۆیـە) بـەجۆری تێکـەڵ بەشارسـتانی بـوون لەهـەموو بوارەکـانی ئـایینیو ئـەدەبیو ڕۆشـنبیری وسیاسـیو سـەربازیو ئیداری کەسایەتی زۆر لێهاتوو و بەتوانایان تێدا هەڵکەوتووە مایەی شانازین بۆ نەتەوەکەمان.

لاپـەڕەکانی مێـژووی کوردایـەتی و کـاروانی ڕۆشـنبیری و ئـەدەبی بەسـەربەرزیەوە بـاس لـەو کەسـایەتیانەو بنەماڵـەکانیان دەکـا، نـەوەکانی (شێخ کەریمی کۆیە) لەکۆیەو هەولێرو ئەو شوێنانەی لێـی نیـشتەجێن، ئـەو خزمەتەی پێشکەشیان کردووەو دەیکەن بەئەمانەتەوە، بەویـژدانی ئـەخلاقی و نیـشتمانییەوە لاپـەڕەکانی سـەروەریو شـەرفمەندی تۆماریـان دەکـات، ئەوانەی کۆچی دواییان کردووە لەخانەی نەمرانن ئەوانـەش لـەدونیادا مـاون لەش ساغو تەمەن درێژبن تازیاتر خزمەتی نیشتمانیەکەیان بکـەن کـەکورد و کوردستانە.

(شێخ سەربەست)

پێرست